

SYLLOGE TACTICORUM GRAECORUM

CONSILIO RUDOLFI VÁRI ET AUXILIO

COLLEGII HISTORICORUM HUNGARICORUM ROMANI AB ACADEMIA
LITTERARUM HUNGARICA PUBLICI IURIS FACTA.

VOLUMEN TERTIUM.

* * *

LEONIS IMPERATORIS TACTICA.

AD LIBRORUM MSS. FIDEM EDIDIT, RECENSIONE CONSTANTINIANA
AUXIT, FONTES ADIECIT, PRAEFATUS EST

R. VÁRI.

TOMI II. FASC. PRIOR.

(CONSTITUTIONES XII., XIII. ET CONSTITUTIONIS XIV. PARAGRAPHOS 1—38. CONTINENS.)

PRETIUM 900 CORONAE.

BUDAPESTINI.

MCMXXII.

CORRIGENDA.

1. *Quod ad fontes attinet*: (P. 76, 5) ἐπεὶ legendum pro ἐπεὶ (77, 1) πάντως (117, 1) τὰ (126, 1) ἐκείνη
 2. *In textu Leonis*: 3425 Formam συγχέσεις, quam indicibus palaeographicis nitens excogitavi, ut inusitatam delendam et pro ea cum codicibus συγχέης legendum censeo 3453 τὸν 3511 Ἐν corrigendum in Ἐν 3513 pro puncto ponenda virgula 3595 legendum σοὺ εἶσιν 3751 τὸ 3827 τοὺς 4021 γὰρ 4370 ἦγουν 4489 κατὰ 4558 Παραγγείλης
 3. *In adparatu critico Leonis*: (P. 59, 2) § 106 legendum pro § 107 (62, 1) inserendum ante καθέκαστον 4025 (87, 3) pro § 105 leg. § 104 (117, 6) inserendum post MW: , προπαραγγείλης AP₁E (144, 4) inserendum post MW: ; cf. non solum vs. 111, sed etiam vs. 4897.
 4. *In recensione Constantiniana*: 1410 legendum ἐμπροσθεν 1482 item, deinde ἔχων
 5. *In adparatu critico recensione Constantinianae*: (P. 81, 1) delendum siglum || post Praecc. (134, 2) legendum πλήθος
-

LEONIS IMPERATORIS
TACTICA.

AD LIBRORUM MSS. FIDEM EDIDIT, RECENSIONE CONSTANTINIANA AUXIT, FONTES
ADIECIT, PRAEFATUS EST

R. VÁRI.

TOMI II. FASC. PRIOR.

(CONSTITUTIONES XII., XIII. ET CONSTITUTIONIS XIV. PARAGRAPHOS 1—38. CONTINENS.)

BUDAPESTINI
MCMXXII.

FASCICULO POSTERIORE CUM FASCICULO PRIORE IN UNUM TOMUM IUNCTO
HUNC TITULUM ABICIES!

Typis Regiae Universitatis Scientiarum Budapestinensis.

ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΩΝ

διάταξις ιβ'.

3420

Περὶ προπαρασκευῆς πολέμου.

1. Ὅτ' ἂν μὲν οὖν καιρὸς πολέμου ἐλπίζεται σοι, ὃ στρατηγέ, καὶ τὸν ἤδη προγυμνασθέντα στρατὸν ἐπισυνάξης, καλὸν ἐστίν, ἵνα μὴ ἅπαντα ὁμοῦ εἰς μίαν τάττης παράταξιν καὶ μάλιστα πολὺν ὄντα καὶ ἱκανόν, καὶ διὰ τοῦ ἀκαιροῦ πλήθους συγχέσεις τὴν εὐταξίαν τῆς παρατάξεως, ὥς μὴ δύνασθαι διὰ τὸ μέγεθος καὶ πλήθος καλῶς πείδεσθαι αὐτὴν πρὸς τὰ κελευόμενα, ἀλλὰ τὸν περισσὸν στρατὸν διαμέρισον καὶ ποιήσον [p. 135. M.] καὶ δευτέραν παράταξιν.

3418—3419. In **W** in mge superiori; desunt in **P₁E** || 3422. Inter προγυμνασθέντα et στρατὸν quattuor litterarum rasura in **W**; cf. rec. Const. || 3423. καλὸν ἐστίν **W**, καλὸν ἐστίν **E** || 3424. τάττης om. **P₁**, ἐκτάτης **W**, παρατάξης **A**, παρατάξεις **E** || 3425. εὐκαιροῦ **P₁E** || συγχέσεις] cf. 3076; συγχέεις **W**, συγχέης ceteri || 3426. μέγεθος καὶ omm. **AP₁E**.

REC. CONST. (Περὶ τοῦ ὅπως ἀρμόζει προπαρασκευάζειν εἰς πόλεμον.)

1. ||| Ὅταν καιρὸν πολέμου ἐπείξῃς καὶ ἐπισυνάξης τὸν προγυμνασθέντα ἀπάρτι c. 1269 Lami. στρατὸν, ὃ στρατηγέ, καλὸν ἐστίν, ἵνα μὴ ὅλον τὸ στράτευμα ἐν τῷ ἑμα ποιήσῃς μίαν 1210 παραταγὴν, καὶ μάλιστα ἂν ἔστι πολὺς. τὸ γὰρ ἄκαιρον πλήθος ποιεῖ σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν εἰς τὴν παραταγὴν, | καὶ οὐ δύναται ἡ τοιαύτη παραταγὴ διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς καὶ τὸ fol. 22^v πλήθος τοῦ λαοῦ ὑπακούειν καλῶς πρὸς τὰ κελευόμενα, ἀλλὰ χωρίσον τὸν περισσὸν στρατὸν καὶ ποιήσον ἔτι δευτέραν παραταγὴν.

1207. Inscriptionem addidi || 1209. ἐντωάμα C.

FONTES. *Urbicii Tact.-Strat.* II. 1. *Περὶ τοῦ χρειώδη καὶ ἀναγκαίαν εἶναι τὴν εἰς πρώτην καὶ δευτέραν τάξιν τοῦ στρατοῦ διαίρεσιν.* 1. *Ἐν ταῖς δημοσίαις καβαλλαρικαῖς μάχαις ἀπεριέργως ἐν μιᾷ παρατάξει τὸν πάντα στρατὸν εἰς ὄψιν ἐκτάσσειν καὶ μηδὲν εἰς δευτέραν τύχην πρὸς διαφόρους ἐγχειρήσεις φυλάττειν ἀνδρὸς ἀπείρου καὶ προφανῶς κινδυνεύειν δέλοντος ἰδιὸν ἐστίν. οὐδὲ γὰρ διὰ πλῆθους σωμάτων καὶ ἀλόγου θρασύτητος, οὐδὲ ἐξ ἀπλουστερίας ἐγχειρήσεως, ὥς τινες τῶν ιδιωτῶν δοξάζουσιν, οἱ πόλε-*

CONSTITUTIO XII.

2. *Ὅτ' ἂν γὰρ δημοσία μέλλη καβαλλαρίων μάχη* 3430 *γίνεσθαι καὶ εἰς μίαν μόνην παραταγὴν τις τὸν ὅλον στρατὸν κατ' ὄψιν τῶν πολεμίων παρατάσσει καὶ μὴ ἀποβλέπει πρὸς ἐναντίαν τύχην, μηδὲ μελετᾷ καὶ ἄλλως ἐπιτηδεύειν κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἡγουν καὶ δι' ἑτέρας παρατάξεως, οὗτος, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀνὴρ ἄπειρός ἐστιν καὶ* 3435 *προφανῶς εἰς κίνδυνον ἑαυτὸν ἐπιρρίπτει.*

3. *Καὶ γὰρ οὐχὶ τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων, οὐδὲ ἡ ἄτακτος θρασύτης, οὐδὲ ἡ ἀπλὴ προσβολὴ τὸν πόλεμον κρίνουσιν ἢ κατορθοῦσιν, ὥς τινες τῶν ἀπείρων νομί-*

3430. μάχη καβαλλαρίων μέλλη **AP₁E** || 3431. γίνεσθαι omm. **MW** || τις **MW**, omm. **AP₁E** || 3432. κατόψιν **MW** || Pro κ. ὄψ. τ. πολ. παρατ. **AP₁E** παρατάσσει κατὰ πρόσωπον (καταπρόσωπον **A**) τῶν πολεμίων habent || 3433. μὴ δὲ **MP₁**, μηδε **W** || μελετᾷν **AP₁E** || 3435. ἄπειρος ἐστίν **MW** || ἐστὶ **P₁E** || 3438. ἀπλὴ **MWP₁E**; in **A** a. c. || 3439. ὥστιν **W** || Cf. 122. || 3439—3440. ὥς

2. *ὅταν γὰρ μέλλη γενέσθαι δημόσιος πόλεμος καβαλλαρίων καὶ παρατάξῃ τις ὅλον τὸν στρατὸν, ὅσον ἔχει, εἰς μίαν παραταγὴν κατὰ πρόσωπον τῶν πολεμίων καὶ οὐκ ἀπο-* 1215 *βλέπει καὶ πρὸς τὰ ἐναντία, οἷον, ἂν τραπῇ, ἂν δυστυχήσῃ, οὐδ' ἐνμελετᾷ, ἵνα καὶ δι' ἄλλης παραταγῆς ἐπιτηδευῇται κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐγὼ δοκῶ, ὅτι ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἄπειρός ἐστι καὶ φανερώς ῥίπτει ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον.*

3. *καὶ γὰρ οὐ τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν, οὐδὲ ἡ ἄτακτος θρασύτης, οὐδὲ ἡ ἀπλὴ συμβολὴ τοῦ πολέμου χωρίζουσι τὸ ποῖοι τρέπονται καὶ ποῖοι νικῶσιν, ὥς νομίζουσι τινες* 1220

1216. οὐδ' ἐνμελετᾷ ego, οὐδὲν μελετᾷ **C** || 1219. ἡ ἄτακτος θρασύτης ego, καταθρασύτης **C**, ubi κατα m. r. exaravit; videtur extitisse καὶ ἡ || 1220. νομίζουσι τινες **C**.

μοι κρινονται, ἀλλὰ μετὰ θεὸν διὰ στρατηγίας καὶ τέχνης. στρατηγίας μὲν — τὸ καιροῖς καὶ τόποις καὶ αἰφριδιάσμασι καὶ τρόποις διαφόροις πρὸς ἀπάτην τῶν ἐχθρῶν κεχοῆσθαι εἰς τὸ καὶ δημοσίων πολέμων χωρὶς δυνατόν * εἶναι τῶν σπουδαζομένων ἐπιτυχάνειν, ὅπερ ὡς ἀναγκαῖον καὶ σωτήριον τῆς τοῦ στρατηγοῦ συνέσεως καὶ ἀνδρίας γνώρισμα γίνεται, τέχνης δὲ — τὸ μετὰ τάξεως

CONSTITUTIO XII.

3440 ζουσιν, ἀλλὰ μετὰ θεὸν διὰ τέχνης καὶ φρονημάτων στρατηγικῶν μετὰ τῆς προθυμίας τοῦ στρατοῦ κατορδούται ὁ πόλεμος.

4. Διὰ μὲν φρονημάτων καὶ τροπαίων, οἷον εἰς καιροὺς ἤγουν ἡμέρας ἢ νυκτὸς ἢ χειμῶνος ἢ ἐυδίας, ἢ
3445 πάλιν εἰς τόπους ἤγουν δι' ἐγκυμμάτων ἢ στενωμάτων καὶ δι' αἰφριδιασμοῦ, ἢ διὰ πολλῶν ἄλλων καὶ διαφορῶν τρόπων ἵνα ἀπατᾷ τοὺς ἐχθρούς, ὥστε || χωρὶς δημο- c. 808.
σίου πολέμου κατορδῶσαι τὴν νίκην κατ' αὐτῶν. τοῦτο γάρ ἐστι καὶ σωτήριον, καὶ πάντῃ ἀναγκαῖον, ἵνα διὰ
3450 τῆς σῆς συνέσεως καὶ φρονήσεως καὶ ἀνδρίας καὶ τέχνης νικᾷς τοὺς ἐχθρούς.

νομίζουσι τινὲς τῶν ἀπείρων **A P₁ E** || 3441. μετὰ] καὶ **P₁ E** || 3444—3445. Verba ἤγουν.....τόπους om. **P₁** || 3446. δι' om. **A** || 3447. τόπων **MW** || 3450. σῆς omm. **P₁ E**.

τῶν ἀπείρων, ἀλλὰ μετὰ θεὸν διὰ τέχνης καὶ φρονημάτων στρατηγικῶν, εἴπερ ἐστι, καὶ προθυμία τοῦ στρατοῦ κατορδούται ὁ πόλεμος.

4. διὰ μὲν φρονημάτων καὶ ἐπιτηδεύματων τοῦ στρατηγοῦ, οἷον, ἂν ἐπιτηρήσῃ καιρὸν ἐπιτήδειον, ἡμέραν ἢ νύκτα ἢ χειμῶνα ἢ ἐυδίαν, ἢ πάλιν τόπους εἰς ἐγκυμματα ἢ στενώματα
1225 ἢ ἂν αἰφριδιάσῃ τοὺς ἐχθρούς ἢ ἂν ἄλλους ἐπινοήσῃ † τόπους καὶ ἀπατήσῃ τοὺς ἐχθρούς πρὸς τὸ ποιῆσαι τὴν νίκην κατ' αὐτῶν χωρὶς δημοσίου πολέμου. τοῦτο γάρ ἐστι πολὺ ἀναγκαῖον καὶ μεγάλη σωτηρία, ἵνα διὰ τῆς σῆς συνέσεως, στρατηγέ, καὶ ἀνδρίας καὶ φρονήσεως καὶ τέχνης νικᾷς τοὺς ἐχθρούς.

1225. τόπους **O**; rectum auctor recensiois non cognovit || ἀπατήσῃ τοὺς ego, ἀπατήσῃται **G**.

καὶ συμφωνίας ποικίλως τὸν στρατὸν (διαμερίζειν) καὶ ἀσφαλῶς τὰς τῶν πολέμων μάχας καὶ ἐγχειρήσεις ποιεῖσθαι καὶ μὴ μόνον φυλάττεσθαι τοὺς ἐκ τῶν ἐναντίων δόλους, ἀλλὰ καὶ ἐπιτηδεύειν κατ' αὐτῶν. διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι τοῦτο παρατηρήσαντες εἰς δροῦγγους

CONSTITUTIO XII.

5. Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τῶν φρονημάτων καὶ τῶν στρατηγημάτων· διὰ δὲ τῆς ἐπιστήμης κατορθώσεις τον πόλεμον, ἐὰν | μετὰ τάξεως τῆς προεπούσης διαμερίσης ἢ συνάψης τὸν στρατὸν, ποικίλως καὶ ἀσφαλῶς, καὶ 3455 παρατάξης μετὰ εὐταξίας πολεμικῆς καὶ οὕτως τὰς τῶν πολέμων ἐγχειρήσεις ποιήσης.

6. Καὶ μὴ μόνον φυλάξης σεαυτὸν ἀπὸ τῶν δόλων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἡγουν φρονημάτων τῶν ἐναντίων σου, ἀλλ' ἵνα μᾶλλον καὶ σὺ κατ' αὐτῶν ἐπιτηδεύης 3460 καὶ ἀντιστρατεύῃ.

7. Ὅθεν καὶ οἱ παλαιοὶ στρατηγοὶ τοῦτο παρετήρησαν ὡς χρήσιμον ἡγουν τὴν εὐταξίαν. καὶ διὰ τοῦτο εἰς τούρμας καὶ δροῦγγους καὶ κόμητας καὶ κεντάρχους

3452. τῶν alterum om. A || 3456. παρατάξεις MW || 3457. πολέμων ego ex Urbicio; πολεμίων libri || ποιήσεις MW, ποιεῖσθαι AP₁E || 3460. καὶ omm. AP₁E || 3464. κεντάρχας P₁E.

5. ἀλλὰ ταῦτα μὲν διὰ τῶν φρονημάτων καὶ στρατηγημάτων· νικήσεις δ' ἂν πάλιν αὐτοὺς καὶ διὰ τῆς στρατηγικῆς ἐπιστήμης καὶ πείρας, εἰ μετὰ τάξεως, ὡς πρέπει, διαμερίσεις 1230 τὸν στρατὸν ἢ ἐνώσεις αὐτοὺς μετὰ ποικιλίας καὶ ἀσφαλείας καὶ παρατάξεις μετὰ εὐταξίας πολεμικῆς καὶ οὕτως ἐπιχειρήσεις ποιῇν τὸν πόλεμον.

6. καὶ μὴ μόνον φύγῃς τοὺς δόλους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἐχθρῶν σου, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτηδεύῃς καὶ σὺ κατ' αὐτῶν.

7. καὶ γὰρ καὶ οἱ παλαιοὶ στρατηγοὶ τοῦτο εἶπον χρήσιμον, τὴν εὐταξίαν. καὶ 1235 διὰ τοῦτο εἰς τούρμας καὶ εἰς δροῦγγους καὶ εἰς κόμητας καὶ εἰς κεντάρχους καὶ εἰς

ἦτοι μέρη καὶ μοίρας διαφόρους πρὸς τὴν χρείαν ἔτασσον, καθὼς
 νῦν Ἀβάρες καὶ Τοῦρκοι τάσσονται ἐκεῖνο τὸ σχῆμα αὐτοὶ φυλάτ-
 τοντες καὶ συντόμως ἐντεῦθεν ἀνακαλούμενοι τὰς συμβαινούσας
 αὐτοῖς μερικὰς τροπὰς ἐν ταῖς μάχαις. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ μιᾷ μόνῃ
 παρατάξεως ἐκτάσσονται, ὡς Ῥωμαῖοι καὶ Πέρσαι, ἐν μιᾷ ῥοπῇ
 τὴν κρίσιν τοσούτων μυριάδων καβαλλαρίων φέροντες, ἀλλὰ δευτέ-
 ραν, ἔστιν ὅτε καὶ τρίτην — κατ' οὐρανὸν διηρημένως τὰς τάξεις —
 ποιοῦσιν, ὅτ' ἂν μάλιστα ἐν πλήθει τυγγάνουσιν καὶ πρὸς διαφόρους
 ἐπελεύσεις *ποικίλως ἐγχειροῦσιν. *τῷ γὰρ ἐπὶ μιᾷ τάξεως τὸν

CONSTITUTIO XII.

3465 καὶ εἰς ἄλλα μέρη πρὸς τὴν χρείαν τὴν παροῦσαν τὸν
 ὅλον στρατὸν διαμερίσαντες οὕτως παρετάσσοντο.

8. Οὐ γὰρ πρέπον ἐστὶν εἰς μίαν μόνην παρατάξιν
 ἐκτάσσειν τὸν στρατὸν καὶ ἐν μιᾷ μόνῃ ῥοπῇ κρίσιν
 καὶ διοίκησιν τοσούτων χιλιάδων καβαλλαρίων πιστεύ-
 3470 ειν, ἀλλὰ καὶ δευτέραν, πολλάκις καὶ τρίτην παρατάξιν
 κατόπισθεν διαιρεῖν καὶ οὕτως τὰς τάξεις ποιεῖν, μάλ-
 λιστα, ὅτ' ἂν σοί ἐστιν, καθὼς εἴρηται, πληθὸς στρατιᾶς.
 καὶ γὰρ οὕτως ποιῶν, ὡς ἂν σοι δόξη καὶ ἀπαιτήσῃ ἡ
 χρεία, ποικίλως καὶ διαφόρως τὰς ἐγχειρήσεις ποιήσεις.

3466. διαμερίσαντας **M** || παρατάσσονται **P₁E** || 3468. τὸν στρατὸν παρα-
 τάσσειν **AP₁E** || 3469. χιλιάδων **omm.** **AP₁E** || 3471. κατόπισθεν **P₁E** || 3472.
 όταν **W** || ἐστὶν **MW**, ἐστὶ **A**, ἔστι **P₁E** || 3473. ἀπαιτήσῃ **P₁**.

ἄλλα μέρη πρὸς τὴν οὖσαν χρείαν ἐχώρισαν τὸν ὅλον στρατὸν καὶ οὕτω παρετάσ-
 σοντο.

8. οὐ γὰρ πρέπον ἐστὶν εἰς μίαν μόνην παραταγὴν ἵνα ποιήσῃς τὸν στρατὸν καὶ ἀπὸ
 1240 ἐνὸς μόνου | πολέμου ἴσως ἵνα τραπῶσιν ἢ νικήσωσι τοσαῦται χιλιάδες καβαλλαρίων, ἀλλὰ
 καὶ δευτέραν πολλάκις καὶ τρίτην κατόπισθεν παραταγὴν ἵνα ποιῇς, κατεξαίρετον, όταν
 ἔχῃς πληθὸς στρατοῦ. καὶ γὰρ, ἂν παρατάσῃς οὕτως, ποιήσεις καὶ τὰς συμβολὰς τοῦ
 πολέμου κατὰ ἄλλον καὶ ἄλλον τρόπον καὶ ὡς βλέπεις, ὅτι ἀπαιτεῖ ἡ χρεία,

πάντα στρατόν γίνεσθαι — καὶ κατεξαίρετον κοντάτους — λογιζόμεθα πολλά ἐναντία ἐπακολουθεῖν· συμβαίνει γάρ — *πλήθους στρατοῦ ὄντος καὶ τούτου ἐπὶ πολὺ διάστημα ἔξ ἀνάγκης ἐκτεινομένου καὶ ἀνωμάτων τόπων ὑποπιπτόντων — ἄνισον καὶ ἀπειδῇ εὐρίσκεσθαι ὥς μακρὰν <οὔσαν> τὴν τάξιν καὶ ἀσύμφωνα τὰ μέρη αὐτῆς γίνεσθαι, καὶ ἐντεῦθεν εὐδιάλυτον πρὸ τῆς συμβολῆς καδίσ-

CONSTITUTIO XII.

9. Πολλὰ γὰρ ἐναντία λογιζόμεθα γίνεσθαι, ὅτ' ἂν ³⁴⁷⁵ εἰς μίαν παράταξιν τὸν ὅλον στρατόν τις συναγάγῃ καὶ κατεξαίρετον τοὺς κοντάρια ἔχοντας· συμβαίνει γάρ — πλήθους ὄντος στρατοῦ καὶ <τούτου> εἰς πολὺ διάστημα ἔξ ἀνάγκης ἐκτεινομένου, εἴτα καὶ ἀνωμάτων τόπων ὑποπιπτόντων — ἄνισον εὐρίσκεσθαι καὶ ἀπειδῇ τὴν ³⁴⁸⁰ παράταξιν ὥς μακρὰν οὔσαν καὶ μὴ συμφωνεῖν ἀλλήλοις τὰ μέρη αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο καὶ πρὸ τῆς συμβολῆς διὰ τὴν ἀταξίαν εὐδιάλυτον αὐτὴν καὶ πεφυρμένην γίνεσθαι.

3475. πολλάκις P₁ || 3477. τὰ κοντάρια A P₁ E || 3478. πλήθους W, πλήθος A P₁ E || τούτου inserendum censui ex Urbicio propter rec.-is Const.-ae τοιαύτη || 3479. ἐκτεινομένους M W || Verbo εἴτα § distinguitur in codd. || ἀνώμαλον E || 3483. διὰ τὴν ἀταξίαν] P₁ καὶ διαταξίαν, E καὶ διὰ ἀταξίαν habet.

9. πολλά γὰρ υπολαμβάνομεν ἐναντία γίνεσθαι, ὅτε εἰς μίαν παραταγὴν τὸν ὅλον στρατόν τις ποιήσει, κατεξαίρετον τοὺς ἔχοντας κοντάρια. συμβαίνει γάρ, ὅτε ἐστὶ πλήθος ¹²⁴⁵ στρατοῦ εἰς μίαν παραταγὴν, ἵνα ὑπάγῃ εἰς πολὺ μῆκος ἔξ ἀνάγκης ἢ τοιαύτη παραταγή, εἴτα εὐρίσκονται τόποι δύσκολοι καὶ οὐ δύνανται ὑπακούειν πρὸς τὰ κελευόμενα παρὰ τοῦ στρατηγοῦ διὰ τὸ εἶναι μακρά, μὴ δὲ ἰσάζειν πρὸς ἀλλήλα τὰ μέρη αὐτῶν. διὰ τοῦτο καὶ πρὸ τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου ἐστὶν εὐκολοπαράλυτος διὰ τὸ εἶναι ἀτακτος καὶ πεφυρμένη.

1245. ὅτε ἐστὶ C || 1248. μηδὲ C,

τασθαι. εἴτα ὑπερκεράσεως ἢ *ἐπεξελεύσεως αἰφνιδίως ὑπὸ ἐχθρῶν, ὡς εἰκός, ἐπιγινωμένης αὕτη διὰ τοῦ νότου ἢ τῶν πλαγίων ἀποροῦσα βοηθείας καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ δηρηνδεύοντος αὐτὴν ἢ ἐπιβοηθεῖν δυναμένου ἀνάγκη αὐτὴν πρὸς φυγὴν τελείαν χωρεῖν.

2. Πρὸς τούτοις καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς συμβολαῖς οὐδενὸς κατὰ λόγον ἐποπτεύοντος τὴν πᾶσαν μάχην ὥς ἐπὶ πολὺ ἐκτεινομένης τῆς παρατάξεως ἐκγίνεται τισι τῶν βάνδων ἀφανῶς λιποτακτεῖν καὶ

CONSTITUTIO XII.

3485 10. Εἴτα, εἴαν ποτε συμβῇ τοῖς πολεμίοις ἢ ὑπερεκταδῆναι κατὰ τὸ πλάγιον ἤγουν ἐπὶ κέρας ἐπεξελθεῖν πρὸς κύκλωσιν αἰφνιδίως, λοιπὸν ἢ παράταξις διὰ τε [p. 137. M.] τῶν ὀπίσω καὶ τῶν πλαγίων ἀποροῦσα βοηθείας καὶ μηδενὸς ὑπάρχοντος τοῦ συνηγοροῦντος αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης πρὸς τελείαν φυγὴν ὀρμήσει.

3490 11. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ πολέμου συμβολῇ διὰ τὸ μὴ τὸ μῆκος τῆς παρατάξεως ἐπιβλέπειν τινὰ ἐκ τῶν ὀπισθεν πολλάκις τινὲς τῶν ταγμάτων μετὰ καὶ τῶν βάνδων ἀφανῶς λιποτακτοῦσι· καὶ γίνεται καὶ πᾶσι

3485. τοὺς πολεμίους **AP₁E** || 3489. συνεργοῦντος **AP₁E** || αὐτῇ **A** || Verba in **P₁E** inde ab αὐτὴν usque ad 3491. ἐν desiderantur || 3492—3493. Verbo ἐπιβλέπειν **AP₁E** addunt τινὰ ἐκ τῶν ὀπισθεν, quae retinui || 3493. καὶ omm. **AP₁E** || 3494. λιποτακτοῦσιν **WAE**.

1250 10. εἰ δὲ καὶ οἱ πολέμοι ἀπλώσουσιν εἰς τὸ πλάγιον ||| τῆς παραταγῆς αὐτῶν πρὸς c. 1272 Lami. τὸ κυκλῶσαι τὴν ἡμετέραν παραταγὴν καὶ οὐκ ἔχει αὕτη βοήθειαν ἐκ τῶν ὀπίσω καὶ ἐκ τῶν πλαγίων, ἐξ ἀνάγκης φεύγει ἐξαίφνης.

1255 11. ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν τὴν συμβολὴν τοῦ πολέμου, ὅταν ὑπάρχῃ μεγάλη ἡ παραταγὴ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐπιβλέπειν αὐτὴν τινὰ ἐκ τῶν ὀπίσω, πολλάκις τινὲς τῶν ταγμάτων μετὰ καὶ τῶν βάνδων κρύφα στρέφονται· καὶ θεωροῦσιν αὐτοὺς καὶ οἱ λοιποί,

γίνεσθαι πρόφασιν ἀναχωρήσεως τοῖς λοιποῖς πᾶσι, τρεπομένων δὲ αὐτῶν οὐδεμία ὑποστροφὴ ἢ ἀνακοπὴ τῆς φυγῆς γίνεται οὐδενὸς ραινομένου τοῦ ἀνακαλέσασθαι αὐτοὺς ὁρεῖλλοντος πάντων, ὡς εἴρηται, ἐν τροπῇ γινομένων. ὅτε δὲ δόξουσι καὶ ἐπιτυχῶς πράττειν οἱ ἐν μιᾷ παρατάξει τασσόμενοι καὶ ὠθεῖν ἐν τῇ μάχῃ τοὺς ἐναντίους, διαλυομένης πάντως τῆς τάξεως ἐν τῇ συμβολῇ καὶ ἀτάκτως τὴν δίωξιν τῶν ἐν αὐτῇ ποιουμένων, εἰ συμβῇ — ὡς ἔστιν ἔθος τοῖς Σκύθαις — φεύγοντας ἀντιστραφῆναι κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων

CONSTITUTIO XII.

τοῖς λοιποῖς ἀναχωρήσεως πρόφασιν καὶ πράγμα ἐλεεινόν, ³⁴⁹⁵ τρεπομένων <δὲ> αὐτῶν οὐδὲ ἀνακοπὴ τῆς φυγῆς, οὐδὲ ὑποστροφὴ οὐδεμία γίνεται. οὐδεὶς γὰρ ἀναφαίνεται ὁ μέλλον ἀνακαλεῖσθαι ἢ ἐπισυνάγειν αὐτοὺς εἰς τροπὴν, ὡς εἴρηται, καὶ φυγὴν ὁρμήσαντας.

c. 809.

12. Ἐὰν δὲ τάχα καὶ νομίσωσι μετὰ ἐπιτυχίας || τὸν ³⁵⁰⁰ πόλεμον ποιεῖν οἱ εἰς μίαν παρατάξιν τασσόμενοι καὶ παρωθεῖν ἐν τῇ μάχῃ τοὺς πολεμίους, ὅτ' ἂν διαλυθῇ πάντως ἡ παρατάξις ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ πολέμου καὶ ποιούσι τὴν δίωξιν ἀτάκτως οἱ διώκοντες, ἔαν συμβῇ πολλάκις τοὺς φεύγοντας ἀντιστραφῆναι κατὰ τῶν διω- ³⁵⁰⁵

3495. πρᾶγμα WE; in A a. c. || 3496. δὲ inserui || ἀνακοπῇ E || 3497. ὑποστροφῇ P₁E || οὐδὲ μία M P₁E || 3499. ὁρμήσαντας P₁E || 3500. καὶ om. P₁ || νομίσουσιν MW || 3502. παρωθεῖν ego, προωθεῖν codd. || 3504. ποιῶσι A P₁E.

καὶ ἀναχωροῦσι. καὶ γίνεται δὲ πρᾶγμα ἐλεεινόν. στρέφουσι γὰρ ἐκεῖνοι καὶ φεύγουσι καὶ οὐδεμία γίνεται ἀνακοπὴ τῆς φυγῆς αὐτῶν, οὐδὲ εὐρίσκεται τις εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὁ μέλλον ἐπισυνάγειν καὶ ἀνακαλεῖσθαι αὐτούς.

12. καὶ τάχα δὲ καὶ νομίσωσιν, ὅτι νικῶσιν οἱ ὄντες εἰς μίαν παραταγὴν καὶ ὡς ἔτι συνεστήκοι ὁ πόλεμος, ἐπίκεινται τοῖς ἐχθροῖς καὶ ἀπ᾽ ὅτι τρέπουσιν αὐτοὺς πάντως, ¹²⁶⁰ καὶ ὅταν γένηται ἡ τροπὴ καὶ παρακολουθεῖ καὶ διώκει ἡ παραταγὴ ἀτάκτως, ἂν συμβῇ ἀντιστραφῆναι τοὺς φεύγοντας κατὰ τῶν διωκόντων αὐτοὺς ἢ ἄλλην δύναμιν ἀπὸ ἐγκυρί-

αὐτοῖς ἢ ἄλλην ἄφρω δύναμιν ἐξ ἐνέδρας ἐπιφανῆναι, ἀνάγκη πᾶσα εἰς φυγὴν τοὺς διώκοντας χωρεῖν μηδενὸς ὄντος, ὥς εἴρηται, τοῦ ἀποσοβοῦντος τοὺς ἐπερχομένους ἀπροσδοκῆτως. δοκεῖ δὲ ἐν τι ἔχειν προτέρημα τὸ πάντας ἐν μιᾷ παρατάξει τάσσεσθαι, ὅπερ καὶ αὐτὸ μέχρι θεωρίας (καὶ μόνης) ἔχει τὸ κέρδος, τοῦτ' ἔστι τὸ τοῖς ἐχθροῖς τελείαν καὶ κομπήν τὴν τοιαύτην τάξιν φαίνεσθαι μήκοθεν

CONSTITUTIO XII.

κόντων αὐτοὺς ἢ δύναμιν ἄλλην αἰφνιδίως ἀπὸ ἐγκρύματος ἀναφανῆναι, ἀνάγκη πᾶσα, οἱ διώκοντες εἰς φυγὴν ὁρμήσωσι μηδένα ἔχοντες, ὥς εἴρηται, τὸν δυνάμενον ἀπαντῆσαι ἢ ἀποσοβῆσαι τοὺς διὰ τῆς ὑποστροφῆς ἀπροσδοκῆτως ἐπερχομένους.

13. Ἐν δὲ μόνον νομίζω προτέρημα ἔχειν τὸ πάντας εἰς μίαν τάσσεσθαι παράταξιν, τοῦτ' ἔστι τὸ φαίνεσθαι τοῖς ἐχθροῖς μήκοθεν τελείαν καὶ ἐξογκωμένην τὴν τάξιν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μέχρι θεωρίας (καὶ μόνης) ἔχει τὸ κέρδος.

3507. πᾶσα] πάντας **A**, πάντως **P₁E** || οἱ διώκοντες] ἀνδιώκοντες **M**, τοὺς διώκοντας **A P₁E** || 3508. ὁρμήσωσι **ego**, ὁρμήσουσι **M**, ὁρμήσουσιν **W**, ὁρμήσαι **A P₁E** || ἔχοντας **A P₁E** || 3509. ἀποσοβῆσαι] ἀποδιῶξαι (-ῶξαι **P₁E**) **A P₁E** || 3510. ἐπερχομένους] **P₁E** addunt πολεμίους || 3512. τοῦτέστι **M**, τοὔτέστι **E**, τουτέστιν **WA**, τουτέστι **P₁** || 3513. καὶ **omm. MW et Meursii cod. tert.** || ἐξογκωμένην **W** || 3514. αὐτὸ τὸ μέχρι **P₁E** || καὶ **secundum omm. A P₁E** || μόνης **iteratur in E** || ἔχειν **P₁E**.

ματος αἰφνιδίως φανῆναι, ἀνάγκη πᾶσα ἔστιν, ἵνα οἱ διώκοντες φύγωσι διὰ τὸ μὴ ἔχειν τινά, ὥς εἴρηται, ὀπίσω εἰς βοήθειαν.

1265 13. ἐν μόνον ἀγαθὸν νομίζω ἔχειν τὸ παρατάσσεσθαι πάντας εἰς μίαν παραταγὴν, ὅτι φαίνεται ἀπὸ μακρόθεν τοῖς ἐχθροῖς μεγάλη καὶ ἐξογκος ἡ παραταγή, ἀλλὰ | καὶ αὐτὸ μέχρι [τῆς] θεωρίας ἔχει τὸ κέρδος.

fol. 23^v

1263. πᾶσα ἔστιν **C** || 1266. ἐξογκος **v**, ἐξογγος **C** || 1267. τῆς **seclusi**.

καὶ ἐπιτηδεῖαν μὲν τοῖς ἀρμοδίως κεχρημένοις πρὸς ὑπερκέρασιν, ἅτινα δυνατόν μεθοδεύεσθαι εὐκόλως διὰ τῶν λεχθησομένων τρόπων. εἰς δὲ τὸ διπλᾶς τὰς τάξεις γίνεσθαι κατὰ τὴν δηλωθησομένην καταγραφήν καὶ ὑποβοήθειαν εἶναι κατὰ τὸν ἀνθρώπινον λογισμὸν πολλὰ τὰ ἐξαιρετα καὶ ἀναγκαῖα νομίζομεν συντρέχειν, πρῶτον μὲν, ὅτι οἱ τῆς πρώτης τάξεως προθυμότερως μάχονται ὡς τοῦ

CONSTITUTIO XII.

[p. 138. M.]

| 14. Ἔχει δὲ τάχα καὶ ἕτερον προτέρημα, τὸ δύνασ- 3515
σαι διὰ τῆς μιᾶς παρατάξεως καὶ μεγάλης ποιεῖν κύκλω-
σιν ἀπὸ ἐνὸς μέρους καὶ ἀποκλείειν τοὺς πολεμίους,
ἐὰν ἄρα καὶ τούτῳ μετὰ τοῦ πρέποντος λόγου καὶ
τέχνης τις χρήσεται.

15. Τὸ δὲ διπλᾶς ποιεῖν τὰς παρατάξεις, ὥστε εἶναι 3520
εἰς ὑποβοήθειαν τῆς πρώτης παρατάξεως τὴν δευτέραν,
κατὰ τὸν ἀνθρώπινον λογισμὸν πολλὰ τὰ ἐξαιρετα καὶ
ἀναγκαῖα νομίζομεν συντρέχειν. καὶ πρῶτον μὲν, ὅτι
οἱ τῆς πρώτης παρατάξεως ἔχοντες ὀπισθεν κατὰ τοῦ

3518. ἄρα MW || 3518—3519. καὶ τῆς τέχνης AP₁E || 3519. τίς M ||
διαπράξεται AP₁E || 3520. διπλᾶς WP₁E || 3522—3523. Pro πολλὰ συν-
τρέχειν AP₁E κατὰ πολλὰ ἐστίν (ἐστίν P₁) ὀφελιμώτερον (ὀφελιμότερον E)
habent || 3524—3525. καὶ κατὰ νότου AP₁E.

14. ἔχει δὲ καὶ ἄλλο καλὸν ἢ μία καὶ μεγάλη παραταγή, τὸ ποιεῖν κύκλωσιν ἀπὸ
τοῦ ἐνὸς μέρους καὶ ἀποκλείειν τοὺς πολεμίους, ἂν ἄρα ποιήσῃ τις αὐτὸ ὡς πρέπει καὶ
μετὰ τέχνης. 1270

15. τὸ δὲ ποιεῖν διπλᾶς τὰς παραταγὰς πρὸς τὸ εἶναι εἰς ὑποβοήθειαν αὐτῆς πρώτης
παραταγῆς τὴν δευτέραν πολλὰ ποιεῖ ἔχειν τὰ ἐξαιρετα καὶ ἀναγκαῖα τέως, ὅσον
(αὐτὸ) κατὰ ἀνθρώπινον λογισμὸν· πρῶτον μὲν, ὅτι οἱ ὄντες εἰς τὴν πρώτην παραταγὴν,

1268. καλὸν v, κακὸν C || 1269. τίς C || 1271. διπλᾶς C || 1273. αὐτὸ inserui || κατὰ ego, αὐτὰ C.

νότου αὐτῶν ὑπὸ τῆς δευτέρας τάξεως φυλαττομένου, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄκρων αὐτῆς διὰ τῶν πλαγιοφυλάκων, — εἶτα δὲ καὶ ὡς πολλῶν, τοῦτ' ἔστι τῶν τῆς δευτέρας τάξεως, ὅπισθεν ἐκτεταγμένων καὶ ἐποπτευόντων τοὺς, ὡς εἰκός, λιποτακτοῦντας μὴ τρέπεσθαι τινα τῶν τῆς πρώτης τάξεως, ὡς ἔτυχεν, ὅπερ μεγάλην ῥοπὴν ὠφελείας συνεισάγει τῷ πράγματι· καὶ ἐν καιρῷ δέ, ὡς εἰκός, τροπῆς ἦτοι

CONSTITUTIO XII.

3525 νότου αὐτῶν τὴν δευτέραν τάξιν φυλάττουσαν αὐτοὺς προθυμωτέρως μάχονται πρὸς τοὺς πολεμίους, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄκρα ἡγουν τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ τῆς παρατάξεως διὰ τῶν πλαγιοφυλάκων φυλαττόμενα ἀφόβως πρὸς τοὺς ἔμπροσθεν πολεμοῦσι. τὸ δὲ πλεον προ-
3530 τέρημα, ὅτι τῆς δευτέρας παρατάξεως ὅπισθεν οὐσῆς οἱ πολλάκις λιποτακτοῦντες ἐν τῇ πρώτῃ παρατάξει οὐ τρέπονται, ὡς ἔτυχεν, ὑπὸ τῶν ὅπισθεν αὐτῶν ἐποπτευόμενοι· τοῦτο γὰρ καὶ μεγάλην ὠφελείαν ποιεῖ τῇ μάχῃ.

16. Καὶ ἐν καιρῷ δὲ τροπῆς, ὡς πολλάκις συμβαίνει

3526. προθυμωτέρως in W factum ex προθυμωτέρως || 3527. τὰ tertium omm. P₁E || 3529. πολεμῶσι P₁E || πλεον προτέρημα] μεῖζον AP₁E || 3532—3533. ἐποπτευόμενοι ego, ὑποπτευόμενοι MW, ἐπιβλεπόμενοι AP₁E || 3533. τοῦτο] ὅπερ AP₁E || γὰρ omm. AE || ἐν τῇ μάχῃ ποιεῖ AP₁E || 3534. Καὶ omm. AP₁E.

ἔχοντες ὅπισθεν αὐτῶν τὴν δευτέραν φυλάττουσαν αὐτοὺς, μετὰ περισσοτέρας προθυμίας
1275 πολεμοῦσι, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄκρα οἷον τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς παρατάξεως φυλαττόμενα διὰ τῶν πλαγιοφυλάκων πολεμοῦσιν ἀφόβως πρὸς τοὺς ἔμπροσθεν. τὸ δὲ πλεον, ὅτι τῆς δευτέρας παραταγῆς ὀπίσω οὐσῆς οἱ θέλοντες φυγεῖν πολλάκις ἀπὸ τῆς πρώτης παραταγῆς οὐ τρέπονται, ὡς ἔτυχε, φοβούμενοι τοὺς ὀπίσω. τοῦτο γὰρ καὶ ὠφελείαν μεγάλην ποιεῖ εἰς τὸν πόλεμον.

1280 16. ἀλλὰ καὶ ὅταν τραπῇ κατὰ σύμβαμα ἢ πρώτη παραταγή, καταφεύγει

ὡδήσεως συμβαινούσης τῇ πρώτῃ τάξει ἔχειν τὴν δευτέραν τάξιν εἰς ἀντίληψιν καὶ καταφυγὴν, δι' ἧς πάλιν δυνατόν ἀνακαλεῖσθαι αὐτοὺς καὶ κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων ἀντιστρέφειν, καὶ ἐν ταῖς διώξεσί τε, ταῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀσφαλῶς τὴν ἐπελευσιν ποιεῖσθαι. εἰ γὰρ καὶ ἀντιστροφὴ ἐκ τῶν φευγόντων ἢ ἑτέρα ἐπέλευσις ἄφνω γένηται, ἔστιν ἡ δευτέρα ἀντέχουσα καὶ συνάγουσα καὶ φυλάττουσα

CONSTITUTIO XII.

τῇ πρώτῃ τάξει, γίνεται ἡ δευτέρα εἰς ἀντίληψιν καὶ 3535
καταφυγὴν, ὅθεν πάλιν δυνατόν αὐτοὺς ἀνακαλεῖσθαι
βοηθουμένους ὑπὸ τῆς δευτέρας τάξεως καὶ κατὰ τῶν
ἐπιπεσόντων ἐχθρῶν πάλιν ἀντιστρέφειν.

17. Ἀλλὰ καί, ὅτ' ἂν διώκωσι τοὺς ἐχθρούς, οἱ τῆς
πρώτης παρατάξεως ἀσφαλῶς καὶ μετὰ προθυμίας ποι- 3540
[p. 139. M.] οὔνται τὴν δίωξιν. εἰ γὰρ ἀντιστραφῶσιν, ὥς πολλάκις
γίνεται, φεύγοντες οἱ ἐχθροὶ ἢ ἄλλοθεν ποδὲν αἰφνιδίως
ἐπέλθωσιν ἐχθροί, γίνεται ἡ δευτέρα τάξις ἀπαντῶσα
καὶ συνάγουσα καὶ φυλάττουσα τοὺς τῆς πρώτης παρα-
τάξεως. 3545

3535. τ. πρ. τ.] τῇ παρατάξει P₁, τῇ τάξει E || δευτέρα] β̄ P₁E; additur τάξις
in A P₁E || 3537. β̄ P₁E || 3539. διώκουσιν W || 3541. ἀντιστραφῶσι A ||
3542. ἄλλοθεν ποδὲν M W P₁E || 3543. ἐχθροὶ omm. A P₁E || γίνεται] ἐδρίσ-
κεται A P₁E || παράταξις A E, παράταξης P₁.

εἰς τὴν δευτέραν καὶ ἐνδυναμοῦται παρ' αὐτῆς καὶ ἀντιστρέφει πάλιν πρὸς τοὺς
ἐχθρούς.

17. καὶ ὅταν διώκῃ τοὺς ἐχθρούς ἡ πρώτη παραταγή, ἀσφαλῶς καὶ μετὰ προθυμίας
ποιεῖ τὴν δίωξιν. καὶ γὰρ, ὥς ἔτι φεύγουσιν οἱ ἐχθροί, ἂν ἀντιστραφῶσι, καθὼς πολλάκις
γίνεται, ἢ ἂν ἔλθωσιν ἐξαίφνης ἄλλοθεν ἐχθροί, ἀπαντᾷ ἡ δευτέρα παραταγή καὶ συνάγει 1285
καὶ φυλάττει τοὺς τῆς πρώτης παραταγῆς.

αὐτοὺς. πρὸς τοῦτοις, εἰ συμβῇ τελείαν τροπὴν ὑπομεῖναι τὴν πρώτην τάξιν, ὥς μηδὲ δύνασθαι ἀντιστραφῆναι κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων αὐτῇ, ἢ δευτέρα συντεταγμένως εὐρισκομένη εὐκόλως καταγωνίζεται τὴν ἐναντίαν, καὶ * ἐντρέψῃ, ὥς εἴρηται, τὴν πρώτην. πᾶσα γὰρ ἀνάγκη ἐκ τῆς συγκρούσεως τὴν τάξιν τῶν ἐναντίων ἀκατάστατον καὶ διαλελυμένην γίνεσθαι ὥς πρὸς συντεταγμένην δύναμιν, τοῦτ'

CONSTITUTIO XII.

18. Ἀλλὰ καί, (ὃ μὴ γένηται,) εἰ συμβῇ τελείαν τροπὴν γενέσθαι τῆς πρώτης τάξεως καὶ οὐ δύνασθαι ἀντιστραφῆναι κατὰ τῶν ἐπελδόντων αὐτῇ πολεμίων, εὐρίσκεται ἢ δευτέρα τάξις ἐτοίμη καὶ εὐκόλως πολεμεῖ
3550 καὶ καταγωνίζεται τὴν ἐναντίαν δύναμιν, καὶ τάχα παντελῶς τραπῇ ἢ πρώτη παρατάξις.

19. Καὶ γὰρ ἀνάγκη πᾶσα τὴν τάξιν τῶν ἐναντίων [ἐχθρῶν] ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τοῦ πολέμου ἀκατάστατον γενέσθαι καὶ διαλελυμένην, καὶ τῆς ἡμετέρας

3546. Verba inde ab Ἀλλὰ usque ad (3547.) τάξεως omm. P₁E || εἰ συμβῇ om. M; in W a m. secunda post τροπὴν est insertum εἰ συμβῇ; Meursii codex tert. et A P₁E εἰς συμβῇ exhibent || 3547. δύναται W, sed factum ex δύνασαι; δύνηται P₁E || 3549. ἐτοίμη καὶ μετὰ (μετὰ A) τάξεως ἰσταμένη A P₁E || καὶ omm. P₁E || καταπολεμεῖ A || καταπολεμεῖ εὐκόλως P₁E || 3550. τὴν τῶν ἐναντίων δύναμιν A P₁E || καὶ M P₁E, καὶ W || 3553. ἐχθρῶν a Scheffero p. 413 pro glossa habetur; πᾶσαν pro πᾶσα commendatur ab eo eodem loco || συγκρούσεως W, sed οὐ in ras. trium litterarum a manu secunda.

18. καί, ἂν οὐ δύνηται ἀντιστραφῆναι κατὰ τῶν διωκόντων αὐτὴν πολεμίων, εὐρίσκεται ἢ δευτέρα παραταγὴ ἑτοιμὸς καὶ πολεμεῖ εὐκόλως καὶ τρέπει τοὺς πολεμίους, καὶ τάχα παντελῶς ἢ πρώτη παραταγὴ τραπῇ.

1290 19. ἐπειδὴ ἢ παραταγὴ τῶν ἐχθρῶν, ὥς ἔχει συγκροῦσαι μετὰ τῆς πρώτης ἡμῶν παραταγῆς, — καὶ τάχα καὶ στρέψῃ αὐτήν, ἀλλὰ — φύρεται καὶ παραλύεται, ἢ δὲ δευτέρα

ἔστι τὴν δευτέραν. καὶ τὸ πάντων ἀναγκαιότερον, ὅτι οὐ μόνον πρὸς τὰς ἰσαρίθμους δυνάμεις ἔστιν ἀρμοδία ἢ διπλῇ, ὡς εἴρηται, παράταξις, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ὑπερεχούσας αὐτήν, ὡς δηλοῖ καὶ ὁ λογισμὸς καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὑποκειμένης καταγραφῆς. ἴσως δέ τινες συμβαίνει λέγειν, ὅτι τῆς πρώτης τάξεως ἑκταρασσο-

CONSTITUTIO XII.

c. 812. δευτέρας τάξεως εὐτάκτως ἰσταμένης καὶ μετὰ || κατα- 3555
στάσεως, τῆς δὲ τῶν ἐχθρῶν πεφυρμένης προτερεῖν μᾶλλον
τὴν ἡμετέραν καὶ ἐπιδιώκειν τοὺς διαλύσαντας τὴν τάξιν.

20. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀναγκαιότερον παρὰ πάντα, ὅτι οὐ μόνον πρὸς τὰς ἰσομέτρους δυνάμεις ἡγουν τῶν τε ἡμετέρων καὶ τῶν ἐναντίων ἀρμοδία ἔστι καὶ ἀναγκαία, 3560
ὡς εἴρηται, ἢ εἰς δύο παρατάξεις διαιρέσεις τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ὑπερεχούσας καὶ πλεον τῶν ἡμετέρων οὔσας δυνάμεις.

21. Ἐὰν δέ τις λέγῃ, ὅτι τί ὄφελος; τῆς γὰρ

3555. παρατάξεως **A P₁ E** || ἀτάκτως **A** || 3556. προτερεῖν] ὑπερέχειν **A P₁ E** ||
3557. τῇ ἡμετέρᾳ **P₁ E** || ἐπιδιώκει **P₁** || 3559—3560. Verba ἡγουν ἐναντίων
omm. **A P₁ E** || 3560. ἀρμοδία **P₁ E** || ἔστιν **W** || ἀναγκαία **Migne**, ἀναγκαῖα
codd. || 3561. ὡς εἴρηται omm. **A P₁ E** || ἢ omm. **P₁ E** || 3564. τί ὄφελος] οὐδὲν ὄφελος
τῆς δευτέρας παρατάξεως **A P₁ E** || 3564—3565. Pro τῆς γ. πρ. τ. ταρ. **A P₁ E** habent:

ἡμετέρα παραταγὴ ἴσταται μετὰ τάξεως καὶ νικᾷ τὴν παραταγὴν τῶν πολεμίων, εὐρίσκουσα αὐτὴν ἀκατάστατον, καὶ διώκει αὐτήν.

fol. 24^r 20. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀναγκαιότερον παρὰ πάντα, ὅτι οὐ μόνον, ὅτι ἔστιν ἐξ ἴσου ἡ δύνα-
μις τῶν πολεμίων καὶ ἡ ἡμετέρα, ἀρμοδιὸν ἔστι τὸ εἶναι εἰς δύο παραταγὰς κεχωρισμένον | 1295
c. 1273. Lami. τὸν στρατόν, ||| ἀλλὰ καὶ περισσοτέρᾳ ἂν ὑπάρχῃ ἡ δύναμις τῶν πολεμίων. καὶ τότε γὰρ
μεγάλῃν ὠφέλειαν ἔχομεν ἐκ τοῦ ἔχειν δευτέρας παραταγὰς.

21. ἂν δὲ λέγῃ τις· τί ὄφελός ἐστι τῆς δευτέρας παραταγῆς; πάντως

μένης ἥτοι τρεπομένης εὐχερῶς καὶ ἡ δευτέρα *συναπάγεται, — πρὸς οὓς λέγομεν, ὅτι, ἐὰν δύο τάξεων γινομένων, ὡς εἴρηται, ἐπισφαλές τὸ πρᾶγμα φαίνεται, μιᾶς γινομένης καὶ ταύτης τρεπομένης τί ἂν ἔστιν ἐντεῦθεν ἐλπίζει; εἰ δὲ πάλιν τις λέγει, ὅτι τῆς δυνάμεως ἥτοι τοῦ στρατοῦ μεριζομένου εἰς πρώτην καὶ δευτέραν τάξιν ἀσθενεστέρα ἢ τάξις

CONSTITUTIO XII.

3565 πρώτης τάξεως ταρασσομένης καὶ τρεπομένης εὐχερῶς καὶ ἡ δευτέρα συναπάγεται αὐτῇ καὶ συντρέπεται, — ἀλλὰ ἀκουσάτω ὁ τοιοῦτος, ὅτι, ἐὰν δύο παρατάξεων, καθὼς εἰρήκαμεν, γινομένων ἐπισφαλές τὸ πρᾶγμα γίνεται, τί ἂν τις ἐλπίζει, ὅτ' ἂν καὶ μία [p. 140. M.]

3570 μόνη ἐστὶ παράταξις καὶ ταύτη τραπεῖσα οὐκ ἔχει ἑτέραν, δι' ἧς βοηθηθῆναι δύναται καὶ ἀνακληθῆναι;

22. Ἐὰν δὲ πάλιν λέγη, ὅτι τῆς δυνάμεως πάσης ἡγουν τοῦ στρατοῦ μεριζομένου εἰς πρώτην καὶ εἰς δευτέραν παράταξιν ἀσθενεστέρα καὶ

τῆς πρώτης γὰρ ταρασσομένης (παρατασσομένης P₁E) παρατάξεως || 3565. καὶ τρεπομένης omm. A P₁E || 3566—3567. Pro συναπάγεται . . . συντρέπεται A P₁E habent σὺν αὐτῇ τρέπεται || 3567. ἀλλὰ omm. A P₁E || 3568. καθὼς εἰρήκαμεν omm. A P₁E || γενομένων Migne || 3569. πρᾶγμα W || γίνηται E || ἐλπίση P₁E || 3570. μόνον P₁E || ἐστὶ MW, ὑπάρχη P₁E || ταύτη] cf. Psaltes p. 196; αὕτη WP₁E, sed in W factum a manu sec. ex ταύτη; αὕτη A || 3571. δευτέραν P₁E || δύνανται P₁ || 3572. λέγει E || 3573. εἰς omm. P₁E.

1800 γὰρ τρεπομένης τῆς πρώτης τραπήσεται εὐκόλως καὶ ἡ δευτέρα, — εἰπόμεν πρὸς αὐτόν, ὅτι, ἂν γένωνται δύο παραταγαὶ καὶ ὑπάρχη οὕτως ἐπικίνδυνον καὶ ἐπισφαλές τὸ πρᾶγμα, τίνα ἐλπίδα τις λάβῃ, ὅταν ὑπάρχη μόνη παραταγὴ καὶ τραπῇ καὶ ἐκείνη, καὶ οὐκ ἔχῃ ἄλλην παραταγὴν, ἵνα βοηθήσῃ καὶ ἀνακαλέσῃται αὐτήν;

22. ἂν δὲ λέγῃ τις πάλιν, ὡς ὅταν χωρίσῃς τὸν στρατὸν εἰς πρώτην καὶ εἰς δευτέραν παραταγὴν, ἀσθενεστέρα καὶ ἀδυνατωτέρα (ἢ παρα-

1304. ἀνθενεστέρα^{os} et ἀδυνατωτέρα^{os} C || ἡ παραταγῇ] inserui.

εὐρίσκεται, κατανοήσει, ὅτι, εἰ μὲν ἐμερίζετο ἡ δύναμις καὶ ἐχωρίζετο τῆς μάχης, καλῶς ἂν τοῦτο ἤπορεῖτο. ἀλλ' οὐ τὴν δύναμιν ἐμερίσαμεν, τὸ σχῆμα δὲ μόνον ἠλλάξαμεν. ὁ γὰρ ἐπ' εὐθείας συνέβαινε πρὸ τούτου πᾶσαν τὴν δύναμιν ἐκτασσομένην μακρὰν καὶ λεπτήν εὐρίσκεσθαι, ταύτην ἐν διπλῇ τάξει ἐποιήσαμεν, οὐ τῆς μάχης χωρίσαντες, ἀλλὰ τὸ σχῆμα ἐναλλάξαντες καὶ πλεον αὐτὴν διὰ τῶν προλεχθέντων τρόπων ὀχυρώσαντες.

CONSTITUTIO XII.

ἀδυνατωτέρα ἡ τάξις εὐρίσκεται, κατανοήσει ³⁵⁷⁵ καὶ τοῦτο, ὅτι, εἰ μὲν ἡ δύναμις ἐμερίζετο καὶ ἐχωρίζετο τοῦ πολέμου, καλῶς ἂν τοῦτο ἤπόρει. ἀλλ' ἡμεῖς οὐ τὴν δύναμιν κελεύομεν μερισθῆναι, ἀλλὰ μόνον τὸ σχῆμα ἀλλαγῆναι. καὶ γὰρ, ὁ πρὸ τοῦ ἀλλαγῆναι τὸ σχῆμα συνέβαινε γενέσθαι, τὸ πᾶσαν τὴν δύναμιν εἰς ³⁵⁸⁰ μίαν παρατάξιν τασσομένην μακρὰν καὶ λεπτήν εὐρίσκεσθαι, τοῦτο ἐν τῇ διπλῇ τάξει εὐπορήσαμεν συμμέτρους τὰς δύο τάξεις ποιήσαντες διὰ τὸ πλησίον ἀλλήλων εἶναι, οὐ τῆς μάχης χωρίσαντες, ἀλλὰ τὸ σχῆμα ἐναλλάξαντες καὶ τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ³⁵⁸⁵ ὀπίσθεν τάξαντες καὶ πλεον τὰς παρατάξεις διὰ τὸν προειρημένον τρόπον κατοχυρώσαντες.

3578. Verba ἀλλὰ μ. τὸ σχ. ἀλλ. om. P₁; E habet ἀλλ' ἀγῆναι || 3579. Verbo καὶ §. incipit in W || δ A P₁ E || 3580. συνέβαινε A || 3582. ἐμπορήσαμεν P₁ E || 3583. β P₁ E || 3586—3587. τῶν προειρημένων (τὸν προειρημένον E) τρόπων A P₁ E.

τα γῆ) εὐρίσκεται, δεῖ ἐννοεῖν ὁ τοιοῦτος, ὅτι οὐ χωρίζομεν τὸν στρατὸν καὶ ἐκβάλλομεν τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ πολέμου, ἀλλὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ ἐναλλάσσομεν· πάντως γὰρ, ἂν οὐκ ἠλλάξαμεν τὸ σχῆμα, οὐκ ἐποιήσαμεν τὸν στρατὸν εἰς δύο παραταγὰς, ἀλλὰ ἐν· μία παραταγὴ μακρὰ ἐμέλλεν εἶναι καὶ λεπτή, χωριζομένη δὲ εἰς δύο παραταγὰς γίνεται σύμμετρος καὶ ὀχυρωτέρα διὰ τὸ εἶναι τὴν μίαν ἔμπροσθεν καὶ τὴν ἄλλην ὀπίσθεν ἐγγὺς ἀλλήλων. ¹³⁰⁵

2. *Περὶ διανομῆς τῶν ἐν τῇ παρατάξει ταγμάτων.*
Διὰ τοι τοῦτο εἰς μοίρας καὶ μέρη ἦτοι τοὺς λεγομένους δροῦγγους
διαρόρους χρή τὸν πάντα καβαλλαρικὸν στρατὸν διανέμεσθαι, εἴτε
πολύς ἐστι, εἴτε καὶ σύμμετρος. δῆλον γάρ, ὅτι λόγος ὀφείλει τῷ
στρατηγῷ γίνεσθαι, ὡς ἐνδέχεται, ὅτ' ἂν μάλιστα πρὸς τακτικά
*ἔδνη ἢ μάχη γίνεται, ἵνα κατὰ τὸ δυνατόν *μήποτε πρὸς πλείους*

CONSTITUTIO XII.

23. *Διὰ τοῦτο γὰρ εἰς μέρη διάφορα καλῶς ἂν καὶ*
πρέπον ἐστὶ τὸ τὸν πάντα καβαλλαρικὸν στρατὸν δια-
 3590 *μερίζεσθαι, κἄντε πολύς ἐστι, κἄντε σύμμετρος. εὐδῆλον*
γὰρ καὶ πρέπον, ἵνα χρεωστῆς, ὃ στρατηγέ, λόγον ποι-
εῖσθαι καὶ κατάστασιν, ὡς ἐνδέχεται, ὅτ' ἂν μάλιστα καὶ
πρὸς ἔδνη πολεμῆς τάξιν ἔχοντα καὶ τέχνην πολέμου.

24. *Ἐὰν δὲ δύνασαι, μὴ ποιῆς φανερώς τὸν πόλεμον,*
 3595 *ὅτ' ἂν γινώσκῃς, ὅτι πλείους σου εἰσὶν οἱ πολέμιοι. καὶ*
γὰρ πρέπον σοι πρότερον τὴν δύναμιν τῶν πολεμίων
σου ἀναμαθεῖν καὶ οὕτως ποιήσασθαι τὴν συμβολὴν
τοῦ πολέμου.

3588—3589. *καλῶς ἂν καὶ πρ. ἐστὶ]* πρέπον ἐστὶ καὶ καλὸν **A P₁ E** ||
 3589. τὸ omm. **P₁ E** || *πάντα τὸν* **A P₁ E** || 3590. *κἄντε* **M W** || 3590—
 3591. Pro εὐδ. γὰρ . . . λόγον ποιεῖσθαι **A P₁ E** habent: πρέπον γὰρ ἐστὶ
 (ἐστὶν **A**) φροντίδα ποιεῖσθαι σε ὃ στρατηγέ || 3594. *δύνη* **P₁ E** || *ποιῆσαι*
 in **W** factum a m. sec. ex ποιῆς || 3595. *πλείονες* **A**, *πλείονές* **P₁ E** || 3596.
*πρέπον σοι ἐστὶ (ἐστὶν **A**)* **A P₁ E**.

1310 23. καλὸν γὰρ ἐστὶν, ὃ καβαλλαρικὸς στρατὸς ἵνα εἰς διάφορα μέρη χωρίζηται, εἴτε
 πολὺς ἐστὶν, εἴτε σύμμετρος. ὀφείλεις γὰρ, ὃ στρατηγέ, κατὰ λόγον παρατάσσειν καὶ κατά-
 στασιν, ὅσην ἐνδέχεται, ποιεῖν εἰς τὰς παραταγὰς, κατεξαίρετον, ὅτε πολεμεῖς πρὸς ἔθνη
 ἔχοντα τάξιν καὶ τέχνην πολέμου.

24. ὅτε δὲ γινώσκεις, ὅτι περισσότεροί εἰσιν οἱ πολέμιοι, τότε, ἂν δύνασαι, μὴ ποιῆς
 1315 φανερώς τὸν πόλεμον. πρέπει γὰρ, ἵνα πρῶτον ἀναμανθάνῃς τὴν δύναμιν τῶν πολεμίων καὶ
 οὕτως ἔπειτα ποιῆς τὴν συμβολὴν τοῦ πολέμου.

αὐτοῦ τὸν πόλεμον πανερῶς ποιῆται. καὶ εἰ μὲν πεζικὸς σύνεστι στρατός, ὥς δηλοῦται ἐν τῷ περὶ τοῦτου λόγῳ, οὕτως τὴν τάξιν ποι-
εῖσθαι, εἰ δὲ μόνοι καβαλλάριοί εἰσιν καὶ πρὸς καβαλλαρίους ἡ
μάχη πρόκειται, εἰς τρεῖς καβαλλαρικὰς τάξεις ποιεῖν (τὸν στρατόν),
καὶ τὴν μὲν πρώτην τάξιν, τὴν λεγομένην πρόμαχον, ἐν τρισὶν ἴσοις
μέρεσιν τάσσειν, ἀπὸ τριῶν μοιρῶν ἔχοντος ἑκάστου μέρους, καὶ ἐν
μὲν τῷ μέσῳ μέρει τάσσεσθαι τὸν ὑποστράτηγον, ἐν δὲ τοῖς ἑκα-

CONSTITUTIO XII.

[p. 141. M.]

| 25. Ἐὰν δὲ ἔχῃς πεζικὸν στρατόν, ποιήσασθαι τού-
του τὴν παράταξιν, ὥς μετὰ ταῦτα δηλώσομεν ἐν τῇ ³⁶⁰⁰
περὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν συμμίκτων τοῖς κα-
βαλλαρίοις διατάξει.

26. Ἐὰν δὲ μόνοι καβαλλάριοί εἰσιν καὶ πρὸς καβαλ-
λαρίους ὑπόκειται ὁ πόλεμος, καὶ εἰς τρεῖς καβαλλαρι-
κὰς τάξεις διαμερίσεις τὸν στρατόν καὶ τὴν μὲν πρώτην ³⁶⁰⁵
παράταξιν, ἣτις λέγεται πρόμαχος, εἰς τρία ἴσα μέρη
ἐκτάξεις, ἀπὸ τριῶν μοιρῶν ἔχοντος ἑκάστου μέρους
ἡγουν ἀπὸ τριῶν δροῦγγων ἑκάστης τούρμας, καὶ ἐν
τῷ μέσῳ μέρει τάξεις τὸν ὑποστράτηγόν σου, ἐν δὲ τοῖς

3600. In **W** litt. o verbi δηλώσομεν in ras. ex ω, ut videtur, facta ||
3601. Cf. XIV, 63. || **3603.** εἰ **E** || εἰσὶν **WA**, εἰσὶ ceteri || **3604.** **P₁E** τάχα
inserunt post τρεῖς, **Meursii codex tert.** et **A** post καβαλλαρικὰς || **3605.**
τάξεις omm. **AP₁E** || τὸ στράτευμα **AP₁** || **3609.** ὑποστρατηγόν **MWP₁**.

25. εἰ δὲ ἔχῃς πεζικὸν στρατόν, ἵνα ποιῇς τὴν παραταγὴν τοῦ πολέμου ὥς ἔχομεν
μετὰ ταῦτα δηλῶσαι, ὅταν περὶ τῶν πεζῶν λέγωμεν καὶ τῶν ὀντων σὺν αὐτοῖς
καβαλλαρίων.

26. εἰ δὲ ἔχῃς καβαλλαρικὸν μόνον στρατόν καὶ ἔστι καὶ πρὸς καβαλλαρίους ὁ ¹³²⁰
πόλεμος, χώρισον τὸν στρατόν εἰς τρεῖς μόνον καβαλλαρικὰς παραταγὰς καὶ τὴν μὲν πρώτην
ποίησον ἕξ ἴσου εἰς τρία μέρη, ἔχέτω δὲ ἕκαστον μέρος | ἀπὸ τριῶν δροῦγγων καὶ εἰς τὸ

fol. 24^v

1317. πεζικόν] καβαλλαρικόν **C** || 1322. Verba ἀπὸ τριῶν iterantur in **C**.

τέρωθεν αὐτοῦ τοὺς μεράρχας, μέσους τῶν ὑπ' αὐτοὺς μοιράρχων. ταῦτα δὲ τὰ μέρη ἀπὸ κουρσῶρων καὶ διφρενσῶρων συνίστασθαι, ὥστε τὸ μὲν τρίτον ποσὸν ἐκάστου μέρους, τὸ ἐκατέρωθεν, κούρσωρας εἶναι (τοξότας μάλιστα), τὸ δὲ δίμοιρον, τὸ ἐν μέσῳ αὐτοῦ, διφρένσωρας.

CONSTITUTIO XII.

3610 ἑτέροις δυσὶν ἡγουν τῷ δεξιῷ καὶ τῷ ἀριστερῷ τοὺς τῶν μερῶν ἄρχοντας, μέσους τῶν ὑποτεταγμένων αὐτοὺς ἀρχόντων ἡγουν τῶν μοιράρχων.

3615 || 27. Ταῦτα δὲ τὰ τρία μέρη συστήσεις ἀπὸ κουρσῶρων ἡγουν τῶν εἰς κοῦρσον τεταγμένων στρατευμάτων, οὓς νῦν λέγουσι προκλάστας, καὶ διφρενσῶρων ἡγουν τῶν ὑποδεχομένων τοὺς εἰς τὸ κοῦρσον ἐλαύνοντας καὶ ἐκδικούντων αὐτούς, ὥστε ἐκάστου μέρους τὸ τρίτον ποσὸν κουρσάτωρας εἶναι (τούτους δὲ εἶναι καὶ τοξότας), τὸ δὲ δίμοιρον, τὸ ἐν μέσῳ τοῦ στρατοῦ, 3620 διφρένσωρας ἡγουν ἐκδίκους, τοὺς ὑποδεχομένους τοὺς κουρσάτωρας.

c. 813.

3610. τῷ τε δεξιῷ A P₁ E || 3611. αὐτοῖς A P₁ E; cf. 1373. || 3612. μοιράρχων M W, τουρμαρχων A, μοιραρχῶν P₁ E; μεραρχῶν voluit Meursius || 3613—3614. κουρσῶρων M W || 3614. et 3616. κουρσον W || 3614—3615. σιρατιωτῶν? || 3615. διφρενσῶρων M W, διφρενσῶρων A P₁ E || 3617. διέκδικούντων E, διεκδικούντων P₁ || 3618. κουρσάτορας M, κουρσατορας W, κούρσωρας A P₁ E || 3620. διφρένσωρας M W || 3621. κουρσάτορας M W.

μέσον μέρος στηκέσθω ἢ μετὰ σὲ δευτέρα κεφαλὴ, εἰς δὲ τὰ ἄλλα δύο μέρη ἡγούν εἰς τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερὸν στηκέσθωσαν οἱ ἄρχοντες τῶν μερῶν μέσον τοῦ λαοῦ αὐτῶν.

1325 27. ταῦτα δὲ τὰ τρία μέρη στήσον ἀπὸ κουρσατόρων, οὓς ἔλεγον τὸ παλαιὸν δεφένσωρας διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀποτεταγμένους εἰς τὰ κούρση, μετὰ τῶν διφρενσῶρων. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ ὑποδεχόμενοι τοὺς ἐλαύνοντας εἰς τὸ κοῦρσον καὶ ἐκδικούντας αὐτούς. ὀφείλει δὲ μία ἐκάστη παραταγὴ ἐκ τῶν τριῶν τούτων τὸ τρίτον μέρος ἔχειν προκουρσάτορας, οἱ δὲ αὐτοὶ ἔστωσαν καὶ τοξόται, τὰ δὲ δύο μέρη δεφένσωρες.

1324. στηκέσθωσαν C || 1326. κούρση] = κοῦρσα. Cff. ceterum Du Cange s. v. et Iac. Reiskii Comm. in Const. Porph. De cerim. (ed. Bonnensis) p. 726 et s. Repudianda ideo forma δ κοῦρσος Cecaum. p. 111.

3. Περὶ πλαγιοφυλάκων καὶ ὑπερκεραστῶν. Παρατάξαι δὲ τῇ πρώτῃ ταύτῃ τάξει κατὰ μὲν τοῦ ἀριστεροῦ μέρους, καὶ οὐ καὶ ὑπερκεράσεις καὶ κυκλώσεις ὑπὸ τῶν ἐναντίων εὐκόλως γίνονται, δύο ἢ τρία βάνδα εἰς πλαγιοφύλακας, ἰσομετώπους τοῦ αὐτοῦ μέρους, κατὰ δὲ τοῦ δεξιοῦ μέρους βάνδον ἓν ἢ δύο, τοὺς λεγομένους ὑπερκεραστάς, τοξότας, τὴν δὲ δευτέραν τάξιν, τὴν λεγομένην βοηθόν, ἔχουσιν μέχρι τὸ τρίτον ποσὸν τοῦ παντὸς στρατοῦ,

CONSTITUTIO XII.

28. Παρατάξεις δὲ ἐν τῇ πρώτῃ τάξει οὕτως· εἰς μὲν τὸ ἀριστερὸν μέρος, εἰς ὃ μάλιστα καὶ αἱ κυκλώσεις τῶν ἐναντίων εὐκόλως γίνονται, δύο ἢ τρία βάνδα, ἵνα εἰσὶ πλαγιοφύλακες ἰστάμενοι ἴσοι τοῦ αὐτοῦ μέρους, καὶ βάνδον ἓν ἢ δύο [βάνδα] τοξότας, τοὺς λεγομένους ὑπερκεραστάς, ἡγουν ἐτοιμοὺς ὄντας εἰς κύκλωσιν τῶν πολεμίων, τούτους στήσεις εἰς τὸ μέρος τὸ δεξιόν. καὶ τὴν μὲν πρώτην τάξιν οὕτως παρατάξεις. 3625

29. Τὴν δὲ δευτέραν παρατάξιν, τὴν λεγομένην βοηθόν, τάξεις, ἵνα ἔχῃ τὸ τρίτον ποσὸν τοῦ παντὸς στρατοῦ, καὶ ταύτην ποιήσεις εἰς τέσσαρα μέρη, ἵνα ὥς 3630

3623. καὶ omm. **M W** || 3625. ὥσι **P₁ E** || ἴσοι **A** || 3626. β **P₁ E** || βάνδα omm. **A P₁ E**, habent **M W** || 3628. στήσει **P₁ E** || 3632. ποιήσης **M** || δ **P₁ E** || ὥς omm. **P₁ E**.

28. παρατάξον δὲ εἰς τὴν πρώτην παραταγὴν οὕτως· εἰς μὲν τὸ ἀριστερὸν μέρος, ὅπου γίνονται ἴσαι αἱ κυκλώσεις τῶν πολεμίων, στήσον δύο ἢ τρία βάνδα πρὸς τὸ εἶναι πλαγιοφύλακας, πλὴν ἵνα στήκωσιν ἴσα τοῦ μετώπου τῆς παραταγῆς. εἰς δὲ τὸ δεξιὸν μέρος στήσον ἓν ἢ δύο βάνδα τοξότας, τοὺς λεγομένους ὑπερκεραστάς, ἵνα ὦσιν ἐτοιμοὶ πρὸς τὸ κυκλῶσαι τοὺς πολεμίους. καὶ τὴν μὲν πρώτην παραταγὴν ἵνα παρατάξῃς οὕτως. 1330

29. τὴν δὲ δευτέραν, τὴν λεγομένην βοηθόν, ποιήσον οὕτω· χωρίσον τὸ τρίτον μέρος ὅλου τοῦ στρατοῦ καὶ ἀφώρισον αὐτὸ εἰς τὴν δευτέραν παραταγὴν καὶ ποιήσον αὐτὸ εἰς 1335

εἰς τέσσαρα μέρη κατὰ τὸ ὑποτεταγμένον σχῆμα ἀπὸ ἐνὸς σαγιττο-
βόλου κατὰ πλευρὰν ἀλλήλων περιπατοῦντα. ταῦτα δὲ τὰ μέρη
ἀμφίστομα ποιεῖν διὰ τὰς κατὰ τοῦ νότου ἐπεξελεύσεις. καὶ ἐν
τοῖς ἄκροις δὲ αὐτῆς μέρεσιν ὅπισθεν ὡς ἀπὸ ἐνὸς σαγιττοβόλου
ἐκατέρωθεν ἀπὸ ἐνὸς βάνδου ποιεῖν ἐν τάξει νωτοφυλάκων εἰς τρίτην

CONSTITUTIO XII.

ἀπὸ ἐνὸς σαγιττοβόλου διαστήματος κατὰ τὰς πλευρὰς
ἀλλήλων περιπατοῦσι τὰ τοιαῦτα μέρη. ταῦτα δὲ τὰ
3635 μέρη ἀμφίστομα ποιήσεις ἥγουν δίστομα, ἵνα καὶ οἱ
ἔμπροσθεν πρὸς τὸ λεγόμενον μέτωπόν εἰσιν δυνατοὶ καὶ
καθωπλισμένοι, ὁμοίως καὶ οἱ ὀπισθεν πρὸς τὴν λεγο-
μένην οὐρὰν δυνατοὶ καὶ καθωπλισμένοι, ἵνα καί, ἐὰν
κατὰ τοῦ νότου ἥγουν ὀπίσω αὐτῶν ποιήσωσι προσβολὴν
3640 οἱ ἐχθροί, ἀντιστρέφονται καὶ εὐρίσκονται ἀπὸ τῶν
δύο μερῶν ἔτοιμοι ἀντιτάσσεσθαι.

30. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσιν ὀπισθεν τῆς
παρατάξεως ἐκατέρωθεν ἥγουν ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν ὡς ἀπὸ

3633. ἀπὸ διαστήματος σαγιττοβόλου (σαγιτοβόλου P₁E) ἐνὸς AP₁E || κατὰ
πλευρὰν AE, κατὰ πλευρῶν P₁ || 3634. περιπατοῦσιν M, περιπατῶσι AP₁E ||
3634—3635. ταῦτα δὲ τὰ μέρη ex Urbicio ego; eff. 92L., 937., 3024. XIV, 60.
τὰ δὲ ταῦτα μέρη MW, τὰ δὲ μέρη ταῦτα AP₁E; cf. 927 || 3635. ἀφίστομα
P₁E || 3636. εἰσὶν MW, εἰσὶ A, ὧσι P₁E || 3637—3638. Verba ὁμοίως . . . καθω-
πλισμένοι om. P₁ || 3638. καὶ alt. omm. AP₁E || 3639. κατὰ τοῦ νότου ἥγουν
omm. AP₁E || ποιήσωσιν M || Pro π. πρ. AP₁E habent προσβάλλωσιν || 3640.
ἀντιστρέφονται καὶ εὐρίσκονται P₁E || 3641. β P₁E || 3642. Paragraphus non
distinguitur in W || ἄκροις Meursii codex tert., AP₁E || 3643—3644. ἀπὸ

τέσσαρα μέρη· ἵνα δὲ περιπατῶσι τὰ τοιαῦτα τέσσαρα μέρη ἀπέχοντα ἐν ἑκάστων μέρος
ἀπὸ τοῦ ||| ἄλλου εἰς πλάγιον ὡς ἀπὸ ἐνὸς σαγιτοβόλου. ποιήσον δὲ τὰ τοιαῦτα μέρη c. 1276. Lami.
δίστομα, ἵνα καὶ οἱ ἔμπροσθεν εἰς τὸ μέτωπον ὧσι δυνατοὶ καὶ ἐξωπλισμένοι, ἵνα καὶ ἐκ
1340 τῶν ὀπίσω, ἂν ἐπιστρέφονται οἱ ἐχθροί, ἀντιστρέφονται πρὸς αὐτοὺς οἱ περιπατοῦντες
ὀπίσω καὶ εὐρίσκονται ἔτοιμοι καὶ ἔμπροσθεν.

30. ἀλλὰ καὶ ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν ὀπισθεν τῆς δευτέρας παραταγῆς ὡς ἀπὸ ἐνὸς

τάξιν. ἵνα δὲ τὰ ἐν τῷ μέσῳ εὐκαιρα τρία χωρία ἤγουν τὰ μεταξὺ τῶν μερῶν τῆς δευτέρας τάξεως ἠνωμένα ὥσιν διὰ παντὸς καὶ ἡ πᾶσα τάξις τῆς δευτέρας ὡς ἐν σῶμα φαίνεται καὶ μὴ διαστρέφεται περιπατοῦσα, ἀναγκαῖον εἰς ταῦτα τὰ διαλείμματα ἀπὸ ἐνὸς βάνδου καταστήσαι δι' ὅλου τοῦ εὐκαίρου διαστήματος αὐτῶν, ἢ ἀπὸ δύο καβαλλαρίων τὸ βάδος ἔχοντα, ἢ τὸ καλῶς ἔχον ἀπὸ τεσσάρων, ἐν

CONSTITUTIO XII.

ἐνὸς σαγιτοβόλου διαστήματος ἐκτάξεις ἀπὸ ἐνὸς βάνδου ἐν τάξει νοτοφυλάκων, οἷον εἰς τρίτην τάξιν. 3645

31. Ἴνα δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ μέσῳ χωρία ἤγουν τὰ διαστήματα τῆς δευτέρας τάξεως ἠνωμένα εὐρεῶσι διὰ παντὸς καὶ ἡ πᾶσα τάξις ὡς ἐν σῶμα φαίνεται καὶ μὴ διαστρέφεται περιπατοῦσα, ἀναγκαῖον σοί ἐστίν εἰς ταῦτα τὰ ἐν μέσῳ διαλείμματα ἀπὸ ἐνὸς βάνδου 3650
[p. 143. M.] καταστήσαι εἰς ὅλον τὸ εὐκαιρον διάστημα, | ἔχοντα τὸ βάδος ἤγουν τὸ πάχος ἢ ἀπὸ δύο καβαλλαρίων, ἢ

διαστήματος σαγιτοβόλου ἐνὸς (ἐνὸς σαγιτοβόλου A) A P₁ E || 3644. ἐκτάξης M, ἐκτάξης W, παρατάξεις A P₁ E || 3645. παρατάξιν A P₁ E || 3646. χωρεῖα M W || Pro χ. ἡγ. τ. δ. A P₁ E, διαχωρίσματα habent || 3647. β P₁ E || παρατάξεως A P₁ E || 3648. παρατάξις. A P₁ E || σώματι [= σῶμά τι] P₁ E || 3649. ἀναγκαῖον (ἀναγκαῖον W) σοί ἐστίν (ἐστίν W) codd. || 3650. διαχωρίσματα A P₁ E || 3651. περιβαλεῖν A P₁ E || ἔχοντα factum ex ἔχοντα in M; εἶναι δὲ A P₁ E || 3652. ἢ] τῶν παρεμβαλλομένων (παρεκβαλλομένων A) εἰς τὰ διαχωρίσματα A P₁ E || β P₁ E.

σαγιτοβόλου παρατάξιν ἀπὸ ἐνὸς βάνδου, ἵνα ὦσιν οπισθοφυλάκες, οἷον εἰς τρίτην παρατάξιν.

31. εἰς δὲ τὰ χωρίσματα τῆς δευτέρας παρατάξης ἤγουν εἰς τὰ τρία διάχωρα τῶν 1345
τεσσάρων μερῶν ἵνα στήσῃ κατὰ ἐν ἑκαστον διάχωρον (ἀπὸ) ἐνὸς βάνδου καὶ ἵνα κρατῇ
fol. 25^r ὅλον τὸ τοιοῦτον βάνδον. ἔχέτω τὸ πάχος τοῦ βάνδου ἢ ἀπὸ δύο καβαλλαρίων ἢ τὸ καθόλου

πλήθει μάλιστα τοῦ στρατοῦ, ἵνα, ὅτ' ἂν καιρὸς γένηται τοῦ ὑποδέχεσθαι τὰ τρεπόμενα μέρη τῆς πρώτης τάξεως, ὑποστελλόμενα τὰ τρία ταῦτα βάνδα, τὰ ἐν τοῖς εὐκαίροις χωρίοις τασσόμενα, μέχρι τοῦ γενέσθαι ἀντικρυς τῶν ρωτοφυλάκων τὰ ἀργοῦντα χωρία τῆς ὑποδοχῆς εὐκαιρα ποιοῦσι· καὶ ἅμα μὲν τοὺς τρεπομένους ὑποδέχονται εὐκαιρα τὰ χωρία, ὡς εἵπομεν, ποιοῦντα, ἅμα δὲ ἀναστέλλουσι τοὺς θέλοντας περαιτέρω σκορπίζεσθαι, ἅμα δὲ καὶ

CONSTITUTIO XII.

τὸ καλῶς ἔχον ἀπὸ τεσσάρων, μάλιστα πολλοῦ ὄντος τοῦ στρατοῦ, ἵνα, ὅτ' ἂν καιρὸς γένηται (τοῦ ὑποδέχεσθαι) τὰ τρεπόμενα μέρη τῆς πρώτης παρατάξεως, ταῦτα τὰ τρία βάνδα, τὰ ὄντα ἐν τοῖς εὐκαίροις τόποις, ὑποστελλόμενα καὶ συσφιγγόμενα εὐκαιρα ποιοῦσι τὰ χωρία πρὸς τὴν ἐκείνων ὑποδοχὴν· καὶ ἅμα μὲν ὑποδέχονται τοὺς τρεπομένους εὐκαιρα χωρία ποιοῦντες, ἅμα δὲ καὶ ἀναστέλλουσι τοὺς θέλοντας σκορπίζεσθαι

3653. δ P₁E || 3654. Post γένηται Meursii codex tert. et A P₁E τοῦ ὑποδέξασθαι inserunt; τοῦ ὑποδέχεσθαι ego ex Urbicio || 3655. πρεπόμενα E || πρώτης om. P₁ || 3656. τὰ alterum omm. Meursii codex tert., P₁E || 3657. συσφιγγόμενα] ὑποχωροῦντα ὀπίσω A P₁E || 3658. Verba πρὸς τὴν . . . χωρία om. E || 3659. χ.] τὰ διαχωρίσματα A P₁ || 3660. ἀναστέλλουσιν W, ἀναστέλλωσι P₁E.

ἀπὸ τεσσάρων, ἂν ἔχομεν μάλιστα πολλὴν στρατόν. διὰ τοῦτο δὲ ἔχε τὰς πρώτας παραταγὰς πρὸς τὸ βάνδον εἰς διάχωρα τῆς δευτέρας παραταγῆς, ἵνα καὶ ὁ λαὸς ἡνωμένοι εὐρίσκονται πάντοτε καὶ ἡ παραταγὴ ὡς συγκρατῇ, τῇ περιπατῇ ἴσα. καὶ μὴ ἔχη ἀραιώματα καὶ περιπατῶσιν ἄλλοι ἔμπροσθεν καὶ ἄλλοι ὀπισθεν, ἀλλὰ καί, ἂν τραπῇ ἡ πρώτη παραταγὴ, ταῦτα τὰ τρία βάνδα, τὰ περιπατοῦντα εἰς τὰ διάχωρα τῆς δευτέρας παραταγῆς, ἵνα συσφίγγωνται καὶ ὑποχωρῶσιν ὀπίσω καὶ ποιῶσι τόπους, ἀποδέχονται μὲν τοὺς τρεπομένους, ἀναστέλλωσι δὲ τοὺς θέλοντας σκορπίζεσθαι, ἅμα δὲ καὶ ἵνα συστήκωσι τὰ τοιαῦτα βάνδα μετὰ τῶν

1349. δίχωρα C || ἡνωμένοι] cf. Kühner-Gerth³ I. 53 et s.

ἐν τρίτῃ τάξει καθιστάμενα μετὰ τῶν νοτοφυλάκων τοὺς εἰκὸς κατὰ * νότου ἐπιβαινομένους ἐχθροὺς εἰς τὸ τὴν δευτέραν τάξιν διαταράξαι ἀποδοῦσι καὶ ἀδιάλυτον αὐτὴν φυλάττουσιν. εἰ μέντοι σύμμετρός ἐστιν ὁ στρατός, τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ πέντε χιλιάδων ἕως δέκα ἢ δώδεκα, τὴν δευτέραν τάξιν μηκέτι ἀπὸ τεσσάρων μερῶν γίνεσθαι, ἀλλ' ἀπὸ δύο, ὥστε ἐν χωρίον ἔχειν εὐκαιρον εἰς ὑποδοχὴν

CONSTITUTIO XII.

ἢ φυγεῖν, ἅμα δὲ καὶ εἰς τρίτην τάξιν συνιστάμενα μετὰ τῶν νοτοφυλάκων ἀποσοβοῦσι πολλάκις τοὺς κατὰ νότου ἤγουν ὀπισθεν ἐπιβαινομένους καὶ ἐπερχομένους ἐχθροὺς πρὸς τὸ ταράξαι τὴν δευτέραν παρατάξιν καὶ ἀδιάλυτον αὐτὴν διαφυλάττουσιν. καὶ ταῦτα μὲν, ἂν 3665 πολὺς ἐστὶν ὁ στρατός, οὕτως ποιήσης.

c. 816. || 32. Ἐὰν δὲ σύμμετρον ἔχῃς στρατόν, τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ πέντε χιλιάδων ἕως δέκα ἢ δώδεκα, μηκέτι τὴν δευτέραν παρατάξιν ἀπὸ τεσσάρων μερῶν ποιήσης, ἀλλὰ ἀπὸ δύο καὶ μόνων, ὥστε ἐν [καὶ μόνον] χωρίον ἤγουν 3670 τόπον ἔχειν εὐκαιρον εἰς ὑποδοχὴν τῶν καταφευγόντων.

3661. φεύγειν A P₁ E || 3662. ἀποσοβοῦσι] ἀπαντῶσι καὶ ἀποκωλύουσι (ἀποκωλύωσι P₁ E) A P₁ E || 3662—3663. κατὰ νότου ἤγουν omm. A P₁ E || 3663. νότον M || περασμένους Meursii codex tert. || ἐπιφ. καὶ omm. A P₁ E || 3664. ἐχθροὺς] πολεμίους P₁ || 3665. διαφυλάττουσι P₁ E || 3666. ἐστὶν] ἢ P₁ E || ποιήσεις A P₁ E || 3667. ἔχεις E || τοῦτέστιν M W, τουτέστιν A P₁ E || 3668. ε M W E || ι P₁ E || ιβ P₁ E || 3669. δ M W P₁ || ἀλλ' P₁ || 3670. β P₁ E || καὶ omm. A P₁ E || μόνων A P₁ E; in A ex μόνον factum; μόνον M W, cf. 3733. || καὶ μόνον eieci || χωρίον] διαχώρισμα A P₁ E || 3670—3671. ἤγουν τόπον omm. A P₁ E.

ὀπισθοφυλάκων εἰς τρίτην παραταγὴν καὶ ἀποδιώκωσι πολλάκις τοὺς ἐπερχομένους ἐκ τῶν 1355 ὀπίσω ἐχθροὺς πρὸς τὸ ταράξαι τὴν δευτέραν παραταγὴν καὶ φυλάσσωσιν αὐτὴν ἀδιάλυτον. καὶ ταῦτα μὲν ποιήσων, ἂν ἔχῃς πολλὸν στρατόν.

32. εἰ δὲ σύμμετρον, οἷον ἀπὸ τῶν πέντε χιλιάδων ἕως τῶν δέκα ἢ τῶν δώδεκα, μὴ ποιήσης τὴν δευτέραν παραταγὴν εἰς τέσσαρα μέρη, ὡς εἴπομεν, ἀλλ' εἰς δύο, μόνον πρὸς τὸ ἔχειν ἐν μέσον διαχώρισμα (εἰς) τὸ ὑποδέχεσθαι αὐτοὺς καταφεύγοντας. 1360

1360. διαχώρισμα ego, χώρισμα διὰ C || εἰς inserui.

τῶν καταργηγόντων. εἰ δὲ ἐπ' ἔλαττον τῶν πέντε χιλιάδων ἐστὶν ὁ στρατός, δεῖ τὴν δευτέραν τάξιν εἰς ἓν καὶ μόνον μέρος γίνεσθαι.

4. Περὶ ἐνεδρῶν κατὰ πρῶτον ἥτοι τῶν πλαγίων τῆς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεως. 1. Πρὸς ἐπὶ τούτοις τρία ἢ τέσσαρα βάνδα, τοὺς λεγομένους ἐνέδρους, δεὸν ἐκατέρωθεν ἀφορίζειν κατὰ τὸν λεχθέντα περὶ τούτου τρόπον, τοὺς μὲν ὥς κωλύοντας τὰς ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐγχειρουμένας ἐνέδρας κατὰ τῶν ἀριστερῶν ἡμῶν, τοὺς δὲ ποιήσοντας ἐνέδρας κατὰ τοῦ δεξιοῦ τῶν ἐχθρῶν, εἴγε καὶ οἱ

CONSTITUTIO XII.

33. Εἰ δὲ ὀλιγώτερον τῶν πέντε χιλιάδων ἔχῃς στρατόν, τότε τὴν δευτέραν τάξιν ἓν καὶ μόνον μέρος ποιήσεις.

3675 34. Ἐπὶ τούτοις δὲ πᾶσι κελεύομέν σοι, ὥστε καὶ τρία ἢ τέσσαρα βάνδα, τοὺς λεγομένους ἐνέδρους ἤγουν ἐγκρύμματα ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν τῆς παρατάξεως ἀφορίσεις καὶ τάξεις, ἵνα εἰσὶν οἱ μὲν κωλύοντες τὰ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐγχειρούμενα ἐγκρύμματα κατὰ τῶν ἀριστερῶν
3680 τῆς παρατάξεώς σου, οἱ δὲ ἵνα ποιῶσιν ἐγκρύμματα καὶ ἐπιδρομὴν κατὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους τῶν ἐχθρῶν, ἂν ἄρα καὶ οἱ τόποι εἰσὶν ἀρμόδιοι.

3672. εἰ MW P₁E || ἔχης MW || 3673. παρατάξιν AP₁E || 3676. γ P₁E || δ P₁ || 3677—3678. ἀφορίσαι A, ἀφωρίσαι P₁E || 3678. τάξαι AP₁E || εἰσὶν omm. AP₁E || κωλύωσι AP₁E || 3680. ἵνα omm. P₁E || ποιῶσιν Meursii codex tert. || ἐγκρυμμα AP₁E || 3681. ἐπιδρομὰς Meursii codex tert. || 3682. ἄρα W || ὧσιν P₁E.

33. εἰ δὲ ὀλιγώτερον τῶν πέντε χιλιάδων ἔχῃς στρατόν, τότε τὴν δευτέραν παραταγὴν ἓν μέρος μόνον ποιήσον.

34. ὀφείλεις δὲ καὶ τρία ἢ τέσσαρα βάνδα ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν τῆς παραταγῆς ἀφορίσαι εἰς ἐγκρύμματα, ἵνα οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν κωλύσωσι τὰ ἐγκρύμματα τῶν ἐχθρῶν κατὰ τοῦ
1365 ἀριστεροῦ μέρους τῆς παραταγῆς σου, οἱ δὲ ἵνα ποιῶσιν ἐγκρύμματα καὶ ἐπιδρομὰς κατὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους τῶν ἐχθρῶν, ἂν ἄρα καὶ ὧσιν οἱ τόποι ἀρμόδιοι.

1363. ὀφείλει C, ὀφείλεις v || 1364. 1365. ἐγκρύματα C.

τόποι εἰσὶν ἀρμόδιοι. σημειωτέον δέ, ὅτι αἱ κατὰ τῶν πλαγίων τῆς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεως ἔβοδοι εὐκαίρως γινόμεναι μᾶλλον δραστη-
κώτεραί εἰσι καὶ ἀναγκαῖαι ἢ περ αἱ δι' ὄψεως μόνης συμβολαὶ καὶ
ὠδήσεις. εἴτε γὰρ ὀλιγώτεροί εἰσιν οἱ ἐναντίοι, ὥς ἄφνω ἐμπεριλαμ-
βαζόμενοι διὰ τῶν τοιούτων ἐβόδων, μείζονα βλάβην ὑφίστανται
σώζεσθαι τῶν τρεπομένων εὐκόλως οὐ δυναμένων, εἴτε ἰσόμετροι

CONSTITUTIO XII.

35. Σημείωσαι γάρ, ὅτι αἱ κατὰ τῶν πλαγίων τῆς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεως καὶ αἱ κατὰ τοῦ νότου ἤγουν ἀπὸ ὀπισθεν αὐτῶν γινόμεναι ἐπιδρομαί, εἰ καλῶς 3685
γίνονται καὶ εὐκαίρως, μᾶλλον δραστηκώτεραί εἰσι καὶ ἀναγκαῖαι παρὰ τὰς γινόμενας δι' ὄψεως μόνης συμ-
βολὰς καὶ ὠδήσεις. πάντε γὰρ ὀλιγώτεροί εἰσιν οἱ ἐχθροί, ὥς ἐξαίφνης ἐπιλαμβανόμενοι καὶ κυκλούμενοι διὰ τῶν
τοιούτων ἐπιδρομῶν, μεγάλην τὴν βλάβην ὑπομενοῦσι 3690
μὴ δυναμένων εὐκόλως σώζεσθαι τῶν ἐξ αὐτῶν τρεπο-

3683. Verba Σ. γάρ, ὅτι omm. **AP₁E** || αἱ] οἱ **MW**, αἱ γὰρ **P₁E** || 3684. αἱ om. **P₁** || Verba κατὰ τοῦ νότου ἤγουν ἀπὸ omm. **AP₁E** || 3685. γινόμεναι **P₁E** || 3686. γίνονται **M** || Pro γ. καὶ εὐκ. **AP₁E** καὶ ἐν ἐπιτηδεῖω καιρῷ γίνονται habent || -αι εἰσὶ (εἰσὶν **W**) codd. || κ. ἀν.] καὶ ἐνεργέστεραι καὶ ἀναγκαῖαι **AP₁E** || 3688. πάντε **W**; item infra || -οι εἰσὶν **MWA**, -οι ὄσιν **P₁E** || 3689. ἐπιλαμβανόμενοι καὶ κυκλούμενοι idem, quod ἐμπεριλαμβανόμενοι Urbicii || 3690. ὑπομενοῦσι (sic) **M** (cf. 2591.), ὑπομενουσιν **W**, ὑπομένουσιν **A**, ὑπομέ-
νουσι **P₁E**.

35. γίνωσκε γάρ, ὅτι αἱ γινόμεναι ἐπιδρομαὶ κατὰ τῶν πλαγίων τῆς παραταγῆς τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐξοπίσω αὐτῶν καί, ἂν γίνονται καλῶς εἰς ἐπιτήδειον καιρὸν, πλεον ἐνεργοῦσι παρὰ τὰς γινόμενας τῶν ἐμπροσθεν συμβολὰς, ἐπειδὴ, πάντε ὀλιγώτεροι ὄσιν οἱ ἐχθροί, κυκλούμενοι ἐξαίφνης ἢ ἀπὸ τῶν πλαγίων ἢ ἀπὸ τῶν ὀπισθεν, μεγάλως βλάπτονται (οὐ γὰρ 1370
δύνανται εὐκόλως σώζεσθαι, ὅσοι τραπῶσιν ἐξ αὐτῶν), πάντε ἴσοι ὄσι, πάντε περισσότεροι

1369. γινόμενας **C**, accentu proparoxytono deleto (cf. v) || 1371. σώζεσθαι **C**, sed cf. 222.

εἶεν ἢ καὶ πλείους, ἐν ἀγῶνι μεγάλῳ καδίστανται, πληθὺς νομίζοντες εἶναι τοὺς τὴν ἐφοδὸν ποιοῦντας. διὸ οὐ χρή μὲν ἐπιτηδεύειν ἀνάγκης χωρὶς ὀλίγους πρὸς πληθὺς τακτικὸν φανερώς μάχεσθαι. εἰ δὲ καὶ ἀνάγκη γένηται, μὴ πάντα δι' ὅψεως ἐγχειρεῖν, καὶ πλείους εἶσιν οἱ ἡμέτεροι τοῦ ἀντί, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ νώτου τῶν ἐχθρῶν ἢ διὰ τῶν πλαγίων ἐγχειρεῖν. ἐπικίνδυνος γὰρ καὶ ἐπισφαλὴς ἐστὶν αἰεὶ

CONSTITUTIO XII.

μένων, πάντε ἰσόμετροί εἰσιν ἢ καὶ πλείονες τοῦ στρατοῦ τοῦ σου, εἰς ἀγῶνα μέγαν εἰσέρχονται καὶ φόβον, νομίζοντες πληθὺς εἶναι πολὺ τοὺς τὴν ἐπιδρομὴν ποιοῦντας.

3695

36. Πρόσεχε δέ, ὅτι οὐ πρόπον ἐστὶ χωρὶς ἀνάγκης ὀλίγον στρατὸν πρὸς πληθὺς πολεμίων εὐτάκτων φανερώς πρὸς μάχην συμπλέκειν. εἰ δὲ καὶ ἀνάγκη τούτου γένηται, μὴ πάντα [φανερώς καὶ] διὰ ὅψεως ἐγχειρεῖν, καὶ τάχα πλείονές εἰσιν ὁ ἡμέτερος στρατός, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ νώτου ἤγουν ἀπὸ ὀπισθεν τῶν ἐχθρῶν ἢ διὰ τῶν πλαγίων ἐμβάλλεσθαι εἰς αὐτούς.

3700

3692. -οι εἶδιν MWA, -οι ᾧσιν P₁E || 3692—3693. στρ. τοῦ σου] σου στρατοῦ AP₁E || 3693. εἰσέρχονται M || 3696. ἐστὶν W, ἐστι P₁ || 3699. φανερώς καὶ εἰς || διὰ ὅψεως] εἰς πρόσωπον AP₁E || 3700. καὶ MP₁, καὶ W, καὶ E || πλείων ἐστὶν A, πλείων ἢ P₁E || -ες εἰσιν MW || 3701. Pro διὰ τοῦ νώτου ἤγουν ἀπὸ AP₁E τῶν ὀπισθεν μερῶν exhibent || 3702. ἐμβάλλεσθαι] ἐπιτίθεσθαι AP₁E || εἰς αὐτούς] αὐτοῖς AP₁E.

τοῦ στρατοῦ σου, εἰς ἀγῶνα μέγαν καὶ φόβον ἐμβαίνουσιν, ἐλπίζοντες, ὅτι πληθὺς εἰσι πολὺ οἱ ποιήσαντες τὴν ἐπιδρομὴν κατ' αὐτῶν.

36. πρόσεχε δὲ τοῦτο, ὅτι οὐ πρόπει χωρὶς | ἀνάγκης, ἵνα ὀλίγον στρατὸν βάλης πρὸς τοῦτο, μὴ ταράττης ὅλον τὸν στρατὸν φανερώς ἀπὸ τῶν ἐμπροσθεν, καὶ τάχα περισσότερος ὑπάρχει ὁ στρατός σου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὀπίσω τῶν ἐχθρῶν καὶ ἀπὸ τῶν πλαγίων, ἵνα ἐπιπίπτωσιν αὐτοῖς.

1375

fol. 25^v

ἡ δι' ὅψεως μόνον μάχη πρὸς οἰονδήποτε ἔθνος, εἰ καὶ ἔλασσον πληθὺς * ἀντισυνίσταται.¹

2. Διαιροῦνται τοίνυν πάντα τὰ καβαλλαρικά τάγματα εἰς πρώτην καὶ δευτέραν τάξιν ἐν πλήθει μάλιστα στρατοῦ κατὰ τὸν

¹ ἀντὶ συνίσταται M.

CONSTITUTIO XII.

[p. 145. M.]

| 37. Καὶ γὰρ ἐπισφαλές ἐστι καὶ ἐπικίνδυνον ἡ δι' ὅψεως μόνον μάχη καὶ πρὸς οἰονδήποτε ἔθνος γινομένη, καὶ τὰ τάχα καὶ ὀλιγώτερον πληθὺς ἐστι τὸ ἀντικαδιστά- 3705
μενον.

38. Οὕτως οὖν ὥς ἐν κεφαλαίῳ κελεύομέν σοι, ἵνα πάντα τὰ καβαλλαρικά τάγματα εἰς πρώτην καὶ δευτέραν παρατάξιν ἐν καιρῷ πολέμου καταστήσης, ὅτ' ἂν μάλιστα καὶ πολλὸν στρατὸν ἔχῃς, καὶ διατάξῃς 3710
κατὰ τὸν λεχθέντα σοι τρόπον εἰς κούρσους ἡγουν προκλάστας, τοὺς ἔμπροσθεν τῆς παρατάξεως πρὸ τῶν

3703. ἐπισφαλές AP₁E || ἐπικίνδυνος AP₁E; cf. Kühner-Gerth³ I. p. 59. ||
3703—3704. διόψεως W || 3704. οἰονδήποτε MW, οἰονδήποτε AP₁E ||
3705. καὶ MAP₁E, καὶ W || πληθὺς ἐστὶ MA, πληθὺς ἐστὶν W, πληθὺς ἡ P₁E || 3707. ἐν τῷ P₁ || -μεν W || 3709—3710. δταν W || 3711. κούρσους MW.

37. καὶ γὰρ ἐκκίνδυνόν ἐστὶν ἡ γινομένη μάχη φανερώς, (καὶντε) ἀπὸ τῶν ἐμπροσθεν πρὸς οἶον (δήποτε) ἔθνος γένηται, εἰ μὴ ἔχῃς λαὸν ἐκ τῶν πλαγίων, καὶντε ἀπὸ ὀπισθεν 1380
c. 1277 Lami. τῶν πολεμίων, καὶ τὰ τάχα ὀλιγώτερόν σου στρατὸν ἔχουσιν.

38. οὕτως ἐν συντόμῳ κελεύομέν σοι, ἵνα πάντα τὰ καβαλλαρικά τάγματα εἰς πρώτην καὶ εἰς δευτέραν παρατάξιν καταστήσης εἰς καιρὸν πολέμου, κατεξαίρετον, δταν ἔχῃς καὶ πολλὸν στρατόν, καὶ ἵνα χωρίσῃς, ὥς εἵπομεν, εἰς προκουρσάτορας ἡγουν τοὺς ἔμπροσθεν

1379. ἐκκίνδυνον retinui; cf. ex. gr. ἐκθαμβος || -ον ἐστὶν C || 1379. 1380. καὶντε et δήποτε ego inserui || 1380. καὶντε ego, καὶ C || 1382. -μεν σοι C || 1384. προκουρσάτωρας C, -ορας v.

λεχθέντα τρόπον εἰς δηφένσωρας, εἰς κούρσωρας, εἰς πλαγιοφύλακας, εἰς ὑπερκεραστάς, εἰς ἐνέδρους, εἰς βοηθούς, εἰς νωτοφύλακας.

CONSTITUTIO XII.

ἄλλων κατὰ τῶν ἐχθρῶν προτρέχοντας καὶ εἰς διφέν-
 3715 σωρας ἤγουν τοὺς εὐτάκτως ἱσταμένους καὶ ὑποδέχεσθαι
 μέλλοντας τοὺς προδραμόντας κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἔαν μὴ
 τελείως διώξωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἀνθυποστρέψουσιν, ἔτι δὲ
 καὶ εἰς πλαγιοφύλακας καὶ εἰς ὑπερκεραστάς ἤγουν τοὺς
 ἐτοίμως ἱσταμένους εἰς κύκλωσιν τῶν ἐχθρῶν, ἔτι δὲ καὶ
 3720 ἤγουν τοὺς ὀπισθεν τεταγμένους καὶ ἀναστέλλοντες
 τοὺς, ὅσοι μέλλουσι φεύγειν τὴν ἰδίαν καταλιμπάνοντες
 τάξιν, ἔτι δὲ καὶ εἰς νωτοφύλακας ἤγουν τοὺς ὀπισθεν
 εἰς φυλακὴν τοῦ παντὸς στρατοῦ τεταγμένους.

|| 39. Ἐάν δὲ πολὺν ἔχωσι στρατὸν καὶ δύνασαι τοι- c. 817.

3713—3714. διφένσωρας **MW** || 3714. ἤγουν ἐκδικητὰς (ἐκδικῆτὰς **E**) **AP₁E** ||
 3715. προδραμόντας **AE**, προσδραμόντας **MWP₁** || 3716. ἀλλὰ **A** || ἀνθυποστρέ-
 ψουσιν **AE**, ἀνθ' ὑποστρέψουσιν **P₁** || 3717. εἰς **omm.** **WE** || 3718. ἐτοίμως
W || 3721. ὅσοι μέλλουσι] βουλομένους **AP₁E** || καὶ τὴν **AP₁E** || 3721—3722.
 κατ. τάξιν] τάξιν καταλιμπάνειν **AP₁E** || 3724. ἔχουσι **A** || δύνη **P₁E**.

1385 τῆς παραταγῆς πρῶτον παρὰ τοὺς ἄλλους ἐλαύνοντας κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ εἰς διφένσωρας
 ἤγουν τοὺς ἱσταμένους ἀπὸ συντάξεως καὶ μέλλοντας ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐλαύνοντας πρῶτους
 κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἄρα μὴ διώξωσιν αὐτοὺς τελείως, ἀλλ' ὑποστρέψουσιν. ἔτι δὲ ἵνα
 ἀφορίσῃς εἰς πλαγιοφύλακας καὶ εἰς ὑπερκεραστάς· οἱ δὲ ὑπερκερασταὶ εἰσιν οἱ ἱστάμενοι
 1390 καὶ εἰς βοηθοὺς ἤγουν τοὺς ὀπίσω παρατεταγμένους καὶ κωλύοντας τοὺς θέλοντας φεύγειν
 καὶ καταλιμπάνειν τὴν τάξιν αὐτῶν. ἵνα δὲ ἀφορίσῃς καὶ εἰς ὀπισθοφύλακας, οἵτινες εἰσιν
 εἰς φυλακὴν τοῦ ὅλου στρατοῦ ὀπίσω ἀκολουθοῦντες.

39. ἂν δὲ πολὺν ἔχωσι στρατὸν οἱ πολέμοι καὶ δύνασαι τοιαύτας διπλᾶς παραταγὰς

1385. διφένσωρας **C** || 1388. πλέον φύλακας **C** || -αὶ εἰσὶν **C** || 1389. ἐγκρύματα **C** || 1391. οἵτινες
 εἰσὶν **C**.

5. *Περὶ βάδους.* Περὶ δὲ τοῦ βάδους τῶν τάξεων ἤρκει μὲν ἐκάστῳ τάγματι κατὰ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα, ὥς ἔγραψαν οἱ παλαιοί, εἰς τέσσαρας τὸ βάδος γίνεσθαι, ὥς τοῦ πλείονος τοῦ μέτρου τούτου ἀνωφελοῦς καὶ ἀργοῦ τυγχάνοντος. οὐδὲ γάρ, ὥς ἐπὶ

CONSTITUTIO XII.

αὐτας διπλᾶς παρατάξεις ποιεῖν εἴτε δύο, εἴτε τρεῖς ἢ ³⁷²⁵ καὶ πλείονας, ὅστε μεριζομένην τὴν τῶν ἐχθρῶν δύναμιν πρὸς αὐτὰς ὀλιγωτέρων ὄντων ἀσθενεῖς γίνεσθαι τὰς ἐκείνων ἢ προσβαλόντων ὁμοῦ πρὸς μίαν | τῶν σῶν παρατάξεων ὑπὸ τῶν ἄλλων ἢ διώκεσθαι ἢ κυκλοῦσθαι. τοῦτο ἔστι τῶν ἀναγκαίων. 3730

40. Τὸ δὲ βάδος ἤγουν τὸ πάχος τῶν παρατάξεων, καθὼς οἱ ἀρχαῖοι διετάξαντο, ἤρκει μὲν ἐκάστῳ τάγματι εἰς τέσσαρας καὶ μόνους καβαλλαρίους γίνεσθαι, ἐπειδὴ τὸ πλεον τούτων ἀργὸν καὶ ἀνωφελές δέικνυται ἐπὶ τῶν καβαλλαρίων, οὔτε γὰρ δύνανται, ὥς ἐπὶ τῆς πεζικῆς 3735

3725. διπλᾶς **MWA**, διπλᾶς **P₁E** || $\bar{\beta}$ **P₁E** || $\bar{\gamma}$ **P₁E** || 3726. ὥστε ἢ **AP₁E** || 3727. ὀλιγωτέρων ὄντων **omm. AP₁E** || ἀσθενῆ γίνεσθαι **A**, ἀσθενῆς γενέσθαι **P₁E** || 3728. τὰς ἐκείνων **omm. AP₁E** || ἢ προσβάλλουσιν **A**, ἢ προσβαλοῦσιν **P₁**, ἢ πρὸς βαλοῦσιν **E** || 3730. τοῦτο ἔστι **MAP₁**, τοῦτο ἔστιν **W**, τοῦτο ἔστι **E** || τὸ ἀναγκαῖον **P₁E** || 3733. καὶ μόνους **omm. AP₁E** || 3735. δύνανται **M**.

ποιεῖν δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ περισσοτέρας, ἵνα ἢ χωρισθῇ πρὸς αὐτοὺς ἡ δύναμις τῶν ἐχθρῶν καὶ γένωνται ἀδύνατοι αἱ παραταγαὶ αὐτῶν καὶ συμβάλλωσι πόλεμον ἐν τῷ ἅμα πρὸς μίαν 1395 τῶν σῶν παραταγῶν καὶ αἱ λοιπαὶ ἢ ἵνα διώκωσιν ἢ ἵνα κυκλώσωσιν αὐτούς. τοῦτο ἔστιν ἀναγκαῖον.

40. τὸ δὲ πάχος τῶν παραταγῶν ἤρκει μὲν, καθὼς διετάξαντο οἱ ἀρχαῖοι, ἵνα ἔχῃ ἐν ἑκάστῳ τάγματι τέσσαρας μόνους καβαλλαρίους, ἐπειδὴ τὸ πλεον τούτων ἀργὸν καὶ ἀνωφελές ἐστιν ἐπὶ τῶν καβαλλαρίων· οὐ γὰρ δύνανται οἱ καβαλλάριοι, ὥς ἐπὶ τῆς πεζικῆς 1400

τῆς πεζικῆς τάξεως, ἐκ τῶν ὀπίσθεν διὰ τοῦ βάδους ὠδισμὸς τις γενέσθαι δύναται, ἵνα καὶ ἄκοντες οἱ πρωτοστάται τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ πρόσωπα ποιοῦνται, ὅτι μὴ περύκασιν οἱ ἵπποι μετὰ τῆς ὀψεως αὐτῶν συμπτώως, ὥς οἱ πεζοί, ὠδεῖν τοὺς ἔμπροσθεν. οὔτε δὲ βοή-
 Δειά τις περιγίνεται τοῖς πρωτοστάταις, τοῦτ' ἔστι τοῖς εἰς μέτωπον
 τασσομένοις ἐκ τοῦ πλείονος βάδους, εἴτε κοντάτοι εἰσὶν, εἴτε τοξόται,
 ὥς τῶν μὲν κοντάτων μετὰ τὸν τέταρτον μὴ ρθαζόντων ἐρικνεῖσθαι

CONSTITUTIO XII.

τάξεως, ἀπὸ ὀπίσθεν διὰ τοῦ πάχους προωδισμόν ποιεῖν.
 τότε γὰρ καὶ μὴ βουλόμενοι οἱ ἔμπροσθεν ἐκ τῶν ὀπίσθεν
 προωδούμενοι τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ποιοῦσι.
 τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῶν πεζῶν γίνεται. οἱ δὲ ἵπποι οὐ δύ-
 3740 νανται προωδεῖν τοὺς ἔμπροσθεν αὐτῶν, ὥς οἱ πεζοί,
 οὐδὲ βοήΔειά τις γίνεται ἐκ τῶν περισσοτέρων εἰς τοὺς
 πρωτοστάτας, τοῦτ' ἔστιν τοὺς εἰς τὸ μέτωπον τασσο-
 μένους, κἄντε κονταράτοι εἰσὶ, κἄντε τοξόται.

41. Οἱ μὲν γὰρ κονταράτοι, οἱ ὀπίσω τοῦ τετάρτου,

3736. ὑπὸ E || διὰ τοῦ πάχους omm. AP₁E || 3737. ὀπισθε M || 3738. ἔμ-
 προσθε A || ποιοῦσιν WP₁E || 3741. βοήΔεια τίς WP₁E || 3742. τοὔτέστιν W,
 τουτέστιν AP₁E || 3743. κἄντε (κάντε A) κονταράτοι εἰσὶ (ᾧσι P₁), κἄντε
 (κάντε A) τοξόται AP₁E, κἄντε (κάντε MW) τοξόται εἰσὶ (εἰσὶν W), κἄντε
 (κάντε MW) κονταράτοι MW.

παραταγῆς, προωθεῖν [οἱ ἔμπροσθεν τοὺς] ὀπισθεν, ὅπερ ποιεῖ τὸ πάχος τῆς παραταγῆς·
 καὶ εἰς τοὺς πεζοὺς καὶ τοὺς (μὴ) θέλοντας (οἱ) ἔμπροσθεν (ἐκ τῶν ὀπίσω) προωθούμενοι εἰς
 τὰ ἔμπροσθεν ποιοῦσι τὴν ὁρμὴν πρὸς τοὺς πολεμίους. τὰ δὲ ἱπάρια οὐ δύνανται προωθεῖν
 τὰ ἔμπροσθεν αὐτῶν, ὥς οἱ πεζοί, οὐδὲ βοήΔεια γίνεται ἐκ τοῦ περισσοτέρου πάχους τῆς
 1405 παραταγῆς ἀπὸ τῶν ὀπίσω εἰς τοὺς ἔμπροσθεν, ὅσον τοὺς ἵσταμένους εἰς τὸ μέτωπον τῆς
 παραταγῆς, εἴτε κονταράτοι, εἴτε τοξόται εἰσὶ.

41. καὶ γάρ, ἂν ἔχη τὸ πάχος τῆς παραταγῆς ἐπέκεινα τῶν τεσσάρων καβαλλαρίων,

1401. οἱ ἔμπροσθεν τοὺς eieci || 1402. μὴ, οἱ et ἐκ τῶν ὀπίσω inserui || 1402. 1403. Pro εἰς τὰ ἔμπροσθεν,
 quod ego dedi εἰς τὰ ὀπίσω C || 1406. κονταράτους C, recte v.

τῶν ἔμπροσθεν, τῶν δὲ τοξοτῶν εἰς ὕψος ἀναγκαζομένων τοξεύειν διὰ τοὺς ἔμπροσθεν αὐτῶν καὶ ἐντεῦθεν ἀπράκτους κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐν ταῖς συμβολαῖς γίνεσθαι τὰς τούτων σαγίττας. καὶ ὁ ἀμφιβάλλων τούτοις πεισθῇ δι' αὐτῆς τῆς πείρας. ἤρκει γοῦν, ὡς εἴρηται, τὸ βάδος τῶν τεσσάρων καβαλλαρίων· ἀλλ', ἐπειδὴ συμβαίνει τοὺς γενναίους ὀλιγωτέρους κατὰ τάγμα εὐρίσκεισθαι, τοῦτ' ἔστι τοὺς πρωτοστάτας, τοὺς καὶ χεῖρας μὴ γνύνειν ὀφείλοντας, διὰ

CONSTITUTIO XII.

οὐ δύνανται φθάσειν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ τοξόται ³⁷⁴⁵ εἰς τὸ ἄνω ἀναγκάζονται τοξεύειν διὰ τοὺς ἔμπροσθεν αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο ἀπράκτοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐν ταῖς συμβολαῖς τῆς μάχης γίνονται αἱ σαγίτται αὐτῶν, ὥς ἡ πείρα διδάσκει καὶ τοὺς ἀμφιβάλλοντας, εἰς βούλωνται. 3750

42. Ἦρκει οὖν, καθὼς εἵπομεν, τὸ πάχος τῶν τεσσάρων καβαλλαρίων· ἀλλ', ἐπειδὴ συμβαίνει τοὺς ἀνδρείους στρατιώτας ὀλιγωτέρους κατὰ τάγμα εὐρίσκεισθαι, τοῦτ' ἔστι τοὺς ἔμπροσθεν ἵσταμένους, τοὺς καὶ [τὰς] χεῖρας μὴ γνύνειν πρὸς πόλεμον ὀφείλοντας, διὰ τοῦτο πρέπον 3755

3745. τὸ] τοὺς P₁E || 3748. M W post γίνονται inserunt ὡς || σαγίται A, σαγίτες P₁E || πειρα W || 3749—3750. Verba καὶ βούλωνται omm. A P₁E || 3753—3754. τοῦτέστι M, τοῦτέστιν W, τουτέστι A P₁E || 3754. καὶ omm. P₁E || τὰς eieci.

οὐ δύναται ὁ ἵσταμένος ὀπίσω τῶν τεσσάρων καβαλλαρίων κονταράτος φθάνειν ἔμπροσθεν μετὰ τοῦ κονταρίου, ὁ δὲ τοξότης πάλιν, ὁ ἵσταμένος ὀπίσω τῶν καβαλλαρίων, ἀναγκάζεται διὰ τοὺς ἵσταμένους ἔμπροσθεν αὐτῶν ἵνα τοξεύῃ εἰς ὕψος καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν ἐνεργοῦσιν ¹⁴¹⁰ αἱ σαγίται αὐτῶν.

42. ἤρκει γοῦν, ὡς εἵπομεν, τὸ πάχος τῶν τεσσάρων καβαλλαρίων· ἀλλ', ἐπειδὴ οἱ ἀνδρεύτεροι στρατιῶται ὀλιγώτεροι κατὰ τὰ τάγματα εὐρίσκονται (ἐκεῖνοι γὰρ εὐρίσκονται

τοῦτο χρὴ πρὸς τὴν τῶν ταγμάτων ποιότητα τὰ βάδι ὀρίζειν, οἷον· εἰς τὰ ροιδεραιτικά, τὰ καὶ μέσον ἐν τῇ προμάχῳ τάξει τασσόμενα, ἀπὸ ἐπτά ποιεῖν καὶ ἐνὸς παιδός, εἴαν εὐρίσκωνται ἐν δυνάμει ἐν αὐτοῖς, οὕτως καὶ τῶν δεκαρχιῶν εἶναι ὀφειλουσῶν· ἀριστερᾶ * αὐτῶν τὰ τῶν βιξελλατιόντων ἀριθμῶν, ἀπὸ ἐπτά ἀνδρῶν ἐκάστην δεκαρχίαν, ἐν δεξιᾷ τὰ τῶν Ἰλλυρικισιῶν, ἀπὸ ἀνδρῶν

CONSTITUTIO XII.

ἐστὶ πρὸς τὴν | δύναμιν τῶν ταγμάτων οὕτως ὀρίζειν [p. 147. M.]
καὶ τὸ πάχος τῆς παρατάξεως αὐτῶν, οἷον·

43. εἰς τὰ ἀνδρειότερα, τὰ καὶ μέσον τασσόμενα 43.
τάγματα εἰς τὴν τάξιν τὴν πρόμαχον, ἀπὸ ἐπτά καβαλ-
3760 λαρίων ποιεῖν καὶ ἐνὸς παιδός ὑπηρέτου αὐτῶν, ἐν δὲ
τῇ ἀριστερᾷ τάξει, ἐν ἣ καὶ ἐκεῖ δεύτεροι κατὰ τὴν
ἀνδρίαν τῆς προμάχου τάξεως ὀφείλουσι τάσσεσθαι,
ἀπὸ ἐπτά ἀνδρῶν ἐκάστην δεκαρχίαν, πάλιν ἐν δεξιᾷ, 44.
ἐν ἣ καὶ ἐκεῖ ἰσοδύναμοι ἄνδρες τῆς ἀριστερᾶς ὀφεί-

* 3756. ἐστὶν W || 3756—3757. Verba οὕτως αὐτῶν om. P₁ || 3757. In
W § 43 verbo οἷον incipit || 3759. ζ MW || 3762. κατατάσσεσθαι AP₁E || 3763.
ζ MW || 3764. καὶ ἐκεῖ omm. AP₁E.

ἀνδρεῖοι μόνοι οἱ (ἐμπροσθεν) ἰστάμενοι καὶ πολεμοῦντες), ἀρμόζει, ἵνα πρὸς τὴν δύναμιν
1415 τῶν ταγμάτων ποιῆς τὸ πάχος τῆς παραταγῆς αὐτῶν ἦγουν·

43. εἰς τὰ ἀνδρειότερα τάγματα, τὰ καὶ ἰστάμενα μέσον τοῦ ἀριστεροῦ καὶ τοῦ δεξιοῦ
εἰς τὴν πρώτην παραταγὴν, ἵνα ποιῆς τὸ πάχος τῆς παραταγῆς ἀπὸ ἐπτά καβαλλαρίων
καὶ ἐνὸς παιδός ὑπουργοῦ αὐτῶν· εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν παραταγὴν, ἔνθα ὀφείλουσιν ἰστασ-
θαι οἱ ὄντες δεύτεροι εἰς ἀνδρίαν ἀπ' ἐκείνων τῶν ἰσταμένων εἰς τὴν μέσην, ἵνα ποιήσης
1420 ὁμοίως τὸ πάχος ἀπὸ καβαλλαρίων ἐπτά· εἰς δὲ τὴν δεξιὰν παραταγὴν, ἔνθα ὀφείλουσιν
ἄνδρες ἰστασθαι ἰσοδύναμοι τῆς ἀριστερᾶς, ἵνα ποιήσης τὸ πάχος ἀπὸ καβαλλαρίων

ὀκτώ, οὕτως καὶ τῶν δεκαρχιῶν ὀφειλουσῶν ἔχειν· τὰ δὲ λοιπὰ τάγματα ὑποδεέστερα ἀπὸ ὀκτὼ ἢ δέκα ἀνδρῶν γίνεσθαι, πρὸς τὰς δεκαρχίας τασσόμενα. εἰ μὲντοι συμβῇ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων τούτων ταγμαμάτων ἐν πρώτῃ τάξει τάσσεσθαι, ἢ ἀπὸ ὀκτὼ ἢ ἀπὸ δέκα ποιεῖν ὡς ἄσθενέστερα. τὰ μὲντοι τῶν ὀπτιμάτων τάγματα, ὡς ἐν δευτέρᾳ τάξει τασσόμενα καὶ ἐν ἐπιλογῇ ὄντα, ἀπὸ πέντε μὲν στρατιωτῶν, δύο δὲ ἄρμάτων ποιεῖν, † δέκα ἄνδρας τῆς δεκαρχίας ὀφεί-

CONSTITUTIO XII.

λουσιν εἶναι, ἀπὸ ἀνδρῶν ὀκτώ, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ὑπο- 3765
δεέστερα τάγματα ἀπὸ ὀκτὼ ἢ δέκα ἀνδρῶν γίνεσθαι, πρὸς τὰς δεκαρχίας τασσόμενα.

45. 44. Ἐὰν μὲντοι συμβῇ, ἵνα ἐκ τῶν υποδεεστέρων τούτων ταγμαμάτων εἰς τὴν πρώτην παρατάξιν ἐκτάξης, ἢ ἀπὸ ὀκτὼ ἢ ἀπὸ δέκα ποιήσης ἀνδρῶν ὡς ἄσθενεσ- 3770
τέρων. τὰ δὲ τάγματα, τὰ ἐν δευτέρᾳ τάξει τασσόμενα καὶ ἐπίλεκτα ὄντα, ἀπὸ πέντε μὲν στρατιωτῶν καὶ ἑτέρων ὑπηρετῶν εἰς τὰ † ἄρματα ποιήσεις, ὥστε † δέκα

3765. εἶναι omm. **MW** || ὀκτὼ] **H M**; in **W** suprascriptum a m. sec. ζ; ἐπὶ τὰ τάσσειν habent **AP₁E** || 3766. πράγματα **M** et **Meursii codex tert.**; in cod.-is **W** τάγματα prima littera in duarum litterarum ras. || **H ME**, ἢ **W** || 3768. πάλιν ἐὰν μ. **AP₁E** || 3770. ἢ **W H E** || **ι MWP₁E** || ποιήσεις **AP₁E** || 3771. τὰ secundum omm. **P₁E** || ἐν τῇ **AP₁E** || 3772. ε **P₁E** || μὲν om. **P₁** || 3773. ἄρματα **MWAE** || **ι P₁**.

ἑπτά. τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ὑποδεέστερα τάγματα ἵνα ποιῇς τὸ πάχος ἀπὸ ὀκτὼ ἢ δέκα καβαλλαρίων.

44. ἂν δὲ συμβῇ, ἵνα στήσῃς εἰς τὴν πρώτην παραταγὴν ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων τούτων ταγμαμάτων, ἵνα ποιήσῃς τὸ πάχος ἀπὸ ὀκτὼ ἢ δέκα καβαλλαρίων, διότι ὑποδεέστερά εἰσιν, 1425
ὡς εἴρηται, καὶ ἀδύνατα τὰ τοιαῦτα τάγματα. τὰ δὲ τάγματα, τὰ ἰστάμενα εἰς τὴν δευτέραν παραταγὴν, τὰ ὄντα ἐπίλεκτα, ἵνα ἔχωσι τὸ πάχος ἀπὸ πέντε καβαλλαρίων στρατιωτῶν καὶ ἀπὸ πέντε ὑπουργῶν εἰς τὰ ἄρματα αὐτῶν, πρὸς τὸ ἔχειν μίαν ἐκάστην

λούσης ἔχειν. ταῦτα δὲ ἐν τῇ πρώτῃ τάξει, εἰ συμβῇ τάσσεσθαι, ὡς εἵπομεν, αἰ τοῦ βάδος οὕτως ἔχειν. τοὺς δὲ ἐδρικοὺς, εἰ καὶ ἑαυτοὺς εἰσιν, ὡς ἔδος ἔχουσιν, οὕτως τάσσειν. οὗτοι δὲ ἐπιτηδείως εἰς τε κούρσους καὶ ἐνέδρους καδίστανται. οὐδὲ οὖν τῶν ὀκτὼ ἢ τὸ πολὺ δέκα ἀνδρῶν πλεῖον χρὴ εἰς βάδος ποιεῖν, ὡς δήποτε, ἂν ἀσθενῇ ὥσι τὰ τάγματα, οὐδὲ τῶν πέντε ἤττον, ὡς ἂν εἰσιν ἐπίλεκτα, ὥστε διὰ τοῦ ῥηθέντος τρόπου καὶ τῆς τοιαύτης ἀναλογίας

CONSTITUTIO XII.

ἀνδρας ἐκάστην δεκαρχίαν ἔχειν. οὗτοι δὲ οἱ, ὡς εἴρηται, 3775 τεταγμένοι ἵνα κατασταθῶσιν ἐπιτηδείως εἰς τε κούρσους καὶ ἐγκρύμματα.

45. Οὐκ ἔστιν οὖν πρέπον τῶν ὀκτὼ ἢ τὸ πολὺ τῶν 46. δέκα ἀνδρῶν πλεῖον τὸ πάχος ποιεῖν τῆς παρατάξεως, καὶ τὸ πάνυ εἶσιν ἀσθενῇ τὰ τάγματα, οὐδὲ τῶν || πέντε c. 820. 3780 ὀλιγώτερον, ὅσον ἂν εἰσιν ἐπίλεκτα, ὥστε πρέπον ἐστὶ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον καὶ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν

3774. οἱ omm. P₁E || 3775—3776. κούρσους MW || 3777. Οὐκ ἔστιν W (ν a m. sec. add.) || H MP₁E, ἢ W || τῶν omm. AP₁E || 3778. πλείω M (cf. 2736.), πλέον AP₁E, qui post πρέπον exhibent verbum; πλείον fecit m. sec. cod.-is W ex πλείω. || 3779. καὶ M, καὶ W || τὸ omm. WAP₁E || ὥσιν P₁E || τὰ om. A || ε MW P₁E || 3780. ὀλιγώτερον ego, ὀλιγωτέρους codd. || εἶσιν MWA, εἶσιν Migne, εἶεν P₁, εἰ ἐν E || ἐστὶν W, ἐστὶν AP₁E.

δεκαρχίαν ἀνδρας δέκα. οὗτοι δὲ ἵνα παρατάξωσιν οὕτως, ὡς εἴρηται, καὶ ἵνα κατασταθῶσι 1430 ἀρμοδίως (εἰς) προκουρσάτορας καὶ εἰς ἐγκρύμματα, [οἱ δὲ προκουρσάτορες εἰσιν οἱ ἐλαύνοντες κατὰ τῶν ἐχθρῶν πρῶτον | παρὰ τοὺς ἄλλους].

45. οὐ πρέπει δέ, ἵνα πλέον τῶν ὀκτὼ ἢ τὸ πολὺ δέκα ἀνδρῶν ποιῇ τὸ πάχος τῆς παραταγῆς, καὶ εἰ ἀδύνατά εἰσι πολὺ καὶ ἀνὰ τὰ τάγματα, οὐδὲ πάλιν † ὀλιγωτέρων τῶν πέντε καβαλλαρίων ὀφείλει ἔχειν τὸ πάχος τῆς παραταγῆς, οἷα ἂν καὶ ὥσιν ἐπίλεκτα 1435 τὰ τάγματα, ὥστε οὕτως ἀρμόζει χωρῖζεσθαι τὰ τάγματα καὶ γίνεσθαι καὶ τὸ πάχος

1430. εἰς inserui || προκουρσάτορας, — ἐγκρύματα, — -τωρες εἰσιν C || 1430. 1431. Verba interpolata esse videntur || 1433. ὀλιγώτερον v?

fol. 26^v

ἀρκούντως καὶ τὰ βάδι γίνεσθαι καὶ μηδὲ τὸ μῆκος τῆς πρώτης παρατάξεως ἦτοι τὸν ἀριζμὸν τῶν πρωτοστατούντων ἐλαττοῦσθαι πολὺ, † ὁ γὰρ¹ μέχρι τοῦ παρόντος ἀδιακρίτως ἐγένετο ἀπὸ δέκα πάντων τῶν ταγμαμάτων ἴσως τασσομένων, ὥστε καὶ ἐν ταῖς * ἀρμ-στατιῶσιν εὐχερῶς καὶ συντόμως ὑπὸ κατασκόπων ἀριθμεῖσθαι διὰ τῶν πρωτοστατῶν ὅλον τὸν στρατόν, ὡς τοιμίμου ὄντος τοῦ βádου.

¹ Legendum censeo ὅπερ.

CONSTITUTIO XII.

[p. 148. M.] | ἀρκούντως καὶ τὰ βάδι ἤγουν τὰ πάχη τῶν παρατάξεων γίνεσθαι καὶ μηδὲ τὸ μῆκος ἤγουν τὸν ἀριζμὸν τῶν πρωτοστατούντων ὀλιγοῦσθαι πολὺ.

47. 46. Ἐὰν γὰρ ἀπὸ δέκα ἀνδρῶν τὸ πάχος τῶν 3785
ταγματῶν ὅλων ἐν ἴσῳ μέτρῳ τάξης, εὐχερῶς καὶ συντό-
μως ὑπὸ τῶν κατασκόπων τῶν ἐχθρῶν ἀριθμεῖσθαι
ποιήσεις διὰ τῶν πρωτοστατῶν ὅλον σου τὸν στρατόν,
ὅπερ οὐ δέον μανθάνειν τοὺς ἐχθρούς.

3783. μηδε W, μὴ δὲ M || 3784—3786. Verba inde ab ὀλιγοῦσθαι usque ad ταγματῶν om. P₁ || 3784. ἐπιπολὺ A, ἐπὶ πολὺ E || 3785. ἰ E || 3786. ἰσομέτρῳ P₁E || εὐκόλως AP₁E || 3787. καὶ τῶν ἐχθρῶν MW || 3788. πρωτοσιτάτων W.

τῶν παραταγῶν, καθὼς εἵπομεν, καὶ μηδὲ τὸ μῆκος τῶν παραταγῶν, οἷον τὸ ἀπλωμα καὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν, γίνεσθαι ὀλίγον πολὺ.

46. διὰ τοῦτο δὲ καὶ οὐκ ὀφείλουσιν ἔχειν αἱ παραταγαὶ ὅλαι ἀπὸ δέκα καβαλλαρίων τὸ πάχος, ἀλλὰ ἄλλαι πλεον, ἄλλαι ὀλιγώτερον, διὰ τὸ μὴ συντόμως καὶ εὐκόλως ὑπὸ τῶν κατασκόπων τῶν ἐχθρῶν μετρεῖσθαι ὅλον τὸν στρατόν. καὶ γάρ, ἂν ἔχωσιν ἀπὸ δέκα 1440 καβαλλαρίων οἱ ὀρδινοὶ, εὐκόλως μετρεῖ, ὅστις θέλει, τὸν στρατὸν ὅλον ἐκ μόνων τῶν ἰστα-
μένων ἔμπροσθεν εἰς τὸ μέτωπον τῆς παραταγῆς, ὅπερ οὐκ ἔνι δέον μανθάνειν τοὺς ἐχθρούς, τοῦτ' ἔστι, τὸ πόσον στρατὸν ἔχεις.

1442. ἐν] cf. Dieterich 225. || 1443. ἔχει C, ἔχεις v.

ταύτης ἄρτι τῆς ἀναλογίας φυλαττομένης ἐκ τοῦ περιποιουμένου ποσοῦ ἢ δευτέρα καθίσταται τάξις.

Urbiciū II. 6 [cf. tomi I. p. 67.]. Περὶ κονντουβεργίων. Τὰ κονντουβέργια ἀπὸ παλαιῶν καὶ νέων γίνεσθαι ἀναλόγως, ἵνα μὴ οἱ παλαιοὶ καδ' ἑαυτοὺς τασσόμενοι ἀσθενεῖς ᾧσι, μηδὲ οἱ νεώτεροι ἄτακτοι εὐρεθῶσιν, ὥς ἄπειροι.

7. Περὶ ὀπλίσεως. Περὶ δὲ τῆς τῶν ὀπλῶν διαφορᾶς δεῖ τὸν μὲν πρωτοστάτην τῆς πρώτης τάξεως καὶ τὸν μετ' αὐτόν, τοῦτ'

CONSTITUTIO XII.

3790 47. Τῆς δὲ εἰρημένης ἡμῖν ἀναλογίας ἡγουν τοῦ 48.
μέτρου φυλαττομένου ἐκ τοῦ περισσεύοντος στρατοῦ
τὴν δευτέραν καταστήσεις τάξιν.

48. Κελεύομεν δέ σοι καὶ τὰ κονντουβέργια τῶν 49.
στρατιωτῶν ἀπὸ παλαιῶν καὶ νέων γίνεσθαι ἀναλόγως,
3795 ἵνα μὴ οἱ παλαιοὶ μόνοι τασσόμενοι καδ' ἑαυτοὺς
ἀσθενεῖς ᾧσι, μηδὲ οἱ νεώτεροι ἄτακτοι εὐρεθῶσιν, ὥς
ἄπειροι.

49. Ὀπλίσεις δὲ τὴν παρατάξιν οὕτως· τὸν μὲν πρω- 50.
τοστάτην τῆς πρώτης τάξεως καὶ τὸν μετ' ἐκείνον ἰστά-

3790. δὲ om. P₁ || ὑμῖν M W || 3791. μέτρου, φυλαττομένης Migne; cf. Kühner-Gerth³ I. p. 80. || 3793. κονντουβέργια M, κονντουβέργια ceteri || 3796. ᾧσι P₁ E, εἰσὶν MA, εἰσιν W || μὴ δε W, μηδὲ AP₁ E.

47. ἀφ' ἧς δὲ καταστήσεις τὴν πρώτην παραταγὴν καὶ ποιήσεις αὐτὴν εἰς τρία μέρη 1445 καὶ τάξεις εἰς αὐτὴν λαόν, ὅσον εἴπομεν, τότε ἐκ τοῦ περιττεύοντος στρατοῦ ἵνα καταστήσης καὶ τὴν δευτέραν.

48. ὀφείλεις δὲ καὶ τὰ κονντουβέργια τῶν στρατιωτῶν ἀπὸ παλαιῶν καὶ νέων ποιεῖν πρὸς τὸ πλῆθος τῶν παλαιῶν στρατιωτῶν καὶ νέων, ἵνα μήτε οἱ παλαιοὶ μόνοι ὄντες ἀδύνατοι ᾧσι, μήτε οἱ νέοι πάλιν [μόνοι] ἄτακτοι εὐρίσκωνται, ὥς ἄπειροι.

49. τὴν δὲ παραταγὴν ἐξόπλισε οὕτω· τὸν μὲν ἰστάμενον ἔμπροσθεν εἰς τὸ μέτωπον 1450 τῆς πρώτης παραταγῆς καὶ τὸν ἰστάμενον ἀπ' ἐκείνου τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἰστά-

1444. ἀφ' ἧς] cf. Preuschen 825. || 1449. μόνοι eieci || 1450. ἐξόπλισε] cf. Psaltes 212. || 1451. ἀπ' ἐκείνου] cf. Leo vs. 2544.

ἔστιν τὸν δεύτερον καὶ τὸν οὐραγὸν κοντάτους εἶναι, τοὺς δὲ λοι-
ποὺς πάντας, τοὺς ἐν μέσῳ τασσομένους, ὅσοι τοξεύειν οἶδασιν,
ἀρκάτους σκουταρίων χωρὶς. οὐδὲ γὰρ δυνατόν ἐστι θεόντως τρα-
κτεύειν τινὰ τόξον ἐπάνω ἵππου ἐν τῇ ἀριστερᾷ σκουταρίου κατεχο-
μένου καὶ τόξον.

CONSTITUTIO XII.

μενον, τοῦτ' ἔστι τὸν δεύτερον, ἔτι δὲ καὶ τὸν ἐστῶτα ³⁸⁰⁰
ὀπίσω πάντων ἡγουν τὸν οὐραγὸν κονταράτους ποιήσεις
μετὰ τῆς λοιπῆς αὐτῶν ἐξοπλίσεως, τοὺς δὲ λοιποὺς
πάντας, τοὺς ἐν μέσῳ ἐκείνων τασσομένους, ὅσοι τοξεύ-
ειν οἶδασιν, χωρὶς † κονταρίων εἶναι ποιήσεις. οὐδὲ γὰρ
δυνατόν ἐστι θεόντως περιάγειν τινὰ τόξον ἐπάνω ἵππου, ³⁸⁰⁵
ἐὰν ἐν τῇ ἀριστερᾷ αὐτοῦ καὶ τὸ σκουτάριον κατέχη
καὶ τὸ τόξον· εἰ δὲ γυμνασθῇ ὁ στρατιώτης, ὥστε, ἥνικα
τοξεύει, ὀπίσω κατὰ τοῦ νότου εὐφρῶς πέμπειν | τὸ
σκουτάριον, οὐδὲ τοῦτο ἄχρηστον ἡμῖν καταφαίνεται.

[p. 149. M.]

3800. τοῦτ' ἔστι **M**, τουτέστιν **WA**, τουτέστι **P₁**, τουτέστι **E** || 3802.
αὐτῶν om. **A**, αὐτῆς **P₁E** || 3804. οἶδασιν **W** || 3805. ἐστιν **W**, ἐστὶν **A** ||
3806. σκουτάριον **AP₁E** || κατέχει **P₁E** || 3807. γεγύμνασθη **E**, γεγύμνασθαι
P₁ || 3808. τοξεύη **MW** || ὀπίσω κατὰ τοῦ omm. **MW**; habet **Meursii**
codex tert. || πέμπη **MW**, πέμπει **Meursii** codex tert., παραπέμπειν **AP₁E** ||
3809. σκουτάριον ego, σκουτάριον (σκουταριον **W**), codd.

μενον πάλιν ὀπίσω πάντων εἰς τὴν οὐρὰν τοῦ ὀρδίνου ἵνα ποιήσης κονταράτους μετὰ τῆς
λοιπῆς αὐτῶν ἐξοπλίσεως, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες, οἱ ιστάμενοι μέσον αὐτῶν, ὅσοι ἔμαθον
τοξεύειν, στηκέτωσαν χωρὶς κονταρίων. οὐ γὰρ δύναται ὁ καβαλλάριος περιάγειν, ὥς πρόπει,
τὸ τοξάριον αὐτοῦ ἐπάνω τοῦ ἵππαριου, ἂν κρατῇ εἰς τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ χεῖρα καὶ τὸ ¹⁴⁵⁵
κοντάριον καὶ τὸ τόξον. ἂν δὲ γυμνασθῇ ὁ στρατιώτης οὕτως, ἵνα, δε' ἂν τοξεύῃ, ἀπολύῃ
εὐφρῶς τὸ σκουτάριον ὀπίσω εἰς τὴν ῥάχιν αὐτοῦ, χρήσιμον καὶ τοῦτό μοι καταφαίνεται.

1456. κοντάριον] emendavit recensiois auctor propter κονταρίων (1454.) || 1457. ῥάχιν **C** || τοῦτο μοι **C**.

8. Περὶ δημοτάτων. Πρὸς τούτοις δεῖ ἀφορίσαι τῇ προμάχων μάλιστα τάξει τοὺς λεγομένους δημοτάτους ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων στρατιωτῶν, ὅκτω ἢ δέκα ἄνδρας καὶ ἑκάστον βάνδον ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάγματος, ἐξπλήκτους, κούρους τε καὶ εὐσταλεῖς, ἄνευ ὀπλων, ὀφείλοντας ὀπίσθεν ὡς ἀπὸ ἑκατὸν ποδῶν τοῖς ἰδίοις τάγμασιν ἀκολουθεῖν καὶ τοὺς, ὡς εἰκός, ἐν ταῖς συμπλοκαῖς τραυ-

CONSTITUTIO XII.

3810 50. Πρὸς τούτοις κελεύομέν σοι, ὃ στρατηγέ, ἵνα 51.
ἀφορίσης καὶ μάλιστα εἰς τὴν πρόμαχον παρατάξιν
τοὺς λεγομένους δημοτάτους, τοῦτ' ἔστι τοὺς ἐπιμελη-
τάς τῶν τραυματιζομένων στρατιωτῶν· καὶ καταστήσεις
ὅκτω ἢ δέκα ἄνδρας καὶ ἑκάστον βάνδον ἐκ τοῦ αὐτοῦ
3815 τάγματος ἐλαφροὺς καὶ γοργοὺς ἄνευ ὀπλων, τοὺς ὀφεί-
λοντας ὀπίσθεν ὡς ἀπὸ ἑκατὸν ποδῶν τοῖς ἰδίοις τά-
γμασιν ἀκολουθεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς συμπλοκαῖς τοῦ
πολέμου, ὡς πολλάκις γίνεται, τραυματιζομένους ἐπι-

3812. δημοτάτους **A P₁ E**; v. adpar. ad. vs. 794. || τοῦτέστι **M**, τοῦτέστι **E**,
τουτέστιν **WA**, τουτέστι **P₁** || 3813. καταστήσης **A** || 3814. **H P₁ E** || ἢ καὶ **P₁** ||
καθ' ἑκάστον **M W** || 3815. ὀπλου **M W** || 3816. ἑκάστον **E** || 3817. ἐπακολου-
θεῖν **A P₁ E**.

50. χάρισον δὲ καὶ τοξότας εἰς τὴν πρώτην παραταγὴν καὶ τοὺς λεγομένους δημοτάτους.
οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ ὀφείλοντες ἐπιμελεῖσθαι | τοὺς <τραύματα> λαμβάνοντας εἰς τὸν πόλεμον
1460 στρατιώτας. καὶ ἀφορίσης κατὰ τὸ ἑκάστον βάνδον ὅκτω ἢ δέκα ἄνδρας ἐκ τοῦ αὐτοῦ
τάγματος ἐλαφροὺς καὶ γοργοὺς, οἵτινες οὐκ ὀφείλουσι βαστάζειν ἄρματα, ἀλλ' ἵνα περι-
πατῶσιν ὡς ἀπὸ ἑκατὸν ποδῶν ὀπίσω τοῦ τάγματος, καὶ πληγῶσιν οἱ τινες εἰς τὴν συμβολὴν
τοῦ πολέμου ἐπικινδύνως καὶ ἂν πέσωσιν ἀπὸ τῶν ἵππαριων αὐτῶν καὶ οὐ δύνωνται πολε-

fol. 26^r

1458. δημοτάτους ita, ut pro δεσποτάτους possit legi || 1459. τραύματα inserui || 1461. ἄρματα C ||
1462. -σι τινες C.

ματιζομένους επικινδύνως ἢ ἐκπίπτοντας τῶν ἵππων καὶ ἀπομάχους
 γινομένους ἀναλέγεσθαι καὶ περιποιεῖσθαι, ἵνα μὴ καταπατοῦνται
 ὑπὸ τῆς δευτέρας τάξεως ἢ καὶ ἐξ ὀλιγορίας τῶν τραυμάτων δια-
 ρδεύονται· καὶ λαμβάνειν ὑπὲρ μισθοῦ ἀπὸ τοῦ σακελλίου κατ'
 ἑκάστον πρόσωπον διασωζόμενον παρ' * αὐτῶν νόμισμα ἔν. εἴτα δὲ
 μετὰ τὸ τὴν δευτέραν τάξιν παρελθεῖν καὶ τραπήναι τοὺς ἐχθροὺς

CONSTITUTIO XII.

κινδύνως ἢ ἐκπίπτοντας ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ μὴ δυνα-
 μένους μάχεσθαι ἀναλέγονται καὶ περιποιοῦνται, ἵνα 3820
 μὴ καταπατοῦνται ὑπὸ τῆς δευτέρας παρατάξεως οἱ
 ἀληθῶς γενναῖοι στρατιῶται καὶ ἐκ τῆς ὀλιγορίας τῶν
 τραυμάτων διαρδεύονται· καὶ ἵνα οἱ διασώζοντες αὐ-
 τοὺς λαμβάνωσιν ὑπὲρ μισθοῦ ἀπὸ τοῦ ταμείου τῆς
 βασιλείας ἡμῶν κατὰ ἕνα ἑκάστον στρατιώτην διασω- 3825
 ζόμενον παρ' αὐτῶν νόμισμα ἔν.

52. 51. Εἴτα δὲ οἱ τοιοῦτοι μετὰ τὸ τραπήναι τοὺς
 ἐχθροὺς καὶ παρελθεῖν τὴν δευτέραν παράταξιν τότε

3820. ἀναλέγονται **Meursii codex tert.**, ἀναλαμβάνονται **A**, ἀναλαμβάν-
 νονται **P₁ E** || περιποιοῦνται **Meursii codex tert.**, περιποιῶνται **M W A P₁**, περὶ ποι-
 ῶνται **E** || 3821. καταπατοῦνται **Meursii codex tert.**, καταπατῶνται **M W A P₁ E** ||
 3823. διασώζοντες **P₁** || 3824. ταμείου **A P₁ E**; cf. *Stein Studien zur Gesch. des*
byzant. Reiches (Stuttgart 1919) p. 164. || 3825—3826. διασωζόμενοι **P₁ E** ||
^ο**N M**, ^ο**P₁** || 3827. Εἴτα δὲ οἱ τοιοῦτοι] οἱ δὲ αὐτοὶ **A P₁ E** || 3828. καὶ om. **P₁**.

μεῖν, ἵνα ἀναλέγονται καὶ περιποιῶνται αὐτοὺς πρὸς τὸ μὴ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῆς δευτέρας
 παραταγῆς καὶ ὀλιγορεῖν ὑπὸ τῶν πληγῶν καὶ ἀποθνήσκειν. ἵνα δὲ λαμβάνωσιν ἀπὸ τοῦ 1465
 c. 1281 **Lami.** βασιλικοῦ φύλακος οἱ δια||σώζοντες αὐτοὺς κατὰ ἕνα ἑκάστον στρατιώτην διασωζόμενον
 παρ' αὐτῶν νόμισμα ἔν.

51. ὀφείλουσι δὲ οἱ αὐτοί, ἀφ' οὗ τραπῶσιν οἱ ἐχθροὶ καὶ διαβῇ καὶ ἡ δευτέρα

1466. διασώζοντες et διασωζόμενον **C**; sed cf. vs. 561.

τὰ σκύλα τῶν εὐρισκομένων ἐν τῷ τόπῳ τῆς πρώτης συμβολῆς αὐ-
τοὺς συνάγειν καὶ τοῖς δεκάρχαις ἦτοι πρωτοστάταις τοῦ ἰδίου
τάγματος διδόται, εἰς παραφυγὴν μοῖραν τινα καὶ αὐτοὺς ὑπὲρ
τούτου παρὰ τῶν δεκάρχων λαμβάνοντας. τοῦτο γὰρ τοῖς πρωτο-
στάταις ἐν ταῖς μάχαις περιβιλέγιον δίκαιον καὶ ἀρμόδιον ἐν ταῖς
ἐπιτυχίαις ἔχειν νομίζομεν, καθὼς πλέον τῶν λοιπῶν τῆς ἀνάγκης
μετέχουσιν ἐν τῇ πρώτῃ συμβολῇ, εἴτα δὲ ἐντεῦθεν μήτε γίνεσθαι

CONSTITUTIO XII.

τὰ σκύλα τὰ εὐρισκόμενα ἐν τῷ τόπῳ τῆς πρώτης συμ-
3880 βολῆς αὐτοὶ συνάγουσι καὶ τοῖς δεκάρχαις ἤγουν τοῖς
πρωτοστάταις τοῦ ἰδίου τάγματος μετὰ τὸ λυθῆναι τὴν
μάχην παρέχουσιν αὐτά. λαμβάνουσι δὲ καὶ αὐτοὶ ὑπὲρ
τούτου παρὰ τῶν δεκάρχων εἰς παραμυθίαν αὐτῶν μοῖ-
ραν τινα. τοῦτο γὰρ τοῖς πρωτοστάταις ἐν ταῖς μάχαις
3835 προνόμιον δίκαιον καὶ | ἀρμόδιον ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις [p. 150. M.]
ἔχειν κελεύομεν, καθὼς ὅτι πλέον τῶν λοιπῶν τῆς ἀνάγ- c. 821.
κης μετέχουσιν ἐν τῇ πρώτῃ συμβολῇ τοῦ πολέμου.

3829. τὰ σκύλα (σκύλα Meursii codex tert.) omm. A P₁ E; in W in mge
legitur: τὰ τῶν ἐχθρῶν ὅπλα τε καὶ λοιπὰ πρᾶγματα; ὅπλα inserunt A P₁ E
post εὐρισκόμενα || 3830. αὐτοὶ omm. A P₁ E || συνάγωσι A P₁ E || δεκάρχαις
P₁ E et Meursii codex tert., δεκάρχοις M W A || 3832. παρέχουσιν A P₁ E ||
λαμβάνουσι A P₁ E || 3833—3834. μοῖραν τινα M A P₁ E, μοιραν τινα W ||
3836. καθ' ὅτι A.

παραταγή, τότε συνάγειν τὰ εὐρισκόμενα ἄρματα εἰς τὸν τόπον, ἔνθα ἐγένετο ἡ πρώτη
1470 συμβολή τοῦ πολέμου, καὶ μετὰ τὸ λυθῆναι τελείως τὸν πόλεμον ἵνα φέρωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς
δεκάρχους τοῦ τάγματος αὐτῶν ἤγουν εἰς τοὺς ἰσταμένους ἔμπροσθεν εἰς τὸ μέτωπον τῆς
παραταγῆς καὶ ἵνα λαμβάνωσι καὶ αὐτοὶ ὑπὲρ τούτου παρὰ τῶν δεκάρχων μοῖραν τινα
εἰς παραμυθίαν αὐτῶν. τοῦτο γὰρ κελεύομεν, ἵνα ἔχωσιν οἱ δεκάρχοι, οἱ καὶ πρωτοστάται,
εἰς τοὺς πολέμους, ὅταν τραπῶσιν οἱ ἐχθροί, προνόμιον δίκαιον, καθὼς πλέον τῶν λοιπῶν
1475 ἀναγκάζονται εἰς τὴν πρώτην συμβολὴν τοῦ πολέμου. γίνεται δὲ καὶ ἄλλο ἀγαθὸν ἐκ τούτου.

1469. ἄρματα C || 1472. μοῖραν ita, ut pro μοιραν possis legere || 1473. οἱ ego, οἱ C.

καιρόν τινας διὰ τὸ σκυλεῦσαι ἐκ τῶν ἵππων κατέρχεσθαι καὶ τὴν τάξιν διαλύειν. ἵνα δὲ εὐκόλοι αἱ ἀναβάσεις ἐπὶ τῶν ἵππων τῶν τε δημοτάτων γίνωνται καὶ τῶν τραυματιζομένων ἤτοι ἐκπιπτόντων, δεῖ τὰς δύο σκάλας τῶν δημοτάτων κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τῆς σέλλας ποιεῖν, τοῦτ' ἔστι τὴν μίαν πρὸς τῇ κούρβᾳ, ὡς ἔδος ἐστί, καὶ τὴν ἄλλην πρὸς τῇ ὀπισθοκούρβᾳ, ἵνα τῶν δύο ἐπὶ τὸν ἵππον

CONSTITUTIO XII.

ἀγαθὸν δὲ καὶ ἕτερον γίνεται, ἵνα μὴ διὰ τὸ σκυλεῦσαι τοὺς πίπτοντας ἐχθροὺς τινες ἐκ τῶν ἵππων κατέρχονται καὶ τὴν παράταξιν διαλύωσιν. 3840

53. 52. ἵνα δὲ εὐκόλως ἐπὶ τῶν ἵππων ἀναβαίνωσιν οἱ τε λεγόμενοι δεποτάτοι καὶ οἱ τραυματιζόμενοι στρατιῶται οἱ ἀπὸ τῶν ἵππων πίπτοντες, πρέπον ἐστίν, ἵνα ὁ δεποτάτος τὰς δύο σκάλας εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς σέλλας ἔχῃ, τοῦτ' ἔστι τὴν μίαν πρὸς τῇ ἐμπροσ- 3845
θοκουρβίᾳ καὶ τὴν ἑτέραν πρὸς τῇ ὀπισθοκουρβίᾳ, ἵνα,

3838. ἐκδύσαι A P₁ E || 3839. τινες codd. || 3839—3840. κατέρχονται W P₁ E || 3840. διαλύουσιν M W, διαλύωσι P₁ E || 3841—3843. Verba ἵνα πίπτοντες omm. A P₁ E || 3842. δεποτάται M W, διποτάτοι Meursii codex tert. || 3843. πρέπον δὲ A P₁ E || 3844. διποτάτος A E, διπότατος P₁, δεποτάτος Meursii codex tert. || β P₁ || 3845. σέλας M W A || τοῦτέστι M, τοῦτέστιν W, τουτέστιν A E, τουτέστι P₁ || τὸ A E || 3846. Verba καὶ τὴν ὀπισθοκουρβίᾳ om. P₁ || τὸ A || ἵνα om. A.

οὐκ ἀποκαταβαίνουσί τινες στρατιῶται διὰ τὸ ἐπαρεῖν ἄρματα τῶν πιπτόντων ἐχθρῶν εἰς τὸν πόλεμον καὶ παραλύουσι τὴν παραταγὴν.

52. πρὸς δὲ τὸ ἀναβαίνειν εὐκόλως εἰς τὰ παρίππια καὶ τοὺς δεποτάτους καὶ τοὺς λαμβάνοντας εἰς τὸν πόλεμον τραύματα καὶ πίπτοντας ἀπὸ τῶν ἵππων στρατιώτας, οφείλουσιν οἱ δεποτάτοι τὰς δύο σκάλας τῆς σέλλας εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἔχειν, τὴν μὲν 1480
μίαν εἰς τὸ ἐμπροσθοκούρβιον, τὴν δὲ ἄλλην εἰς τὸ ὀπισθοκούρβιον, ἵνα, ὅταν μέλλωσιν

1476. -σι τινες C || ἄρματα C || 1479. π. τφ.] πόλεμον⁷) C || πίπτον C,

βουλομένων ἀνέρχεσθαι, τοῦτ' ἔστιν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ἀπομάχου, ὁ μὲν διὰ τῆς πρὸς τῇ κούρβα σκάλας ἀνέρχεται, ὁ δὲ διὰ τῆς πρὸς τῇ ὀπισθοκούρβα· οἷς καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν ρλασκίοις ὕδωρ ἐπιφέρεισθαι διὰ † τῶν, ὡς εἰκός, † λειποθυμούντων¹ τοὺς τραυματίας.

¹ Legendum cum PV: διὰ τό, ὡς εἰκός, λειποθυμεῖν.

CONSTITUTIO XII.

3850 ὅτ' ἂν μέλλωσιν οἱ δύο ἐπὶ τοῦ ἵππου ἀνέρχεσθαι, ὁ τε δεποτάτος καὶ ὁ τραυματιζόμενος στρατιώτης, ὁ μὲν διὰ τῆς σκάλας τῆς ἔμπροσθεν, ὁ δὲ διὰ τῆς ἑτέρας σκάλας ἀνέρχεται. ἀναγκαῖον δὲ ἐστὶ τοὺς λεγομένους
δεποτάτους εἰς φλασκία ὕδωρ βαστάζειν διὰ τοὺς πολ-
λάκις λειποθυμούντας τραυματίας.

3847. β E || 3847—3848. AP₁E habent ὁ τε τραυματιζόμενος στρατιώτης καὶ ὁ διποτάτος, quod ego rec.-e Const.-a nitens mutavi; MW omm. || 3849—3850. Pro ἑτέρας σκάλας AP₁E ὀπισθεν habent || 3850. ἀνέρχεται AP₁E || ἐστὶν W, ἐστὶν P₁E || καὶ τοὺς P₁E || 3851. διποτάτους AP₁E, δεποτάτους Meursii codex tert. || καὶ εἰς φλασκία MW || φλασκειά Meursii codex tert., ἀγγελία AE, ἀγγελία P₁ || 3852. λειποθυμούντας Meursii codex tert., AE; cf. vs. 1789. 1790. || τραυματίας] τῶν τραυματιζομένων στρατιωτῶν AP₁E || §. 54., 55.] Cff. „Inedita Tactica Leonis“ c. XX. 3.: Παρ' αὐτόν γε μὴν τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν ὡς ἀπὸ μυλίων μάλιστα δύο ἢ καὶ ἐνὸς περὶ αἰρεῖσθαι χρὴ τὰ τε πλεῖστα ἐν τοῖς τάγμασι βάνδα καὶ πρὸς τοῦτοις τὰ ἐν τοῖς τῶν στρατιωτῶν δορατίοις βανδία, ἃ δὴ καὶ φλαμουλίσκια λέγεται. ἐμποδὼν γὰρ ταῦτα τοῖς ὀπισθεν ἰσταμένοις πρὸς τὰς τῶν βελῶν ἀφῆσεις καθίσταται παρὰ τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν.

οἱ δύο καβαλλικεύειν (καὶ ὁ δεποτάτος καὶ ὁ ἔχων τὴν πληγὴν), ὁ μὲν εἰς διὰ τῆς ἔμπροσθεν σκάλας, ὁ δὲ ἄλλος διὰ τῆς ὀπίσω καβαλλικεύουσιν. ἀναγκαῖον δ' ἐστίν, ἵνα καὶ οἱ δεπο-
τάτοι βαστάζωσι καὶ εἰς τὰς ἀσκοδαύλας ὕδωρ διὰ τοὺς πολλάκις λειποθυμούντας | ἐκ τῶν
1485 ἐχόντων πληγὰς.

fol. 27^v

1482, καβαλλικεύειν, 83. καβαλλικεύουσιν C; cf. vs. 222, 234. || εἰς C || 1483—1484. δεπότατοι C.

9. Περὶ φλαμούλων. Φλάμουλα δὲ ἐν καιρῷ μάχης τὰ κοιτάρια ἔχειν οὐ συμβουλευόμεν. ὅσον γὰρ εἰς * ἄρμαστατιῶνα καὶ πολιορκίαν ἦτοι ἐπιδείξιν καὶ κόμπον ἀναγκαῖά εἰσι, τοσοῦτον ἐν ταῖς μάχαις ἄχρεῖα. εἴτε γὰρ ῥῖψαι εἴτε λαγκεῦσαι γένηται καιρὸς, οὐ συγχωρεῖ τὸ φλάμουλον εὐστόχως (εἰς ὀρθόν) ἢ εἰς μῆκος † ῥίπτεσθαι.¹ εἴτε τοξείας γένηται καιρὸς, παρεμποδίζει τοῖς ὀπισθεν τοξεύουσιν. εἴτα δὲ καὶ εἰς τὰς ἐξελασίας καὶ ὑποχωρήσεις τε καὶ

¹ Legendum ῥίπτεσθαι (τὸ κοιτάριον).

CONSTITUTIO XII.

54. 53. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς μάχης φλάμουλα τὰ κοιτάρια μὴ ἐχέτωσαν. ὅσον γὰρ εἰσιν εἰς ἐπιδείξιν καὶ κόμπον ἀναγκαῖα τὰ φλάμουλα, τοσοῦτόν εἰσιν ἐν ταῖς μάχαις ἄχρηστα. 3855
ἐὰν γὰρ τις βούληται εὐκαίρως ῥῖψαι ἢ ἀκοντίσαι ἢ τοξεῦσαι, οὐ συγχωρεῖ τὸ φλάμουλον εὐστόχως εἰς ὀρθόν ἢ εἰς μῆκος βάλλεσθαι τὸ ῥιπτόμενον. ἐὰν δὲ καὶ τοξείας καιρὸς γένηται, παρεμποδίζει τοῖς ὀπισθεν τοξεύουσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐξελασίας καὶ 3860

3853. φλαμουλάτα **M W** || τὰ om. **Meursii codex tert.** || 3854. εἰσιν **P₁ E** || 3855. Ad κόμπον legitur in mge cod.-is **W** οἷον εἰς κομποφάνειαν || φαντασίαν **A P₁ E** || τοσοῦτον εἰσιν codd. || 3856. ἐὰν] ἐάν τις **W**, ἐάν τε **Meursii codex tert.** et **A** || ῥίψαι codd. || 3857. οὐ συγχωρεῖ = „non permittit“ || 3858. βάλλεσθαι] ῥίπτεσθαι **A P₁ E** || 3859. γένηται καιρὸς **P₁ E** || 3860—3861. Verba καὶ εἰς τὰς

53. εἰς δὲ τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου φλάμουλα τὰ κοιτάρια μὴ ἐχέτωσαν. καὶ ὅσον εἰσὶ κομπόφανα τὰ φλάμουλα, τοσοῦτόν εἰσιν ἄχρηστα εἰς τὸν πόλεμον· ἂν γὰρ ἐπιχειρήσῃ τις ἢ μετὰ ῥιπταρίου ῥῖψαι ἢ τοξεῦσαι, οὐ συγχωρεῖ τὸ φλάμουλον, ἵνα ὑπάγῃ ἐξ ὀρθοῦ ἢ εἰς μῆκος καὶ ἐπιτύχῃ τὸ ῥιπτόμενον. ἂν δὲ γένηται καιρὸς τοξείας, παρεμποδίζει τὸ φλάμουλον τοῖς ὀπισθεν τοξεύοντας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐξελασίας καὶ εἰς τὸ ἐπιστρέφαι 1490

1487. κομπόφανα] lexicis addendum || -τον εἰσιν **C** || 1488. ῥίψαι **C** || 1489. μῆκος **C**.

ἀντιστροφὰς ἐμποδισμὸν οὐκ ὀλίγον ποιοῦσι καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταῖς μάχαις χρηματίζειν ταῦτα οὐ δέον. δυνατόν δέ ἐστι, ἵνα καὶ ὁ κόμπος μήκοθεν φυλάττεται τῆς παρατάξεως καὶ τὸ χρήσιμον, ὥστε ταῦτα μὲν βάλλειν,¹ μέχρις οὗ οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ μιλίου ἐνὸς φθάσωσι, τότε δὲ συστέλλειν αὐτὰ καὶ ἐν τοῖς Σηκαρίοις αὐτῶν ἀποτίδεσθαι.

10. Περὶ κατασκόπων ἦτοι σκουλκατῶρων. Πρὸς τούτοις δεῖ εἶναι ἐπὶ μὲν τοῖς ὀπτιμάτοις καὶ ροιδεράτοις καδ' ἕκαστον

¹ Cf. Latinorum „mappam mittere“.

CONSTITUTIO XII.

εἰς τὰς ἐπιστροφὰς καὶ εἰς τὰς ἀντιστροφὰς οὐκ ὀλίγον ἐμποδισμὸν ποιοῦσι καὶ διὰ | τοῦτο ἐν ταῖς μάχαις [p. 151. M.] ταῦτα χρηματίζειν οὐ πρόπει.

54. Ἀλλὰ διὰ μὲν τὸν κόμπον τῆς παρατάξεως, ὥστε 55.
3865 φαίνεσθαι μήκοθεν, ἔχειν μὲν τὰ φλάμουλα εἰς τὰ κον-
τάρια, ἕως ἂν οἱ ἐχθροὶ φθάσωσιν ἀπὸ μιλίου ἐνός,
ἀπὸ τότε δὲ ἵνα συστέλλωσιν αὐτὰ καὶ ἐν τοῖς Σηκα-
ρίοις αὐτῶν ἀποτιθοῦσιν.

55. Πρὸς τούτοις κελεύομέν σοι, ἵνα ἀπὸ τῶν ἰσχυ- 56.
3870 ρῶν καὶ δυνατῶν ταγμάτων καδ' ἕκαστον τάγμα, ἀπὸ

ἐπιστροφὰς omm. P₁E || 3861. οὐκ ὀλίγον MW || 3862. ποιοῦσιν A || 3864. τὸν κόμπον] τὴν φαντασίαν AP₁E || 3864—3865. Verba ὥστε φαίνεσθαι μήκοθεν omm. AP₁E || 3867. ἀπὸ τότε] cf. Psaltes 335; Rec. Const. „Praec. Niceph.“ fol. 120^v; sed fol. 127^r ἀποτότε || 3868. ἀποτιθοῦσιν] cf. Psaltes 236; ἀποτιθῶσιν Meursii codex tert. et P₁E, ἀποτίθενται A || 3870. καθ' ἕκαστον M, καθ' ἑκάστον W.

εἰς πλάγιον δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ καὶ ὡς ἔτι φεύγουσιν εἰς τὸ ἀντιστραφεῖν ἐξοπίσω ἐμποδί-
ζουσι τὰ φλάμουλα. διὰ τοῦτο οὐ πρόπει ἔχειν αὐτὰ εἰς τοὺς πολέμους.

54. ἀλλὰ διὰ τὸ φαίνεσθαι ἀπὸ μακρόθεν κομπόφανον τὴν παραταγὴν ἵνα ᾧσι τὰ
φλάμουλα εἰς τὰ κοντάρια, ἕως οὗ φανῶσιν οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ μιλίου ἐνός. ἀπὸ τότε γοῦν
1495 ἵνα συστέλλωσιν αὐτὰ καὶ εἰσάγωσιν εἰς τὰς θήκας.

55. ἵνα δὲ ἀφορίσῃς ἀπὸ μὲν τῶν ἰσχυρῶν καὶ δυνατῶν ταγμάτων κατὰ τάγμα ἄνδρας

1491. δεξιᾷ . . . ἀριστερᾷ C.

τάγμα, ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις, τοῖς ὑποδεστέροις, καὶ ἑκαστον μέρος κατασκόπους ἤγουν σκουλκάτωρας, δύο μὲν κατὰ τάγμα, ὅκτω δὲ ἢ δώδεκα κατὰ μέρος, νηπαλίους, ἀγρύπνους, γοργούς τε καὶ εὐειδεῖς, οἵτινες καὶ πρὸ τοῦ πολέμου ἐν τοῖς ἀπαντῶσι¹ καὶ ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς ἰδίοις μέρεσι,² καὶ οὓς ἂν τάσσονται τόπους, ἐκ διαστημάτων σκουλκεῖν ὥφελον μέχρι τῆς τελείας τοῦ πολέμου ἐκβάσεως, ἵνα μὴ ἔροδος ἐξ ἐνέδρας ἢ δόλος αὐτοῖς ὑπὸ ἐχθρῶν γίνεται.

11. Περὶ μηνσώρων καὶ ἀντικενσώρων. Πρὸς τούτοις δεῖ καὶ τοὺς * μὴσώρας τοσοῦτους εἶναι, τοὺς ὀφείλοντας μετὰ

¹ „in diversis hostilibusque“ reddit Scheffer. — ² Redde: „inter hostilia et inter propria mera“.

CONSTITUTIO XII.

δὲ τῶν ἄλλων ὑποδεστέρων καὶ ἑκάστην τοῦρμαν, σκουλκάτωρας ἤγουν βιγλεύοντας ἀφορίσης, δύο μὲν κατὰ τάγμα, ὅκτω δὲ ἢ δώδεκα κατὰ τοῦρμαν, ἀγρύπνους καὶ διεγχευμένους καὶ γοργούς, οἵτινες καὶ πρὸ τοῦ πολέμου καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ, ἐν τοῖς ἰδίοις³⁸⁷⁵ αὐτῶν μέρεσιν εἰς οὓς καὶ τάσσονται τόπους ἀπὸ διαστημάτων σκουλκεῖν ὀφείλουσιν ἕως τῆς τελείας τοῦ πολέμου ἐκβάσεως, ἵνα μὴ ἀπὸ ἐγκρύμματος ἐπιδρομὴ ἢ δόλος αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν γενήσεται.

57. 56. Καὶ τοὺς μινσοράτωρας δὲ τοσοῦτους εἶναι, τοὺς³⁸⁸⁰

3871. καθ' ἑκάστην **M**, καθ' ἑκάστην **P₁**, καθ' ἑκάστην **W** || τοῦρμαν codd., item infra || 3872. σκουλκάτωρας **M W** || βιγλάτωρας **A P₁ E** || 3873. ὅκτω] ὅκτω **W**, **H P₁ E** || **ιβ** **P₁ E** || 3876. εἰς οὓς omm. **P₁ E** || 3878. τοῦ πολέμου ἐκβάσεως] συμπληρώσεως τοῦ πολέμου **A P₁ E** || 3878—3879. ἢ δόλος ἢ ἐπιδρομὴ **A P₁ E** || 3879. αὐτοῖς] τοῖς **P₁**, τῶν **E** || γένηται **A P₁ E** || 3880. μινσοράτωρας **M W**, μινσουράτωρας **A P₁ E**.

δέκα, ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων, τῶν ὑποδεστέρων, κατὰ τοῦρμαν ἄνδρας ὅκτω ἢ δώδεκα, πλὴν ἀγρύπνους καὶ διεγχευμένους καὶ γοργούς, οἵτινες καὶ πρὸ τοῦ πολέμου καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον ἵνα ἐκβαίνωσιν ἀπὸ τοῦ κατατοπίου αὐτῶν τόπον τινὰ καὶ βιγλῶσιν ἕως τῆς τελειώσεως τοῦ πολέμου πρὸς τὸ μὴ γενέσθαι ἀπὸ ἐγκρύμματος ἐπιδρομὴν ἢ δόλον ἀπὸ τῶν¹⁵⁰⁰ ἐχθρῶν εἰς τὰς παραταγὰς ἡμῶν.

56. ὅσοι δὲ εἰσιν οἱ βιγλάτορες, τοσοῦτοι ὀφείλουσιν εἶναι καὶ οἱ μινσουράτορες. καὶ

τῶν ἀντικενσῶρων προλαμβάνειν καὶ τὰ ἄπληκτα μετρεῖν. πρὸς τούτοις δεῖ ἀρορίζειν καὶ ἀντικένσωρας ἥτοι πραιπάτωρας¹ τοσούτους, τοὺς ὀφείλοντας προλαμβάνειν καὶ τὰς ὁδοὺς προγινώσκειν καὶ ἐπὶ τὰ ἄπληκτα ὀδηγεῖν τὸν στρατόν.

12. Περὶ διαστημάτων μερῶν τε καὶ παρατάξεων. Τῆς δὲ τοιαύτης τάξεως γενομένης δεῖ μὲν τῆς πρώτης τάξεως μέρη πλησίον ἀλλήλων περιπατεῖν, ὥστε μὴ εἶναι πολὺ διάστημα ἥτοι διαλείμμα. τὸ μεταξὺ αὐτῶν ἀπὸ μέρους εἰς μέρος, ἀλλ' ὅσον μὴ συντρίβεσθαι ἐν τῷ περιπατεῖν καὶ διακεκριμένα φαίνεσθαι. τοὺς

¹ Cf. Byz. Z. XIX. (1910) p. 553.

CONSTITUTIO XII.

ὀφείλοντας προλαμβάνειν καὶ τὰ ἄπληκτα μετρεῖν καὶ τὰς ὁδοὺς προγινώσκειν καὶ πρὸς τὰ ἄπληκτα τὸν στρατόν ὀδηγεῖν. καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα εἰρήσῃω.

57. Χρὴ δὲ τὴν σὴν ἐνδοξότητα τὰ μὲν τῆς πρώτης 58.

3885 παρατάξεως μέρη παρασκευάζειν, ὥστε πλησίον ἀλλήλων περιπατεῖν καὶ μὴ ἀπὸ πολλοῦ διαστήματος ἥτοι διαλείμματος τὸ μεταξὺ αὐτῶν ἀπὸ μέρους εἰς μέρος, ἀλλὰ ὅσον μὴ συντρίβεσθαι ἐν τῷ περιπατεῖν, μηδὲ διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων φαίνεσθαι.

3881. ἄπληκτα **MW**, ἀπληκτα **A**, ἀπληκτα **P₁E**; item infra || 3882—3883. στρατηγόν **AP₁E** || 3886. καὶ omm. **MWP₁** || 3886—3887. διαλείμματος| **AP₁E** διαχώρισμα inserunt post αὐτῶν et μὴ ἔστω πολὺ addunt post μέρος || 3888. ἀλλ' **AP₁E** || μὴ δε **W**, μὴ δὲ **P₁** || 3889. διακεχωρισμένα **AP₁E**.

1505 ἵνα προλαμβάνωσι καὶ μετρώσι τὰ ἄπληκτα καὶ προμανθάνωσι τὰς ὁδοὺς καὶ ὀδηγῶσι πρὸς τὰ ἄπληκτα τὸν στρατόν. καὶ περὶ μὲν τούτων ἀρκοῦσι ταῦτα.

57. καθὼς δὲ ἀνωτέρω εἵπομεν, ἵνα ποιῇς τὴν πρώτην παραταγὴν εἰς τρία μέρη, ὀφείλεις, στρατηγέ, ποιεῖν τὰ τοιαῦτα τρία μέρη τῆς πρώτης παραταγῆς, ἵνα περιπατῶσι πλησίον ἀλλήλων καὶ μὴ ὑπάρχη ||| χώρισμα μέσον αὐτῶν, μηδὲ πλάγιον τοῦ ἐνὸς μέρους c. 1284 **Lami**. ἀπέχη ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ἀλλ' οὕτως ἵνα περιπατῶσιν, ὅσον ἵνα μὴ κατακρούῃ ἄλλο τὸ ἄλλο 1510 καὶ συντρίβωνται εἰς τὸ περιπατεῖν, μηδὲ πάλιν ἵνα φαίνωνται κεχωρισμένα τὰ μέρη ἀπ' ἀλλήλων.

δὲ πλαγιοφύλακας μέχρι μὲν τοῦ ἐγγίξαι τοὺς ἐχθροὺς ἐγγύς, τότε δὲ ὡς ἀπὸ ἐνὸς σαγιτοβόλου τοῦ ἀριστεροῦ μέρους, εἴαν μάλιστα ὑπερέχη ἢ τῶν ἐναντίων τάξεις, παρεκβαίνειν καὶ μὴ πλέον. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ὑπερκεραστὰς κατὰ τοῦ δεξιοῦ, ὡς ἡ χρεια ἀπαιτήσῃ. τὰ δὲ μέρη τῆς δευτέρας τάξεως κατὰ μὲν πλευρὰν ἀλλήλων ἀπὸ ἐνὸς σαγιτοβόλου, κατ' οὐρὰν δὲ τῆς πρώτης, μέχρι μὲν οἱ πολε-

CONSTITUTIO XII.

59.
[p. 152. M.]

c. 824.

58. Τοὺς δὲ πλαγιοφύλακας μέχρι μὲν τοῦ ἐγγίξαι 3890
τοὺς ἐχθροὺς ἐγγύς εἶναι, ὅτ' ἂν δὲ ἐγγίσωσιν, ὥς ἀπὸ
σαγιτοβόλου τοῦ ἀριστεροῦ μέρους παρεκβαίνειν καὶ
μὴ πλέον, εἴαν μάλιστα ὑπερέχη εἰς μῆκος ἢ τῶν ἐναν-
τίων παρατάξεις. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ὑπερκεραστὰς ἡγουν
τοὺς κυκλοῦν τοὺς πολεμίους ὀφείλοντας τάξεις εἰς τὸ 3895
δεξιὸν μέρος.

60. 59. Τὰ δὲ μέρη τῆς δευτέρας παρατάξεως κατὰ μὲν
πλευρὰν ἀλλήλων ἦτοι εἰς τὰ πλάγια ἀπὸ ἐνὸς σαγιτο-
βόλου τάξεις, κατὰ οὐρὰν δὲ ἡγουν κατόπισθεν τῆς

3890—3891. Pro μέχρι . . . εἶναι **AP₁E** habent ἕως οὗ πλησιάσωσιν οἱ
ἐχθροὶ ἐγγύς περιπατεῖν || 3892. σαγιτοβόλου **AP₁E** || παρεκβάλλειν **AP₁E**;
αὐτοὺς εἰς πλάγιον addunt **P₁E** || 3894—3895. Pro ἡγουν . . . ὀφείλοντας
AP₁E post (3896) μέρος exhibent: ἡγουν τοὺς ὀφείλοντας κυκλῶσαι τοὺς πολε-
μίους || 3898. εἰς τὰ πλάγια] ἐκ πλαγίου **AP₁E** || Post ἀπὸ inserit μὲν **Meursii**
codex tert. || σαγιτοβόλου **AP₁E** || 3899. κατ' οὐρὰν **AE**, κατ' οὐρὰν **P₁** ||
ὀπισθεν **AP₁E**.

fol. 28^r

58. οἱ δὲ πλαγιοφύλακες ἔστωσαν ἐγγύς τῆς παραταγῆς, ἕως οὗ πλησιάσωσιν οἱ
ἐχθροί. ὅταν δὲ πλησιάσωσι, τότε οἱ πλαγιοφύλακες τοῦ ἀριστεροῦ μέρους | ἵνα παρεκ-
βαίνωσιν εἰς τὸ πλάγιον ὡς ἀπὸ σαγιτοβόλου καὶ μὴ πλέον, κατεξαίρετον, ἂν ἔχη πλέον
εἰς μῆκος ἢ παραταγὴ τῶν πολεμίων. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ὑπερκεραστὰς ἡγουν τοὺς ὀφεί- 1515
λοντας κυκλῶσαι τοὺς πολεμίους ἵνα ποιήσῃς εἰς τὸ δεξιὸν μέρος.

59. τὰ δὲ μέρη τῆς δευτέρας παραταγῆς ἵνα ἀπέχων ἀπ' ἀλλήλων εἰς τὰ πλάγια,
ὡς ἀπὸ ἐνὸς σαγιτοβόλου. ὀφείλει δὲ περιπατεῖν ἡ δευτέρα παραταγὴ κατόπισθεν τῆς πρώτης,

μιοι ἀρεστήκασιν, ἀπὸ ἐνὸς ἢ καὶ πλεῖον μιλίου πρὸς τὴν τοῦ τόπου θέσιν ἵνα, ὅσον δυνατόν ἐστιν, ἀφανῶς ἐπακολουθεῖν εἰς τὸ μὴ περι-
ορᾶσθαι μήκοθεν ταύτην τοῖς πολεμίοις καὶ μεθοδεύεσθαι ὑπ'
αὐτῶν. ὅτ' ἂν δὲ οἱ ἐχθροὶ * ἐγγίξωσι καὶ λοιπὸν φαινομένης τῆς
δευτέρας οὐ φθάσωσιν ἀρμόσασθαι, τότε ἐπιφαίνεσθαι καὶ ἕως
τεσσάρων σαγιτοβόλων ἐγγίξειν τῇ πρώτῃ καὶ καυονίζειν αὐτήν.

CONSTITUTIO XII.

3900 πρώτης παρατάξεως περιπατεῖν, ὥστε, μέχρι μὲν οἱ
πολέμιοι μακρὰν ἀρεστήκασιν, ἀπὸ ἐνὸς ἢ καὶ πλέον
μιλίου πρὸς τὴν τοῦ τόπου θέσιν, ὅσον δυνατόν ἐστιν,
ἀφανῶς ἐπακολουθεῖν εἰς τὸ μὴ καθορᾶσθαι μήκοθεν
ταύτην τοῖς πολεμίοις καὶ μεθοδεύεσθαι ἢ ἐπιβουλεύ-
3905 εσθαι ὑπ' αὐτῶν. ὅτ' ἂν δὲ οἱ ἐχθροὶ ἐγγίξωσιν καὶ
λοιπὸν φαινομένης τῆς δευτέρας οὐ φθάσωσιν ἀρμόσα-
σθαι, τότε ἐπιφαίνεσθαι αὐτήν καὶ ἕως τεσσάρων σαγιτο-
βόλων ἐγγίξειν τῇ πρώτῃ καὶ καυονίζειν ἥγουν ἐπισκοπεῖν

3901. εἶσιν $\mathbf{AP_1E}$ || 3901—3902. ἀπὸ ἐνὸς μιλίου ἢ καὶ πλέον $\mathbf{A}$, ἀπὸ
ἐνὸς μιλίου καὶ πλέον $\mathbf{P_1E}$ || 3903—3904. ταύτην μήκοθεν $\mathbf{AP_1E}$ || 3904.
τοῖς πολεμίοις] ὑπὸ τῶν πολεμίων $\mathbf{AP_1E}$ || 3905. ἐγγίξωσι $\mathbf{A}$, ἐγγίσωσι $\mathbf{P_1E}$ ||
3906. συμφθάσουσιν $\mathbf{A}$, συμφθᾶσωσιν $\mathbf{P_1E}$ || 3906—3907. ἀρμόσασθαι ἢ ἀντι-
στρατηγήσαι πρὸς αὐτήν $\mathbf{AP_1E}$ || 3907—3908. σαγιτοβόλων $\mathbf{AP_1E}$ || 3908.
ἐπιβλέπειν $\mathbf{AP_1E}$.

1520 ἕως οὗ εἴσι μακρὰν οἱ πόλεμοι, ὡς ἀπὸ ἐνὸς μιλίου ἢ καὶ πλέον πρὸς τὴν θέσιν τοῦ τόπου,
ὅσον μὴ φαίνεσθαι ἀκολουθοῦσαν τὴν δευτέραν παραταγὴν παρὰ τῶν πολεμίων, ὅπως μὴ
ἐπιτηδεύματά τινα πρὸς αὐτήν καὶ ἐπιβουλάς ποιήσωσιν. ὅταν δὲ οἱ ἐχθροὶ πλησιάζωσι
καὶ οὐ συμφθάνωσιν ἀπάρτι καί, ἂν ἴδωσι τὴν δευτέραν παραταγὴν καταστῆσαι τὴν ἰδίαν
παραταγὴν ἐπιτηδεύσασθαι πρὸς αὐτήν, τότε δεφείλει φαίνεσθαι καὶ αὕτη καὶ πλησιάζειν
εἰς τὴν πρώτην παραταγὴν ἕως τεσσάρων σαγιτοβόλων καὶ ἀπὸ τότε ἵνα βλέπῃ τὴν πρώτην

οὐδὲ γὰρ μήκοθεν πολὺ θέλει εἶναι τῆς πρώτης ἐν καιρῷ τῆς συμβολῆς, ἵνα μὴ ἀβοήθητον αὐτὴν ποιήσῃ, οὐδὲ πολὺ ἐγγύς,¹ ἵνα μὴ συμψύρηται τῇ πρώτῃ ἐν ταῖς συμβολαῖς κοριορτοῦ μάλιστα κινουμένου καὶ πρὸ τοῦ διαλυθῆναι τοὺς πολεμίους κατὰ τῆς διώξεως τῆς πρώτης εὐρεθῇ καὶ ἡ δευτέρα συμβάλλουσα [ἔτι ἐν τῇ ταραχῇ εὐρισκομένης τῆς πρώτης τάξεως καὶ μὴ συνελθεῖν αὐτῇ δυναμένης.] τὰ δὲ τάγματα ὅπισθεν τῶν ἄκρων τῆς δευτέρας ἐκατέρωθεν τασσό-

¹ Inde ab ἐγγὺς usque ad finem capitis XIX omnia desunt in M.

CONSTITUTIO XII.

αὐτὴν. οὐδὲ γὰρ μήκοθεν πολὺ ὀφείλει εἶναι ἡ δευτέρα τῆς πρώτης ἐν καιρῷ τῆς συμβολῆς, ἵνα μὴ ἀβοήθητον αὐτὴν καταλίπῃ, οὐδὲ πάλιν πολὺ ἐγγύς, ἵνα μὴ συμψύρηται τῇ πρώτῃ ἐν ταῖς συμβολαῖς κοριορτοῦ μάλιστα κινουμένου καὶ πρὸ τοῦ διαλυθῆναι τοὺς πολεμίους καταδιώκουσα τὴν πρώτην εὐρεθῇ (καὶ ἡ δευτέρα συμβάλλουσα). 3910 3915

61.
[p. 153. M.]

| 60. Τὰ δὲ τάγματα τὰ ὀπισθεν τῶν ἄκρων τῆς δευτέρας ἐκατέρωθεν τασσόμενα ἥγουν ἐντεῦθεν καὶ

3909. αὐτὴν] **AP₁E** addunt: καὶ πρὸς ἐκείνην περιπατεῖν || ἡ δευτέρα παρατάξις **AP₁E** || 3910. ἐν τῷ καιρῷ **AP₁E** || 3913. ἐγειρομένου **AE**, ἐγχειρομένου **P₁** || 3914. ἐπακολουθοῦσα **AP₁E** || τῇ πρώτῃ **P₁E** || Inserui e Rec. Const.; cf. Urbicium || 3916. τὰ alterum omm. **P₁E** || 3916—3917. τῆς δευτέρας παρατάξεως **AP₁E** || 3917. ἐκατέροθεν **MW** || ἐνθεν **AP₁E**.

καὶ πρὸς ἐκείνην ἵνα περιπατῇ. οὐδὲ γὰρ ὀφείλει ἡ δευτέρα μακρὰν εἶναι πολὺ τῆς πρώτης ἐν τῷ καιρῷ τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου, ἵνα μὴ ἀβοήθητον αὐτὴν καταλίπῃ, οὐδὲ πάλιν ἀρμόζει πολὺ ἐγγὺς αὐτὴν εἶναι, ἵνα μὴ συναναμιχθῇ μετὰ τῆς πρώτης εἰς τὰς συμβολὰς τοῦ πολέμου, κατεξαίρετον, ὅταν ἐγερθῇ κοριορτὸς καὶ πρὸ τοῦ διαλυθῆναι τοὺς πολεμίους ἀπὸ τῆς πρώτης εὐρεθῇ καὶ ἡ δευτέρα συμβάλλουσα. 1525

60. τὰ δὲ τάγματα κατόπισθεν παραταγῆς ἐνθεν καὶ ἐκεῖσε παρατασσόμενα ἀρμόζει 1530

μενα δεῖ ὡς ἀπὸ ἐνὸς σαγιτοβόλου αὐτῶν εἰς ρωτορυλακὴν ταῦτα ποιεῖν καὶ οὕτως ἀκολουθεῖν.

13. *Περὶ μέτρου καὶ διαφορᾶς βάνδων.* Περὶ δὲ τῶν βάνδων ἦτοι τῶν σημείων αὐτῶν χρὴ ἐν ἐκάστῳ μέρει τὰ μὲν τῶν ταγμάτων μικρότερα εἶναι καὶ εὐμετακόμιστα (οὐκ οἶδαμεν γὰρ διὰ ποίαν αἰτίαν ἐβρέθηται τελεία καὶ δυσμετακόμιστα, ἐν μόνοις δὲ τοῖς ρλαμούλοις αὐτῶν ἔχειν τὸ διαλλάττον), τὰ δὲ τῶν μοιραρχῶν τελειότερα καὶ † ἐξηλλαγμένα, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν μεραρχῶν πρὸς τὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς μοιραρχῶν ἐνηλλαγμένα. δεῖ δὲ καὶ τὸ

CONSTITUTIO XII.

ἐκεῖθεν δεῖ ὡς ἀπὸ ἐνὸς σαγιτοβόλου αὐτῶν εἰς ρώτου ρυλακὴν ταγῆναι καὶ οὕτως ἀκολουθεῖν.

3920 61. Τὰ δὲ βάνδα ἤγουν τὰ σημεία αὐτῶν χρὴ κατ' 62. ἐκάστην τοῦρμαν τὰ μὲν τῶν ταγμάτων μικρότερα εἶναι καὶ ἐλαφρά, τὰ δὲ τῶν μοιραρχῶν ἦτοι τῶν δρουγγαρίων μεγαλότερα καὶ † ἐξηλλαγμένα· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν τουρμαρχῶν ἐνηλλαγμένα πρὸς τὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς
3925 ταττομένων δρουγγαρίων. τὸ δὲ ὑποστρατήγου βάνδον

3918. σαγιτοβόλου **A P₁ E** || 3918—3919. Pro αὐτῶν ταγῆναι **A P₁ E** ταγῆναι αὐτὰ εἰς φυλακὴν τῶν ὀπισθίων μερῶν habent || 3920—3921. καθ'ἐκάστην **M**, καθ'ἐκάστην **W P₁** || 3921. τούρμαν codd. || 3923. μεγαλότερα **E** || παρηλλαγμένα **A P₁ E** || τὰ omm. **P₁ E** || 3924. ἐξηλλαγμένα **M W** || πρὸς] παρὰ **A P₁ E** || 3925. τεταγμένων **A P₁ E** || τὸ δὲ τοῦ **A P₁ E** || ὑποστρατηγοῦ **M**, ὑποστρατήγου in **W** m. sec. ex ὑποστρατηγοῦ fecit, ὑπὸ στρατηγοῦ **Meursii codex tert. et A**, ὑποστρατήγου **P₁ E**.

ὡς ἀπὸ ἐνὸς σαγιτοβόλου ἀπέχειν ἔξοπίσω τῶν εἰρημένων ἄκρων τῆς δευτέρας παραταγῆς πρὸς τὸ φυλάσσειν τὰ ὀπίσω μέρη αὐτῆς καὶ οὕτως ἀκολουθεῖν.

61. τὰ δὲ βάνδα τῶν μὲν ταγμάτων εἶναι μικρότερα καὶ ἐλαφρότερα, τὰ δὲ τῶν δρουγγαρίων μεγαλότερα καὶ παρηλλαγμένα πρὸς τὰ τῶν δρουγγαρίων τῶν ὄντων ὑπ' αὐτούς, τὸ δὲ βάνδον τῆς δευτέρας κεφαλῆς τῆς οὔσης ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ διαφορὰν ἔχῃτω

1533. μὲν] μετὰ **C** || μακρότερα **C**.

τοῦ ὑποστρατήγου βάνδον διαφορὰν παρὰ τὰ τῶν μοιραρχῶν ἔχειν, ὥσπερ οὖν καὶ τὸ τοῦ στρατηγοῦ ἐνηλλαγμένον καὶ διαφανὲς παρὰ τὰ ἄλλα πάντα καὶ πᾶσιν εὐγνώστον, ἐφ' ᾧ ἐν δευτέρᾳ τύχῃ πρὸς αὐτὸ βλέποντας εὐκόλως, ὡς ἐλέχθη, συνάγεσθαι καὶ ἑαυτοὺς ἀνακαλεῖσθαι.

14. Περὶ φυλακῆς βάνδων. Πάντων δὲ τῶν βάνδων ἰσομετώπων ἐν τάξει ἰσταμένων δέον ἐκ τῶν περὶ αὐτὰ τασσομένων τοὺς γενναιοτέρους, καὶ δεκαπέντε ἢ καὶ

CONSTITUTIO XII.

διαφορὰν ἔχειν παρὰ τὰ τῶν τουρμαρχῶν βάνδα, ὥσπερ οὖν καὶ τὸ τῆς σῆς ἐνδοξότητος ἐνηλλαγμένον ὀφείλει εἶναι καὶ διαφανὲς παρὰ τὰ ἄλλα πάντα καὶ πᾶσιν εὐγνώστον, ἐφ' ᾧ ἐν δευτέρᾳ τύχῃ πρὸς αὐτὸ βλέποντας εὐκόλως, ὡς εἴρηται, συνάγεσθαι καὶ ἑαυτοὺς ἀνακα- 3930
λεῖσθαι τοὺς τε ἄρχοντας καὶ τοὺς στρατιώτας.

63. 62. Πάντων δὲ τῶν βάνδων ἰσομετώπων ἐν τάξει ἰσταμένων δέον ἐκ τῶν περὶ αὐτὰ τασσομένων στρατιω-
τῶν τοὺς γενναιοτέρους, καὶ πεντεκαίδεκα ἢ καὶ εἴκοσι

3926. παρὰ τὰ βάνδα τῶν τουρμαρχῶν AP_1E || 3927. ἐνηλεγμαμένου E ||
3928. διαφανὲς] ἐμφανέστερον AP_1E || 3928—3929. πᾶσιν εὐδιάγνωστον A ,
εὐδιάγνωστον (εὐδιάγνωστα E) πᾶσιν P_1E || 3929. ἐφ' ᾧ] ὥστε AP_1E || 3930.
ὡς omm. P_1E || 3934. καὶ A , καὶ P_1E , καὶ MW || δεκαπέντε A , τε P_1E ||
 κ P_1E .

παρὰ τὰ βάνδα τῶν τουρμαρχῶν, ὥσπερ καὶ τὸ τοῦ στρατηγοῦ βάνδον ὀφείλει εἶναι παρηλλαγμένον καὶ ἐπισημότερον παρὰ τὰ ἄλλα πάντα καὶ εἰς ὅλον τὸν στρατὸν γνώριμον, ἵνα καί, δυστυχία ἂν συμβῇ, βλέπωσι πρὸς αὐτὸ καὶ εὐκόλως συνάγωνται οἱ τε ἄρχοντες καὶ οἱ στρατιῶται.

fol. 28^v

62. | πάντων δὲ τῶν βάνδων ἰσταμένων ἴσα ἐν τάξει εἰς τὰ μέρη τῶν παραταγῶν 1540
ἀρμόζει, ἵνα εἰς ἐν ἕκαστον τῶν βάνδων ἀφορίζῃς εἰς δεκαπέντε ἢ καὶ εἴκοσιν ἀνδρας ἐκ

εἴκοσι ἄνδρας, ἀφορίσαι ἐπὶ τῇ ἐκάστου αὐτῶν φυλακῇ καὶ δηρεν-
σίῳρι.

15. Περὶ στάσεως ἀρχόντων. Ἀσφαλῶς δὲ χρὴ καὶ τοὺς
ἀρχοντας {τοὺς μείζονας} τάσσεσθαι εἰς τὸ μὴ προπετενομένους ἐν
ταῖς μάχαις διαπίπτειν καὶ ἐντεῦθεν ὀλιγορίαν τοῖς στρατιώταις
ἐγγίνεσθαι. ἐκ μὲν γὰρ τῶν μικροτέρων ἀρχόντων, εἰ συμβῇ παρα-
πεσεῖν τινα, οὐδενὶ εὐκόλως γινώσκεται, εἰ μὴ τοῖς τοῦ ἰδίου
τάγματος, εἰ δέ τις τῶν ἐμφανῶν διαπέσῃ, ἢ τοῖς πᾶσιν ἢ τοῖς
πολλοῖς δηλούμενος ὁ θάνατος αὐτοῦ ὀλιγορίαν τῷ ὅλῳ στρατῷ

CONSTITUTIO XII.

3935 ἄνδρας, ἀφορίσαι ἐπὶ τῇ ἐκάστου αὐτῶν φυλακῇ καὶ
διεκδικήσει.

63. Τοὺς δὲ ἀρχοντας τοὺς μείζονας ἀσφαλῶς δεῖ 64.
τάσσεσθαι εἰς τὸ μὴ προπετενομένους ἐν ταῖς μάχαις
διαπίπτειν καὶ ἐντεῦθεν ὀλιγορίαν τοῖς στρατιώταις
3940 ἐγγίνεσθαι. ἐκ μὲν γὰρ τῶν μικροτέρων ἀρχόντων, εἰ
συμβῇ παραπεσεῖν τινα, οὐδενὶ εὐκόλως γινώσκεται, ἀλλ'
ἢ τοῖς τοῦ ἰδίου τάγματος μόνοις, εἰ δέ τις τῶν ἐμ-
φανῶν διαπέσῃ, ἢ τοῖς πᾶσιν | ἢ τοῖς πολλοῖς δηλούμενος [p. 154. M.]
ὁ θάνατος αὐτοῦ ὀλιγορίαν τῷ ὅλῳ στρατῷ εἰσάγει.

3937. τοὺς δὲ μείζονας ἀρχοντας AP_1E || 3939. κινδυνεύειν AP_1E ;
in W in mge a m² φονεύεσθαι || ἐντεῦθεν λοιπὸν P_1E || τοῖς στρατιώταις ὀλι-
γορίαν (ὀλιγορίας P_1E) MW || 3940. ἐγγίνεσθαι MW || ἐὰν AP_1E || 3941.
τινὰ κινδυνεῦσαι AP_1E || οὐδὲν M || ἐπιγινώσκεται AP_1E || 3943. κινδυνεύσει
 AP_1E || 3944. ὀλιγορίαν καὶ ἀθυμίαν AP_1E || ἐμποιεῖ AP_1E .

τῶν ἰσταμένων γύρωθεν εἰς αὐτὰ στρατιωτῶν πρὸς τὸ φυλάττειν καλῶς ἕκαστον αὐτῶν
{καὶ} ἐντάττως.

63. {οἱ δὲ} μεγαλότεροι ἀρχοντες ὀφείλουσιν ἔχειν ἀσφάλειαν [αἱ παραταγαί], ἵνα
1545 μὴ κατὰ προπέτειαν ἢ θρασύτητα πίπτωσιν εἰς τοὺς αὐτοὺς πολέμους καὶ ἐκ τούτου γίνηται
δειλία εἰς τοὺς στρατιώτας. ὥστε, ἂν συμβῇ πεσεῖν τινα ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἀρχόντων,
οὐκ ἀκούεται εἰς ἄλλους εὐκόλως ὁ θάνατος αὐτοῦ πλὴν εἰς μόνοις τοὺς ἄνδρας τοῦ
τάγματος αὐτοῦ, ἂν δὲ πέσῃ τις ἐκ τῶν ἐμφανῶν, ἀκούεται ὁ θάνατος αὐτοῦ εἰς ὅλους c. 1285 Lami.
καὶ εἰς πολλοὺς, ἐμβάλλει δειλίαν εἰς ὅλον τὸν στρατόν.

1542, ἕκαστον αὐτῶν ego, κατόπιν C. || 1543. 1544. καὶ et οἱ δὲ inserui || 1544. Seclusi || 1546. τινὰ C,

εἰσάγει. διὸ χρηὸν τὸν τε ὑποστράτηγον καὶ τοὺς μεράρχας μέχρι
 μὲν ἀπὸ ἐνὸς ἢ δύο σαγιττοβόλων τῆς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεως
 ἰσομετώπους τασσομένους μετὰ τῶν βάνδων ἐπιβλέπειν καὶ ἀρμόζειν
 τὴν τάξιν. ὅτ' ἂν δὲ μέλλῃ συμβολὴ γίνεσθαι, ἐκ τῶν ἰδικῶν αὐτῶν
 ἀνδρώπων τοὺς γενναιοτέρους εἰς (τὸ) πλάγιον αὐτῶν τασσομένους
 προέρχεσθαι εἰς ὅψιν αὐτῶν καὶ σκέπειν αὐτοὺς καὶ κείνους μᾶλλον
 χειρας *μιγνύειν. τὸν μέντοι στρατηγόν, μέχρι μὲν[τοι] ὁ καιρὸς

CONSTITUTIO XII.

65. 64. Διὸ πρέπον ἐστίν, ὃ στρατηγέ, τὸν ὑποστράτηγον ³⁹⁴⁵
 καὶ τοὺς τουρμάρχας μέχρι μὲν ἀπὸ ἐνὸς ἢ δευτέρου
 c. 825. σαγιττοβόλου τῆς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεως || ἰσομετώπους
 τάσσεσθαι μετὰ τῶν βάνδων καὶ ἐπιβλέπειν καὶ ἀρμό-
 ζειν τὴν τάξιν. ὅτ' ἂν δὲ μέλλῃ συμβολὴ γίνεσθαι, ἐκ
 τῶν ἰδικῶν αὐτῶν ἀνδρώπων τοὺς γενναιοτέρους εἰς τὸ ³⁹⁵⁰
 πλάγιον αὐτῶν παρατάσσεσθαι καὶ προέρχεσθαι εἰς ὅψιν
 αὐτῶν καὶ σκέπειν αὐτοὺς καὶ ἐκείνους μᾶλλον χειρας
 μιγνύειν.
66. 65. Τὴν δὲ σὴν ἐνδοξότητα κελεύομεν, μέχρι μὲν ὁ

3945. δι' ὃ A || ὑποστρατηγόν M, ὑποστρατηγον W || 3947. σαγιτοβόλου
 AP₁E || τῶν iteratur in P₁ || παρατάξεως οὔσης AP₁E || 3949. παράταξιν
 AP₁E || όταν WAE || συμβολῇ P₁ || γενέσθαι P₁E || 3950. ἰδίῳ AP₁E || ἰσχυρο-
 τέρους AP₁E || 3951. αὐτῶν om. P₁ || 3952. αὐτοὺς omm. MW || 3954—3956.
 Pro μέχρι κινήσει AP₁E habent: πρὸ τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου τάσσειν

64. διὸ πρέπον ἐστίν, ὃ στρατηγέ, ἵνα ἡ δευτέρα κεφαλὴ ἢ οὔσα ἀπὸ σοῦ καὶ οἱ ¹⁵⁵⁰
 τουρμάρχαι, ἕως οὗ μὲν ἐστὶν ἡ παραταγὴ τῶν ἐχθρῶν, ἀπὸ ἐνὸς σαγιτοβόλου ἢ δύο στή-
 κωσι μετὰ τῶν βάνδων εἰς τὸ μέτωπον τῆς παραταγῆς καὶ ἐπιβλέπωσι καὶ συναρμόζωσι
 τὴν παραταγὴν. ὅτε δὲ μέλλει γίνεσθαι ἡ συμβολὴ τοῦ πολέμου, τότε ἵνα οἱ ἀνδρειότεροι
 ἀνθρώποι αὐτῶν παρατάσσωνται εἰς τὸ πλάγιον αὐτῶν καὶ ἐμβαίνωσι καὶ ἔμπροσθεν
 αὐτῶν καὶ σκέπωσι αὐτοὺς καὶ οἱ τοιοῦτοι ἀνθρώποι αὐτῶν μᾶλλον ἵνα πολεμῶσι μετὰ ¹⁵⁵⁵
 τῶν χειρῶν αὐτῶν.

65. σὺ δὲ ὀφείλεις, ἕως οὗ γένηται ὁ καιρὸς τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου, συντάσσειν

τῆς συμβολῆς * γένηται, τάσσειν καὶ ἐπιβλέπειν (.) καὶ ἀρμόζεσθαι τῇ τῶν ἐχθρῶν κινήσει, τότε δὲ ἐν τῷ ἰδικῷ αὐτοῦ ἔρχεσθαι τάγματι, ὅπερ οὐ πρὸς μάχην, ἀλλὰ πρὸς σκοπὸν τινα καὶ κανόνα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως τέτακται, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῷ μέσῳ χωρίῳ τῆς δευτέρας τάξεως.

16. Περὶ βουκίνων. Βούκινα δὲ πολλὰ λαλεῖν ἤτοι κινεῖν

CONSTITUTIO XII.

³⁹⁵⁵ καιρὸς τῆς συμβολῆς γένηται, τάσσειν καὶ ἐπιβλέπειν καὶ ἀρμόζεσθαι τῇ τῶν ἐχθρῶν κινήσει, τότε δὲ ἐν τῷ ἰδικῷ σου ἔρχεσθαι τάγματι, ὅπερ οὐ πρὸς μάχην, ἀλλὰ πρὸς σκοπὸν τινα καὶ κανόνα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως τέτακται, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῷ μέσῳ
³⁹⁶⁰ χωρίῳ τῆς δευτέρας τάξεως.

66. Πολλὰ δὲ βούκινα λαλεῖν ἢ κινεῖν ἐν καιρῷ ⁶⁷.

(στάσιν P₁) καὶ ἐπιβλέπειν τὸν στρατὸν καὶ πρὸς τὴν κίνησιν τῶν ἐχθρῶν ἀρμόζεσθαι (ἀρμόζεσθαι E). ἡνίκα δὲ ἡ σημβολή τοῦ πολέμου γένηται || 3955. Iam in textu Urbicii excedit τὴν τάξιν || 3957. τάγματι (τάγματα E) ἔρχεσθαι A P₁ E || 3958. σκοπὴν P₁ || τινὰ M W P₁ || 3959. τοῦτέστιν M, τοῦτεστιν W, τουτέστιν E, τουτέστιν A P₁ || 3961. §. 67.] Cf. „Ined. Tact. L.“ XX, 1.: Οὐ δεῖ δὲ κατὰ τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν πλείστας ἐξηχεῖσθαι καθ' ἐκάστην παρατάξιν σάλπιγγας, μήτε μὴν βούκινα ἢ χαλκοτύμπανα διὰ τὸ σύγχυσιν ἐμποιεῖν τῷ στρατεύματι. ἀρκετὸν δὲ δοκεῖ νηνεμίας οὔσης μιᾶς σάλπιγγος καθ' ἐκάστην παρατάξιν ἐξηχεῖσθαι φωνήν, εἴη δ' ἂν αὕτη κατὰ τὸ τῆς παρατάξεως μέσον, ὅπου καὶ ὁ κατ' αὐτὴν στρατηγός. ἀνέμου δ' ἴσως σφοδροῦ πνέοντος ἢ ποταμοῦ κελαρύζοντος, ἐνθα τὴν τοῦ μανδάτορος οὐκ ἔστι φωνὴν ἐξακούεσθαι, τότε δὲ καθ' ἐκάτερον τῆς παρατάξεως τάγματος, δεξιὸν δηλαδὴ καὶ ἀριστερόν, σάλπιγγος ἢ βυκίνου φωνὴν ἐξηχεῖσθαι κελεύομεν || λέγειν P₁ E || ἢ κινεῖν omm. A P₁ E.

καὶ ἐπιβλέπειν τὰς παραταγὰς καὶ καταστήκειν πρὸς τὴν ἀποκίνησιν καὶ κατάστασιν τῶν ἐχθρῶν. ὅταν δὲ γένηται συμβολή, ὀφείλεις ἔρχεσθαι εἰς τὸ ἴδιον τὸ σὸν τάγμα, ὅπερ
¹⁵⁶⁰ ἔστιν εἰς τὸ μέσον τῆς δευτέρας παραταγῆς. τοῦτο γὰρ τὸ τάγμα τὸ σὸν οὐ πρὸς τὸ πολεμῆσαι παρατάσσεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐπιβλέπειν καὶ κανονίζειν τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν παραταγὴν.

66. οὐ συμβουλευόμεν δέ, ἵνα λαλῶσι πολλὰ βούκινα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου,

1559—1560, ὅπερ ἔστιν C || 1563, συμβουλευόμεναι C.

ἐν καιρῷ μάχης οὐ συμβουλευόμεν, ἵνα μὴ ἐντεῦθεν δόρυβός τις καὶ σύγχυσις γένηται καὶ μηδὲ τὰ παραγγελλόμενα ἑξακούεσθαι δεόντως δύναται. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ τόπος ὁμαλὸς εὐρεθῇ, ἀρκεῖ τὸ βούκινον τοῦ μέσου μέρους ἐν ἐκάστη παρατάξει, εἰ δὲ ἀνώμαλός ἐστιν ἢ ἄνεμος, ὥς εἰκός, ταραχώδης κινούμενος ἢ ἦχος ὕδατος παρεμποδίζει τῇ φωνῇ τοῦ καθαρῶς διακούεσθαι, οὐκ ἄτοπον τότε καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσιν ἐν βούκινον ἐν ἐκάστῳ (μέρει) λαλεῖν, ὥστε τρία

CONSTITUTIO XII.

μάχης, ὥς ἐπιβλαβές ὄν, οὐ συμβουλευόμεν, ἵνα μὴ ἐκ τούτου δόρυβός τις καὶ σύγχυσις γένηται· καὶ γὰρ διὰ τοῦτο οὐδὲ τα παραγγελλόμενα καλῶς ἑξακούεσθαι δύναται. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ τόπος ὁμαλὸς εὐρεθῇ, ἀρκεῖ τὸ βούκινον τοῦ μέσου μέρους ἑκατέρᾳ παρατάξει, εἰ δὲ ἀνώμαλός ἐστιν ἢ ἄνεμος, ὥς πολλάκις, ταραχώδης κινεῖται ἢ ἦχος ὕδατος παρεμποδίζει τῇ φωνῇ τοῦ καθαρῶς διακούεσθαι, οὐκ ἄτοπον τότε καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσιν ἐν βούκινον ἐν ἐκάστῳ μέρει λαλεῖν,

[p. 155. M.]

3962. ὄν W || Pro ὥς συμβουλευόμεν A P₁ E οὐ συμβουλευόμεν, ἐπιβλαβές γὰρ habent || 3963. τίς M W || γένηται καὶ σύγχυσις A P₁ E || Ante γὰρ unius litterae rasura in W || 3964. καλῶς om. A || καὶ ἑξακούεσθαι καλῶς E || 3965. δύνανται A P₁ E || ἀρκῇ E || 3966. ἑκατέρᾳ παρατάξει] ἀμφοτέραις ταῖς παρατάξεσιν A P₁ E || 3967. -ος ἐστιν W; A P₁ E addunt ὁ τόπος || ὥς πολλάκις omm. A P₁ E || 3968. κίνηται E || παρεμποδίζει M W || 3969. ἑξακούεσθαι A P₁ E || τότε] τε E.

ἐπειδὴ βλέπει καὶ γίνεται ἐκ τούτου θόρυβος καὶ σύγχυσις καὶ οὐδὲ τὰ παραγγελλόμενα δύνανται ἑξακούεσθαι καλῶς εἰς τὸν στρατόν. ἀλλ', ἂν εὐρεθῇ τόπος ὁμαλός, ἀρκεῖ τὸ βούκινον τοῦ μέσου μέρους εἰς τὴν πρώτην παραταγὴν καὶ ἄλλο βούκινον πάλιν ὁμοίως τοῦ μέσου μέρους εἰς τὴν δευτέραν παραταγὴν. εἰ δ' ἐστὶν ὁ τόπος τραχὺς ἢ ἐγερθῇ ἄνεμος μέγας ἢ ἂν διαβαίνει ποταμὸς ἐκεῖ μέγας καὶ ποιῇ χτύπον τὸ ὕδωρ καί, ὅταν παραγγέλλῃ ὁ μανδάτωρ, | ἐμποδίζει τὴν φωνὴν αὐτῶν εἰς τὸ ἀκούεσθαι καθαρῶς εἰς τὸν

fol. 29^r

1564. καὶ primum ego, διὸ C || 1569. ἐμποδίζειν C.

λαλεῖν ἐν ὅλῃ τῇ παρατάξει. ὅσον γὰρ ἡσυχία φυλάττεται, τοσοῦτον καὶ οἱ νεώτεροι ἀτάραχοι καὶ τὰ ἄλογα ἄπτυρτα γίνονται καὶ ἡ τάξις προβερωτέρα τοῖς ἐχθροῖς φαίνεται καὶ τὰ μαρδάτα εὐκόλως γινώσκονται. διὸ οὐδὲ τὴν οἰανοῦν φωνὴν ἀκαίρως δεῖ ἀφίεσθαι μετὰ τὸ κινήσαι τὴν παρατάξιν ἐπὶ πόλεμον.

Urbiciū II. 17. ἅμα δὲ * τοῦ¹ ἐξελεῖν ἄπο²

¹ Sic habuisse censeo Mediceum. — ² Cf. Const. Porph. p. 258, 13: καὶ ἐξερχεται ἡ σύγκλητος ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, — p. 264, 4: καὶ ἐξελεῖται ἀπὸ τοῦ ἀγροστέως, — p. 260, 14: ἐκβαίνει ὁ πατριάρχης ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. Cf. contra e. c. Cecaum. 56, 5. 6.

CONSTITUTIO XII.

ὥστε τρία λαλεῖν βούκινα ἐν ὅλῃ τῇ παρατάξει. ὅσον γὰρ ἡσυχία φυλάττεται, τοσοῦτον καὶ οἱ νεώτεροι ἀτάραχοι καὶ τὰ ἄλογα ἄπτυρτα γίνονται καὶ ἡ τάξις προβερωτέρα τοῖς ἐχθροῖς φαίνεται καὶ τὰ μαρδάτα εὐκόλως γινώσκονται.

67. Διὸ οὐδὲ τὴν οἰανοῦν φωνὴν ἀκαίρως δεῖ ἀφίεσθαι 68. μετὰ τὸ κινήσθαι τὴν παρατάξιν ἐπὶ πόλεμον, ἀλλὰ ἅμα τοῦ ἐξελεῖν ἀπὸ τοῦ φοσσάτου ἡγουν τοῦ ἀπλή-

3972. ἡ ἡσυχία Meursii codex tert. || 3973. ἄσχυλτα A P₁ E; ad voc. cf. Cecaum. 10, 9; 12, 16; 16, 24; 25, 30. || γίνεται M W || 3974. παραγγέλματα A P₁ E || 3976. οἶαν οὖν M, οἶαν οὖν W A, οἶαν οὖν E, οἶανοῦν P₁ || δεῖ ἀφίεσθαι] διακούεσθαι P₁ E || ἀφίεσθαι ego, ἀκούεσθαι M W A || 3977. κινήσαι A P₁ E || ἀλλ' A P₁ E || 3978. τοῦ prius] cf. Psaltes 335 et s.; τῷ A E, τὸ P₁ || Verba τοῦ φοσσάτου ἡγουν omm. A P₁ E || 3978—3979. ἀπλήκτου

1570 πόλεμον, τότε οὐκ ἔστιν αὐτόν τι λαλεῖν εἰς τὰ λοιπὰ μέρη [πρὸς] ἓνα βούκινον, ἀλλὰ λαλεῖν εἰς ὅλην τὴν παραταγὴν βούκινα τρία. ὅσον γὰρ γίνεται ἡσυχία, τοσοῦτον καὶ οἱ νέοι στρατιῶται ἀτάραχοι γίνονται καὶ τὰ ἄλογα ἄπτυρτά ἐστι καὶ ἡ παραταγὴ φόβον οὐ μικρὸν ποιεῖ εἰς τοὺς ἐχθροὺς καὶ τὰ παραγγέλματα εὐκόλως ἀγνοοῦνται.

67. διὸ οὐ πρέπει φωνὴν ἀκαίρως οἰανδήποτε τὸ σύνολον φέρεσθαι εἰς τὴν παρα-
1575 ταγὴν, ἀφ' ἧς κινήσει πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἅμα τῷ ἐξελεῖν ἀπὸ τοῦ ἀπλήκτου τὸν

1570. εἰς] πρὸς C || πρὸς eieci || 1571. βούκινα τινὰ C || 1575. ἀφ' ἧς C.

τοῦ προστάτου τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν μάχην παντοίαν ἡσυχίαν ἄγειν καὶ μὴ ἀκαίρως φθέγγεσθαι. τοῦτο γὰρ καὶ τὸν στρατὸν ἀτάραχον φυλάττει καὶ τὰ τῶν ἀρχόντων μανθὰτα εὐπαράδεκτα ποιεῖ. τὸ γὰρ μέτρον τῆς συμβολῆς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δοκιμάζει καὶ ἡ σφίγξις ἡ δέουσα καὶ ἡ τῶν ἐχθρῶν παρουσία. καὶ ἄλλου σημείου χρεία, ὅτ' ἂν μέντοι εἰς χεῖρας ἔλθῃ ὁ στρατός, τότε ἀλαλάζειν ἢ ὠρυᾶσθαι,

CONSTITUTIO XII.

κτου τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν μάχην παντοίαν ἡσυχίαν ἄγειν καὶ μηδὲν ἀκαίρως φθέγγεσθαι. τοῦτο γὰρ οὐ³⁹⁸⁰ μόνον τὸν στρατὸν ἀτάραχον φυλάττει, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἀρχόντων βάνδα μετὰ προσοχῆς ἀποσκοπεῖσθαι ποιεῖ.

69. 68. Τὸ δὲ μέτρον καὶ τὴν ποιότητα τῆς συμβολῆς αὐτο τὸ πρᾶγμα δοκιμάζει καὶ ἡ σφίγξις ἡ πρέπουσα³⁹⁸⁵ καὶ ἡ τῶν ἐχθρῶν παρουσία· καὶ κινουῦντα μὲν πρὸς τὴν συμπλοκὴν τὴν συνήδη Χριστιανοῖς νικητήριον τοῦ σταυροῦ φωνὴν ἀνακράζειν δεῖ.
70. 69. Ὅτ' ἂν δὲ εἰς χεῖρας ἔλθῃ ὁ στρατός, τότε ἀλα-

A, ἀπλήκτου E, ἀπλήκτου P₁ || 3980. μηδένα P₁E || 3982. ἀποβλέπεσθαι A P₁E || 3984. τ. ποιότητα] τὸν τρόπον A P₁E || 3985. πρᾶγμα E || 3987. Χριστιανοῖς omm. M W || 3988. ἀναγκάζειν P₁E || 3989. διαν W || χεῖρα A.

στρατὸν ἐχέτω πᾶσαν ἡσυχίαν καὶ μηδεὶς λαλείτω ἀκαίρως τι. τοῦτο γὰρ οὐ μόνον ἀτάραχον φυλάσσει τὸν στρατὸν, ἀλλὰ ποιεῖ καὶ τὸν λαόν, ὥς βλέπωσι μετὰ προσοχῆς τὰ βάνδα τῶν ἀρχόντων.

68. τὸ δὲ πῶς ἵνα γένηται ἡ παρεμβολὴ τοῦ πολέμου, αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ἐρμηνεύη, ὅτε ἔλθῃς εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ ἴδῃς τὴν πρέπουσαν σφίγξιν τῶν παραταγῶν σου καὶ¹⁵⁸⁰ ἴδῃς καὶ τοὺς ἐχθροὺς τὸ πῶς εἰσι παρατεταγμένοι, πλὴν ὀφείλει ὁ στρατηγός, ὅταν μὲν ἀποκινή πρὸς τὸν πόλεμον, λέγειν μεγάλη τῇ φωνῇ· ὁ στρατός νικᾷ.

69. ὅταν δὲ ἔλθῃ εἰς χεῖρας καὶ ἄρξωνται πολεμεῖν, τότε οὐκ ἔστιν ἀτοπὸν τι, ἂν

1577. Post λαὸν inseritur in C καὶ ποιεῖ || ὥς βλέπωσι (cf. 1349.) v e coniectura; καὶ βλέπουσι C || 1580. σοῦ C || 1581. εἰσὶ C.

καὶ μάλιστα τοὺς ὀπισθεν τασσομένους πρὸς κατάπληξιν τῶν ἐχθρῶν
καὶ διανάστασιν τῶν ἰδίων οὐκ ἄτοπόν ἐστιν.

18. *Περὶ καντατώρων.* Ἐπιτήδειον δὲ ἡμῖν φαίνεται καὶ
τὸ τῶν καντατώρων ἔργον, ὥστε πρὸ τῆς συμβολῆς τινα λέγειν αὐτοὺς

CONSTITUTIO XII.

3990 λάζειν ἢ ὀρυᾶσθαι, καὶ μάλιστα τοὺς ὀπισθεν τασσο-
μένους, πρὸς κατάπληξιν τῶν ἐχθρῶν καὶ διανάστασιν
τῶν ἰδίων οὐκ ἄτοπόν ἐστιν.

70. Ἀρμόδιον δὲ ἡμῖν καταφαίνεται ἐν τῷ τῆς συμ- 71.
πλοκῆς καιρῷ καὶ τὸ τῶν λεγομένων καντατώρων ἔργον.

3995 οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ τὸν στρατὸν διὰ λόγων παροτρύνοντες
καὶ συμβουλεύοντες καὶ κατεπάρχοντες καὶ παρακα-
λοῦντες πρὸς | τοὺς ἀγῶνας· καὶ ἵνα, εἰ δυνατόν, ἐξ [p. 156. M.]
αὐτῶν ἐκείνων τῶν στρατιωτῶν ἢ τῶν ἀρχόντων τὸ τοι-
οῦτον ἔργον ποιεῖται. ἐπιλέγονται δὲ τοιοῦτους λογίους
4000 ἄνδρας οἱ ἄρχοντες καὶ δυνατοὺς διὰ λόγων ὁμιλεῖν

3990. ὀρυᾶσθαι **M**, ορυᾶσθαι **W**, ὀρύεσθαι **A P₁ E**; ὀρυᾶσθαι, quod habent
Urbicius et Rec. Const. in § 107, ego dedi || 3991. διανάστασιν **ego**; cf. §. 91.;
ἀνάστασιν **M W**; διέγερσιν **A P₁ E** || 3992. οἰκείων **E** || οὐκ ἄτοπον ἐστιν **W**,
οὐκ ἄτοπον ἐστιν **P₁** || 3994. λεγομένων **omm. A P₁ E** || καντατώρων **M W**,
στρατοκηρύκων **A P₁ E** || 3995. δὲ (δε **W**) εἰσὶν **W P₁** || 3996. καὶ κατεπάρχοντες
omm. A P₁ E || 3997. εἰ] εἰς **P₁** || 3999. ποιεῖται **Migne**, ποιοῦνται **M W**, ποιῶνται
A P₁ E || ἐπιλέγονται **A** || λογίους] περίλογον **A**, περὶ λόγον **P₁ E**.

ὀρύωνται καὶ βάλλωσι φωνάς, κατεξαίρετον οἱ ὀπίσω ἰστάμενοι πρὸς τὸ βαλεῖν δειλίαν εἰς
1585 τοὺς ἐχθροὺς καὶ διεγείρει τοὺς ἡμετέρους στρατιώτας.

70. ὅταν δὲ μέλλῃ γενέσθαι ἡ συμβολὴ τοῦ πολέμου, φαίνεται μοι ἀρμόδιον, ἵνα
ἐπιλέξηται ἡ κεφαλὴ τοῦ στρατοῦ, εἰ δυνατόν, ἐξ αὐτῶν ἐκείνων τῶν στρατιωτῶν ἢ τῶν
ἀρχόντων ἄνδρας δυναμένους λαλεῖν πρὸς τὸν στρατὸν καὶ ἀπὸ λόγου διεγείρειν αὐτοὺς
καὶ προθυμοποιεῖν εἰς τὸν πόλεμον. διὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ κάλλιον, ἵνα ἐξ αὐτῶν ἐκείνων c. 1288 Lami.
1590 τῶν στρατιωτῶν ἢ τῶν ἀρχόντων ὧσιν οὕτως οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, διότι εὐκολωτέρως πείθεται
αὐτοῖς ὁ στρατός, γινώσκοντες, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐνεργοῦσι μετ' αὐτῶν εἰς τὸν πόλεμον· διότι,

προτρεπτικά καὶ ἀναμιμνήσκοιτα τοὺς στρατιώτας προλαβουσῶν ἐπιτυχιῶν. τοῦτων οὕτως εἰρημένων δεῖ τάξαι καὶ γυμνάσαι ἕκαστον τάγμα.

CONSTITUTIO XII.

τῷ στρατῷ. ἡ γὰρ κοινωνία τοῦ καμάτου καὶ τῶν πόρων εὐπειθεστέρους ποιεῖ τοὺς ἀκούοντας τοῖς παρακολουθοῦσι συστρατιώταις.

72. 71. Λέγειν δὲ τοὺς καντάτορας πρὸς τὸν στρατὸν
 c. 828. προ||τρεπτικά τινα πρὸς τὸν πόλεμον τοιαῦτα· πρῶτον ⁴⁰⁰⁵
 μὲν ἀναμιμνήσκοντας τὸν μισθὸν τῆς εἰς θεὸν πίστεως
 καὶ τὰς ἐκ βασιλέως εὐεργεσίας καὶ τινων ἐπιτυχιῶν
 προγεγενημένων. καὶ ὅτι ὁ ἄγων ὑπὲρ θεοῦ ἐστὶ καὶ
 τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης καὶ ὑπὲρ ὅλου τοῦ ἔθνους. πλεον
 δὲ ὑπὲρ [τῶν] ἀδελφῶν τῶν ὁμοπίστων, εἰ τύχοι, καὶ ⁴⁰¹⁰
 ὑπὲρ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ πατρίδος καὶ ὅτι αἰωνία

4002—4003. παρακαλοῦσι factum in A ex παρακολουθοῦσι || παρακολου-
 θοῦσιν P₁ || 4004. δὲ καὶ A || καντάτορας MW, στρατοκήρυκας AP₁E || 4005.
 τινὰ MWP₁; AP₁E addunt καὶ διεγείροντα || 4006. ἀναμιμνήσκοντας] cf.
 108. || τῶν μισθῶν MW; in AP₁E τὸν μισθὸν legitur post πίστεως || 4007.
 βασιλέων M || τινῶν MWA E || ἐπιτυχιῶν AP₁E || 4008. προγεγενημένων P₁ ||
 ἐστὶ A, ἐστὶν E || καὶ prius om. E || 4010. τῶν prius habent W et Meursii
 codex tert., omm. ceteri || τύχη AP₁E.

ὅπερ μέλλουσι παθεῖν αὐτοί, πάσχουσι καὶ ἑκεῖνοι καὶ οὐ λέγουσι πρὸς αὐτοὺς λόγον μόνον,
 εἰς δὲ τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου ἵστανται παρ᾽ ἑξω καὶ θεωροῦσι.

71. ὀφείλουσι δὲ οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἐρεθίζειν τὸν στρατὸν διηγούμενοι αὐτοῖς τὸν
 μισθὸν τὸν παρὰ θεοῦ καὶ τὰς ἐκ τοῦ βασιλέως εὐεργεσίας· ἀλλὰ καὶ νίκας τινάς, ἃς ¹⁵⁹⁵
 ἐνίκησε κατὰ πολέμους ὁ στρατηγός, καὶ αἰετῶν ὀφείλουσι τότε ἀναμιμνήσκειν αὐτούς. τοῦτο
 γὰρ ἐπὶ πλεον αὐτοὺς διεγείρει. καὶ ὅτι ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἐστὶν τὸ ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τῆς εἰς
 αὐτοὺς ἀγάπης καὶ ὑπὲρ ὅλου τοῦ ἔθνους ἡμῶν, πλεον δὲ ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν
 τῶν ὁμοπίστων καὶ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ ὑπὲρ πάσης ἡμῶν τῆς πατρίδος καὶ

19. *Περὶ διπλῶν βάνδων.* 1. Ἐπειδὴ δὲ καταροοῦμεν τοὺς στοχασμοὺς τῆς ποσότητος τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τῶν ἐναντίων διὰ τοῦ ἀριθμοῦ ὡς ἐπίπαν τῶν βάνδων γίνεσθαι, ἀναγκαῖον λογιζόμεθα

CONSTITUTIO XII.

μένει ἡ μνήμη τῶν ἀριστευόντων κατὰ πολέμους ὑπὲρ
τῆς τῶν ἀδελφῶν ἐλευθερίας καὶ ὅτι κατὰ τῶν τοῦ Θεοῦ
ἐχθρῶν ὁ τοσοῦτος ἄγων καὶ ὅτι ἡμεῖς μὲν τὸν Θεὸν
4015 ἔχομεν φίλον τὸν ἔχοντα ἐξουσίαν τῆς ῥοπῆς τοῦ πο-
λέμου, ἐκεῖνοι δὲ ἐναντίον αὐτὸν ἔχουσι διὰ τῆς εἰς
αὐτὸν ἀπιστίας καὶ εἴτι ἕτερον τούτοις ὅμοιον ἐπι-
ροοῦντας ποιεῖσθαι τὴν προτρεπτικὴν νουθεσίαν. πολλὰ
γὰρ ἰσχύει τοιοῦτος λόγος εὐκαίρως γινόμενος διεγείρει
4020 ψυχάς, μᾶλλον, ἢ χρημάτων πλήθος.

72. Ἐτι δέ σοι καὶ τοῦτο οὐ παραλείψω, ἔπειδὴ γὰρ 73.
δυνατὸν ἐστὶ καταστοχάσασθαι τοὺς ἐναντίους τῆς
ποσότητος τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ὡς ἐπιπολὺ διὰ τοῦ | [p. 157. M.]
ἀριθμοῦ τῶν βάνδων, ἀναγκαῖον εἶναι λογιζόμεθα δύο

4014. ἔχομεν τὸν Θεὸν **AP₁E** || 4015—4016. τῆς τοῦ πολέμου ῥοπῆς **AP₁E** ||
4016. ἔχουσιν **A** || 4016—4017. τὴν . . . ἀπιστίαν **AP₁E** || ὅμοιον τούτοις
AP₁E || 4019. § inc. in **W** || λεγόμενος **P₁E** || 4020. πλήθος omm. **P₁E** ||
4021—4022. Pro Ἐτι καταστοχάσασθαι **AP₁E** habent: ἔπειδὴ (ἐπεὶ
δὴ **E**) δὲ δυνατὸν ἐστὶ διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βάνδων στοχάσασθαι (στοχάσα-
σθαι **E**) omissis verbis (4023—4024.) ὡς βάνδων || 4024. β **P₁E**.

1600 ὅτι αἰωνία ἐστὶν ἡ μνήμη τῶν ἀνδραγαθούντων εἰς τοὺς πολέμους, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν καὶ ὅτι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἡμῖν ὁ
πόλεμος καὶ ὅτι ἡμεῖς μὲν ἔχοντες τὸν Θεὸν φίλον τὸν ἔχοντα δύναμιν τοῦ δώσειν, ὅπου
βούλεται, τὴν νίκην τοῦ πολέμου, ἐκεῖνοι δὲ ἀπιστοὶ ὄντες ἐχθρὸν ἔχουσιν αὐτόν. ταῦτα
ὁφείλουσι λέγειν πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις, ὅσα δύνανται ἐπινοῆσαι πρὸς
1605 νουθεσίαν προτρεπτικὴν εἰς πόλεμον. περισσότερον γὰρ ἰσχύει διεγείρει ψυχὰς λόγος τοι-
οῦτος παρὰ πλήθος χρημάτων.

72. ἔπειδὴ δὲ δύνανται οἱ ἐχθροὶ καταστοχάσασθαι τὸν ἡμέτερον στρατόν, πόσος

δύο ὅμοια εἶναι βάνδα καὶ ἕκαστον τάγμα, ἐν μὲν τὸ αὐθεντικόν, τὸ ὀφείλον ἐπ' ὀνόματι εἶναι τοῦ κόμητος ἥτοι τριβούνου ἑκάστου τάγματος, ἕτερον δὲ τοῦ ἑκατοντάρχου, τοῦ λεγομένου ἱλάρχου, * ἐφ' ᾧ ἕξ ἴσης μοίρας ἑκάτερα τὰ βάνδα ἔχειν καὶ ἑκάτερα βαστάζεσθαι μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου. κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν τῆς συμβολῆς τὰ αὐθεντικά καὶ μονόβανδα ὑψοῦσθαι, ὥστε μὴ πολλῶν βάνδων ὀρδουμένων φύρσιν ἀπαντᾶν καὶ ἀνεπίγνωστα γίνεσθαι τοῖς ἰδίοις αὐτῶν. ἐντεῦθεν γὰρ δυνατόν ἐστι καὶ πολὺν στρατὸν φαίνεσθαι ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βάνδων

CONSTITUTIO XII.

ὅμοια βάνδα καὶ ἕκαστον τάγμα, ἐν μὲν τὸ αὐθεν- 4025
 τικόν, τὸ ὀφείλον ἐπ' ὀνόματι εἶναι τοῦ κόμητος, ἕτε-
 ρον δὲ τὸ τοῦ κεντάρχου καὶ ἀμφοτέρω τὰ βάνδα
 βαστάζεσθαι μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου. κατ' αὐτὴν
 δὲ τὴν ἡμέραν τῆς συμβολῆς τὰ αὐθεντικά καὶ μόνα
 βάνδα ὑψοῦσθαι, ὥστε μὴ πολλῶν βάνδων ὑψουμένων 4030
 φύρσιν ἀπαντᾶν ἢ καὶ ἀνεπίγνωστα γίνεσθαι τοῖς ἰδίοις
 αὐτῶν στρατιώταις. ἐντεῦθεν γὰρ δυνατόν ἐστι καὶ
 πολὺν τὸν στρατὸν φαίνεσθαι ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν

καθ' ἕκαστον **MP**₁, καθ' ἑκάστον **W** || τάγμα] **AP**₁**E** addunt εἶναι || 4025—
 4026. αὐθ.] κύριον **AP**₁**E** || 4029. αὐθ.] κύρια **AP**₁**E** || καὶ omm. **P**₁**E** ||
 4030. βάνδα] **P**₁ addit τοῦ πολέμου || 4031. φύρσιν ἀπαντᾶν ex Urbicio ego,
 φύρσιν ἀπαντα codd.; similis error apud Urbicium p. 264 Sch. || ἢ omm.
AP₁**E** || γενέσθαι **MW** || 4032. αὐτὸν **P**₁.

ἐστίν, ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βάνδων, ἀναγκαῖον εἶναι λογιζόμεθα, ἵνα κατὰ ἕν ἑκαστον
 τάγμα δύο ὅμοια βάνδα (ᾧσιν), ἐν μὲν, τὸ αὐθεντικὸν τοῦ κόμητος, ἄλλο δὲ τοῦ κεντάρχου,
 καὶ ἵνα βαστάζωνται τὰ δύο μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου. φαίνεται γὰρ ἐκ τῶν πολλῶν 1610
 βάνδων, ὅτι ἐστι καὶ πολὺς ὁ στρατὸς ἡμῶν. εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν τοῦ πολέμου ὀφεί-

καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου τὰ αὐθεντικά, ὥς εὐεπίγνωστα, φαίνεσθαι.

Urbicii III, 11. Περὶ μανδάτων καὶ δολικῶν. Τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἰδιαζόντως τασσομένων καὶ γυμναζομένων εἴτα καὶ τῶν μερῶν δεῖ τοὺς ἐκάστου μέρους ἄρχοντας μεταστεύλασθαι

CONSTITUTIO XII.

καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου τὰ αὐθεντικά, ὥς εὐεπί-
 4035 γνωστα, φαίνεσθαι.

73. Πρὸ δέ τινων ἡμερῶν τοῦ καιροῦ τῆς συμβολῆς, 74.
 ὅτε μάλιστα καὶ προγυμνασίαν δεῖ γενέσθαι τῶν τε
 παραγγελλμάτων καὶ τῶν μερικῶν κινήσεων, δεῖ τοὺς
 ἐκάστης τούρμας ἄρχοντας μετακαλέσασθαι καὶ διαλα-
 4040 λῆσαι πρὸς τοὺς τοῦ ἰδίου μέρους τὰ ἀρμόδια, οἷον
 ὅτι· οὐ μάλιστα αἱ γυμνασίαι τῶν στρατιωτῶν
 παρὰ τε τῶν παλαιῶν καὶ τῶν νέων στρατηγῶν
 ἐξετέθησαν καὶ αἱ κατὰ τέχνην παρατάξεις

4034. ἀνθ.] κύρια A P₁ E || 4034—4035. ἐπίγνωστα E || 4036. πρὸς P₁ ||
 τινῶν M W || ἡμερῶν τινων (τινῶν P₁ E) A P₁ E || 4037. γίνεσθαι P₁ E || 4039.
 προσκαλέσασθαι A P₁ E || 4039—4040. A P₁ E habent τοὺς τοῦ ἰδίου μέρους
 καὶ διαλαλῆσαι πρὸς αὐτοὺς τὰ ἀρμόζοντα || 4040—4041. οἷον ὅτι] cf. Cecaum.
 48, 17. || 4042. παρὰ τε τῶν νέων καὶ τῶν παλαιῶν A P₁ E.

λουσι βαστάζεσθαι καὶ ὑποῦσθαι μόνα τὰ αὐθεντικά βάνδα, ἐπειδὴ, ἂν ᾧσι πολλὰ βάνδα, ἐμφύρουσι τὸν λαὸν καὶ οὐ δύνανται γνωρίζειν αὐτὰ οἱ ἴδιοι στρατιῶται.

73. πρὸ δέ ἡμερῶν τινων τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου, ὅτε πρέπει τὸν λαὸν καὶ προ-
 1616 γυμνασθῆναι εἰς τὰ παραγγέλματα, ὅτε ἀρμόζει μίαν ἐκάστην τούρμαν τὸ πῶς θέλει κινεῖ-
 σθαι εἰς τὸν πόλεμον, ὀφείλουσιν οἱ ἄρχοντες μιᾶς ἐκάστης τούρμας συνάξαι τὸν ἴδιον
 λαὸν καὶ προγυμνασθῆναι εἰς τὸ φυλάττειν τὰ παραγγέλματα καὶ διαλαλῆσαι πρὸς αὐτοὺς
 τὰ ἀρμόδια, οἷον ὅτι· οὐ παραλόγως γίνονται ὑπὸ τῶν παλαιῶν καὶ νέων
 στρατηγῶν αἱ γυμνασίαι τῶν στρατιωτῶν καὶ αἱ κατὰ τέχνην παρα-

καὶ ἐγγράφως παροιμιάσασθαι ταῦτα· εἰ λαγωοὶ διωκόμενοι ἢ ἄλλο
τι τῶν εὐτελῶν ζώων ἐν τοῖς κυνηγίοις οὐ πάντως ἔξωθεν ἔξω τὴν
φυγὴν ποιοῦνται, ἀλλ' ἀποβλεπόμενα πρὸς τὸν τόνον καὶ τὴν ὀρμὴν
τῶν ἐπιτιδεμένων αὐτοῖς οὕτως καὶ τὰς ὑποχωρήσεις ποιοῦνται, —
πόσῳ μᾶλλον δεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἐν συνέσει ὄντας καὶ ὑπὲρ τοι-
ούτου ἀγωνιζομένους προσεχόντως καὶ τὰς διώξεις καὶ τὰς ὑποχω-

CONSTITUTIO XII.

καὶ αἱ ἐπ' εὐθείας καὶ κατὰ κύκλους καὶ τὰ
ἄλλα σχήματα κινήσεις. εἰ γὰρ ἄγρια ζῷα διω- 4045
κόμενα, οἷον ἔλαφοι καὶ λαγωοὶ ἢ ἄλλο τι τῶν
εὐτελῶν ζώων ἐν τοῖς κυνηγίοις οὐ πάντως
ἔξωθεν ἔξω καὶ ἐπ' εὐθείας τὴν φυγὴν ποι-
οῦνται, ἀλλ' ἀποβλέποντα πρὸς τὸν τόνον καὶ
τὴν ὀρμὴν τῶν ἐπιτιδεμένων αὐτοῖς οὕτως καὶ 4050
τὰς ὑποχωρήσεις ποιοῦνται, — πόσῳ δεῖ μάλ-
[p. 158. M.] λον τοὺς ἀνθρώ-|πους ἐν συνέσει ὄντας καὶ
ὑπὲρ μεγάλων πραγμάτων ἀγωνιζομένους

4044. αἱ om. Meursii codex tert. || 4045. κινήσεις in A P₁ E post κύκλους ||
ζῷα et inferius ζώων codd. || 4046. ἄλλό τι ME, ἀλλότι W || 4049. Verba
ἀλλ' 4051. ποιοῦνται omm. P₁ E || 4050. ἐπιτ. αὐτ.] ἐπιδιωκόντων αὐτὰ A ||
οὕτω A || 4051—4052. μᾶλλον δεῖ A P₁ E.

ταγαὶ καὶ τὸ κινεῖσθαι ὀρθὰ καὶ εἰς κύκλους καὶ εἰς ἄλλα σχήματα. 1620
καὶ γὰρ τὰ ἄγρια ζῷα, οἷον ἔλαφοι καὶ λαγωοὶ ἢ ἄλλο τί ποτε τῶν
μικροτέρων ζώων, διωκόμενα οὐ βλέπουσιν ὀρθὰ μόνον, ὡς φθά-
σουσιν, ἀλλὰ καὶ βλέπουσιν πρὸς τὸν τόνον καὶ τὴν ὀρμὴν τῶν δι-
ωκόντων αὐτὰ καὶ οὕτω φεύγουσι· καὶ ὅπου ἐκεῖνα οὕτω ποιοῦσι,
πῶς οὐ πρέπει τοὺς ἀνθρώπους, φρόνησιν | ἔχοντας καὶ ὑπὲρ μεγά- 1625
λων πραγμάτων ἀγωνιζομένους, μετὰ προσοχῆς καὶ διώκειν καὶ φεύ-

ρήσεις ποιείσθαι ἐν ταῖς μάχαις καὶ μὴ ὡς ἐπὶ ὕδατος ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ἢ ἐπὶ τὰ ὀπίσω, μικρᾶς, ὡς εἰκός, τινὸς ὠδήσεως ἢ τοῖς ἐχθροῖς γινομένης ἢ παρ' αὐτῶν ἐπαγομένης, ἀμέτρως ἐκχεῖσθαι καὶ {οὕτως ἐλαυνομένους} κινδυνεύειν, ἀλλὰ πάντα ὑπομένειν καὶ ἐξ οἴουδήποτε τρόπου σπουδάζειν τὸν ἐχθρὸν νικᾶν. οὐδὲ γὰρ τὸ πρὸς ὀλίγον ὠδήσαι τὸν ἐναντίον καὶ ἀρεῖναι τελεία νίκη ἐστίν,

CONSTITUTIO XII.

προσεχόντως καὶ τὰς διώξεις καὶ τὰς ὑποχω-
 4055 ρήσεις ποιείσθαι ἐν ταῖς μάχαις, καὶ μὴ ὥσπερ
 ἐπὶ ὕδατος ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ἢ ἐπὶ τὰ ὀπίσω
 ἐκχέεσθαι, μικρᾶς, ὡς εἰκός, τινὸς ὠδήσεως ἢ
 τοῖς ἐχθροῖς γινομένης ἢ παρ' αὐτῶν ἐπαγο-
 μένης, καὶ ἀμέτρως οὕτως ἐλαυνομένους κιν-
 4060 δυνεύειν, ἀλλὰ πάντα ὑπομένειν, ὥστε ἐξ οἴου-
 δήποτε τρόπου σπουδάζειν νικᾶν τὸν ἐχθρόν.

74. Οὐδὲ γὰρ τὸ πρὸς ὀλίγον διώξαι τὸν 75.
 ἐναντίον καὶ ἀρεῖναι τελεία νίκη ἐστίν, οὐδὲ

4056. ἔμπροσθεν μόνον ἢ **AP₁E** || ἐπὶ τὰ ὀπίσω] ὀπισθεν **AP₁E** || 4057.
 ὡς εἰκός in **AP₁E** post τινος (τινὸς **P₁E**) legitur || 4060—4061. ἐξοιουδήποτε
MP₁, ἐξ οἴουδήποτε **AE**, ἐξοιδήποτε **W** || 4063. ἀφιέναι **Meursii codex tert.**,
 ἀφῆναι **P₁E**.

γειν εἰς τὸν πόλεμον; οὐδὲ γὰρ ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες εἶναι ὥσπερ
 ὕδωρ, ἵνα ἔνθα ὀρμήσει, ἐκεῖ καὶ ὑπάγῃ καὶ ὀλίγον τίποτε. ἂν προ-
 ὤσωμεν τοὺς ἐχθροὺς ἢ ἐκεῖνοι ἂν προώσωσιν ἡμᾶς, οὐκ ὀφείλομεν
 1630 ἐλαύνεσθαι καὶ ὑπάγειν ἀμέτρως καὶ ἐκ τούτου κινδυνεύειν, ἀλλὰ
 πάντα μᾶλλον ὑπομένειν, ||| πρὸς τοῦτο παντὸς τρόπου καὶ πάσης c. 1289 **Lami**.
 μηχανῆς νικᾶν τοὺς ἐχθρούς.

74. οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἔστι νίκη τελεία τὸ διώξαι πρὸς ὀλίγον τὸν
 ἐχθρὸν καὶ ἀρεῖναι αὐτόν, οὐδὲ τοῦτο ἔστι πάλιν τροπὴ τὸ πρὸς

1628. τίποτε] cf. *Psalmes* 198. || 1630. ἀμέτρως **C** || 1631—1632. παντὸς τρόπου καὶ πάσης μηχανῆς]
 cf. *ὁρδίνον* vs. 759. || 1633. τοῦτό ἐστι **C**; item *infra*.

οὐδὲ <τό> πρὸς μικρὸν ὑποχωρῆσαι καὶ πάλιν ἀντιστραφῆναι ἦττα, ἀλλὰ τὸ τοῦ πολέμου πέρας ἐκάτερα δεικνύειν καὶ πρὸς αὐτὸ δεῖ ἀγωνίζεσθαι, ἵνα τοίνυν ἐντελεστέως γνωσθῇ, εἰ ἄρα ἐτόησαν οἱ ἄρχοντες τὰς αἰτίας τῆς λεχθείσης τάξεως καὶ γυμνασίας, δι' ἧς αἱ τοιαῦται ἐφεύρηται κινήσεις. δεῖ μετὰ τὴν ἰδιάζουσαν τῶν μερῶν γυμνασίαν τάξαι ἅπαξ ἢ τὸ πολὺ δεύτερον τὴν ὅλην παρατάξιν καὶ ἐρμηνεῦσαι αὐτοῖς δι' αὐτῶν τῶν κινήσεων.

CONSTITUTIO XII.

c. 829. τὸ πρὸς μικρὸν ὑποχωρῆσαι καὶ πάλιν ἀντιστραφῆναι ἦττα, ἀλλὰ || ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ 4065 πολέμου ἐκάτερα δεικνύται καὶ πρὸς αὐτὸ δεῖ ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα καὶ τούτοις ὅμοια τῷ στρατῷ διαλαλεῖν χρεωστοῦσιν οἱ ἐκάστου μέρους τουρμαρχαὶ καὶ ἰδίως τοῖς ἰδίῳι στρατιώταις.

76. 75. Σὺ δὲ μετὰ τὴν ἰδιάζουσαν τῶν τουρμαρχῶν καὶ 4070 γυμνασίαν καὶ διαλαλίαν, ὃ στρατηγέ, τάξεις εἰς τὸ ἅπαξ ἢ [καὶ] τὸ πολὺ δεύτερον τὴν ὅλην παρατάξιν καὶ ὁμοίως κατὰσθήσεις αὐτοὺς καὶ διὰ λόγων καὶ δι'

4065. ἀλλ' P₁ || τέλους AP₁E || 4067. ταῦτα καὶ τὰ P₁E || 4067—4068. διαλαλεῖν ὀφείλουσι τῷ στρατῷ AP₁E || 4069. κ. ἰδ. τ. ἰδ. στρ.] καὶ ἰδίως γυμνάσαι καὶ διαλαλῆσαι στρατιώταις P₁ || 4070—4072. παρατάξιν] σὺ δὲ ὃ στρατηγέ μετὰ τὸ τοὺς τουρμαρχὰς ἰδίως γυμνάσαι καὶ διαλαλῆσαι τοῖς στρατιώταις τάξεις τὴν ὅλην παρατάξιν ἅπαξ ἢ τὸ πολὺ δεύτερον AE, τάξιν τὴν ὅλην παρατάξιν ἅπαξ ἢ τὸ πολὺ δεύτερον P₁ || 4072. Codicum MW καὶ eieci.

ὀλίγον φυγεῖν καὶ πάλιν στραφῆναι, ἀλλὰ καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν τρο- 1635 πὴν τὸ τέλος τοῦ πολέμου δεικνύει καὶ πρὸς ἐκεῖνο βλέπειν καὶ ἡμᾶς πρέπει καὶ ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοις ὀφείλουσι διαλαλεῖν οἱ τουρμαρχαὶ καὶ κοινῶς πρὸς πάντα τὸν στρατὸν καὶ ἰδίως ἕκαστος πρὸς τοὺς ὑποχείριους αὐτοῦ.

75. σὺ δέ, στρατηγέ, ἀφ' οὗ ποιήσει εἰς ἕκαστος τουρμαρχὴς ἰδίως γυμνασίαν εἰς 1640 τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ διαλαλίαν, ὥς εἴπομεν, ὀφείλεις μίαν ἢ τὸ πολὺ δεύτερον παρατάξαι

12. Περὶ μανδάτων τοῖς τῆς πρώτης τάξεως διδο-
μένων. Παραγγεῖλαι χρὴ τοῖς τῆς πρώτης ἦτοι προμάχου τάξεως
ἄρχουσιν, ὥστε τῷ μέσῳ πείδεσθαι μέρει, ἔνθα τὸν ὑποστράτηγον
συμβαίνει τάσσεσθαι καὶ ἰσοῦσθαι αὐτῷ καὶ ἅμα τὴν συμβολὴν
ποιεῖσθαι. ταύτης δὲ γενομένης, ἐὰν τραπῶσιν οἱ ἐχθροί, τοὺς μὲν
κούρσωρας σὺν ἐλασίᾳ ὁρμᾶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν εἰς ἐπιδιώξιν ἕως
αὐτοῦ τοῦ φοσσάτου αὐτῶν, τοὺς δὲ δηφένσωρας ἐπακολουθεῖν ἐν

CONSTITUTIO XII.

ἔργων ἐτοίμους εἶναι καὶ ἐμπείρους πάντοτε πρὸς τοὺς
4075 πολεμικοὺς ἀγῶνας.

76. Παραγγείλῃς δὲ τοῖς τῆς πρώτης ἦτοι τῆς προ- 77.
μάχου τάξεως ἄρχουσιν, ὥστε τῷ μέσῳ πείδεσθαι μέρει,
ἔνθα τὸν ὑποστράτηγόν σου συμβαίνει τάσσεσθαι ἦτοι
τὸν λεγόμενον νῦν τοῦ δέματος μεράρχην καὶ ἰσοῦσθαι
4080 αὐτῷ καὶ ἅμα τὴν συμβολὴν ποιεῖσθαι. [p. 159. M.]

77. Καὶ ταύτης γενομένης, ἐὰν τραπῶσιν οἱ ἐχθροί, 78.
τοὺς μὲν κούρσωρας σὺν ἐλασίᾳ ὁρμᾶν κατ' αὐτῶν εἰς
ἐπιδιώξιν ἕως αὐτοῦ τοῦ φοσσάτου αὐτῶν, τοὺς δὲ

4076. παραγγείλεις **WE**, παραγγείλας **P₁** || 4076—4077. ἦτοι τῆς προμάχου
omm. **AP₁E** || 4077. παρατάξεως **P₁E** || μέρει πείθεσθαι **AP₁E** || 4078. ἔνθα]
ὥστε **P₁E** || ὑποστράτηγόν **MW** || 4079. τοῦ om. **P₁** || 4081. γενομένης
AP₁E || ἂν **P₁E** || 4082. κούρσωρας **MW**.

δλον τὸν στρατὸν καὶ καταστήσαι αὐτοὺς καὶ ἀπὸ λόγου καὶ ἀπὸ ἔργου πρὸς τὸ εἶναι ἐτοι-
μοὺς καὶ ἐμπείρους πάντοτε εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πολέμου.

76. παράγγειλον δὲ τοὺς τῆς πρώτης παραταγῆς ἄρχοντας ἡγουν τοὺς τοῦ ἀριστεροῦ
1645 μέρους καὶ τοὺς τοῦ δεξιοῦ, ἵνα βλέπωσι πρὸς τὸ μέσον μέρος καὶ πείθωνται αὐτῷ καὶ
ἰσάζωσι πρὸς αὐτὸ καὶ ἐν τῷ ἅμα ποιῶσι τὴν συμβολὴν πρὸς τοὺς ἐχθρούς· εἰς γὰρ τὸ
μέσον μέρος ὀφείλει στήκειν ἡ δευτέρα κεφαλὴ.

77. γενομένης δὲ τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου, ἂν τραπῶσιν οἱ ἐχθροί, ὀφείλουσιν οἱ
προκουρσάτορες οἱ προτρέχοντες ἐκ τῆς παραταγῆς κατὰ τῶν ἐχθρῶν, θταν φύγωσιν,

τάξει καὶ μὴ ἀπομένειν, ἵνα τῶν ἐχθρῶν, ὡς εἰκός, ἀντιστρεφο-
μένων * καὶ μὴ δυνηθῶσιν βαστάσαι οἱ κούρσωρες, ἐκ τοῦ πλησίον
εἰς τοὺς διφένσωρας καταφεύγοντες πάλιν ἑαυτοὺς ἀνακαλέσονται.
εἰ μέντοι ἐν αὐτῇ τῇ συμβολῇ συμβῇ ἢ ἐν μέρος ἢ τὰ ὅλα ἀνα-
τραπῆναι, ὑποχωρεῖν (τοὺς κούρσωρας) ὡς ἐπὶ τὴν δευτέραν τάξιν
ἐπὶ ἐν ἢ δεύτερον σαγιττόβολον καὶ πάλιν ἀντιστρέφειν κατὰ

CONSTITUTIO XII.

διφένσωρας ἐπακολουθεῖν ἐν τάξει καὶ μὴ ἀπομένειν,
ἵνα τῶν ἐχθρῶν, ὡς εἰκός, ἀντιστρεφομένων, ἐὰν μὴ ⁴⁰⁸⁵
δυνηθῶσιν βαστάσαι οἱ κούρσωρες, ἐκ τοῦ πλησίον εἰς
τοὺς διφένσωρας καταφεύγοντες πάλιν ἑαυτοὺς ἀνα-
καλέσονται.

79. 78. Ἐὰν μέντοι ἐν αὐτῇ τῇ συμβολῇ συμβῇ ἢ ἐν
μέρος ἢ τὰ ὅλα τραπῆναι, ὑποχωρεῖν τοὺς κούρσωρας ⁴⁰⁹⁰
ὡς ἐπὶ τὴν δευτέραν τάξιν ἐπὶ ἐν ἢ δεύτερον σαγιττό-
βολον καὶ πάλιν ἀντιστρέφειν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, τῶν

4084. διφένσωρας **M W** || 4086. δυνηθῶσι **P₁** || κούρσορες **M W** || 4087.
διφένσωρας **M W** || 4087—4088. ἀνακαλέσονται **P₁ E** || 4089. συμβῇ omm. **P₁ E** ||
4090. κούρσορας **M W** || 4091. δεύτερον] δύο **A**, β **P₁ E** || 4091—4092. σαγιτό-
βολα **A P₁ E**.

ἑλασίᾳ διώκειν ἕως τοῦ προσάτου αὐτῶν. οἱ δὲ διφένσορες αὐτῶν, οἱ ἀκολουθοῦντες ὀπίσω ¹⁶⁵⁰
μετὰ συντάξεως πρὸς ἐκδίλιν αὐτῶν, ἂν ἄρα καὶ τραπῶσιν, ὀφείλουσιν ἀκολουθεῖν μετὰ
συντάξεως καὶ μὴ ἀπομένειν, ἵνα ἀντιστραφῶσιν οἱ ἐχθροί, ὡς ἔτι φεύγουσι. καί, (ἂν)
οὐ δυνηθῶσι βαστάσαι αὐτοὺς οἱ προκουρσάτορες, καταφεύγουσιν εἰς τοὺς διφένσωρας,
ἔχοντες ἐγγὺς αὐτοὺς, καὶ πάλιν ἵνα συσταθῶσι.

78. ἂν δὲ συμβῇ εἰς αὐτὴν τὴν συμβολὴν τοῦ πολέμου ἢ τραπῆναι ἢ ἐν μέρος ἢ τὰ ¹⁶⁵⁵
τρία, παράγγελον τοὺς προκουρσάτορας, ἵνα ὑποχωρῶσιν ὡς πρὸς τὴν δευτέραν παραταγὴν
ὡς ἄχρι ἑνὸς ἢ δύο σαγιτοβόλων καὶ πάλιν ἵνα ἀντιστρέφονται κατὰ τῶν ἐχθρῶν, πάλιν

1650. ὡς **C** || διφένσωρες **C** || 1651. τραπῶσι **C** || 1652. ἂν inserui || 1653. προκουρσάτορες **C** || διφέν-
σωρας **C** || 1656. προκουρσάτωρας **C**.

τῶν ἐχθρῶν, τῶν ἀρμόδιων καὶ συνήδων φωνῶν ἥτοι παραγγελμάτων
 λεγομένων. καὶ εἰ μὲν δυνηθῶσιν εἰς φυγὴν τρέψαι τοὺς ἐχθρούς,
 (διώκειν κατ' αὐτῶν,) * ἐπεὶ τοί γε ὑποχωρεῖν καὶ πάλιν ἀντιστρέ-
 φεσθαι· εἰ δὲ ἅπαξ ἢ δεύτερον ἐγχειροῦντες μὴ ἰσχύσωσιν ἀντωδῆσαι
 τοὺς ἐχθρούς, τότε τῆς δευτέρας τάξεως ἐπιφθανούσης¹ καταφεύγειν
 πρὸς αὐτὴν καὶ διὰ τῶν εὐκαιρῶν αὐτῆς χωρίων παρέρχεσθαι καὶ
 ἐν τῷ μεταξὺ διαστήματι κατ' οὐρανὸν τῆς δευτέρας καὶ τῆς τρίτης

¹ Cf. Hatzidakis p. 397.

CONSTITUTIO XII.

συνήδων καὶ ἀρμόδιων φωνῶν ἥτοι παραγγελμάτων
 λεγομένων.

4095 79. Καί, εἰ μὲν δυνηθῶσιν εἰς φυγὴν τρέψαι τοὺς 80.
 ἐχθρούς, διώκειν κατ' αὐτῶν, ἐπεὶ τοί γε ὑποχωρεῖν
 καὶ πάλιν ἀντιστρέφεσθαι· εἰ δὲ ἅπαξ ἢ δεύτερον ἐγχει-
 ροῦντες μὴ ἰσχύσωσιν ἀντωδῆσαι τοὺς ἐχθρούς, τότε
 τῆς δευτέρας τάξεως ἐπιφθανούσης καταφεύγειν πρὸς
 4100 αὐτὴν, καὶ διὰ τῶν εὐκαιρῶν αὐτῆς χωρίων παρέρχεσθαι
 καὶ ἐν τῷ μεταξὺ διαστήματι κατὰ οὐρανὸν τῆς δευτέρας

4096. κατ' αὐτῶν] αὐτοὺς **AP₁E** || ἐπεὶ τοί γε **MW** (cf. Preuschen p. 414.),
 ἔπειτα **Meursii codex tert.**, εἰ δὲ μὴ **AP₁E** || 4098. ἰσχύσουσιν **A** || 4100.
 εὐκαιρῶν omm. **AP₁E** || ταύτης **AP₁E** || διαχωρισμάτων **AP₁E** || 4101. κατὰ
 οὐρανὸν] **AP₁E** addunt ἡγουν ὀπισθεν.

εἰς τὰς ὑποχωρήσεις ταύτας καὶ | εἰς τ' ἀντιστρέμματα ἵνα λέγωνται αἱ ἀρμόδιοι φωναὶ
 καὶ τὰ παραγγέλματα, ἅπερ ἀνωτέρω εἵπομεν.

fol. 30^v

1660 79. καί, ἂν μὴ δυνηθῶσιν οἱ προκουρσάτορες τρέψαι τοὺς ἐχθρούς, ἵνα διώκωσιν
 αὐτούς, εἰ δὲ μὴ, ἵνα ὑποχωρῶσι καὶ πάλιν ἀντιστρέφωσιν. (εἰ δὲ) μίαν ἢ δευτέραν δοκι-
 μάζοντες καὶ (οὕτως) οὐκ ἰσχύσουσι τρέψαι αὐτούς, τότε ἐπιφθανούσης τῆς δευτέρας
 παραταγῆς ἵνα καταφεύγωσιν εἰς αὐτὴν καὶ διαβαίνωσιν εἰς τὰ χωρίσματα αὐτῆς καὶ ἵνα
 γυρίζωνται ὀπίσω αὐτῆς εἰς τὸν εὐκαιρὸν τόπον κατὰ μέσον τῆς δευτέρας παραταγῆς καὶ

1661. μίαν ἢ δευτέραν] cf. Soph.³ p. 427.

ἐξελισσομένης ἅμα τῇ δευτέρᾳ τάξει δρουγγιστὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπέρχεσθαι καί, ἐὰν τραπῶσιν, ἐπακολουθεῖν αὐτοῖς ὁξέως.

13. Περὶ μανδάτων τοῖς πλαγιοφύλαξι διδομένων. Παραγγεῖλαι δὲ καὶ τοῖς πλαγιοφύλαξι, ὥστε, ἐὰν μὲν μακρότερον εὐρεθῇ τὸ ἀντὶς κέρας, σπεύδειν ἐπὶ κέρας, τοῦτ' ἔστιν ἐπὶ σκουτάρων, κλίνοντας συνεκτείνεσθαι (αὐτῷ), ἵνα μὴ ὑπ' αὐτοῦ κατακύκλωσις τῷ μέρει γένηται, εἰ δὲ * κοντότερον εὐρεθῇ, σπεύδειν

CONSTITUTIO XII.

καὶ τρίτης ἐξελισσομένης ἅμα τῇ δευτέρᾳ τάξει δρουγγιστὶ ἡγουν ὁμοῦ, ἐσφιγμένως, τοῖς ἐχθροῖς ἐπέρχεσθαι καί, ἐὰν τραπῶσιν, ἐπακολουθεῖν αὐτοῖς ὁξέως.

81. 80. Παραγγείλης δὲ καὶ τοῖς πλαγιοφύλαξι, ὥστε, 4105
[p. 190. M.] ἐὰν μὲν μακρότερον | εὐρεθῇ τὸ ἀντὶς κέρας, σπουδά-
ζειν ἐπὶ κέρας, τοῦτ' ἔστιν ἐπὶ σκουτάρων, κλίνοντας
συνεκτείνεσθαι αὐτῷ, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτοῦ κατακύκλωσις
τῷ μέρει γένηται, εἰ δὲ κοντότερον εὐρεθῇ τὸ ἀντὶς
κέρας, σπουδάζειν μηροειδῶς ἡγουν κατὰ ἡμικύκλιον 4110

4102. καὶ τρίτης] παρατάξεως **AP₁E** || ἐξελισσομένους **AP₁E** || β **P₁** ||
4102—4103. δρουγγιστὶ ἡγουν omm. **AP₁E** || 4103. ὁμοῦ καὶ **AP₁E** || 4105.
παραγγείλεις **MWP₁E** || 4106. ἀντὶς] cf. Psaltes 84; ἀντὶς **MW**, τῶν ἐναντίων
AP₁E, item infra (4109.) || 4107. τοῦτέστιν **M**, τοῦτέστιν **E**, τοῦτέστιν **WAP₁** ||
σκουτάρων **AP₁**, σκουταρίων **E** || κλίνονται **E** || 4109. μέρη **P₁E** || 4110. ἡγουν
κατὰ ἡμικύκλιον] ἦτοι σιγματοειδῶς **AP₁E**.

τῆς τρίτης, πλὴν μετὰ συστάσεως ἵνα γυρίζονται πρὸς τὸ μὴ ἐμφῶραι τινα τὸν τόπον καὶ 1665
τὴν τάξιν αὐτοῦ. καὶ ἵνα συνεπαίρῃσι τὴν δευτέραν παραταγὴν καὶ ἐπέρχονται κατὰ τῶν
ἐχθρῶν, πλὴν ἵνα ᾧσι πυκνοὶ καὶ ἐσφιγμένοι καί, ἂν τραπῶσιν οἱ ἐχθροί, ἵνα ἐπακολου-
θῶσιν αὐτοῖς ταχέως.

80. παράγγειλον δὲ καὶ τοὺς πλαγιοφύλακας, ἵνα, ἂν εὐρεθῇ μακροτέρα ἢ ἄκρα τῆς
παραταγῆς τῶν πολεμίων, κλίνωσιν ἐπὶ σκουτάρων καὶ ἀπλώσωσι κατὰ τὰ ἴσα αὐτῶν πρὸς 1670
τὸ μὴ κυκλωθῆναι παρ' αὐτῶν τὸ ἡμέτερον μέρος. ἂν δ' εὐρεθῇ κοντοτέρα ἢ ἄκρα τῆς
παραταγῆς τῶν πολεμίων, ἵνα σπουδάξωσιν οἱ πλαγιοφύλακες ἐπικλίνεσθαι καὶ ποιεῖν ὡς

μηροειδῶς ἐπικλίνεσθαι καὶ ἐμπεριλαμβάνειν αὐτό, πρὶν ἢ τὸ μέρος
φθάσαι συμβάλασθαι,¹ τοῦτ' ἔστιν, ὅτ' ἂν μέλλῃ ἡ φωνὴ τῆς συμ-
βολῆς γίνεσθαι, εἰ δὲ ἴσον, μένειν ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει ὡς δηφένσωρας
καὶ συμβάλλειν μετὰ τοῦ μέρους.

14. Περὶ μανδράτων τοῖς ὑπερκερασταῖς διδομένων.
Παραγγεῖλαι δὲ καὶ τοῖς ὑπερκερασταῖς, ὅτι, μέχρις οὗ γένωνται
οἱ ἐχθροὶ ὡς ἀπὸ δύο ἢ τριῶν σαγιτοβόλων τῆς παρατάξεως, λελη-

¹ Cf. Psaltes 211; adde Cecaum. 65, 23.

CONSTITUTIO XII.

ἐπικλίνεσθαι καὶ ἐμπεριλαμβάνειν αὐτὸ ἔσωθεν, πρὶν
ἢ τὸ μέρος φθάσῃ συμβαλεῖν, τοῦτ' ἔστιν, ὅτ' ἂν μέλλῃ
ἡ φωνὴ τῆς συμβολῆς γίνεσθαι τῆς μάχης, εἰ δὲ ἴσον
ἔσθι τὸ ἀντίς, μένειν ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει ὡς διφένσωρας
4115 καὶ συμβάλλειν μετὰ τοῦ μέρους.

81. Παραγγείλῃς δὲ καὶ τοῖς ὑπερκερασταῖς, ὅτι, 82.
|| μέχρις οὗ γένωνται οἱ ἐχθροὶ ὡς ἀπὸ δύο σαγιτο- c. 832.

4112. φθάσει **M W A P₁ E**, φθάσῃ **Meursii codex tert.**; cf. ex. gr. *Aeneas Tacticus* (ed. Schoene) 1280 et 1301. (app. crit.) || τοῦτέστιν **M**, τουτέστιν **W A P₁ E** ||
δταν **W A E** || 4113—4114. ἴσόν ἐστι **E** || 4114. ἐστὶν **M P₁**, ἐστὶν **W** || ἀντίς
M W, ἐναντίον **A P₁ E** || ἰδ. τ.] διατάξει **E** || διφένσωρας **M W** || 4116. παραγ-
γείλεις **M W P₁ E** || 4117. μέχρις **M**, μέχρις **W** || γένονται **M**, γέγονται **W** ||
β **P₁ E** || 4117—4118. σαγιτοβόλων **A P₁ E**.

οἶγμα καὶ περιλαμβάνειν ὀπίσω τοὺς πολεμίους, πρὶν φθάσει τὸ ἀριστερὸν μέρος συμβαλεῖν
εἰς τὸν πόλεμον, οἶον, δταν ἀπάρτι || μέλλῃ γίνεσθαι ἡ φωνὴ τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου. c. 1292 Lami.
1675 εἰ δ' ἐστὶν ἴσον τῶν πλαγιοφυλάκων τὸ ἄκρον τῆς παραταγῆς τῶν πολεμίων, ἵνα ᾧσιν εἰς
τὴν ἰδίαν τάξιν ὡς δεφένσωρες καὶ συμβάλωσι πόλεμον ἐν τῷ ἅμα μετὰ τοῦ ἀριστεροῦ
μέρους πρὸς τοὺς ἐχθρούς.

81. παράγγειλον δὲ καὶ τοὺς ὑπερκεραστάς, ἵνα, ἕως οὗ ἔλθωσιν οἱ ἐχθροὶ ὡς ἀπὸ
δύο σαγιτοβόλων ἢ τριῶν τῆς παραταγῆς, παρακολουθῶσι κρύφα τῷ δεξιῷ κέρατι ἵγουν

1673. οἶγμα **C** || 1675. ἐστὶν **C** || 1676. ἐντωάμα **C**.

Δότως * ἡγουν κρύφα¹ παρακολουθεῖν τῷ δεξιῷ κέρατι, τοῦ μὲν ἐνὸς τάγματος ἐπὶ μέτωπον ἔχοντος τοὺς δεκάρχους ἢ πεντάρχους (ἀρκοῦσι γὰρ καὶ ἀπὸ πέντε τὸ βάδος, εἴαν εἰσι χρήσιμοι), τοῦ δὲ ἑτέρου δρουγγιστὶ ὀπισθεν αὐτοῦ ἀκολουθοῦντος. τὰ δὲ βάνδα ἦτοι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν μὴ ὀρθὰς κρατεῖν, ἀλλὰ ἐπικεκλιμένας ἕως καιροῦ,

¹ ὡς γράφει codd.

CONSTITUTIO XII.

βόλων ἢ τριῶν τῆς παρατάξεως, λεληθότως καὶ κρύφα παρακολουθεῖν τῷ δεξιῷ κέρατι, τοῦ μὲν ἐνὸς τάγματος ἐπὶ μέτωπον ἡγουν ἔμπροσθεν ἔχοντος τοὺς δεκάρχους ἢ πεντάρχους (ἀρκοῦσι γὰρ ἀπὸ πέντε μόνων τὸ βάδος, εἴαν εἰσι χρήσιμοι), τοῦ δὲ ἑτέρου τάγματος δρουγγιστὶ ἡγουν πυκνῶς καὶ ὁμοῦ ὀπισθεν αὐτοῦ ἀκολουθοῦντος.

83. 82. Τὰ δὲ βάνδα ἡγουν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν μὴ ὀρθὰς κρατεῖν, ἀλλὰ ἐπικεκλιμένας, ἕως καιροῦ γένηται

4118. γ P₁ || λεληθότως καὶ κρύφα ego, κρύφα καὶ λεληθότως A P₁ E || καὶ κρύφα omm. M W, qui pro iis verbis inserunt χρῆ || 4120. ἐπιμέτωπον codd. || ἔχοντας M W || 4121. π P₁ || μόνον A E || 4122. ὅσι P₁ E || 4123. πυκνοὺς M W || ἀκολουθοῦντος Meursii codex tert., ἀκολουθοῦντας M W, ἀκολουθεῖν A P₁ E || 4125. ὀρθὰς M || ἀλλ' A P₁ E || ἐπικεκλιμένας E.

τῷ ἄκρῳ τῷ δεξιῷ τῆς παραταγῆς. ἐπεὶ δὲ δύο βάνδα εἴπομεν ἵνα ὧσιν ὑπερκερασταί, 1680
ὀφείλουσι παρακολουθεῖν οἱ μὲν τοῦ ἐνὸς τάγματος συντεταγμένοι, ἔχοντες εἰς τὸ μέτωπον ἔμπροσθεν τοὺς δεκάρχους ἢ τοὺς πεντάρχους. καὶ γὰρ, ἂν μὲν ἔχη δέκα τὸ πάχος τῆς παραταγῆς, εἰσὶν ἔμπροσθεν εἰς τὸ μέτωπον οἱ δέκαρχοι, εἰ δὲ ἔχει πέντε, εἰσὶν ἔμπροσθεν εἰς τὸ μέτωπον οἱ πένταρχοι. ἀρκοῦσι γὰρ ἀπὸ πέντε μόνων τὸ πάχος, ἂν ὧσι χρήσιμοι. τοῦ δὲ ἄλλου τάγματος ἵνα ἀκολουθῶσι χωρὶς συντάξεως πυκνοὶ καὶ ἐν τῷ ἅμα ὀπισθεν 1685
αὐτῶν.

82. τὰ δὲ βάνδα οὐκ ὀφείλουσι βαστάζειν ὀρθά, ἀλλὰ ἐπικλίνειν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν,

1685. ἐντοῖμα C.

εἰς τὸ μὴ προβαίνεισθαι αὐτὰς τοῖς ἐχθροῖς καὶ ἐπιγινώσκεισθαι.
καί, ἐὰν μακρότερον τὸ ἀντὶς κέρας εὐρεθῇ, πρότερον ἐπὶ κέρας
κλίνεσθαι, τοῦτ' ἔστιν ἐπὶ κοντάριν, καὶ ὀλίγον τοῦ δεξιοῦ μέρους
ἐν τῷ περιπατεῖν ἐμβραδύνοντος παρεκτεῖναι μέχρῃς οὗ καὶ ἡμισυ
σαγιτοβόλου τοῦ ὑπερβάλλαι τὸ ἀντὶς κέρας· εἰδ' οὕτως ἐκνεύοντας

CONSTITUTIO XII.

χρείας τοῦ φαίνεσθαι αὐτά, εἰς τὸ μὴ προφαινόμενα
τοῖς ἐχθροῖς ἐπιγινώσκεισθαι καὶ μᾶλλον ἐπιβουλεύεσθαι
ὑπ' αὐτῶν τοὺς κρατοῦντας αὐτά.

83. Καὶ ἐὰν μακρότερον τὸ ἀντὶς κέρας εὐρεθῇ, 84.
4130 πρότερον ἐπὶ κέρας κλίνεσθαι, τοῦτ' ἔστιν ἐπὶ κοντά-
ριν, καὶ ὀλίγον τοῦ δεξιοῦ μέρους ἐν τῷ περιπα|τεῖν [p. 161. M.]
ἐμβραδύνοντος παρεκτεῖναι μέχρῃς οὗ καὶ ἡμισυ
σαγιτοβόλου διὰ τὸ ὑπερβάλλαι τὸ ἀντὶς κέρας· εἰδ'

4126. φαίνεσθαι E || 4127. τοῖς ἐχθροῖς ἐπὶ in A in ras. 20 fere litte-
rarum || 4129. ἀντὶς κέρας ego, ἀντισκέρας M, ἀντισ κέρας W, τῶν ἐναντίων
κέρας A P₁ E || 4130. τοῦτέστιν M, τοῦτέστιν W, τουτέστιν A P₁ E || 4130—
4131. ἐπὶ κοντάριον (ἐπικ. P₁) A P₁ E || 4132. μέχρῃς οὗ ego ex Urbicio, μέχρῃ
codd. || ἡμίσεως P₁ E || 4133. σαγιτοβόλου P₁ E || ὑπερβάλλειν Meursii codex
tert., περιβαλεῖν A P₁ E || ἀντὶς] ἐξεναντίας A P₁ E || ἀντισκέρας M, ἀντισ κέρας
W || εἰθ' M.

ἕως οὗ γένηται χρεῖα φαίνεσθαι αὐτά, ἐπειδὴ, ἂν ἴδωσι πρῶτον | αὐτὰ οἱ ἐχθροί, ἐπιτη-
δεύουσι πρὸς τοὺς κρατοῦντας αὐτά.

fol. 31^r

1690 83. εἰ δὲ εὐρεθῇ μακρότερον τὸ ἄκρον τῆς παραταγῆς τῶν πολεμίων, παράγγελον
τρέχειν καὶ περιπατεῖν, ἵνα κλίνωσιν ἐπὶ κοντάριον καὶ ἐμβραδύνωσιν ὀλίγον τὰ ἄκρα τῶν
κρατούντων τοῦ δεξιοῦ μέρους, ἵνα ἀπλάνωσιν ἐκεῖνοι ὡς ἄχρι ἡμίσεως σαγιτοβόλου διὰ
τὸ γενέσθαι μακρότερον τὴν παραταγὴν αὐτῶν παρὰ τὴν παραταγὴν τῶν πολεμίων, ἥ, ἂν
ἐκνεύωσι κατ' αὐτῶν καὶ ὡς ἔτι περικυκλοῦσιν αὐτούς, ἵνα ἀναγγέλλωσι τὸ ἔξελεθ.
1695 καὶ ἐπειδὴ δύο τάγματά εἰσιν οἱ ὑπερκερασταί, ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, καὶ τὸ μὲν ἐν περι-

1688—1689. ἐπιτηδεύωσι C || 1692. ἡμίσεος C || 1694. πικνεύωσι C || 1695. τάγματα εἰσὶν C.

κατ' αὐτοῦ καὶ κυκλοῦντας σημαίνοντος * exi¹ καὶ ἐπαρεῖναι κατὰ τοῦ νότου τὸν λανθάνοντα δροῦγγον ἄφρω † κατὰ² ἐλασίας ὀξείας, τρεπομένων δὲ τῶν ἐχθρῶν μὴ ἐπιδιώκειν τοὺς φεύγοντας, ἀλλ' εὐδέως κατὰ τοῦ νότου τῶν ἱσταμένων ἔρχεσθαι ἅμα τῷ ἑτέρῳ τάγματι, εἰ δὲ κοντότερον, εὐδέως ἐκ τοῦ μέρους ἐξέρχεσθαι καὶ μηροειδῶς ἐμπεριλαμβάνειν αὐτό, εἰ δὲ ἴσον, ὀλίγον παρεκτείνειν

¹ ἔξει M, ἐξίεναι P V. — ² Legendum μετὰ; cf. vs. 1931.

CONSTITUTIO XII.

οὕτως ἐκνεύοντας κατ' αὐτοῦ καὶ κυκλοῦντας παραγγέλλειν τὸ ἐξελθε καὶ εὐδέως ἐπιπέμψαι κατὰ τοῦ νότου αὐτῶν τὸν λανθάνοντα δροῦγγον ἄφρω † κατὰ ἐλασίας ὀξείας. 4135

85. 84. Τρεπομένων δὲ τῶν ἐχθρῶν μὴ ἐπιδιώκειν τοὺς φεύγοντας, ἀλλὰ εὐδέως κατὰ τοῦ νότου τῶν ἱσταμένων ἔρχεσθαι ἅμα τῷ ἑτέρῳ τάγματι· εἰ δὲ κοντότερόν ἐστιν, εὐδέως ἐξέρχεσθαι καὶ μηροειδῶς ἐμπεριλαμβάνειν αὐτό· εἰ δὲ ἴσον ἐστίν, ὀλίγον παρεκτείνειν 4140

4134. κατανοῦ W || 4135. κ. τ. ν.] ὀπίσω A P₁ E || 4136. αὐτὸν M || μετὰ A P₁ E || 4138. διώκειν P₁ E || 4139—4140. ἀλλὰ ἔρχεσθαι] ἀλλ' ἱσταμένους ὀπίσω πολεμεῖν A P₁ E || τῶν ἱσταμένων ego, ἱσταμένους M W || 4141. ἐστίν (ἐστὶ P₁ E)] A P₁ E addunt τὸ ἐξεναντίας κέρας || σιγματοειδῶς A P₁ E || 4142. ἐμπεριλαμβάνειν ego, περιλαμβάνειν A P₁ E, ἐπιλαμβάνεσθαι M W (cf. 3689.) || αὐτὸ A P₁ E, αὐτοῦ M W || 4142—4143. Verba εἰ ἄντις

πατεῖ ἔμπροσθεν μετὰ συντάξεως, τὸ δ' ἄλλο ὀπισθεν χωρὶς συντάξεως πυκνὸν καὶ ἐν τῷ ἅμα, ἵνα ἐκπηδᾷ ἐξαίφνης τὸ τοιοῦτον τάγμα, τὸ περιπατοῦν ὀπισθεν, καὶ ἔρχεται ὀπίσω τῶν ἐχθρῶν μετὰ ἐλασίας ταχείας.

84. καί, ἂν τραπῶσιν οἱ τοιοῦτοι ἐχθροί, μὴ ἐπιδιώκτω τοὺς φεύγοντας, ἀλλὰ παραντίκα ἐνούσθω μετὰ τοῦ ἄλλου τάματος καὶ ἐρχέσθω ὀπίσω τῶν λοιπῶν ἐχθρῶν, τῶν μὴ φευγόντων, ἀλλὰ ἱσταμένων. εἰ δ' ἐστὶ κοντότερον τὸ ἄκρον τῆς παραταγῆς τῶν πολεμίων, παραντὰ ὀφείλουσιν ἐξέρχεσθαι οἱ ὑπερκερασταὶ καὶ ποιεῖν ὡς σῖγμα καὶ περιλαμ-

1696—1697. ἐντώμα C || 1701. ἐστὶ C || 1702. παραντὰ] cf. Psaltes 335. || σῖγμα C.

καὶ ὑπερβάλλειν τὸ[ν] ἀντίς· εἶδ' οὕτως, ὡς εἴρηται, ὀρμαῖν. εἰ μέντοι ἐν τῷ παρεκτείνεσθαι τοὺς ὑπερκεραστὰς βουληθῶσι καὶ οἱ ἀντίς ὁμοίως παρεκτείναι ἑαυτούς, δεῖ εὐδέως κατ' αὐτῶν ὀρμαῖν, ἐν ὅσῳ ἀκατάστατοι εὐρίσκονται. ἀνάγκη γὰρ στρεφομένων αὐτῶν ἐπὶ κέρας καὶ τὰ δεξιὰ αὐτῶν γυμνὰ ἔχειν καὶ τὴν σφίγξιν διαλελυμένην. ταύτας δὲ τὰς κυκλώσεις δεῖ μὴ μόνον τοὺς ὑπερκεραστὰς

CONSTITUTIO XII.

καὶ ὑπερβάλλειν τὸ ἀντίς, εἶτα οὕτως, ὡς εἴρηται, ὀρμαῖν κατ' αὐτοῦ.

4145 85. Ἐὰν μὲν οὖν, ὅτ' ἂν παρεκτείνωνται οἱ ὑπερ- 86.
κερασταί, βουληθῶσιν καὶ οἱ ἀντίς ὁμοίως παρεκτείνεσθαι,
δεῖ εὐδέως κατ' αὐτῶν ὀρμαῖν, ἐν ὅσῳ ἀκατάστατοι
εὐρίσκονται. ἀνάγκη γὰρ στρεφομένων αὐτῶν ἐπὶ κέρας
καὶ τὰ δεξιὰ αὐτῶν γυμνὰ ἔχειν καὶ τὴν σφίγξιν δια-
4150 λελυμένην.

86. Ταύτας δὲ τὰς κυκλώσεις μὴ μόνον δεῖν τοῖς 87.

omm. P₁E || ἴσον A || τὸ ἀντίς] τὸ ἄντις MW, αὐτό A || 4145. Ἐὰν] Ὅτ' ἂν
AP₁E || διταν W; omm. AP₁E || 4145—4146. ἐὰν βουληθῶσι A || Verba
βουλ.-τείνεσθαι omm. P₁E || 4146. οἱ ἀντίς M, οἱ ἀντίς W, οἱ ἐναν-
τίοι A || ὁμοίως (ὁμοίως W) καὶ inserunt MW post δεῖ || 4147. δεῖ A || 4148.
εὐρίσκονται P₁ || 4149. σφίγξιν] σὴν τάξιν A, σύνταξιν P₁E || διαλελυμένην]
καὶ μὴ (μὴ in A m² inseruit) συνεσφιγμένην addunt AP₁E || 4151. Pro δεῖν
AP₁E χρὴ habent, sed ante μὴ μόνον.

βάνειν αὐτούς. εἰ δ' ἔστιν ἴσον, ἵνα ἀπλώσωσιν ὀλίγον οἱ ὑπερκερασταὶ καὶ παρεκβῶσιν
αὐτὸ εἰς τὸ πλάγιον καὶ τότε, ὡς εἵπομεν, ὀρμήσωσι κατ' αὐτῶν.

1705 85. πλὴν, διταν παρεκβαίνωσιν οἱ ὑπερκερασταὶ εἰς τὸ ἀπλῶσαι, ἂν θελήσωσιν οἱ
κατέναντι αὐτῶν ἐχθροὶ ὁμοίως ἀπλῶσαι, ἀρμόζει, ἵνα παραντὰ ἐλαύνωσι κατ' αὐτῶν,
ὡς ἔτι εἰσὶν ἀκατάστατοι. τότε γὰρ, ὅτ' ἂν παρεκβαίνωσιν οἱ κατέναντι τῶν ὑπερκεραστῶν
ἐχθροί, ὡς εἴρηται, πρὸς τὸ ἀπλῶσαι, ἀνάγκη ἔστιν, ἵνα καὶ τὰ δεξιὰ αὐτῶν γυμνὰ ᾖσι
καὶ ἡ σύνταξις αὐτῶν ἵνα μὴ ὑπάρχῃ σφιγκτική, ἀλλ' ἀραιὰ καὶ διαλελυμένη.

1710 86. ταύτας δὲ τὰς κυκλώσεις οὐ μόνον οἱ πρόμαχοι τοῦ δεξιοῦ μέρους <ἔχουν> οἱ

1703. ἔστιν C || 1710. ἔχουν inserui.

κατανοίξειν εἰς τὸ μηδὲ πολὺ ἐμβραδύνειν, μηδὲ πρὸ πολλοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ μέρους ἄρχοντα, ὥστε ἐγχειρούντων τῶν ὑπερκεραστῶν καὶ ἀρχομένων τῶν ἀντὶς δορυβεῖσθαι, τότε καὶ αὐτὸν τὸ ὅλον μέρος αὐτοῖς ἐπάγειν. λόγος δὲ αὐτῷ γίνεσθαι ὀφείλει τοῦ, εἰ μὲν ἀπαντήσῃ αὐτῷ, ὑπερβάλλειν τὸ ἀντὶς μέρος, ἐπεὶ τοί γε

CONSTITUTIO XII.

ὑπερκεραστὰς κατανοίξειν ἡγουν τοὺς τοῦ δεξιοῦ μέρους προμάχους εἰς τὸ μὴ πολὺ ἐμβραδύνειν, μηδὲ πάλιν πρὸ πολλοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ μέρους ἄρχοντα, εἴτε τουρμάρχης ἐστίν, εἴτε ἕτερός τις, ὥστε ἐγχειρού- 4155
των τῶν ὑπερκεραστῶν καὶ ἀρχομένων τῶν ἀντὶς δορυ-
βεῖσθαι, τότε καὶ αὐτὸν τὸ ὅλον μέρος ἐπάγειν.

[p. 162 M.] 88.

| 87. Λόγος δὲ τῷ ἄρχοντι γίνεσθαι ὀφείλει τοῦ, εἰ μὲν ἐστὶ δυνατόν αὐτῷ, ὑπερβάλλειν τὸ ἀντὶς μέρος,

4152—4153. Verba ἡγουν προμάχους omm. **AP₁E** || 4153. μὴ δὲ **M**, μηδε **WP₁** || πάλιν om. **P₁** || 4156. κ. ἀρχ. τ. ἀ.] καὶ τῶν ἐναντίων ἀρχο-
μένων **AP₁E** || ἀντις **M**, ἀντισ **W**, ἀντὶς ego; item infra || 4157. αὐτὸν ego,
v. Rec. Const.; αὐτοῖς **MW**, αὐτοῦς **AP₁E**; omitti potest αὐτοῖς Urbicii; cf.
Aristoph. Aves 353. || μετὰ τοῦ ὅλου μέρους **AP₁E** || ἐπιτίθεσθαι **AP₁E** ||
4158. φροντὶς **AP₁E** || γίνεσθαι ὀφείλει] ἔστω **AP₁E** || τοῦ ego ex Urbicio, ἵνα
MW; omm. **AP₁E** || 4159. μὲν ἔστι **M**, μὲν ἐστὶ **W**, δυνατόν ἐστὶν (ἐστὶν **E**)
P₁E || αὐτῷ omm. **AP₁E** || τ. ἀ.] τῶν ἐναντίων **AP₁**, τῶν ἐναν| **E** || μέρος]
κέρας **AE**, om. **P₁**.

ὑπερκερασταὶ ὀφείλουσι κανονίζειν καὶ καταμετρεῖν, ἵνα μήτε βραδύνωσι πολὺ πρὸς τὸ ποιῆσαι τὴν κύκλωσιν, μήτε πάλιν ταχύνωσιν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄρχων τοῦ δεξιοῦ μέρους, κἄντε τουρμάρχης ὑπάρχῃ, κἄντε ἕτερός τις, ὀφείλει καὶ ἐκεῖνος ὁμοίως κανονίζειν καὶ κατα-
μετρεῖν τὴν κύκλωσιν, ἵνα, ὅταν ἐγχειρήσωσι ποιεῖν αὐτὴν οἱ ὑπερκερασταὶ καὶ ἄρξωνται
1293 Lami. δορυβεῖσθαι οἱ πο||λέμιοι, τότε φθάνῃ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους. 1715

87. παράγγελον δὲ καὶ τῷ ἄρχοντι αὐτῷ τοῦ δεξιοῦ μέρους, ἵνα, εἰ μὲν δύναται,

παντως καὶν ἰσοῦσθαι αὐτῷ, εἰ καὶ μακροτέρα εὐρεθῇ ἢ τῶν ἐναντίων παράταξις, ὥστε ἐντεῦθεν ἀρμοδίως δύνασθαι τοὺς ὑπερκεραστάς τὸ ἔργον αὐτῶν ποιεῖν. γνωστόν δέ, ὅτι οἱ ὑπερκερασταὶ διὰ τοῦτό εἰσιν ἀναγκαῖοι, καθὼ καὶ ἐν γυμνοῖς τόποις, ὡς εἴρηται, τὰς ἐνέδρας ποιεῖν ἀσφαλεστέως δύνανται.

15. Περὶ μανδάτων τῇ δευτέρᾳ τάξει διδομένων. Παραγγεῖλαι δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ τάξει, ὥστε * τὸν μέσον τόπον, ἔνθα συμβαίνει τὸν στρατηγὸν τάσσεσθαι, αὐτῷ πείδεσθαι καὶ

CONSTITUTIO XII.

4160 ἐπεὶ τοί γε οὐ, καὶν ἰσοῦσθαι αὐτῷ, εἰ καὶ μακροτέρα εὐρεθῇ τῶν ἐναντίων ἢ παράταξις, ὥστε ἐντεῦθεν ἀρμοδίως δύνασθαι τοὺς ὑπερκεραστάς τὸ ἔργον αὐτῶν ποιεῖν.

88. Γίνωσκε δέ, ὅτι οἱ ὑπερκερασταὶ διὰ τοῦτό εἰσιν 89. 4165 ἀναγκαῖοι, καθὼ καὶ ἐν γυμνοῖς τόποις τὰς ἐπιδρομὰς ποιεῖν ἀσφαλεστέως δύνανται.

89. Ὅμοίως δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ τάξει παραγγεῖλῃς, 90. ὥστε τὸν μέσον τόπον, ἐν ᾧ συμβαίνει τάσσεσθαι τὴν σὴν ἐνδοξότητα, πείδεσθαί σοι καὶ κανονίζειν ἥγουν

4160. ἐπεὶ τοίγε **MW** || ἐπεὶ τοίγε οὐ] εἰ δὲ μὴ **AE**, om. **P₁** || 4160—4161. Verba καὶν . . . τῶν ἐναντίων om. **P₁** || καὶν **M**, καν **W** || 4164. τοῦτο εἰσιν codd. || 4165. καθὼ **MW**, δι **AP₁E** || 4166. ἀσφαλέστερον **P₁E** || 4167. ἐν τῇ **A** || παραγγεῖλεις **MW** || 4169. -θαι σοὶ **P₁**.

ποιῇ τὴν παραταγὴν | αὐτοῦ μακροτέραν παρὰ τὴν παραταγὴν τῶν πολεμίων, εἰ δὲ οὐ δύναται, καὶν ἵνα ἰσάξῃ μετ' αὐτῆς, καὶν εὐρεθῇ μακροτέρα, ἵνα δύνωνται ἐκ τούτου οἱ ὑπερκερασταὶ ποιεῖν τὸ ἔργον αὐτῶν ἂν ἀρμόζει.

1720 88. γίνωσκε δέ, ὅτι διὰ τοῦτό εἰσιν ἀναγκαῖοι οἱ ὑπερκερασταί, ὅτι καὶ εἰς γυμνοὺς τόπους δύνανται ποιεῖν τὰς παραταγὰς αὐτῶν καὶ δι' ἑτέρας ἀσφαλείας.

89. παραγγεῖλον δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ παραταγῇ ἰστάναι εἰς μέσον μέρος, εἰς ὃ ὀφείλεις ἵστασθαι σύ, στρατηγέ, (ἵνα) κανονίξῃ καὶ στοχάζηται καὶ καταμετρῇ, ἵνα εὐρεθῇ ἐν τῷ

1717. ποιεῖν **C** || 1718. Pro καὶν alterum καὶ **C** || Verba μακροτέρα, ἵνα δύ] et τὸ ἔργον αὐτῶν madore tincta in **C** || 1722. ἰστάναι **C** || 1723. ἵνα inserui || κανονίξε **C**.

καυονίζειν, ὥστε ἐν τῷ καιρῷ τῆς συμβολῆς ἀπὸ τριῶν-τεσσάρων σαγιτοβόλων τῆς πρώτης εὐρεθῆναι αὐτήν, ἵνα, ἐὰν τραπῶσιν οἱ ἐχθροί, αὐτὴ ὡς δηφένσωρ καὶ βοηθὸς ἐν τάξει ἐπακολουθῇ καὶ μὴ ἀπομείνῃ. εἰ δὲ ἐκείνη τραπῇ, διὰ τῶν τῆς * δευτέρας¹ τάξεως ταγμαμάτων ὑποδέχεσθαι τὸ βαρύνμενον μέρος καὶ ἐρχόμενον εἰς καταφυγὴν καὶ ἅμα τοῖς τῆς πρώτης τάξεως ἐπέρχεσθαι συντεταγμένως καὶ μὴ διαλύεσθαι μέχρι τελείας ἐκβάσεως τοῦ πολέμου

¹ τρίτης codd.

CONSTITUTIO XII.

c. 833. στοχάζεσθαι, ὥστε ἐν τῷ καιρῷ τῆς συμβολῆς ἀπὸ τριῶν⁴¹⁷⁰ ἢ τεσσάρων σαγιτοβόλων τῆς || πρώτης παρατάξεως εὐρεθῆναι αὐτήν, ἵνα, ἐὰν τραπῶσιν οἱ ἐχθροί, ὡς διφένσωρ αὐτὴ ἡγουν ἐκδικητῆς καὶ βοηθὸς ἐν τάξει ἐπακολουθῇ καὶ μὴ ἀπομείνῃ.

91. 90. Εἰ δὲ τραπῇ τι τῶν τῆς πρώτης τάξεως ταγμα-⁴¹⁷⁵ των, ὑποδέχεσθαι τὸ βαρύνμενον μέρος καὶ ἐρχόμενον εἰς καταφυγὴν καὶ ἅμα τοῖς τῆς πρώτης τάξεως ἐπέρχεσθαι συντεταγμένως καὶ μὴ διαλύεσθαι μέχρι τελείας

4170. $\bar{\gamma}$ P₁ || $\bar{\delta}$ P₁ || 4171. σαγιτοβόλων A P₁ E || 4172. αὐτὴ M W A P₁ E || 4174. ἀπομένη A P₁ E || 4175. τί M W || τι τῶν] τὸ P₁ E || τρίτης voluit Scheffer p. 443. || τάγμα P₁ E || 4176. ὑποδέχεσθαι P₁ E || καὶ ἐρχόμενον μέρος M W || 4177. καὶ ἅμα δὲ A P₁ E ||

καιρῷ τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου ὡς ἀπὸ τριῶν ἢ τεσσάρων σαγιτοβόλων τῆς πρώτης παραταγῆς, ἵνα, ἂν τραπῶσιν οἱ ἐχθροί, ἀκολουθῇ αὐτὴ μετὰ τῆς τάξεως ὡς ἐκδικὸς καὶ¹⁷²⁵ βοηθὸς καὶ μὴ ἀπομένη.

90. ἂν δὲ ἀπομένη ἂν ἐν τάγμα ἐκ τῆς πρώτης παραταγῆς, ἵνα ὑποδέχεται ἕκαστον τὸ καταφεύγον μέρος αὐτῆς καὶ ἐνουμένη μετὰ τῆς πρώτης παραταγῆς ἐπέρχεται μετὰ συντάξεως κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ μὴ παραμένη, μὴδ' ἐπιδιώκη ἀτάκτως τοὺς ἐχθρούς,

1725. ἀδελφὸς C || 1727. ἕκαστος C || 1728. ἀδελφὸν C; recte?

καὶ τῆς ἐπὶ τὸ φοσσάτον ὑποστροφῆς, ἀλλ' αἰ συντεταγμένως φυλάττεσθαι καὶ μὴ ἐπιδιώκειν ἀτάκτως τοὺς ἐχθρούς. εἰ μὲντοι ἀμφίβολος ἡ μάχη τῆς πρώτης τάξεως φαίνεται καὶ διώξεις καὶ ἀντιδιώξεις γίνονται, χρηὴ ἀναμένειν καὶ θεωρεῖν τὴν τοῦ πράγματος ἔκβασιν ἐπιβάλλειν τε δεύτερον ἢ τρίτον φωνὰς * βρυγμώδεις πρὸς τε διανάστασιν τῶν μαχομένων καὶ κατάπληξιν τῶν ἐχθρῶν καὶ μὴ σπουδάζειν προχείρως συμμίγνυσθαι ἢ ἐγγίζειν πολὺ τῇ πρώτῃ,

CONSTITUTIO XII.

ἐκβάσεως τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἐπὶ τὸ φοσσάτον ὑπο-
 4180 στροφῆς, ἀλλὰ ἀφιέναι οὕτως συντεταγμένως φυλάτ-
 τεσθαι καὶ μὴ ἐπιδιώκειν ἀτάκτως τοὺς ἐχθρούς.

91. Ἐὰν δὲ ἀμφίβολος ἡ μάχη τῆς πρώτης τάξεως 92.
 φαίνεται καὶ διώξεις καὶ ἀντιδιώξεις γίνονται, χρηὴ ἀνα-
 μένειν καὶ θεωρεῖν τὴν τοῦ πράγματος ἔκβασιν καὶ
 4185 ἐπιβάλλειν δεύτερον ἢ τρίτον φωνὰς βρυγμώδεις πρὸς [p. 163. M.]
 τε διανάστασιν τῶν μαχομένων καὶ κατάπληξιν τῶν
 ἐχθρῶν, μὴ σπουδάζειν δὲ προχείρως συμμίγνυσθαι ἢ
 ἐγγίζειν πολὺ τῇ πρώτῃ παρατάξει, ἵνα μή τις φύρσις

4179. ἐκβ.] συμπληρώσεως A P₁ E || 4180. ἀφιέναι οὕτως omm. A P₁ E ||
 4181. τοὺς om. A || 4183. γίνονται M W P₁ E, γίνονται ex γίνονται in A;
 γίνονται Meursii codex tert || 4185. ἐκβάλλειν Migne || Pro βρυγμώδεις
 A P₁ E καὶ ὁρῶσθαι habent.

1730 ἀλλὰ μᾶλλον ἵνα φυλάττηται συντεταγμένη, μέχρις οὗ πλήρης ὁ πόλεμος τελειωθῇ καὶ
 ὑποστρέψῃ πάλιν εἰς τὸ φοσσάτον.

91. ἂν δὲ φαίνεται ἀμφίβολος ἡ μάχη τῆς πρώτης παραταγῆς καὶ ἂν ὑποδέχεται
 ἐκείνη ἀντιδιώξεις, ἀρμόζει, ἵνα ἀναμένη <ῆ> δευτέρα παραταγὴ καὶ θεωρῇ τὸ τέλος τοῦ
 1735 πράγματος, πλὴν, ἵνα βάλλῃ δεύτερον ἢ τρίτον φωνὰς καὶ ὠρᾶται πρὸς τὸ ποιῆσαι δειλίαν
 πρὸς τὸ μίσησθαι μετὰ τῆς πρώτης παραταγῆς οὕτως, ὥς φθάσει χωρὶς αἰτίας τινὸς ἢ

1732. καὶ ἂν ego, ἵνα C || 1733. ἐκείν C || ἢ inserui || 1735. inserui, quamvis fortasse et omitti possit;
 an scribendum ἡμετέροις?

ἵνα μὴ φύρσις τις καὶ ἀλλόκοτος τροπὴ παρακολουθήσῃ. εἰ δέ, ὥς εἰκός, συμβῇ καὶ τὴν δευτέραν τραπῆναι μέχρι τῶν ρωτοφυλάκων ἦτοι τῆς τρίτης τάξεως ἐρχομένην, σπουδάζειν ἀνακαλεῖσθαι εαυτήν. εἰ μέντοι ἕξ ἐνέδρας τινὸς διὰ τοῦ ρώτου ἔροδος μηνυθῇ καὶ ἐπέλευσις ἐχθρῶν, εἰ μὲν ὀλίγοι εἰσὶν οἱ μηνυόμενοι καὶ ἀρκοῦσιν οἱ

CONSTITUTIO XII.

καὶ ἀλλόκοτος τροπὴ ἐν τῇ συμβολῇ τῆς μάχης παρακολουθήσῃ.

4190

93. 92. Εἰ δέ, ὥς πολλάκις συμβαίνει, καὶ ἡ δευτέρα παράταξις τραπῇ μέχρι τῶν ρωτοφυλάκων ἡγουν τῆς τρίτης τάξεως †ἐρχομένην, σπουδάζειν ἀναλαμβάνεσθαι αὐτήν.

94. 93. Ἐὰν δὲ ἀπὸ ἐνέδρας τινὸς διὰ ρώτου ἡγουν ἀπὸ 4195 ὀπισθεν ἔροδος μηνυθῇ καὶ ἐπέλευσις ἐχθρῶν, εἰ μὲν ὀλίγοι εἰσὶν οἱ μηνυόμενοι καὶ ἀρκοῦσιν οἱ τῆς τρίτης

4189. ἀλλόκοτος (ἀλόκοτος **M**, αλόκοτος **W**) τροπῇ] τροπὴ (τροπῇ **E**) παράλογος **AP₁E** || 4191. συμβαίνει **W** || 4193. ἐρχομένη recte **AP₁E** || σπουδάζειν] **AP₁E** addunt προσήκει || 4195. εαυτήν **A** || ἐγκρύματος **AP₁E** || διὰ *ν*. ἡγ. omm. **AP₁E** || 4195—4196. ἀπὸ τῶν ὀπισθεν **AP₁E** || 4196. καὶ ἐπέλευσις ἐχθρῶν μηνυθῇ **AP₁E** || 4197. εἰ **P₁E** || μηνυόμενοι **MW** || ἀρκοῦσιν **W**, ἀρκοῦσιν **P₁**, ἀρκοῦσι **MAE**.

πλησιάσει πολὺ πρὸς αὐτήν, ἵνα μὴ γένηται φύρμα τι ἢ τροπὴ παράλογος εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ πολέμου.

92. ἂν δὲ τραπῇ καὶ ἡ δευτέρα παραταγὴ, ἐρχομένη μέχρι τῶν ὀπισθοφυλάκων ἡγουν τῆς τρίτης παραταγῆς, ὀφείλει σπουδάζειν, ἵνα πάλιν συσταθῇ.

1740

93. ἂν δὲ ἀπὸ ἐγκρύματος ἐκ τῶν ὀπίσω μηνυθῇ ἐπιδρομὴ ἐχθρῶν, ἂν μὲν ὀλίγοι ᾖσιν οἱ μηνυόμενοι καὶ ἀρκῇ ἡ τρίτη παραταγὴ πρὸς αὐτούς, ἵνα ἐκπέμπηται κατ' αὐτῶν, εἰ δὲ οὐκ ἀρκεῖ πρὸς αὐτούς ἡ τρίτη παραταγὴ, τότε καθὼς ἔστιν ἡ σύνταξις ὅλη, ἵνα

1737. πλησιάζει **C** || φύρμα *ti* **C** || 1741. ἐγκρύματος **C** || 1743. καθὼς ἔστιν **C**.

τῆς τρίτης τάξεως, εαυτοὺς¹ πέμπειν, εἰ δὲ μὴ ἀρκοῦσιν, ὥς ἔστιν ἡ τάξις, ἀντιστρεφόμενων τῶν προσώπων καὶ τοῦ βάνδου μετὰ τοῦ ἀρχοντος εἰς οὐρανὸν ἐρχομένου, ὥς ἀμφίστομος ἡ τάξις τὴν συμβολὴν ἀρμοδίως ποιεῖται, — καὶ τρεπομένων τῶν ἐχθρῶν τοὺς νωτοφύλακας, εἴτε ἓν, εἴτε δύο βάνδα εὐρεθῶσιν, ἐπαφιέναι. εἰ δὲ πολλοί

¹ εαυτοὺς = αὐτοὺς, cf. Georg. Acrop. I. p. 335., II. 117.

CONSTITUTIO XII.

τάξεως, τότε αὐτὴν κατ' ἐκείνων ἐκπέμπειν· εἰ δὲ μὴ ἀρκοῦσιν, τότε, καθὼς ἔστιν ἡ τάξις, ἀντιστρεφόμενων
4200 τῶν προσώπων, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ βάνδου μετὰ τοῦ ἀρχοντος εἰς οὐρανὸν ἡγουν ὀπίσω ἐρχομένου, ὥς ἀμφίστομος ἡ τάξις τὴν συμβολὴν ἀρμοδίως ποιεῖται, — καὶ τρεπομένων τῶν ἐχθρῶν τότε τοὺς νωτοφύλακας, εἴτε ἓν, εἴτε δύο βάνδα εὐρεθῶσιν, ὥς κούρσθρας κατ' αὐτῶν
4205 ἐπαφιέναι.

94. Ἐὰν δὲ πολλοὶ εἰσιν οἱ μηνυόμενοι τὴν ἔφοδον 95.

4199. καθὼς ἐστὶν W, καθὼς ἐστὶν M P₁ E, καθὼς ἐστὶν A || 4201—4202. ἀμφίστομος ego, ἀμφιστόμου codd. || 4203. τοῦ τε P₁ E || 4204. β P₁ E || κούρσθρας M W || 4206. εἰ P₁ E || πολλοὶ εἰσὶν M A P₁ E, πολλοὶ εἰσὶν W || μηνυόμενοι M W.

γυρίζηται καὶ στρέφονται τὰ πρόσωπα αὐτῶν πρὸς τοὺς ὀπίσω ἐρχομένους ἐχθρούς. ὁμοίως
1745 δὲ ἵνα γυρίζηται καὶ τὸ βάνδον μετὰ τοῦ ἀρχοντος, πλὴν ἵνα στήκωσιν οἱ ὅλοι εἰς τοὺς ἰδίους τόπους καὶ γίνονται οἱ ἔμπροσθεν | ὀπίσω καὶ οἱ ὀπίσθεν ἔμπροσθεν· ἀλλὰ καὶ
αὐτὸ τὸ βάνδον ἵνα στήκη ὀπίσω μετὰ τοῦ ἀρχοντος, οὕτω γὰρ καὶ λαγχάνει ἐπειδὴ ἔμ-
προσθεν περιπατεῖν. καὶ οὕτω γινομένη ἡ σύνταξις ὥς δίστομος ἵνα ποιῇ ἀρμοδίως τὴν
συμβολὴν τοῦ πολέμου, — καὶ τρεπομένων τῶν ἐχθρῶν, τότε ἵνα τρέπωνται κατ' αὐτῶν
1750 οἱ ὀπισθοφύλακες ὥς προκουρσάτορες, εἴτε ἓν, εἴτε δύο βάνδα εὐρεθῶσι.

fol. 32^r

94. κἂν δὲ πολλοὶ ᾧσιν οἱ ἀγγελλόμενοι, ὅτι ἐρχονται ὀπίσω, τότε παράγγελλε, ὅτι

1745. γυρίζηται] ἀπογυρίσαι in Rec. Const. „Praec. || Niceph.^a f. 126^r. || 1747. ἐπειδὴ = ἐπειτα. Cf. Leonis Tactica XIV, 37. || 1748. Syllaba δι in δίστομος codicis C madore tincta || 1751. ἐρχονται] eff. XIV, 8 et „Praec. Niceph.^a 19, 25.; ἐρχον C.

εἶσιν οἱ μηννόμενοι, τότε (παραγγέλλει) *transmuta*, — καὶ ἔρχονται οἱ δεκάρχαι ἐπὶ οὐρὰν κατὰ τάγμα, ὥστε ἐκεῖνο τὸ μέρος (τῆς οὐρᾶς) μέτωπον γίνεσθαι. πᾶσι δὲ γενικῶς παραγγεῖλαι τὴν δευτέραν τάξιν

CONSTITUTIO XII.

ποιεῖν, τότε παραγγέλλει τὸ μετᾱλλάξον καὶ ἔρχονται οἱ δεκάρχαι ἐπὶ οὐρὰν ἡγουν στρέφονται ὀπισθεν κατὰ τάγμα, ὥστε ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς οὐρᾶς μέτωπον γίνεσθαι.

4210

96. 95. Καὶ ταύτας μὲν τὰς παραγγελίας ποιήσεις πρὸ ὀλίγου καιροῦ τῆς μάχης καὶ τῶν ἀγώνων, ἵνα γινώσκω[σιν] οἱ στρατιῶται τὰ ἀρμόζοντα. ὁ γὰρ τῶν ἀγώνων καιρὸς τὰ τοιαῦτα διδάσκειν τοὺς μήπω τούτων πεῖραν λαβόντας οὐκ ἐπιτρέπει, εἰ μὴ ἄρα μετ' ὀξύτητος τὰ 4215 σύντομα παραγγέλματα μόνα.

97. 96. Πάλιν δέ, ἔαν πρὸ πολλοῦ χρόνου παραγγείλης, εἰς λήθην γίνεται τὰ λεχθέντα. καὶ διὰ τοῦτο χρή σε

4208. καὶ οἱ ἐπὶ (ἐπι P₁) οὐρὰν P₁E || 4210. γενέσθαι A || 4212. Verba inde a καιροῦ usque ad τῶν om. P₁ || καὶ τῶν ἀγώνων omm. A E || 4214. τὰ τοιαῦτα] ταῦτα A P₁E || τούτων πεῖραν] πεῖραν (πεῖραν P₁) τούτων (τούτου P₁E) A P₁E || 4215. Pro οὐκ ἐπιτρέπει A P₁E οὐ συγχωρεῖ exhibent, sed post (4214.) καιρὸς || ἄρα M, ἄρα W || 4216. μόνον A || 4218. χρησε W.

μετᾱλλάξον, καὶ ἔρχονται οἱ ἔμπροσθεν ὀπισθεν καὶ οἱ ὀπίσω ἔμπροσθεν κατὰ τάγμα καὶ γίνεται ἡ μία (παραταγὴ τῆς οὐρᾶς) μέτωπον.

95. ταύτας τὰς παραγγελίας ποιήσον πρὸ δύο (ἢ μιᾶς) ἡμέρας τοῦ πολέμου, ὥστε γινώσκειν τοὺς στρατιώτας τὰ ἀρμόζοντα· εἰς γὰρ τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου οὐ δύνανται 1755 καὶ ταῦτα μανθάνειν οἱ μὴ ἔχοντες πεῖραν αὐτῶν, πλὴν ἐκεῖνα μόνα μανθάνουσι μετὰ σπουδῆς, ὅσα εἰσὶ σύντομα παραγγέλματα.

c. 1296 Lami. 96. ταῦτα δέ, ἂν παραγγέλλης τοὺς στρατιώτας πρὸ πολλῶν ἡμερῶν τοῦ πολέμου,

1753. Inserui || 1754. Inserui.

μηδένα ὀφρῶσαι παρελδεῖν, κᾶν, ὡς εἰκός, τροπή τις τῇ πρώτῃ τάξει γένηται.

16. Περὶ μανδάτων τοῖς εἰς ἐνέδραν ἀπερχομένοις διδομένων. Τοῖς δὲ εἰς ἐνέδραν ἥτοι ἐγγείρησιν κατὰ τῆς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεως ἀπερχομένοις χρὴ παραγγεῖλαι, ὥστε πρὸς γε

CONSTITUTIO XII.

πρὸ μικροῦ καιροῦ τοῦ πολέμου τὰς ἀναμνήσεις ποι-
 4220 εἶσαι. παραγγείλῃς δὲ καὶ καθόλου πᾶσιν, ὥστε μηδένα
 ὀφρῶσαι τὴν δευτέραν τάξιν παρελδεῖν, κᾶν, ὡς εἰκός,
 τροπή τις τῇ πρώτῃ τάξει γένηται, ἵνα μὴ πρὸς τὴν
 ζωὴν κινδυνεύσῃ, εἴτε παρὰ τῶν ἐχθρῶν, εἴτε καὶ παρὰ
 τῶν ἰδίων, ὡς ἄξιός, εἰ μὴ ἄρα, ὡς εἴρηται, τοσαύτη
 4225 ἀπαραίτητος ἀνάγκη παρακολουθήσῃ.

|| 97. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπὸ ἐνέδρας δεόν κατὰ τῆς τῶν 98. c. 836.
 ἐχθρῶν παρατάξεως συμβάλλειν, χρὴ τοὺς εἰς τὴν ἐνέ-
 δραν ἥγουν ἐγκρυμμα τασσομένους παραγγεῖλαι, ὥστε

4219. ὀλίγου AP₁E || 4220. παραγγείλεις MWP₁E || 4221. κᾶν MP₁E,
 κᾶν W || 4222. τίς MWP₁ || παρατάξει AP₁E || πρὸς] εἰς AP₁E || 4223. ζωὴν]
 AP₁E addunt αὐτοῦ || καὶ om. P₁E || 4224. ἄρα M, ἄρα W || 4225. παρακολου-
 θήσει AP₁ || 4226. ἐπεὶ δὲ P₁, ἐπειδὴ [δὲ] E || ἐγκρυμματος AP₁E || δεόν AP₁E
 ante συμβάλλειν inserunt || 4226—4227. κατὰ τῆς παρατάξεως τῶν ἐχθρῶν MW ||
 4227—4228. τὴν ἐνέδραν ἥγουν omm. AP₁E || 4228. τὸ ἐγκρυμμα AP₁E.

ἐπιλανθάνονται αὐτῶν. διὰ τοῦτο πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τοῦ πολέμου, ὡς εἴρηται, ἀρμόζει
 1760 γίνεσθαι τὰς παρασκευάς. παράγγελλε δὲ καὶ καθόλου πᾶσιν, ἵνα, ἂν γένηται τροπή εἰς
 τὴν πρώτην παραταγὴν, μὴ θαρῶσιν ἂν τοῦ παραβῆναι τὴν δευτέραν παραταγὴν καὶ φυγεῖν
 τελείως ὀπίσω αὐτῆς, ἵνα μὴ εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ κινδυνεύσῃ, εἴτε παρὰ τῶν ἐχθρῶν, εἴτε
 παρὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ, ὡς ἄξιός θανάτου, εἰ μὴ ἄρα τοσαύτη, ὡς εἴρηται, ἀνάγκη
 γένηται.

1765 97. <ἐπειδὴ δὲ> ἀρμόζει καὶ ἀπὸ ἐγκρυμματος συμβάλλειν πόλεμον κατὰ τῆς παρα-
 ταγῆς τῶν ἐχθρῶν, ὀφείλουσι παραγγεῖλαι οἱ πεμπόμενοι εἰς τὸ ἐγκρυμμα, ἵνα πρὸ

1765. ἐπειδὴ δὲ inserui.

ἀπάντων σκούλλας προπέμπειν, ἵνα μὴ ἀπάντημα, ὡς εἰκός, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀδρόως ὑπομείνωσιν ἢ ἐνέδραν ἐκ πλαγίου ἢ καὶ ἀπὸ νότου τῆς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεως. πολλάκις γὰρ καὶ αὐτοὶ εἰς δύο τάξεις τάσσονται καί, ἐὰν μὴ προσεχόντως γίνωνται αἱ κατὰ τῆς πρώτης αὐτῶν τάξεως ἐπελεύσεις, ἐνεδρεύονται ὑπ' αὐτῶν ἐκ τοῦ ἐναντίου. ἐὰν οὖν καὶ οἱ ἐχθροὶ ὁμοίως εἰς δύο τάξεις τάσσονται,

CONSTITUTIO XII.

πρὸ πάντων βίγλας προπέμπειν, ἵνα μὴ ἀπάντημα, ὡς εἰκός, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀδρόως ὑπομείνωσιν ἢ ἐνέδραν ἐκ πλαγίου ἢ καὶ ἀπὸ νότου ἤγουν ἀπὸ ὀπισθεν τῆς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεως. 4230

99. 98. Πολλάκις γὰρ καὶ οἱ ἐχθροὶ εἰς δύο τάσσονται τάξεις καί, ἐὰν μὴ προσεχόντως γίνωνται αἱ κατὰ τῆς πρώτης αὐτῶν παρατάξεως δι' ἐγκρουμάτων ἐπελεύσεις, 4235 ἐνεδρεύονται μᾶλλον ἐκ τοῦ ἐναντίου ὑπ' ἐκείνων.
100. 99. Ἐὰν οὖν οἱ ἐχθροὶ ὁμοίως εἰς δύο τάξεις τάσσονται, οὐκ ἔστι πρέπον τῷ νότῳ ἤγουν τῷ ὀπισθίῳ

4230. ἐγκρουμα **A P₁ E** || 4231. καὶ omm. **P₁ E** || ἀπὸ νότον ἤγουν omm. **A P₁ E** || 4233. β **P₁ E** || 4236. ὑπ' ἐκείνων omm. **M W** || 4237. ὁμοίως omm. **A P₁ E** || β **P₁ E** || 4237—4238. τάσσονται **P₁** || 4238. οὐκέτι **A**, οὐκ ἔτι **P₁ E** || πρέπον ἐστὶ (ἐστὶν **A**) **A P₁ E** || τῷ νότῳ ἤγουν omm. **A P₁ E**.

παντὸς ἄλλου προαπολύσει βίγλας καὶ μανθάνωσιν ἀκριβῶς περὶ τῶν πολεμίων πρὸς τὸ μὴ ἔλθειν ἐξαίφνης εἰς ἀπάντησιν μετ' αὐτῶν ἢ πρὸς τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἐγκρούματα ἀπὸ πλαγίου ἢ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς παραταγῆς αὐτῶν.

fol. 26^v 98. πολλάκις γὰρ καὶ οἱ ἐχθροὶ χωρίζονται εἰς δύο παραταγὰς καί, εἰ οὐ γίνονται 1770 μετὰ ἀκριβείας αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν ἡμετέρων ἐγκρουμάτων κατὰ τῆς πρώτης | αὐτῶν παραταγῆς, ἐνεδρεύονται μᾶλλον παρὰ τῶν <ἐκείνων> τὰ ἡμέτερα ἐγκρούματα.

99. διὰ τοῦτο, ἂν γένωνται οἱ ἐχθροὶ εἰς δύο παραταγὰς, οὐκ ὀφείλεις ποιεῖν ἐγκρουμα κατὰ τοῦ ὀπίσω τῆς πρώτης αὐτῶν παραταγῆς, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τοῦ ἄκρου αὐτῆς,

1768. ἐγκρούματα, 1773—1774. ἐγκρουμα **C** || 1772. ἐκείνων inserui || 1774. αὐτῆς] αὐτοῦ **C**.

οὐ δεῖ τῷ νῶτῳ τῆς πρώτης αὐτῶν τάξεως ἐφεδρεύειν, ἀλλὰ τῷ ἄκρῳ αὐτῆς ἥτοι κέρατι, εἴτε ἐξ ἐνὸς μέρους ἢ ἔξωδος γίνεται, εἴτε ἐκ τῶν δύο, ὡς εἴρηται. τὸν δὲ καιρὸν τῆς κατ' αὐτῆς ἐγχειρήσεως καυονίζειν, ὥστε μήτε προλαμβάνειν πολὺ τῆς ἡμετέρας παρατάξεως, * μήτε ὑστερεῖν, ἀλλ', ὅτ' ἂν ὡς ἀπὸ δύο ἢ τριῶν σαγιττοβόλων αἱ παρατάξεις γίνονται, τότε ἐγχειρεῖν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἐπὶ τὴν

CONSTITUTIO XII.

μέρει τῆς | πρώτης αὐτῶν τάξεως ἐφεδρεύειν, ἀλλὰ τῷ [p. 165. M.]
 4240 ἄκρῳ αὐτῆς ἡγουν τῷ κέρατι, εἴτε ἐξ ἐνὸς μέρους ἢ ἔξωδος γίνεται, εἴτε ἐκ τῶν δύο, ὡς εἴρηται.

100. Τὸν δὲ καιρὸν τῆς κατ' αὐτῆς ἐγχειρήσεως 101.
 καυονίζειν σε χρὴ καὶ στοχάζεσθαι, ὥστε μήτε προλαμ-
 βάνειν πολὺ τῆς ἡμετέρας παρατάξεως, μήτε ὑστερεῖν,
 4245 ἀλλ', ὅτ' ἂν ὡς ἀπὸ δύο ἢ τριῶν σαγιττοβόλων αἱ
 παρατάξεις ἀλλήλων γίνονται, τότε ἐγχειρεῖν κατὰ τῶν
 ἐχθρῶν τοὺς ἐπὶ τὸ ἔγκρουμα ἡγουν τὴν ἐνέδραν
 ἀπερχομένους. .

4239. πρώτης omm. A P₁ E || παρατάξεως P₁ E || ἐνεδρεύειν P₁ || 4241.
 β P₁ E || 4243. δεῖ A P₁ E || 4245. διαν W A || β E || σαγιτοβόλων A P₁ E ||
 4246. γίνονται ego, γένωνται codd. || 4247. ἡγουν τὴν ἐνέδραν omm. P₁ E ||
 ἐνέδραν W.

1775 ἄντε ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους ἐπέρχονται οἱ πολέμοι, ἄντε ἐκ τῶν δύο· ἂν γὰρ ἐκ τῶν δύο μερῶν
 ἐπέρχονται, δεῖ καὶ σὲ εἰς τὰ δύο μέρη ποιῆσαι ἐγκρούματα κατὰ τῶν πολεμίων, ὡς εἴρηται,
 ἡγουν κατὰ τοῦ ἄκρου τῆς παραταγῆς αὐτῶν.

100. ὀφείλουσι δὲ οἱ ὄντες εἰς τὸ ἔγκρουμα στοχάζεσθαι τοὺς ἐχθροὺς τὸ πότε ἵνα
 συμβάλλωσι πόλεμον κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ μήτε προλαμβάνειν αὐτοὺς πολλὰ παρὰ τὴν
 1780 ἡμετέραν παραταγὴν, μήτε πάλιν βραδύνειν, ἀλλὰ, ὅτε ὡς ἀπὸ δυῶν ἢ τριῶν σαγιτοβόλων
 γίνονται αἱ παραταγαὶ ἡμῶν καὶ τῶν πολεμίων, τότε ἐπέρχεσθαι κατ' αὐτῶν τοὺς ὄντας
 εἰς τὸ ἔγκρουμα.

1776. ἐγκρούματα C || 1778. 1782. ἐγκρουμα C || 1781. γίνωνται C.

ἐνέδραν ἀπερχομένους. τῆς γυμνασίας δέ, ὡς εἴρηται, κατορδουμένης τῶν μανδατῶρων τούτων καιρὸς οὐ γίνεται. ταῦτα γὰρ αὐτὰ ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν παραλαμβάνεται.

Urbiciū VII², 16. Γνωσίς κεφαλαίων, ὀφειλόντων δοδῆναι ἐκάστῳ μεράρχῃ ἐκ τῶν εἰρημένων κεφαλαίων. 1. Ὡστε τὸ τρίτον ποσὸν ἐκάστου μέρους κούρσωρας ποιεῖν καὶ ἐκατέρωθεν

CONSTITUTIO XII.

102. 101. Ταῦτα δὲ πάντα οὐκ ἐπὶ γυμνασίας, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν παραλαμβάνονται. 4250

103. 102. Ταῦτα μὲν οὖν (οὐ μόνον) τὴν σὴν ἐνδοξότητα καὶ παραγγέλλειν καὶ παρασκευάζειν κελεύομεν, ἀλλὰ καὶ ἐκάστῳ τουρμάρχῃ προστάξαι ἢ καὶ ἐγγράφως ἀποδοῦναι, ἅπερ καὶ σοὶ προειρήκαμεν, ἵνα γινώσκῃ καὶ αὐτὸς τοῦ ἰδίου μέρους τὴν κατάστασιν. 4255

103. Ὡστε ἐκάστον τουρμάρχην τὸ τρίτον ποσὸν τοῦ ὑπ' αὐτὸν ὅλου στρατοῦ ποιῆσαι κούρσωρας ἥγουν προκλάστας καὶ ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ μέρους τάσσειν

4251. Inserui || 4252. διασκευάζειν MW || 4253—4254. || ἐπιδοῦναι AP₁E || 4254. σοὶ WP₁ || 4256. Paragraphum ego distinxi || Cf. § 27. || ποσὸν] μέρος AP₁E || 4257. κούρσορας MW.

101. ταῦτα δὲ πάντα οὐ διδάσκει ἡ γυμνασία, ἀλλὰ ἡ δοκιμὴ καὶ ἡ πείρα.

102. ἅπερ πάντα ὀφείλεις παραγγέλλειν καὶ θαρρεῖν αὐτοὺς καὶ ἐκάστῳ τουρμάρχῃ ὀφείλεις προστάττειν αὐτὰ ἢ ἐγγράφως δοῦναι αὐτῷ ταῦτα πάντα, ἵνα γινώσκῃ καὶ αὐτός, 1785 πῶς δεῖ καθιστᾶν τὸν ἴδιον λαόν.

103. ὀφείλει γὰρ εἰς ἕκαστος τουρμάρχης τὸ τρίτον μέρος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ποιῆσαι προκουρσάτορας, τοὺς προεκτρέχοντας ἐκ τῆς παραταγῆς κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὅταν φύγωσι, καὶ στήσαι αὐτοὺς ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν λοιπὸν αὐτοῦ λαόν. τὰ δ' ἄλλα δύο μέρη, τὰ

τοῦ μέρους τάσσειν αὐτούς, τὸ δὲ δίμοιρον, τὸ ἐν μέσῳ, διφέν-
σωρας.

2. Ὅστε τὰ φλάμουλα αὐτῶν μὴ ἔχειν εἰς τὰ κοντάρια ἐν
καιρῷ τῆς συμβολῆς, ἀλλ' ἐπαίρειν καὶ βάλλειν εἰς τὰ δηκάρια
αὐτῶν ἢ βάλλειν μὲν, ἕως οὗ ρῥάσωσιν οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ ἐνὸς μιλίου,
τότε δὲ συστέλλειν αὐτά.

CONSTITUTIO XII.

αὐτούς, τὸ δὲ δίμοιρον τοῦ στρατοῦ, τὸ ἐν μέσῳ, τάξαι
4260 εἰς διφένσωρας ἡγουν ἐκδικοῦντας.

[Περὶ τῶν ἐν κονταρίοις φλαμούλων.]

104. Καὶ τὰ κοντάρια δὲ αὐτῶν μὴ ἔχειν φλάμουλα ^{104.}
ἐν τῷ καιρῷ τῆς τοῦ πολέμου συμβολῆς, ἀλλ' ἵνα ἐπαί-
ρωσι καὶ βάλλωσιν αὐτὰ εἰς τὰ δηκάρια αὐτῶν, ὅτ' ἂν
4265 ρῥάζωσιν οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ ἐνὸς μιλίου. πρότερον δὲ τοῦ
καιροῦ τούτου ἔχειν αὐτὰ πάντως εἰς τὰ κοντάρια.

4259. τὸ δέ] τό τε P₁E || τὸ ἐν τῷ μέσῳ A P₁E || 4260. διφένσωρας M W ||
ἐκδικητάς A P₁E || 4261. §§ 104—139. in M habent inscriptionem ΠΟΛΕ-
ΜΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΩΝ διάταξις ἰγ. || 4262. § 105.] Cf. § 53., 54. ||
4263. τοῦ πολέμου omm. A P₁E || 4263—4264. ἐπαίρουσι W, ἐπαίρωσιν E ||
4264. βάλωσι A || διαν W A E || 4265. πρότερον] πρὸ A P₁E.

1790 ὄντα μέσον, ποιῆσαι δεφένσωρας, τοὺς ἀκολουθοῦντας ὀπίσω τῶν κουρσατόρων μετὰ συν-
τάξεως πρὸς ἐκδίκησιν αὐτῶν, ἂν ἔρα καὶ τραπῶσιν.

104. καὶ τὰ κοντάρια δὲ τῶν στρατιωτῶν μὴ ἐχέτωσαν φλάμουλα εἰς τὸν καιρὸν τῆς
συμβολῆς τοῦ πολέμου, ἀλλ' ἀρμόζει ἐπαίρειν ταῦτα καὶ βάλλειν εἰς τὰς θήκας αὐτῶν,
διαν [δέ] φθάσωσιν οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ ἐνὸς μιλίου. πρὸ δὲ τοῦ πολέμου ἐχέτωσαν αὐτὰ εἰς
1795 τὰ κοντάρια.

1790. δεφένσωρας C || 1794. δέ eieci || πρὸ δέ ego, πρὸς τὰ C.

3. Ὡστε τὰ βάνδα τῶν ταγματῶν μικρότερα, τὰ δὲ τῶν μοιράρχων * τελειότερα καὶ ἄλλοῖα, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τοῦ μεράρχου ἐνηλλαγμένον πρὸς τὰ ἄλλα ποιεῖν.

4. Ὡστε τὴν nobiscum φωνὴν μηδὲ λέγεσθαι {ἐν} τῷ καιρῷ τῆς συμβολῆς, ἀλλὰ ἐν τῷ κινεῖν πρὸς παράταξιν, ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς συμβολῆς ἀλαλάζειν καὶ ὠρυᾶσθαι μάλιστα τοὺς ὀπισθεν, καὶ ἄλλου σημείου χρεία.

CONSTITUTIO XII.

[Περὶ διαφορᾶς βάνδων.]

105. 105. Τὰ δὲ βάνδα τῶν ταγματῶν μικρότερα εἶναι ἦτοι τῶν κομήτων, τὰ δὲ τῶν δρουγγαρίων τελειότερα καὶ ἄλλοῖα, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τοῦ τουρμαρχοῦ ἐνηλ- 4270
λαγμένον πρὸς τὰ ἄλλα γίνεσθαι, ὥς μοι εἴρηται.

[Περὶ τῆς ὥρας τοῦ πολέμου.]

106. 106. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου μετὰ τὴν φωνὴν τῆς τοῦ σταυροῦ νίκης ἀλαλάζειν δεῖ καὶ ὠρυᾶσθαι μάλιστα τοὺς ὀπισθεν καὶ προδυσμοποιεῖν 4275
107. καὶ ἀλλήλους καὶ τοὺς ἔμπροσθεν. καὶ τὸ μὴ λαλεῖν ἐν

4267. Inscr. omm. P₁E || 4268. § 105.] Cf. § 61. || 4269. τὰ δὲ τῶν ego, τῶν δὲ codd. || 4270. ἄλλοῖα] παρηλλαγμένα A || τοῦ omm. MWP₁ || 4271. καθὼς AP₁E || 4273. § 106.] Cf. § 69. || 4275. ὠρυᾶσθαι ego, cf. § 69. ὠρυᾶσθαι MW, ὠρύεσθαι AP₁, ὠρνεσθαι E.

fol. 33^r 105. τὰ δὲ βάνδα τῶν κομήτων ὀφείλουσι μικρότερα εἶναι καὶ {τὰ} τῶν δρουγγαρίων μεγαλότερα, καὶ παραλλάσσειν, ὁμοίως δὲ καὶ | τὰ τῶν τουρμαρχῶν ἔστω παρηλλαγμένα πρὸς τὰ ἄλλα, ὥς εἴρηται πρότερον.

106. εἰς δὲ τὸν καιρὸν τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ γένηται ἡ φωνὴ τοῦ σταυροῦς νίκης, ὀφείλουσι βάλλειν φωνὰς καὶ ὠρυᾶσθαι καὶ παραθαρρύνειν οἱ ὀπίσω, 1800

1796. τὰ inserui || 1797. παραλάσσειν C || τῶν τουρμαρχῶν ego, κοντάρια αὐτῶν C || παρηλλαγμένα ex παραλλαγμένα in C || 1800. ἔξέ C.

5. Ὡστε μὴ λαλεῖν πολλὰ βούκινα ἐν καιρῷ μάχης· ἀρκεῖ γὰρ τὸ τοῦ μεράρχου.

6. Ὡστε τὸν μεράρχην μέσον τοῦ μέσου μέρους τάσσεσθαι, τοῦτ' ἔστι τῶν διφενσώρων, τοὺς δὲ μοιράρχας εἰς τὰ ἐκατέρωθεν μέρη μέσον τῶν βάιδων τῶν κουρσώρων.

Urbicū VII² 16. 9. Χρὴ ἐν καιρῷ (τῆς) παρατάξεως διὰ μανδα-

CONSTITUTIO XII.

καιρῷ μάχης πολλὰ βούκινα· ἀρκεῖ γὰρ καὶ τὸ τοῦ τουρμάρχου μόνον.

[Περὶ στάσεως ἀρχόντων ἐν μάχῃ.]

4280

107. Τὸν δὲ τουρμάρχην μέσον τοῦ μέσου μέρους τάσσεσθαι τῆς ὑπ' || αὐτὸν τάξεως, τοῦτ' ἔστι μέσον τῶν διφενσώρων, τοὺς δὲ δρουγγαρίους εἰς τὰ ἐκατέρωθεν μέρη μέσον τῶν βάιδων τῶν κουρσώρων. c. 837.

4285

[Περὶ τοῦ ἐρευνᾶν τοὺς τόπους πρὸ τοῦ πολέμου.]

108. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς παρατάξεως προερευνᾶν 108.

4277. βούκινα] **A P₁ E** addunt καλόν || τοῦ omm. **M W** || 4279. Paragraphum ego distinxi || Inscriptio paragraphi in codicibus ante καὶ τὸ μὴ λαλεῖν (4276.) legitur || 4281. τῆς] αὐτῆς **A** || τοῦτέστι **M**, τοῦτέστιν **WE**, τουτέστι **A**, τουτέστιν **P₁** || 4281—4282. διφενσώρων **M W** || 4283. μέσων **P₁** || κουρσώρων **M W**.

καὶ προθυμοποιεῖν καὶ ἀλλήλους καὶ τοὺς ἔμπροσθεν. πολλὰ δὲ βούκινα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου μὴ λαλῶσιν· ἀρκεῖ δὲ μόνον τοῦ τουρμάρχου.

107. δ (δὲ) τουρμάρχης ὀφείλει ἵστασθαι μέσον τῆς παραταγῆς || αὐτοῦ ἡγουν μέσον τῶν διφενσώρων, τῶν περιπατούντων μετὰ συντάξεως ὀπισθεν τῶν προκουρσατόρων πρὸς ἐκδικῆσαι αὐτούς, ἂν ἔρα καὶ τραπῶσι, οἱ δὲ δρουγγάριοι ἵνα στήκωσιν ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν μέσον εἰς τὰ βάνδα τῶν προκουρσατόρων, τῶν κατατρεχόντων ἔμπροσθεν τῆς παραταγῆς κατὰ τῶν ἐχθρῶν. c. 1297 Lami.

108. κατὰ τὸν καιρὸν ὅταν μέλλῃς παρατάξαι πρὸς πόλεμον, ἵνα πέμπῃς μανδάτορας

1801—1802. Verba πολλὰ τουρμάρχου C post 1807. ἐχθρῶν exhibet; transposui ego || 1803. Inserui || 1804. διφενσώρων C || 1805. ἐκδικῆσαι αὐτῶν C.

τῶρων προερευνᾶν τοὺς τῆς συμβολῆς τόπους, τοῦτ' ἔστιν τοὺς μέσον τῆς ιδίας καὶ (τῆς) τῶν ἐχθρῶν, διὰ πόσας ἢ τέλματα ἢ δόλους τινάς, ὡς εἰκός, μεμελετωμένους καί, ἐάν τι τοιοῦτον εὐρεθῇ, ἀναμένειν, ἵνα οἱ ἐχθροὶ αὐτοὺς παρέλθωσι, καὶ τότε † αὐτὸς ἐν τῷ καθαρῷ τόπῳ † ἀπαντήσῃ.¹

10. Χρὴ τὸ ἰδικὸν τοῦ μεράρχου βάνδον † μόνον² ἐξηλλαγμένον

¹ Legendum censeo: καὶ τότε αὐτοῖς (i. e. ἐχθροῖς) . . . ἀπαντήσιν. Rec. Ambros. habet: καὶ τότε αὐτοὺς ἐν τῷ καθαρῷ τόπῳ ἀπαντήσας πολεμήσῃ. — ² Legendum μὴ μόνον cum Rec. Ambros.

CONSTITUTIO XII.

δέον διὰ μανδατόρων τοὺς τῆς συμβολῆς τόπους, τοῦτ' ἔστιν τοὺς μέσον τῆς ιδίας παρατάξεως καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν, μήποτε λάκκοι εἰσὶν ἢ ὀρύγματα ἢ τέλματα, ἅπερ λέγεται πάλματα, ἢ δόλοι τινές, ὡς εἰκός, παρὰ τῶν ἐχθρῶν μελετώμενοι καί, ἐάν τι τοιοῦτον εὐρεθῇ, ἀναμένειν τὴν ἡμετέραν τάξιν, ἵνα οἱ ἐχθροὶ αὐτοὺς παρέλθωσι, καὶ τότε ἡ ἡμετέρα παράταξις ἐν τῷ καθαρῷ τόπῳ ἀπαντήσῃ.

[Περὶ βάνδου τοῦ τουρμάρχου.]

109. 109. Τὸ δὲ βάνδον τοῦ τουρμάρχου, ὡς εἴρηται,

4287. μανδατόρων (-ορων W) MW || 4287—4288. τοῦτέστι M || 4290. Verba τέλματα, ἅπερ λέγεται omm. AP₁E || τινές] AP₁E addunt ἕτεροι || 4292. παράταξιν AP₁E || 4293. παρέλθωσιν WP₁E || ἡ in ras. trium litterarum in W || ἡμετέρα/// W || 4294. κάμπω MW || 4295. τοῦ om. A || 4296. § 109.] Cf. § 61.

καὶ προερευνᾶς τοὺς τόπους, τοὺς ὄντας μέσον τῆς σῆς παραταγῆς καὶ τῶν ἐχθρῶν, εἰς οὓς μέλλει γενέσθαι ἡ συμβολὴ τοῦ πολέμου, ἵνα μὴ ὦσι λάκκοι ἢ ὀρύγματα ἢ πηλοὶ ἢ δόλοι τινές μελετώμενοι παρὰ τῶν ἐχθρῶν καί, ἂν εὐρεθῇ τοιοῦτόν τι, ἵνα ἀναμένῃ ἡ ἡμετέρα παραταγή, ἕως οὗ διαβῶσιν οἱ ἐχθροί, καὶ τότε ἵνα ἀπαντήσῃς αὐτοὺς εἰς τὸν καθαρὸν τόπον.

109. τὸ δὲ βάνδον τοῦ τουρμάρχου μόνον, ὡς εἵπομεν, ἵνα ὑπάρχῃ παρηλλαγμένον

1810. πηλὰ C || 1811. τοιοῦτον τι C.

τὸ εἶδος παρὰ τὰ ἄλλα, τὰ ὑπ' αὐτὸν βάνδα, ποιῆσαι, ἵνα εὐεπίγνωστόν ἔσῃ πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὸν βανδοφόροις, ἀλλὰ μὴν καὶ διὰ κινήσεώς τινος ξένης ἐν τῷ ἴστασθαι — οἶον· ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ — συνεχῶς ἐπικλίνειν καὶ ἐγείρειν τὴν κεφαλὴν τοῦ βάνδου ἢ πυκνῶς τινάσσειν ὀρδόν, ὥστε καὶ ἐντεῦθεν αὐτὸ ἐν ταῖς συγχύσεσιν εὐκόλως ὑπὸ τῶν λοιπῶν βάνδων γνωρίζεσθαι.

CONSTITUTIO XII.

† μόνον ἐξηλλαγμένον τὸ εἶδος παρὰ τὰ ἄλλα τὰ ὑπ' αὐτὸν βάνδα ποιῆσαι, ἵνα ἔστιν εὐεπίγνωστον πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὸν βανδοφόροις.

4300 [Περὶ σημείων καὶ κινήσεως βάνδου.]

110. Ἀλλὰ καὶ διὰ κινήσεώς τινος ξένης καὶ δια- 110.
φόρου χωρίζεσθαι αὐτὸ ἢ ἐν τῷ ἴστασθαι, ἢ ἄνω ἢ [p. 167. M.]
κάτω ἢ δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ, [ἢ] συνεχῶς ἐπικλίνεσθαι ἢ
ἐγείρειν τὴν κεφαλὴν τοῦ βάνδου ἢ πυκνῶς τινάσσειν
4305 ὀρδόν, ὥστε καὶ αὐτὸ εἰς τὴν σύγχυσιν εὐκόλως ὑπὸ
τῶν λοιπῶν βάνδων γνωρίζεσθαι.

4297. παρηλλαγμένην **AP₁E** || τὸ εἶδος] ἐχέτω τὴν χρόαν **AP₁E** || 4298.
ποιῆσαι omm. **AP₁E** || ἔστιν **MA**, ἐστιν **W**, ἢ **P₁E** || 4300. καὶ om. **W** ||
κινήσεων **P₁** || βάνδων **P₁E** || 4301. κινήσεως τινὸς codd. || 4303. ἢ eieci ||
4304. ἐγείρειν ego, ἐγκλίνειν Migne, ἐγχειρεῖν codd. || 4305. αὐτὸ, quod
omm. **MAP₁E**, **W** et Meursii codex tert. post τινάσσειν exhibent || 4306.
τῶν βάνδων **E**.

παρὰ τὰ ἄλλα βάνδα τῶν ὑποχειρίων αὐτοῦ πρὸς τὸ γνωρίζειν (αὐτὸ) εὐκόλως πάντας
1815 τοὺς ὑπ' αὐτὸν βανδοφόρους.

110. ὅταν δὲ μέλλῃ ἀποκινήσῃ τὸ τοιοῦτον βάνδον τοῦ τουρμάρχου, ὀφείλει ποιεῖν
σημάδια τινα παρηλλαγμένα πρὸς τὸ χωρίζειν αὐτὸ παρὰ τὰ λοιπά· καὶ εἶναι γνώριμον,
οἶον· ἵνα στήκῃ ἢ ἄνω εἰς τὸ ἐμπροσθοκοινοῦν τῆς σέλας ἢ κάτω εἰς τὸ λογιόν τῆς
σκάλας ἢ δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ, πυκνὰ ὡς κλίνειν καὶ πάλιν ἐγείρειν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἢ
1820 ἵνα τινάσσεται πυκνὰ ὀρδὴ πρὸς τὸ | γνωρίζεσθαι καὶ εἰς τὸ μὴ σύγχυσιν εὐκόλως ὑπὸ fol. 33^v
τῶν λοιπῶν γίνεσθαι.

1814. γνωρίσασθαι **C** || αὐτὸ inserui || 1817. σημάδια τινὰ **C** || 1819. δεξιὰ — ἀριστερὰ **C**.

οὐ δεῖ δὲ τὴν αὐτὴν κίνησιν ὅλα τὰ μεραρχικὰ βάνδα ποιῆσθαι, ἀλλ' ἐνηλλαγμένως, ἅτινα καὶ ἐπὶ γυμνασίας δεῖ παραδοθῆναι, ἵνα ἐν συνηθείᾳ πάντες αὐτῶν γένωνται· οὐ μόνον γὰρ (ἐκ τούτου)¹ τὰ ὑπ' αὐτὸν βάνδα ὠφελοῦνται τὸ μέρος αὐτῶν συντόμως στηρίζοντα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς τεταγμένοι τὸ μεραρχικὸν ἐπιγινώσκοντες δι' αὐτοῦ εὐκόλως καὶ τὰ ἴδια — οἱ, ὡς εἰκός, πλανώμενοι — εὐρίσκουσιν.

¹ Ex Rec. Ambros. inserui.

CONSTITUTIO XII.

[Περὶ τοῦ διαφέρειν τὰ βάνδα τῶν τουρμαρχῶν ἀλλήλων.]

111. 111. Οὐ δεῖ δὲ ὅλων τῶν τουρμαρχῶν τὰ βάνδα ἐν σημείον ἔχειν, ἀλλὰ ἐνηλλαγμένα σύμβολα ἐκάστην τοῦρ-⁴³¹⁰μαν, ἅτινα καὶ ὀφείλουσιν ἐδίδειν τοὺς στρατιώτας (οἱ τουρμάρχαι) διὰ προγυμνασίας γνωρίζειν. οὐ μόνον γὰρ ἐκ τούτου τὰ ὑπὸ τὸν τουρμάρχην ἕκαστον βάνδα ὠφελοῦνται τὸ μέρος αὐτῶν συντόμως στηρίζοντα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς τεταγμένοι τὸ τοῦ τουρμάρχου βάνδον⁴³¹⁵ ἐπιγινώσκοντες δι' αὐτοῦ εὐκόλως καὶ τὰ ἴδια — (οἱ) ὡς εἰκός, πλανώμενοι — εὐρίσκουσιν.

4308. ἀλλήλων post διαφέρειν exhibent A P₁ E || 4309. § 111.] Cf. § 61. || 4310. ἀλλ' P₁ E || 4310—4311. τούρμαν codd. || 4311. καὶ om. A || 4311—4312. οἱ τουρμάρχαι inserui || 4313. τὰ ὑπὸ ἕκαστον τουρμάρχην βάνδα A || 4316. διαγινώσκοντες P₁ E || διὰ τοῦ P₁ || 4316. οἱ ex Urbicio inserui || 4317. εὐρίσκουσιν solus P₁.

111. οὐκ ὀφείλουσι δὲ πάντων τῶν τουρμαρχῶν τὰ βάνδα ἐν σημείον ἔχειν, ἀλλὰ μιᾶς ἐκάστης τούρμας βάνδα ἵνα ἔχωσι παρηλλαγμένα τὰ σημεία αὐτῶν καὶ ἵνα συνεθίζωσι τοὺς στρατιώτας οἱ τουρμάρχοι διὰ τῆς προγυμνασίας τοῦ γνωρίζειν τὰ τοιαῦτα σημεία. ὠφελοῦνται γὰρ ἐκ τούτου τὰ λοιπὰ βάνδα, τὰ ὄντα ὑπὸ ἑνὶ ἕκαστον τουρμάρχην,¹⁸²⁵ ἐπειδὴ βλέπουσι πρὸς τὸ βάνδον τοῦ τουρμάρχου καὶ συντόμως συνάγουσι καὶ ἰσχυροποιοῦσι τὸν λαὸν αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ στρατιῶται τῶν τοιούτων βάνδων γνωρίζουσι τὸ βάνδον τοῦ τουρμάρχου καὶ εὐκόλως εὐρίσκουσι δι' αὐτοῦ καὶ τὰ ἄλλα βάνδα, ὡς ἔτι πλανῶνται πολλάκις.

1822. πάντων τῶν τουρμαρχῶν ego, πάντως τοῦ τουρμάρχου C.

11. Χρὴ τοὺς ὁμογενεῖς τῶν ἐναντίων πρὸ τῆς τοῦ πολέμου
 ἡμέρας χωρίζειν καὶ ἐν ἑτέροις τόποις εὐπροσασίτως πέμπειν.
 [Cf. *Urbicū* VII, 16.]

CONSTITUTIO XII.

[Περὶ τοῦ βλέπειν τὸν στρατιώτην τὸ βάν-
 δον τοῦ ἄρχοντος.]

4320 112. Δεῖ γὰρ αἰεὶ ἐν ἐκάστη μάχῃ, εἴαν [καὶ τι] συμβῇ 112.
 τὸν στρατιώτην [ὥστε] ἀποχωρισθῆναι μακρὰν τοῦ
 βάνδου τοῦ ἰδίου τάγματος, παντὶ τρόπῳ σπουδάζειν
 ἐνοῦσθαι αὐτῷ, ἵνα ἡ τάξις ἄφρυτος διαμένουσα τὴν
 σωτηρίαν σημαίῃ τοῦ στρατοῦ.

4325 [Περὶ τοῦ διαχωρίζειν τοὺς ἄλλοφύλους
 τῆς παρατάξεως.]

113. Ἐάν δὲ συμβῇ εἶναι ἐν τῷ στρατῷ τινὰς ὁμο- 113.
 φύλους τῶν πολεμίων, δεῖον πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ πολέ-
 μου χωρίζειν αὐτοὺς καὶ ἐν ἑτέροις τόποις μετὰ εὐλόγου
 4330 προφάσεως πέμπειν.

4320. ἐν ἐκάστη μάχῃ αἰεὶ P₁E || καὶ τι om. solus A || 4321. τὸν om. W
 et Meursii codex tert. || τῷ στρατιώτῃ P₁E || ὥστε om. solus A || 4325.
 ἄλλοφύλους A || 4327. συμβῇ] cf. Preuschen p. 1048. || ἐν τῷ στρατῷ εἶναι
 P₁E || τινὰς codd. || 4328. πρὸ] περὶ P₁E || 4330. προπέμπειν MW.

1830 112. ἀρμόζει δὲ πάντοτε εἰς ὅλους τοὺς πολέμους, ἂν συμβῇ τὸν στρατιώτην ἀποχω-
 ρισθῆναι μακρὰν ἀπὸ τοῦ βάνδου αὐτοῦ, ἵνα σπουδάξῃ παντὶ τρόπῳ τοῦ ἐνωθῆναι αὐτῷ.
 διαμένει γὰρ ἐκ τούτου ἄφρυτος ἡ παραταγή, ὅπερ ἔστιν εἰς σωτηρίαν τοῦ στρατοῦ.

113. ἂν δὲ συμβῇ εἶναι τινὰς ἐν τῷ στρατῷ ὁμοφύλους τῶν πολεμίων, ἀρμόζει πρὸ
 τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου χωρίζειν αὐτοὺς καὶ εἰς ἄλλους τόπους μετὰ τινος προφάσεως
 1835 προαπολύειν αὐτούς.

Cf. inscriptionem capitis p. 86.

Urbicū VII², 16, 7. Ὡστε τὰ ἀρμόζοντα κεφάλαια ἐκάστω μοι-
ράρχῃ καὶ ἄρχοντι τάγματος τοὺς ὑπ' αὐτοὺς τελούντας πα-
ρασκευάζειν αὐτοὺς ποιεῖν, . . .

Urbicū VII², 17. Γνωσίς κεφαλαίων, ὀφειλόντων δο-
δεῖναι ἐκάστω ἄρχοντι ταγμάτων καὶ μοιράρχῃ καὶ
αὐτῷ δὲ τῷ μεράρχῃ, ἵνα οἶδεν, τί καταζητεῖν; 1. Χρή,
εἴτε ἐν φροσάτῳ διάγει τὸ βάνδον ἥτοι τάγμα, εἴτε καὶ καδ' ἐαυτὸ
ὅπουδῆποτε ἀπληκεύει, πρωΐας εἰς αὐτὸν τὸν ὄρδρον πρὸ παντός

CONSTITUTIO XII.

[Περὶ τοῦ καὶ δρουγγαρίους καὶ κόμητας
τὸν στρατον παρορμᾶν.]

114. 114. Καὶ τοῖς μὲν τουρμάρχαις ταῦτα πράττειν
προστάξεις. ἀλλὰ καὶ ἐκάστω δρουγγαρίῳ καὶ κόμητι
ἅμα αὐτοῖς παρακελεύου καὶ πρόστασσε, ὥστε ἐπιζητεῖν 4335
αὐτοὺς ἐκ παντός τὰ δέοντα ἐπιτελεῖν τὸν στρατὸν.

[Περὶ τοῦ πάντως πρωῒ καὶ ἐσπέρας ψάλλ-
λειν τὸν στρατὸν τὸν τρισάγιον ὕμνον.]

115. 115. Χρεὸν γάρ, εἴτε ἐν φροσάτῳ διάγει ἕκαστον
τάγμα ἥτοι τὸ βάνδον, εἴτε καὶ καδ' ἐαυτὸ ὅπουδῆ- 4340
ποτε ἀπληκεύει, πρωΐας εἰς αὐτὸν τὸν ὄρδρον πρὸ

4331. τοὺς δρουγγαρίους AP₁E || 4332. παρορμᾶν om. W || 4335. καὶ
πρόστασσε omm. P₁E || ἀναγκάζειν A || 4337. πάντως omm. P₁E || 4338. τὸν
στρατὸν omm. AP₁E || τὸν τρισάγιον ὕμνον ἐκτελεῖν P₁E || 4339. § 116.] Cf.
§ 47. || χρεὸν M, χρῆ A, χρεὼν E et Migne, χρεῶν P₁ || γάρ] P₁E addunt ἵνα;
δὲ exhibet A || 4340. τὸ om. A || καθεαυτὸ M || 4340—4341. ὅπου δῆποτε A ||
4341. ἀπληκεύσει P₁E, ἀπληκεύει A || ὄρδρον E.

114. καὶ τοῖς μὲν τουρμάρχαις πρόσταξον, ἵνα ποιῶσι ταῦτα, ἅπερ εἵπομεν. ἀλλὰ
καὶ ἐνὶ ἐκάστω δρουγγαρίῳ καὶ κόμητι μετὰ τῶν τουρμαρχῶν παρακελεύου καὶ πρόστασσε,
ἵνα ἐκ παντός ποιῶσι τὸν στρατὸν τοῦ πράττειν αὐτοὺς τὰ ἀρμόζοντα.

115. πρέπει ἐν ἕκαστον βάνδον, εἴτε εἰς φροσάτον, εἴτε ὅπου δῆποτε ἀπληκεύει, ἵνα

πράγματος καὶ εἰς ἐσπέραν ὁμοίως μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὰς μίσσας τὸ τρισάγιον ψάλλεσθαι καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν συνήθειαν.

2. Χρὴ τὰ κοντουβέρνια ἦτοι τὰ (οἶον μικρὰ) βάνδα τῶν ἀκίων πρὸς τὴν ποιότητα τῶν ταγμαμάτων καὶ τὴν προτεταγμένην καταγραφὴν γίνεσθαι ἀπὸ παλαιῶν τε καὶ νέων.

3. Χρὴ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον τῆς ἀκίας καὶ τὸν οὐραγὸν

CONSTITUTIO XII.

παντὸς πράγματος καὶ εἰς ἐσπέραν ὁμοίως μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὰς μίσσας τὸ τρισάγιον ψάλλεσθαι καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν συνήθειαν.

4345 [Περὶ καταστάσεως κοντουβερνίων.]

116. Τὰ δὲ κοντουβέρνια ἦτοι τὰ οἶον μικρὰ βάνδα 116. τῶν ἀκίων, καθὼς καὶ σοὶ αὐτῷ πρόην ὀρίσαμεν, προστάξαι ἀπὸ παλαιῶν καὶ νέων αὐτοὺς ποιεῖν.

[Περὶ ὀπλίσεως τῶν ἀκίων.]

4350 117. Τὸν δὲ πρῶτον καὶ δεύτερον τῆς ἀκίας καὶ τὸν 117. οὐραγὸν ἤγουν τὸν ὀπισθεν καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ || κον- c. 840.

4343. μίσσας W et Meursii codex tert., μίνσας MAP₁E || τὸν AP₁E || ψάλλεται P₁E || 4345. κοντουβερνίων M, κοντουβερνίων W, κοντουβερνίων AP₁E || 4346. κοντουβέρνια MW, κοντουβέρνια AP₁E || οἶον omm. P₁E || 4346—4347. Pro τὰ οἶον μικρὰ βάνδα τῶν ἀκίων A τὰς ἀκίας exhibet || 4347. ἀκίων W || σοὶ MAE || πρόην codd.; cf. Crönert p. 50. || 4349. ὀπλήσεως P₁ || ἀκίων W || 4350. ἀκίας] A addit ἦτοι τοῦ λόγου.

1840 ψάλλῃ πρωτῷ εἰς τὸν ὄρθρον πρὸ παντὸς ἄλλου πράγματος καὶ πάλιν ὁμοίως τὴν ἐσπέραν, ἀφ' οὗ γένηται ὁ δεῖπνος, τὸ τρισάγιον καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν συνήθειαν.

116. τὰ δὲ κοντουβέρνια ἤγουν τοὺς ὀρδίνους ἵνα προστάξῃ γίνεσθαι ἀπὸ παλαιῶν καὶ νέων στρατιωτῶν.

117. τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον ὄρδινον καὶ τὸν ὀπίσω καὶ τὸν ἔμπροσθεν | ἔχε fol. 34^r

καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ κοντάτους εἶναι, τὸν δὲ τρίτον καὶ τέταρτον τοξότας καὶ τοὺς ἐν μέσῳ, ὥς οἶδασιν.

4. Χρὴ τὰ φλάμουλα τῶν κονταρίων ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου μὴ ἀφίειν εἰς τὰ κοντάρια, ἵνα μὴ τοῖς ὀπισθεν καὶ αὐτοῖς τοῖς ἔχουσι κοντάρια ἐμποδίζωσιν.

5. Χρὴ ἀρορισθῆναι τοὺς λεγομένους δεποτάτους, κἂν ἐξ ἧ

CONSTITUTIO XII.

ταράτους εἶναι, τὸν δὲ τρίτον καὶ τέταρτον τοξότας καὶ τοὺς ἐν μέσῳ, ὥς ἡ χρεῖα ἀπαιτεῖ.

[Ὅτι βλάπτει τὰ φλάμουλα ἐν συμβολῇ μάχης.]

4355

118. 118. Τὰ δὲ φλάμουλα τῶν κονταρίων ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου μὴ ἀφίειν, ὥς εἴρηται, εἰς τὰ κοντάρια, ἵνα μὴ τοῖς ὀπισθεν καὶ αὐτοῖς (τοῖς) ἔχουσι κοντάρια ἐμποδίζωσιν οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ταῖς βαλλομέναις παρὰ τῶν τοξοτῶν σαγίτταις.

4360

[Περὶ τῶν λεγομένων δεποτάτων.]

119. 119. Τοὺς δὲ λεγομένους δεποτάτους, καθὼς σοι καὶ

4353. χρεῖα P₁E || 4354—4355. ἐν τῇ μάχῃ P₁, ἐν μάχῃ E || 4356. § 118.] Cf. § 53. || 4357. ἀφιέναι P₁E, ἔχειν A || 4358. τοῖς ex Urbicio inserui || ἔχουσι MW P₁ || 4359. τὰς A || 4360. σαγίταις AE, σαγίτας P₁ || 4361. δεποτάτων MW, διποτατων A, διποτάτων P₁E || 4362. § 119.] Cf. § 52. || δεποτάτους MW P₁, διποτάτους AE.

τῆς παραταγῆς κονταράτους, τὸν δὲ τρίτον καὶ τὸν τέταρτον τοξότας, τοὺς δὲ ὄντας εἰς 1845 c. 1300 Lami. τὸ μέσον ἵνα ||| ποιῆς, ὥς ἀπαιτεῖ ἡ χρεῖα.

118. τὰ φλάμουλα τῶν κονταρίων εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου μὴ ἔχε εἰς τὰ κοντάρια, ἐμποδίζουσι γὰρ καὶ τὰ κοντάρια τῶν ὀπίσω καὶ τὰς σαγίτας, αἱ ῥίπτουσιν οἱ τοξόται.

119. πρόσταξον, ἵνα καθ' ἕκαστον τάγμα ἐξ ἧ ὀκτὼ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων χωρίσωσιν 1850

1850. καθέκαστον C.

ὁκτὼ πρόσωπα ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων, ἵνα ἐν καιρῷ πολέμου περι-
ποιῶνται τοὺς τραυματιζομένους.

6. Χρὴ κατασκόπους ἦτοι σκουλκάτωρας δύο χρησίμους καὶ
ἀγρύπνους καὶ ἐνδρανεῖς ἐπιλέγεσθαι καὶ δύο μανδάτωρας.

CONSTITUTIO XII.

ἔμπροσθεν διαταξάμεθα, οὓς εἰς θεραπείαν καὶ πρὸς τὸ
ἀνασῶζειν τοὺς πληγάτους στρατιώτας ὀρίσαμεν, προσ-
4365 τάξεις, ἵνα καδ' ἕκαστον αὐτῶν τάγμα ἐξ ἧ ὁκτὼ ἐκ
τῶν ὑποδεεστέρων ἀφορίσωσιν, ἵνα ἐν καιρῷ (πολέμου)
περιποιῶνται τοὺς τραυματιζομένους.

[Περὶ βίγλας καὶ φυλακῆς βάνδου ἐν καιρῷ
μάχης.]

4370 | 120. Δύο δὲ σκουλκάτωρας ἡγουν κατασκόπους ἧ^{120.}
βιγλάτωρας χρησίμους καὶ ἀγρύπνους καὶ ἀνδρείους [p. 169. M.]

4364. πληττομένους A, πλησσομένους P₁E || ὀρίσαμεν A || 4365. ἵνα ME ||
καθέκαστον W || 4366. Inserui || 4367. περιποιῶνται Meursii codex tert.,
περιποιῶνται codd. || 4368. ὦρα AP₁E || 4370. § 121.] Cf. § 56., 63. || σκουλ-
κάτορας MW || 4371. βιγλάτορας MW || ἀνδρείους titubanter retinui; cf. Urbicū
p. 231. ἴδιον κατασκόπων ἐστὶ τὸ φρονήσει καὶ ἀγρυπνίᾳ τόπους τε καὶ κινήσεις
πολεμίων κατασκοπεῖν, τοὺς δὲ τοιοῦτους ἐλαφρᾷ δπλίσει χρῆσθαι καὶ ἵπποις
ὁδεύειν ταχέσι, καὶ τοὺς μὲν ἐξπλοράτωρας ἀδεέστερον συνδιατρίβειν τοῖς πολεμίοις,
ὡς ὁμογενεῖς αὐτοὺς εἶναι νομίζεσθαι, τοὺς δὲ γε σκουλκάτωρας * ἀνδρείους
τε καὶ πιστοὺς εἶναι καὶ εἶδει σώματος καὶ (τολμῇ) ψυχῆς καὶ δπλίσει τῶν λοιπῶν
στρατιωτῶν διαφέρειν, ὥστε ἡ * δράσαντάς τι γενναῖον κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπα-
νελθεῖν ἢ ζωορηθέντας παρ' ἐκείνοις θαυμάζεσθαι, τὸν δὲ ἄρχοντα τῆς σκούλας
ἀγρυπνον καὶ φρόνιμον καὶ ἔμπειρον ἐπιλέγεσθαι καὶ μὴ τὸν τυχόντα· οὐδὲ
γὰρ τοσοῦτον ἀνδρείας, ὅσον φρονήσεως δεῖται ἢ τοιαύτη
χρεία.

εἰς τὸ περιποιεῖσθαι τοὺς λαμβάνοντας πληγὰς εἰς τὸν πόλεμον καὶ φέρειν αὐτοὺς εἰς τὸ
φροσσάτον.

120. ὁφείλεις δὲ ἐπιλέγεσθαι καὶ δύο κατασκόπους καὶ βιγλάτορας χρησίμους καὶ

Urbicii VII² 17, 9. Χρὴ ἀφορίζειν ἐκ τῶν περὶ τὸ βάνδον τασσομένων δύο ἀκίας, χρησίμους εἰς φυλακὴν τοῦ βάνδου ἐν καιρῷ πολέμου.

10. Χρὴ καντάτωρα ἐπιλέγεσθαι ἐπιτήδειον.

Urbicii VII² 17, 12. Χρὴ ἐν τοῖς μεγάλοις τάγμασι διπλᾷ

CONSTITUTIO XII.

ἐπιλέγεσθαι καὶ δύο κανδάτωρας. ἀφορίσῃσι δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰς τὰς ἀκίας τασσομένων δύο ἀκίας, χρησίμους εἰς φυλακὴν τοῦ βάνδου ἐν καιρῷ πολέμου.

[Περὶ τοῦ λεγομένου καντάτωρος.]

4375

121. 121. Πάντως δὲ καὶ τὸν λεγόμενον καντάτωρα ἐπιλέγεσθαι ἐπιτήδειον καὶ λόγιον, ἓνα στρατιώτην, καὶ ἀφορίσαι, ὥστε ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγῶσι περιτρέχοντα κατεπάδειν τῷ στρατῷ τοῦ τάγματος καὶ διεγείρειν εἰς προθυμίαν διὰ προτρεπτικῶν λόγων κατὰ τὸν τύπον, 4380 ὅνπερ σοι προδιωρισάμεθα.

[Πότε χρὴ δύο βάνδα ἔχειν καὶ πότε ἓν;]

4372. κανδάτωρας MW || ἀφορίζειν AP₁E || 4373. ἀκοὰς P₁ || 4375. καντάτωρος MW, κανδάτωρος P₁E; AP₁E addunt ἡγουν στρατοκῆρυκος || 4376. § 121.] Cf. §§ 70., 71. || καντάτωρα MW, κανδάτωρα P₁E || 4378. περιτρέχοντας MW || 4378—4379. κατεπάδειν MW; cf. Crönert p. 47.; ἐπιλέγειν AP₁E || 4379. τάγματος] A addit τὰ προτρέποντα, P₁E τὰ πρέποντα || διεγείροντα A || 4380. διὰ προτρ. λ. omm. P₁E || τρεπτικῶν A || 4381. διορισάμεθα P₁E || 4382. ἔχειν omm. MW.

ἀγρύπνους καὶ ἀνδρείους καὶ δύο κανδάτωρας. καὶ ἀφορίσῃσι καὶ ἐκ τῶν ἱσταμένων εἰς τοὺς ὀρδίνους τῆς παραταγῆς ἄνδρας δύο καὶ αὐτοὺς χρησίμους πρὸς τὸ φυλάττειν βάνδον 1855 εἰς καιρὸν πολέμου.

121. ἐκλέγου ἐπιτήδειον καὶ μαθόντα γράμματα ἓνα στρατιώτην καὶ ἀφόριζε αὐτόν, ἵνα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου περιτρέχῃ τὸν στρατὸν καὶ προθυμοποιῇ αὐτοὺς διὰ λόγου, καθὼς προείπομεν.

βάνδα γενέσθαι καὶ πρὸ τοῦ πολέμου τὸ μὲν ἐν τὸν ἄρχοντα
ἔχειν τοῦ τάγματος, τὸ δὲ ἄλλο τὸν πρῶτον ἑκατοντάρχην
..... ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου μὴ τὰ δύο βαστά-
ζεσθαι ἦτοι ὀρδοῦσθαι, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἄρχοντος.

13. Χρὴ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου ἐν ταῖς σέλλαις ἐπιφέρεισθαι ἕκαστον

CONSTITUTIO XII.

122. Ποιείτωσαν δὲ ἐν τοῖς μεγάλοις τάγμασι καὶ 122.
διπλᾷ βάνδα καὶ πρὸ τοῦ πολέμου τὸ μὲν ἐν τὸν ἄρ-
4385 χοντα ἔχειν τοῦ τάγματος, τὸ δὲ ἄλλο τὸν πρῶτον
ἑκατοντάρχην. ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου μὴ τὰ δύο
βαστάζεσθαι ἦτοι ὀρδοῦσθαι, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἄρχοντος
μόνον.

[Τί δεῖ ἐπιφέρεισθαι τοὺς στρατιώτας εἰς
4390 τροφήν ἐν καιρῷ μάχης;]

123. Χρὴ οὖν καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου ἕκαστον 123.
στρατιώτην ἐν ταῖς σέλλαις αὐτῶν ἐπιφέρεισθαι ὕδωρ εἰς
τὰ λεγόμενα φλασκία καὶ παξαμάτην ἐν τῷ σελλοπουγ-

4383. § 122.] Cf. § 72. || ποιήτωσαν **MW** || δὲ καὶ **A** || τάγμασιν **W** ||
4384. διπλᾷ **M**, διπλᾷ **W** || 4386. ἑκατόνταρχον **P₁E** || β **P₁E** || 4389.
εἰς] πρὸ **A**, πρὸς **P₁**, πρὸ **E** || 4391. τ. ἡμ.] τῷ καιρῷ **P₁E** || 4393. τὰς λεγο-
μένας ἀσκοδαύλας (ἀσκοδάβλας **P₁E**) **AP₁E** || παξιμάδιν **Meursii codex tert.**,
παξαμάτιον **AP₁E**.

122. ὀφείλουσιν εἰς τὰ μεγάλα τάγματα διπλᾷ βάνδα ποιεῖν, ἵνα πρὸ τοῦ πολέμου
τὸ μὲν ἐν ἔχῃ ὁ ἄρχων τοῦ τάγματος, τὸ δὲ ἄλλο ὁ πρῶτος ἑκατοντάρχης. εἰς δὲ τὴν
ἡμέραν τοῦ πολέμου μὴ βαστάζειν τὰ δύο, ἀλλὰ μόνον τὸ τοῦ ἄρχοντος.

123. ἀρμόζει εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ πολέμου βαστάζειν ἕνα ἕκαστον στρατιώτην εἰς τὰς
σέλας αὐτῶν ὕδωρ εἰς ἀσκοδαῦλαν καὶ παξαμάτιον εἰς τὸ σελοπούγγιον καὶ ἄλευρον μίαν

1864. ἀσκοδαῦλαν **C**; cf. *Reiskii comment. ad Const. Porph.* 467, 1.

στρατιώτην ὕδωρ καὶ ἡ * βουκκελλάτον ἢ ἄλευρον μίαν ἢ δευτέραν λίτραν.

14. Χρὴ ἐν καιρῷ μάχης πρὸ ἐκβάσεως τοῦ πολέμου ἐχθρὸν μὴ σκυλεύειν στρατιώτην καὶ τοῦτο πολλάκις προπαραγγέλλειν. Urbicii VII² 17, 16. Χρὴ εἰς τὰς ὁδοιπορίας μὴ συγκατα-

CONSTITUTIO XII.

γίω καὶ ἄλευρον μίαν ἢ καὶ δύο λίτρας, ὥστε ἔχειν ἐν ἀνάγκης καιρῷ καὶ ἑαυτοῖς εἰς εὐψυχίαν καὶ παραμυ- 4395
θίαν καὶ ἑτέροις, ὡς εἰκός, εἰς τὴν ἀπὸ ὀλιγορίας ἀνά-
κτησιν.

[Περὶ τοῦ μὴ σκυλεύειν νεκρὸν πρὸ τῆς ἐκβάσεως τοῦ πολέμου.]

124. 124. Ἐν δὲ καιρῷ μάχης ἵνα γινώσκωσιν, ὅτι οὐ δεῖ 4400
στρατιώτην πρὸ τῆς ἐκβάσεως τοῦ πολέμου σκυλεύειν ἐχθρὸν· καὶ τοῦτο πολλάκις αὐτοῖς προπαραγγέλλεις.

[Ποῦ δεῖ τὸ τοῦ λδον τάσσεσθαι;]

125.
[p. 170. M.]

125. Εἰς δὲ τὰς ὁδοιπορίας μὴ συγκαταμιγνύειν

4394. β P₁E || 4395—4397. ἑαυτῶν καὶ εἰς παραμυθίαν (εἰς παραμυ-
θίαν καὶ ἑαυτῶν P₁E) καὶ ἑτέρων ἀνάκτησιν (ἀνάκτησιν E) τῶν, ὡς εἰκός,
ὀλιγοροῦντων A P₁E || 4398. σκυλλεύειν W || Pro νεκρὸν, quod inserui, A P₁E
τοὺς φονευομένους habent || 4399. συμπληρώσεως (συνπλ. P₁) A P₁E || 4401.
συμπληρώσεως A P₁E || 4402. τοῦτο] τοῦ P₁ || παραγγέλλειν M W || 4403.
τὸν A P₁E.

ἢ δύο λίτρας πρὸς τὸ ἔχειν εἰς καιρὸν ἀνάγκης εἰς παραμυθίαν αὐτῶν, ἀλλὰ καί, ἄλλος 1865
ἂν ὀλιγορήσῃ, ἵνα δύνωνται παραμυθεῖσθαι καὶ ἐκεῖνον.

fol. 34^v 124. εἰς δὲ τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου ἵνα γινώσκωσιν οἱ στρατιῶται, ὅτι οὐκ ὀφείλει
τις ἐξ αὐτῶν ἐκδύειν τινὰ ἐκ τῶν φονευομένων | ἐχθρῶν εἰς τὸν πόλεμον, ἕως οὗ τελείως
ὁ πόλεμος γένηται. τοῦτο δὲ καὶ σὺ παραγγέλλε αὐτοῖς συνεχῶς.

125. οὐκ ὀφείλουσιν οἱ στρατιῶται μίσεσθαι μετὰ τοῦ τούλδου ἑξαιρέτως, ὅταν 1870

μίσσονται τοὺς στρατιώτας μετὰ τοῦ τούλδου καὶ μάλιστα ἐχθρῶν προσδοκωμένων, ἀλλὰ τὸ μὲν βάνδον ἔμπροσθεν ἰδίᾳ, τὸν δὲ τοῦλδον ὀπίσθεν ἢ καὶ ὡς ἡ χρεία καλέσῃ.

Cf. p. 94, 5—7.

Urbiciū VII, 1. Δεῖ τοίνυν τοῖς τε καιροῖς καὶ τόποις

CONSTITUTIO XII.

4405 μετὰ τοῦ τούλδου τοὺς στρατιώτας καὶ μάλιστα ἐχθρῶν προσδοκωμένων, ἀλλὰ τὸ μὲν βάνδον ἔμπροσθεν ἰδίως, τὸ δὲ τοῦλδον ὀπίσθεν ἢ καὶ ὡς ἡ χρεία καλέσῃ, καθὼς καὶ ἐν τῷ περὶ τοῦ τούλδου ἡμῖν κεφαλαίῳ εἴρηται. ταῦτα, ἅπερ σοι προδιατάξαμεθα, καὶ αὐτὸς ἐκάστῳ
4410 κόμητι καὶ δρουγγαρίῳ, ἀλλὰ καὶ τουρμάρχῃ ἰδίως καὶ προγινώσκειν καὶ ἐπιτελεῖν καὶ παραγγελεῖς καὶ παρασκευάσεις.

[Ὅτι ἐξ ὧν δύναται τις νικᾶν τοὺς ἐχθρούς, ταῦτα δεῖ φυλάττεσθαι αὐτόν.]

4415 126. Σοὶ δὲ κελεύομεν, ὃ στρατηγέ, ὥστε ἀρμοδίως 126.

4405. μετὰ τῶν (τὸν A) στρατιωτῶν τὸν τοῦλδον A P₁ E || καὶ. omm. P₁ E || 4406. ἰδίως] A P₁ E addunt περιπατεῖν || 4407. καλέσει A P₁ E || 4408 τῷ et τοῦ omm. P₁ E || X. 18. || ἡμῖν iteratur in P₁ || 4409. ταῦτα μὲν A P₁ E || ἅπερ σοι codd. || προδιατάξαμεθα (προδιατάξαμεθα E) A P₁ E, διαταξάμεθα M W || 4410. κόμητι P₁ || 4410—4412. ἰδίως παραγγεῖλεις (παραγγείλης A) καὶ προγινώσκειν (in A pro m² inseruit) καὶ παρασκευάσεις ἐπιτελεῖν A P₁ E || 4413. δύναται τις M, δύναται τίς W.

προσδοκῶνται ἐχθροί, ἀλλὰ τὸ μὲν βάνδον ἵνα περιπατῇ ἔμπροσθεν ἰδίως, τὸ δὲ τοῦλδον ὀπίσθεν ἢ καὶ ὡς ἀπαιτεῖ ἡ χρεία, καθὼς εἰς τὰ περὶ τοῦ τούλδου εἵπομεν. ταῦτα δὲ καὶ σύ, στρατηγέ, ἐνὶ ἐκάστῳ κόμητι καὶ δρουγγαρίῳ, ἀλλὰ καὶ τουρμάρχῃ ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ ὀφείλεις παραγγέλλειν, ἵνα προγινώσκωσιν αὐτά· καὶ ὀφείλεις ποιεῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ
1875 πράττωσι ταῦτα.

126. ἐπιτηδεύουσιν δὲ καιροὺς ἐκλέγου εἰς τοὺς πολέμους καὶ πρῶτον μὲν φεῦγε τὰς

ἀρμοδίως κεχρησθαι ἐν ταῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν μάχαις καὶ πρότερον τὰς ἀφορμὰς φυλάττεσθαι, δι' ὧν συμβαίνει τὰς βλάβας γίνεσθαι, καὶ τότε διὰ τῶν τοιούτων κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐγχειρεῖν. καὶ πρό γε πάντων χρητὰς παρὰ τῶν ἐχθρῶν μελετωμένας ἐνέδρας ἐρευνᾶν διὰ σκουληκῶν πυκνῶν κατὰ τῶν τεσσάρων πλευρῶν τοῦ τόπου, ἔνθα ἡ παράταξις γίνεται, καὶ ἀπέχεσθαι τῶν ἀτάκτων καὶ ἐσκορπισμένων διώξεων. τὸν δὲ στρατηγὸν κοῦρσα ἢ προπετεῖς ἐγχειρήσεις δι' ἑαυτοῦ

CONSTITUTIO XII.

κεχρησθαι τοῖς καιροῖς ἐν ταῖς μάχαις καὶ πρότερον μὲν φυλάττεσθαι σε τὰς ἀφορμὰς, δι' ὧν αἱ βλάβαι παρὰ τῶν ἐχθρῶν συμβαίνουσι γίνεσθαι, καὶ τότε διὰ τῶν τοιούτων ἀφορμῶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐγχειρεῖν.

[Περὶ τοῦ μὴ διώκειν ἐχθροὺς ἀτάκτως.]

4420

127.
c. 841.

|| 127. Καὶ πρὸ πάντων δεόν σε τὰς παρὰ τῶν ἐναντίων μελετωμένας ἐνέδρας ἐρευνᾶν διὰ βιγλῶν πυκνῶν κατὰ τῶν τεσσάρων μερῶν τοῦ τόπου, ἔνθα ἡ παράταξις γίνεται, καὶ ἀπέχεσθαι τῶν ἀτάκτων καὶ ἐσκορπισμένων διώξεων.

4425

[Περὶ τοῦ μὴ τὸν στρατηγὸν τὰς προπετεῖς ἐγχειρήσεις ποιεῖν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀρχόντων.]

128. 128. Κοῦρσα δὲ ἢ προπετεῖς ἐγχειρήσεις διὰ σεαυτοῦ

4418. συμβαίνουσιν P₁ || 4419. ἐγείρειν P₁E || 4422. βιγλων M, βίγλων W || 4427. AP₁E addunt ταῦτα (ταύτας A) γίνεσθαι || 4428. κοῦρσα δὲ ἢ omm. MW, κούρσωρας δὲ ἢ πρ. ἐγχ. P₁E.

ἀφορμὰς, ὅθεν σε δύνανται βλάπτειν οἱ ἐχθροί. εἶτα διὰ τῶν τοιούτων ἀφορμῶν ἐπιτηδεύον σὺ κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

127. πρὸ πάντων ἀρμόζει σε, ὦ στρατηγέ, πέμπειν σε βίγλας πυκνὰς εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ τόπου, εἰς ὃν μέλλει γίνεσθαι ἡ παράταξις, καὶ τὰ μελετώμενα ἐγκρύμματα παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἀνερευνᾶν, φεύγειν δὲ τὰς ἐσκορπισμένας καὶ ἀτάκτους διώξεις.

c. 1301 Lami.

128. ||| οὐκ ἐπιτρέπομεν, ὦ στρατηγέ, σὲ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς κοῦρσον <ἢ> παρασκευ-

1882. ἢ inserui || 1882—1883. κρᾶ (in fine versus) | κρᾶζειν C (pro κρᾶ a m² scripto fuit aliud quic-

ποιεῖσθαι οὐκ ἐπιτρέπομεν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀρμοδίων ἀρχόντων τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῶν ἄλλων ἀρχόντων παράπτωμα ἢ ἀστοχία γένηται, ἔστιν ἐλπίς σύντομος ἐπανορθώσεως, εἰ δὲ ὁ πρῶτος τοῦ στρατοῦ πταίσει, ἀναρχίας πρόφασις ἢ τούτου διάπτωσις γίνεται. σοφὸς δὲ στρατηγὸς ὁ πρὸ τῶν πολέμων ἀκριβῶς τὰ τοῦ ἐχθροῦ πολυπραγμονῶν καὶ πρὸς μὲν τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ φυλαττόμενος, πρὸς δὲ τὰ ὑστερήματα ἐπιβαλλόμενος, οἷον· ὑπὲρ

CONSTITUTIO XII.

ποιεῖν οὐκ ἐπιτρέπομέν σοι, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀρμοδίων
 4430 ἀρχόντων ταῦτα γίνεσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῶν ἄλλων
 ἀρχόντων παράπτωμα ἢ ἀστοχία γένηται, ἔστιν ἐλπίς
 σύντομος ἐπανορθώσεως, εἰ δὲ ὁ πρῶτος τοῦ στρατοῦ
 πταίσει, ἀναρχίας πρόφασις ἢ τούτου διάπτωσις γίνεται. [p. 171. M.]

129. Σοφὸς δὲ στρατηγὸς καὶ ἄριστος ὁ πρὸ τοῦ 129.
 4435 πολέμου τὰ τῶν ἐχθρῶν πολυπραγμονῶν καὶ πρὸς μὲν
 τὰ πλεονεκτήματα αὐτῶν φυλαττόμενος, πρὸς δὲ τὰ
 ὑστερήματα ἐπιβαλλόμενος, οἷον, ὥς ἐν κεφαλαίῳ εἶπεῖν·

4429. σοι omm. P₁E || 4431. Pro παράπτωμα ἢ ἀστοχία γένηται A P₁E
 habent συμβῆναι τινὰ ἀστοχεῖν ἢ κινδυνεῦσαι || ἐστὶν A P₁E || 4432. ἐπανορ-
 θώσεως σύντομος A P₁E || 4433. πταίσει M W || 4434. Inscibitur § in P₁E
 περὶ σοφοῦ στρατηγοῦ (στρατιγοῦ E) || 4437. ἐπιβαλλόμενος W.

ἄξειν πρῶτον εἰς τὸν πόλεμον ἢ κατὰ προπέτειαν ποιεῖν ἄλλο τι, ἀλλὰ ταῦτα ποιεῖτωσαν
 οἱ ἀρμοδιοὶ ἄρχοντες. ἂν γὰρ γένηται ἐκ τῶν ἄλλων ἀρχόντων παράπτωμά τι ἢ ἀστοχία,
 1885 ἔστιν ἐλπίς σύντομος, ἵνα διορθωθῇ, ἂν δὲ ὁ πρῶτος τοῦ στρατοῦ πέσῃ, γίνεται τὸ πταῖσμα
 ἐκείνου εἰς τὸν στρατὸν ἀφορμὴ καταφρονήσεως καὶ ἀναρχίας.

129. φρόνιμος δὲ καὶ καλὸς στρατηγὸς ἐκείνός ἐστιν, ὁ πολυπραγμονῶν τὰ τῶν ἐχθρῶν
 πρὸ τοῦ πολέμου· καὶ εἰς ὑποθέσεις, ἔνθα μάθοι, ὅτι εἰσὶ δυνατοί, ἐκεῖ ἵνα φυλάττηται,
 ἵνα δηλονότι ἐκφύγῃ, ὅτου δὲ μάθῃ, (ὅτι) ὑστεροῦσιν εἰς ἐκεῖνα, μᾶλλον ἵνα ἐμβάληται
 1890 πρὸς αὐτοὺς, οἷον·

quam, hodie evanidum; legi potest solum . . γ); παρασκευάζειν ego scripsi || 1883. ἄλλο τι C || 1887. ἐκεῖνος
 ἐστὶν C || ὅπως πραγμονῶν C || 1889. δι᾽ inserui.

αὐτὸν τὴν ἵππον ἔχει ὁ ἐχθρὸς, δεόν αὐτὸν τὰς βοσκὰς ἀφανίζειν· εἰς πλῆθος ἀνδρῶν πλεονεκτεῖ, τὰς τούτων δαπάνας περιστέλλειν· ἀπὸ διαφόρων ἐθνῶν συνέστηκεν, δώροις καὶ χαρίσμασι καὶ ἐπαγγελίαις ὑπορδείρειν τοὺς σὺν αὐτῷ· ἐναντίως πρὸς ἀλλήλους τὰς γνώμας ἔχουσι, τοὺς πρώτους αὐτῶν μεταχειρίζεσθαι· κοντάτον

CONSTITUTIO XII.

130. Ὑπὲρ σέ καβαλλαρίους ἔχει ὁ ἐχθρὸς πλείονας, δεόν σε τὰς βοσκὰς ἀφανίζειν διὰ τὸ τοὺς ἵππους δαπάνης ὑστερεῖν.

4440

131. Ἐὰν δὲ εἰς πλῆθος ἀνδρῶν πλεονεκτῇ, τὰς τούτων δαπάνας περιστέλλε ἢ ἀφάνιζε.

130. 132. Ἐὰν δὲ ἀπὸ διαφόρων ἐθνῶν συνέστηκεν, δώροις καὶ χαρίσμασι καὶ ἐπαγγελίαις ὑπονόθευε τοὺς σὺν αὐτῷ.

4445

131. 133. Ἐὰν δὲ μάθῃς, ὅτι ἐναντίας τὰς γνώμας πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν οἱ ἐχθροί, τοὺς πρώτους αὐτῶν μεταχειρίζου.

4438. §§ 130. et 131. ego distinxi || ὑπερσέ **WE** || 4439. τὸ om. **P₁** || 4441. πλεονεκτεῖ **P₁** || 4441—4442. τούτων **Meursii codex tert. A P₁ E**, τούτου **M W** || 4442. περίκοπτε **A P₁ E** || ἢ] καὶ **A P₁ E**; cf. *Hesych.* περιστέλλει· καλύπτει, συστέλλει, κοσμεῖ, σκέπει, φυλάττει, περιβάλλει || 4443. συνέστηκε **MA**, συνεστήκοι **P₁ E** || 4444. χαρίσμασιν **P₁**, χαρίσματος **E** || ὑπόκλεπτε **A** || 4444—4445. τοὺς σὺν αὐτῷ ὑπόκλεπτε **P₁ E** || 4446—4448. omm. **P₁ E** || 4447. ἀλλήλουςιν **A**, ἀλλήλας **M W**.

130. ἔχει ὁ ἐχθρὸς περισσότερους καβαλλαρίους παρὰ σέ, ἀρμόζει σε ἀφανίζειν τὰς βοσκὰς, ὅπως μὴ ἔχῃσι δαπάνην τὰ ἱπάρια αὐτῶν.

131. ἂν δὲ ἄνδρας ἔχῃ περισσότερους παρὰ σέ, ἀφάνισον ὁμοίως τὰς τροφάς.

132. ἂν δὲ ἔχῃ λαὸν ἀπὸ διαφόρων ἐθνῶν καὶ συστήκῃ ἐξ αὐτῶν, κλέπτε αὐτοὺς μετὰ δώρων καὶ χαριστικῶν ὑποσχέσεων.

1895

fol. 35^r

133. | ἂν δὲ ἔχῃσιν αὐτοὶ διχόνοιαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ σὺ σπύδαζε, ἵνα δεξιωθῇς καὶ κλέψῃς τοὺς πρώτους αὐτῶν, —

1891. παρὰ σέ ego, παρ' ὅσον **C**.

ἔστι τὸ ἔθνος, εἰς δυσχωρίας αὐτὸ προσκαλεῖσθαι (ἐπὶ μάχην).¹
τοξόται εἰσὶν, εἰς κάμπους τάσσεσθαι σπουδάζειν καὶ τὴν ἐκ χειρὸς
σύνεγγυς μάχην ποιεῖσθαι. ἀφυ-
λάκτως ὁδοιποροῦσιν ἢ ἀπληκεύουσιν, ἐν νυκτὶ ἢ ἐν ἡμέρᾳ τούτοις
ἀδοκῆτως ἐφειδρεύειν. θρασέως καὶ ἀτάκτως τὰς μάχας ποιοῦνται
καὶ τοῦ κακοπαθεῖν ἄπειροι, σχηματίζεσθαι μὲν ὡς πρὸς συμβολήν,

¹ Rec. Ambros. habet: ἵνα ἔκῃ τὴν μάχην ποιήσῃται.

CONSTITUTIO XII.

134. Κονταρίοις μάχεται τὸ ἔθνος, εἰς δυσχωρίας 132.
4450 αὐτὸ προσκαλοῦ ἐπὶ μάχην.

135. Ἐὰν δὲ τοξόται εἰσὶν, εἰς κάμπους τάσσεσθαι 133.
αὐτοὺς καὶ τὴν ἐκ χειρὸς μάχην ποιεῖσθαι.

136. Ἐὰν δὲ ἀφυλάκτως ὁδοιποροῦσιν ἢ ἀπληκεύωσιν 134.
ἐν νυκτὶ ἢ ἐν ἡμέρᾳ, τούτοις ἀδοκῆτως ἐφειδρεύει.

4455 137. Ἐὰν δὲ θρασέως καὶ ἀτάκτως τὰς μάχας ποι- 135.
οῦνται καὶ τοῦ κακοπαθεῖν ἄπειροί εἰσιν, σχηματίζου
μὲν αὐτοὺς ὡς πρὸς συμβολήν, ἀναβάλλον δὲ καὶ παρὰ-

4449. εἰς κοντ. P₁, εἰς κοντ. Meursii codex tert. et E || κοντα-
ρίως P₁E || δυσχ.] δυσκόλους τόπους A P₁E || 4451. εἰ P₁E || 4453. ὁδοιποροῦσιν
A P₁E || ἀπληκεύουσιν MW, ἀπληκεύωσιν A, ἀπληκεύωσιν E || 4454. ἐφειδρεύειν
in Rec. Ambros. Urbicii || 4455. θρασέως P₁E || 4455—4456. ποιῶνται A P₁E ||
4456. ἄπειροι εἰσὶν (εἰσιν W) MW, ἄπειροι P₁, ὄσιν ἄπειροι E || 4457. αὐτοὺς
A P₁E || 4457—4458. παρὰσυρε] A P₁E addunt τὸν πόλεμον.

134. καὶ πολεμῇ τὸ ἔθνος μετὰ κονταρίων, σπουδάζει, ἵνα ποιῇ πόλεμον εἰς δυσκολίας.

135. ἂν δὲ ὧσι τοξόται οἱ ἐχθροί, σπουδάζει πολεμεῖν αὐτοῖς εἰς κάμπους καὶ ἐρ-
1900 χεσθῇ μετ' αὐτῶν εἰς χεῖρας.

136. ἂν περιπατῶσιν ἢ ἀπληκεύωσιν ἀφυλάκτως, ὁφείλεις ἐφειδρεύειν αὐτοὺς ἀνελπίστως
εἰς νύκτα ἢ εἰς ἡμέραν.

137. ἂν μάχωνται οἱ ἐχθροὶ μετὰ θρασύτητος καὶ ἀταξίας καὶ ὧσιν ἄπειροι πρὸς
τὸ κακοπαθεῖν, σχηματίζου σὺν πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸν πόλεμον, ἀναβάλλον δὲ καὶ παρὰσυρε

1898. πολέμα fecit m² e m. pr. πολεμῇ in C.

ἀναβάλλεσθαι δὲ καὶ διασύρειν μέχρις οὗ τὸ ζέον τοῦ θυμοῦ ἐνδῶσει, καί, ὅτ' ἂν ἀποκνήσωσιν, τότε τὰς συμβολὰς κατ' αὐτῶν ποιείσθαι· ἐν πλήθει πεζῶν προτερεύει, εἰς ὁμαλοὺς τόπους τούτους προτρέπιν καὶ μὴ σύνεγγυς, ἀλλὰ μήκοθεν ἐξ ἀκοντίων τὰς μάχας ποιείσθαι. κυνηγίῳ δὲ ἔοικε τὰ τῶν πολέμων. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ διὰ τε κατασκόπων καὶ δικτύων καὶ ἐγκρυμμάτων καὶ *προσκοπῶν καὶ κατακυκλώσεων καὶ τοιούτων σοφισμάτων μᾶλλον ἢ δυνάμει ἢ θήρα τούτων γίνεται, οὕτως δεῖ καὶ ἐπὶ τῶν πολέμων ἀρμόζεσθαι, εἴτε

CONSTITUTIO XII.

[p. 172. M.] συρε, μέχρις οὗ τὸ ζέον τοῦ θυμοῦ ἐνδῶσει, καί, ὅτ' ἂν ἀποκνήσωσιν, τότε τὴν συμβολὴν κατ' αὐτῶν ποιήσων.

136. 138. Ἐὰν δὲ ἐν πλήθει πεζῶν προτερεύῃ, εἰς ὁμα- 4460
λοὺς τόπους τούτους προτρέπου καὶ μὴ σύνεγγυς, ἀλλὰ
μήκοθεν δι' ἀκοντίων τὰς μάχας ποιείσθαι.

137. 139. Τὰ γὰρ τῶν πολέμων κυνηγίοις εἰσὶν ὅμοια. 4465
ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ διὰ κατασκόπων καὶ ἐγκρυμμάτων καὶ
κατακυκλώσεων καὶ τοιούτων σοφισμάτων μᾶλλον ἢ δυνά-
μει ἢ θήρα τούτων γίνεται, οὕτως δεῖ καὶ ἐπὶ τῶν πολέ-

4458. ἐνδῶση M W || διαν W E || 4459. ἀποκνήσωσιν W, ἀποκνήσωσιν A; ἀποκινήσωσι M P₁ E || 4462. διὰ A || 4463. πολεμίῳ codd.; cf. equidem Rec. Const. || 4464. κόπτων P₁ || 4466. ἡ τούτων θήρα M W || 4466—4467. πολεμῶν W, πολεμίῳ ceteri.

τὴν συμβολὴν τοῦ πολέμου, ἕως στρέψουσι τὰ θρόνη αὐτῶν καὶ ἐνδῶσουσι. καί, διαν ὀκνή- 1905
σωσι, τότε ποιήσων τὴν συμβολὴν πρὸς αὐτούς.

138. ἂν δὲ ἔχωσιν οἱ ἐχθροὶ πεζοὺς περισσοτέρους παρὰ σέ, σπούδαζε πολεμεῖν αὐτοῖς εἰς ὁμαλοὺς τόπους καὶ μὴ ποιεῖν τὴν συμβολὴν ἀπὸ τῶν ἐγγύς, ἀλλ' ἀπὸ μακρόθεν διὰ ῥιπταρίων.

139. τὰ γὰρ πολέμια ὅμοια κυνηγίων εἰσὶ καί, ὥσπερ εἰς ἐκεῖνα διὰ κατασκόπων 1910
καὶ ἐγκρυμάτων καὶ ἀπὸ τοῦ κυκλῶσαι τὸ θηρίον καὶ ἀπὸ τοῦ ποιῆσαι τοιαύτας τέχνας

1905. ὡς C || στρέψουσι C || 1908. ἐγκύς m² fecit ex ἐγγύς in C.

πρὸς πλείους, εἴτε πρὸς ὀλίγους γίνονται. τὸ γὰρ φανερώς καὶ χειρὶ δι' ὄψεως μόνον βιάζεσθαι τοὺς ἐναντίους, ὅτε καὶ δόξει τις νικᾶν τούτους μετὰ κινδύνου καὶ ζημίας οὐ τῆς τυχούσης, ἢ τοῦ πράγματος ἀπόβασις αὐτῷ συμβαίνει· ὅπερ τῶν ἀλογίστων ἐστὶν ἀνάγκης μεγίστης χωρὶς μετὰ ζημίας νίκην κτᾶσθαι, κενὴν ὑπόληψιν φέρουσιν.

CONSTITUTIO XII.

μὴν ἀρμόζεσθαι, εἴτε πρὸς πλείονας, εἴτε πρὸς ὀλίγους γίνονται.

140. Τὸ γὰρ φανερώς καὶ χειρὶ δι' ὄψεως μόνον ^{138.}
⁴⁴⁷⁰ βιάζεσθαι τοὺς ἐναντίους, ὅτε καὶ δόξει τις τούτους νικᾶν μετὰ κινδύνου καὶ ζημίας οὐ τῆς τυχούσης, ἢ τοῦ πράγματος ἀπόβασις αὐτῷ συμβαίνει· ὅπερ τῶν ἀλογίστων ἐστὶν ἀνάγκης μεγίστης χωρὶς μετὰ ζημίας νίκην κτᾶσθαι, κενὴν καὶ ματαίαν ὑπόληψιν μόνην ^{c. 844.}
⁴⁴⁷⁵ φέρουσιν.

141. Ἐπὶ τούτοις παρακελευόμεθά σοι, ὦ στρατηγέ, καὶ ὅσα χρή σε ποιεῖν πρὸ τῆς τοῦ πολέμου ἡμέρας, ὅτε καὶ ἀνάγκη σε κατεπείγει πρὸς μάχην ἐξελθεῖν κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

4469. δ. ὅ.] εἰς πρόσωπον A P₁ E || 4470. τις M W P₁ || 4471. οὐ τῆς τυχούσης |
 v. Preuschen p. 1101. || 4472. αὐτοῦ P₁ || συμβαίνει = convenit, respondet || 4474.
 μόνην omm. A P₁ E || 4477. χρησέ W || 4479. κατ' ἐχθρῶν M W.

κρατοῦνται τὰ θηρία μᾶλλον ἢ ἀπὸ τοῦ ἔχειν δύναμιν πολλήν, οὕτως ἀρμόζει ποιεῖν καὶ εἰς τοὺς πολέμους, ἅντε πρὸς πολλούς, ἅντε πρὸς ὀλίγους γίνονται.

140. ὁ γὰρ μὴ ἐπιτηδευόμενος εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ φανερώς πολεμῶν εἰς πρόσωπα ¹⁹¹⁵ καὶ χειρὶ βιαζόμενος αὐτούς, ὅταν καὶ νικήσῃ, μετὰ ζημίας νικᾷ. πίπτει γὰρ καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ πλῆθος πολὺ· ὅπερ οὐκ ἔστι τῶν φρονίμων, ἵνα χωρὶς ἀνάγκης μεγάλης ποιῶμεν νίκην μετὰ ζημίας.

141. σὺν τούτοις παρακελευόμεθά σοι, ὦ στρατηγέ, ὅσα ὀφείλεις ποιεῖν πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου, ὅτε καὶ ἀνάγκη σε κατεπείγει, ἵνα ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

Urbiciū VII, 2. Ποίων δεῖ κεφαλαίων προντίσαι τὸν στρατηγὸν πρὸ τοῦ πολέμου; 1. [Περὶ τοῦ *ἀγιάζειν τὰ βάνδα.] Χρὴ παρασκευάζειν τοὺς μεράρχας τὰ βάνδα ἀγιάζειν πρὸ μιᾶς ἢ δευτέρας ἡμέρας τοῦ πολέμου καὶ οὕτως ἐπιδιδόναι τοῖς βανδοφόροις τῶν ταγμάτων.

2. [Περὶ τοῦ καδιστᾶν τὰ κουντουβέρνια.] Χρὴ τὸν ἐκάστου τάγματος ἄρχοντα προκαδιστᾶν τὰ κουντουβέρνια καὶ ἀναπληροῦν τὰ λείποντα σώματα.

CONSTITUTIO XIII.

ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΩΝ

4480

[p. 173. M.]

διάταξις ιγ'.

Περὶ τῆς πρὸ τοῦ πολέμου ἡμέρας.

1. 1. Ὅστε παρασκευάζειν τοὺς τουρμάρχας πρὸ μιᾶς ἢ δευτέρας ἡμέρας τοῦ πολέμου τὰ βάνδα ἀγιάζειν διὰ τῶν ἱερέων καὶ οὕτως ἐπιδιδόναι τοῖς βανδοφόροις τῶν ταγμάτων. 4485

2. Τὸν δὲ ἐκάστου τάγματος ἄρχοντα προκαδιστᾶν τὰ κουντουβέρνια καὶ ἀναπληροῦν τὰ λείποντα σώματα.

4480—4481. Verborum nullum vestigium in **W** || 4480. deest in **P₁E** || 4482. πρὸ omm. **P₁E**; in **E** inseruit m. r. || 4483. § 1.] Ined. Tact. Leonis XLIV. 1.: ἀγιασθῆναί τε πρῶτον τὸν βάνδον παρὰ τῶν ἱερέων, εἰθ' οὕτω παρὰ τῶν τουρμαρχῶν ταῦτα τοῖς βανδοφόροις ἐγχειρισθῆναι || τουρμαρχας **W**, τουρμάρχους **P₁** || 4484. ἡμέρας om. **P₁** || 4487. Paragraphum ego distinxi || κόμητα **MW** || 4488. κουντουβέρνια **MW**, κοντουβέρνια **AP₁**, κοντοῦ βέρνια **E** || σώματα omm. **AP₁E**.

⟨Περὶ τοῦ, ὅσα ὀφείλεις ποιεῖν πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου.⟩

1920

1. Λέγω πρὸς τοὺς τουρμάρχας πρὸ μιᾶς ἢ καὶ δύο ἡμερῶν τοῦ πολέμου, ἵνα ἀγιάζωσι τὰ βάνδα καὶ οὕτως ἵνα διδῶσιν αὐτὰ τοῖς βανδοφόροις τῶν ταγμάτων.

2. ὀφείλουσι δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες ἐνὸς ἐκάστου τάγματος προκαταστήσαι τὰ κοντουβέρνια καὶ ἀναπληρῶσαι τοὺς λείποντας ἄνδρας.

1920. Inserui.

3. [Περὶ τοῦ πολυπραγμονεῖν τὰ κατὰ τοὺς ἐχθρούς.]
 Χρὴ τὰ κατὰ τοὺς ἐχθρούς σπουδάζειν πολυπραγμονῆσαι διὰ σκου-
 λῶν ἀκριβῶν καὶ συνεχῶν ἐκ διαστημάτων ἱκανῶν καὶ διὰ κατα-
 σκόπων ἥτοι ἐξπλορατῶρων τὴν τε κίνησιν τό τε ποσὸν τοῦ πλή-
 θους αὐτῶν καὶ τὴν τάξιν καὶ οὕτως ἀρμόζεσθαι εἰς τὸ μὴ αἰφνι-
 διασθῆναι παρ' αὐτῶν. [.]

4. [Περὶ τοῦ προθυμοποιεῖσθαι τὸν στρατὸν διὰ
 δημηγορίας.] Χρὴ ἐπὶ σχολῆς συνάγειν κατὰ μέρη ἢ μοίρας τὸν

CONSTITUTIO XIII.

3. Σπουδάσεις δὲ τὰ κατὰ τοὺς ἐχθρούς πολυπρα- 2.
 4490 γμονῆσαι διὰ βιγλῶν ἀκριβῶς καὶ διὰ κατασκόπων τὴν
 τε κίνησιν αὐτῶν καὶ τὸ ποσὸν τοῦ πλήθους αὐτῶν
 καὶ τὴν σύνταξιν καὶ οὕτως ἀρμόζεσθαι εἰς τὸ μὴ
 αἰφνιδιασθῆναι παρ' αὐτῶν.

4. Συνάξεις δὲ ἐπὶ σχολῆς τὸν στρατὸν κατὰ δροῦγ- 3.

4489. § 3.] Cff. „Ined. Tact. L.“ XLIV. 3.: Δεῖ δὲ πρὸς τούτοις καὶ
 κατασκόπους μὲν πρὸ ἡμερῶν ἐπὶ τὸ τῶν πολεμίων ἐκπέμπειν αἰεὶ στρατόπεδον
 καταμανθάνειν τε δι' αὐτῶν ἀκριβῶς τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὸν ὄπλισμόν,
 ἐξαιρέτως δὲ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ ἀγῶνος ἡμέραν, μὴ ἄρα συμμαχικὸς στρα-
 τὸς αὐτοῖς προεγένετο ἢ ἄλλως αὐτοῖς τὰ πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκεύασται. || τὰ
 omm. P₁E || κατὰ τῶν ἐχθρῶν MWA || 4490. βιγλῶν W || 4491. τὴν ποσό-
 τητα AP₁E || 4494. § 4.] Cff. „Ined. Tact. L.“ XLV. 4.: εἴτα κατὰ λόχους
 καὶ τάξεις καὶ φάλαγγας τὴν στρατιὰν συναλίσσαντες προθυμοποιεῖν καὶ πρὸς τὸν
 ἀγῶνα διεγείρειν αὐτούς, τὰς ἐκ τοῦ βασιλέως τε αὐτοῖς δωρεὰς καὶ τιμὰς ἐπαγ-

1925 3. σὺν δὲ ἀπόστειλον βίγλας | καὶ κατασκόπους καὶ σπούδασε πολυπραγμονῆσαι τὰ τῶν fol. 35^v
 ἐχθρῶν τὸ πῶς κινοῦνται καὶ περιπατοῦσι καὶ πόσον ἔχουσι || πλῆθος καὶ πῶς παρα- c. 1304 Lami.
 τάσσουσι. καὶ κατάστησον καὶ σὺν τὰς παραταγὰς σου, ὅπως μὴ αἰφνιδιάσῃ καὶ οὐ φθάσῃς
 εἰς μάχην σταθῆναι.

4. σύναξον δὲ εἰς ἀργίαν τὸν στρατόν, ἕνα ἕνα δροῦγγον καὶ μίαν μίαν τοῦρμαν, καὶ

1925. σπούδασε ego; cf. Psaltes p. 212; σπουδάσαι C || 1929. σύναξον] cf. Psaltes p. 219; cf. vs.
 1927.; σύνταξον C || In ἀργίαν litterae γ a m. altera sunt exaratae in C.

στρατὸν καὶ μὴ τὸν πάντα ὕφ' ἐν ἐνὶ τόπῳ καὶ διαλέγεσθαι τὰ εἰκότα καὶ προθυμοποιεῖσθαι ἀναμνησκόντα αὐτὸν προτέρων ἐπιτυχίων ἐπαγγεῖλασθαι τε αὐτοῖς τὴν ἐκ βασιλέως ἀμοιβὴν καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς εὐνοίας τῆς πολιτείας μισθόν, (ἔτι δὲ προσυπομνησκειν)

CONSTITUTIO XIII.

γους καὶ κατὰ τούρμας καὶ μὴ πάντα ὁμοῦ εἰς ἐν ἐν 4495
ἐνὶ τόπῳ καὶ διαλαλήσεις αὐτοῖς τὰ πρόποντα ἢ δι'
ἑαυτοῦ ἢ διὰ τῶν ἰδίων ἀρχόντων παλαιᾶς τε ἀνα-
μνησκων νίκης καὶ προτέρων ἐπιτυχίων καὶ δια τοι-
ούτων προθυμοποιεῖν αὐτοὺς ἐπαγγεῖλασθαι τε τὴν ἐκ
τῆς βασιλείας ἡμῶν ἀμοιβὴν καὶ εὐεργεσίαν καὶ τὸν 4500
ὑπὲρ τῆς εὐνοίας τῆς πολιτείας μισθόν, ἔτι δὲ προσυπο-
μνησκειν καὶ τὰ διδόμενα μανδάτα καὶ τὴν ἄλλην

γελλόμενον καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ γένους μισθόν καὶ τᾶλλα, *ἅπερ πρὸς ἄλκην οἶδε καὶ ἀνδρίαν τοὺς στρατιώτας παρακαλεῖν || ἐπὶ σχολῆς] ἐν ἀργίᾳ **A** et a. c. a m. r. factam **E**, ἐν ἀργείᾳ **P**₁, et p. c. **E** || 4495. πάντα] ὅλον **A P**₁ **E** || ἐμοῦ **P**₁ || εἰς om. **E**, εἰς ἐν omm. **A P**₁ || 4496—4497. δι' ἑαυτοῦ] cf. vs. 3212 et *Psalmes* p. 196.; διασεαυτοῦ **A**, διὰ σεαυτοῦ **P**₁ **E** || 4497. ἰδίων omm. **P**₁ **E** || 4497—4498. ἀναμνησκων (ἀναμνησκων **W**) codd. || 4498. εὐτυχίων **A**, εὐτυχιῶν **P**₁ **E** || 4498—4499. τούτων **Meursii codex tert.** || 4499. τε καὶ τὴν **P**₁ **E** || 4501. πρὸς τὴν πολιτείαν **A P**₁ **E** || μισθόν τὸν **A P**₁ **E** post (4500.) τὸν habent || 4501—4502. πρὸς ὑπομνησκειν **M**, προσὑπομνησκειν **W**, πρὸς ὑπομνησκειν **P**₁.

μὴ ὅλον τὸν στρατὸν εἰς ἕνα τόπον καὶ διαλάλησον αὐτοῖς τὰ πρόποντα ἢ αὐτὸς σὺν διὰ 1930
στόματος, ἢ διὰ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, οἷον· ἀνάμνησον αὐτοὺς περὶ τῆς νίκης καὶ τὸ πῶς
προγενεστέρως ἐπέτυχον εἰς πολέμους καὶ οὕτω προθυμοποιήσον αὐτούς. εἶτα ποιήσον
ὑπόσχεσιν εὐεργεσιῶν καὶ δωρεῶν ἐκ τῆς ἡμετέρας βασιλείας καὶ ὅτι πολλὴν ἔχουσι καὶ
μισθὸν ἐκ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ εὐνοίας, ἧς ἔχουσι πρὸς τὴν ἀθθεντείαν τὴν ἡμετέραν. ἔτι δ'

καὶ τὰ ἐγγράφως δοθέντα μανδάτα διὰ τῶν ἀρχόντων τῶν † ἰδικῶν¹ ἐκάστῳ τάγματι.

5. [Περὶ τῶν κρατουμένων, ὡς εἰκός, ἐχθρῶν εἰς κούλκην.] Χρή, εἰ συμβῇ τινὰς τῶν ἐχθρῶν εἰς κούλκην κρατη-
 θῆναι ἢ προσρυῆναι, εἰ μὲν γενναῖοί εἰσι τοῖς σώμασι καὶ ἔνοπλοι,
 τούτους μὴ δημοσιεύειν τῷ στρατῷ, ἀλλὰ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ἀφανῶς
 ἐκπέμπειν αὐτούς· εἰ δὲ εὐτελεῖς, τοὺς μὲν προσρυομένους ἐπιτη-
 δεύειν ἐπιδείξαι τῷ παντὶ στρατῷ, τοὺς δὲ κρατουμένους γυμνοὺς

¹ ἰδίων recte Rec. Ambros.

CONSTITUTIO XIII.

παραγγελίαν, ἣν παρὰ τε σοῦ αὐτοῦ καὶ παρὰ | τῶν [p. 174. M.]
 † ἰδικῶν αὐτῶν ἀρχόντων ἔλαβον κατ' ἐκαστον τάγμα.

4505 5. Ἐὰν δέ τις τῶν ἐχθρῶν συμβῇ εἰς βίγλαν κρατη- 4.
 θῆναι ἢ προσρυῆναι, εἰ μὲν γενναῖοί εἰσι τοῖς σώμασι
 καὶ ἔνοπλοι, τούτους μὴ δημοσιεύειν τῷ στρατῷ, ἀλλ' ἐν
 ἑτέρῳ τόπῳ ἀφανῶς ἐκπέμπειν αὐτούς, εἰ δὲ εὐτελεῖς
 εἰσι, τοὺς μὲν προσρυομένους ἐπιτηδεύσεις ἐπιδείξαι τῷ
 4510 στρατῷ παντί, τοὺς δὲ κρατουμένους γυμνοὺς περιάγεις

4503. παρὰ τε] καὶ παρὰ A P₁ E || 4504. ἰδίων A P₁ E || καθέκαστον
 W A, καθέκαστον M P₁ || 4505. βίγλας M || 4506. προσρυῆναι] cf. e. gr. formas
 ἀπορρύντες et συρρνεῖς Theoph. Contin. 9., 9. et 206., 18.; Psaltes p. 244.; προσ-
 φυγεῖν A P₁ E || γενναῖοι εἰσι codd. || 4508. εἰ δὲ καὶ P₁ || 4509. εἰσὶν W A,
 εἰσὶ P₁ || προσφεύγοντας A P₁ E || ἐπιδείξεις A P₁ E || 4509—4510. ὅλω τῷ στρατῷ
 A P₁ E || 4510. περιαγάγης A P₁ E, qui addunt εἰς ὅλον τὸ στράτευμα.

1935 ὑπόμνησον αὐτοὺς καὶ τὰ μανδάτα, ὡς τὰς λοιπὰς παραγγελίας, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ὡς
 παρὰ σοῦ αὐτοῦ καὶ παρὰ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν ἔλαβεν ἐν ἑκαστῷ τάγμα.

5. ἂν δέ τις τῶν ἐχθρῶν κρατηθῶσιν εἰς βίγλας ἢ προσφύγῃσιν, εἰ μὲν φαίνονται
 μεγάλοι καὶ ἰσχυροὶ ἀπὸ θεωρίας καὶ εἰσὶν ἐξωπλισμένοι, τούτους μὴ φανερώσῃς εἰς τὸν
 στρατόν, ἀλλὰ πέμψον αὐτοὺς κρύφα εἰς ἄλλον τόπον, εἰ δ' εὐτελεῖς καὶ ταλαίπωροι, τοὺς
 1940 μὲν προσφεύγοντας δεῖξον ἐπίτηδες εἰς ὅλον τὸν στρατόν· ὅσοι δ' ἂν κρατηθῶσι, διάβασον

1940. διάβασον] cf. Psaltes p. 107.

περιάγειν καὶ ὑποτίθεσθαι αὐτοῖς παρακαλεῖν τοὺς στρατιώτας μὴ φονευθῆναι, εἰς τὸ πάντα τοὺς ἐχθροὺς ἐλεεινοὺς εἶναι νομίζεσθαι παρὰ τῶν στρατιωτῶν.

6. [Περὶ τῆς κατὰ τῶν ἀμαρτανόντων ἐπεξελεύσεως.] Χρὴ ἐχθρῶν ἐγγιζόντων καὶ δημοσίου προσδοκωμένου πο-

CONSTITUTIO XIII.

καὶ ὑποθήσεις αὐτοὺς παρακαλεῖν τοὺς στρατιώτας μὴ φονευθῆναι, εἰς τὸ πάντα τοὺς ἐχθροὺς ἐλεεινοὺς εἶναι νομίζεσθαι παρὰ τῶν στρατιωτῶν.

5. 6. Ἐχθρῶν δὲ ἐγγιζόντων καὶ δημοσίου προσδοκω-

4511. καὶ ὑποθήσεις αὐτοὺς] καὶ παραγγείλῃς αὐτοῖς, ὥστε AP₁E || 4512.

Pro εἰς τὸ στρατιωτῶν AP₁E habent: ἀλλὰ καὶ ἕτερα ῥήματα λέγειν ἄξια ἐλέους καὶ συμπαθείας, ὥς ἂν τοιοῦτους ἐλεεινοὺς αὐτοὺς βλέπων ὁ στρατὸς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐχθροὺς τοιοῦτους εἶναι ὑπονοήσῃ || § 6.] Cf. „Inedita Tact. L.“ XV.: Τῶν μέντοι πολεμίων ἤδη πλησιαζόντων δημοσίου τε πολέμου προσδοκωμένου τὰς κατὰ τῶν ἀμαρτανόντων στρατιωτῶν ἐπεξελεύσεις ἀργεῖν τηρικὰδε προσήκει τὸ παράπαν τῶν τε ἡμαρτημένων λήθην ἢ ἄγνοιαν τοῦ στρατηγοῦ προσποιουμένου καὶ τοὺς ἐν ὑποψίᾳ ὄντας ἐξημεροῦντος ὥς οἶδόν τε καὶ πρὸς τὸ εὖνουν διατιθέντος. ἀδυνάτου δὲ τοῦ πράγματος φαινομένου διὰ τὸ τῆς στρατιωτικῆς αὐθαδείας ἴσως, ἀμείλικτον μεθιστᾶν χρὴ λοιπὸν τούτους ἐντεῦθεν δι’ ἀναγκαίας δῆθεν τοῦ στρατοῦ χρείας, ἔχει καὶ τῆς τοῦ πολέμου τελείας ἐκβάσεως, ὥς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς προσχωρήσαντες, ἀ μὴ δεῖ τούτους εἰδέναι, καταμηνύσωσι. τὸ δ’ αὐτὸ καὶ τοῖς ὁμογενέσι τῶν πολεμίων ἡμετέροις συμμάχους φυλάττεσθαι χρὴ. προμεθιστᾶν γὰρ καὶ τούτους τεχνήντως προσήκει καὶ σὺν εὐλόγῳ προφάσει καὶ μὴ κατὰ τῶν ὁμοφύλων καὶ ὁμογλώσσων παρασκευάζειν. Cf. etiam XX., 4. et 18. (Mgn.)

αὐτοὺς γυμνοὺς εἰς ὄλον τὸ φοσσάτον καὶ ὑπόθετες τοῖς τοιοῦτοις δεσμίαις, ἵνα παρακαλῶσι τοὺς στρατιώτας τοῦ μὴ φονευθῆναι καὶ ἵνα λέγωσι καὶ ἄλλους λόγους ἄξιους ἐλέου πρὸς τὸ στοχάζεσθαι ἐξ αὐτῶν τοὺς στρατιώτας, ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἐχθροὶ οὕτως εἰσὶν ἐλεεινοί.

6. ὅταν δὲ πλησιάσωσιν οἱ ἐχθροὶ καὶ προσδοκᾶται δημόσιος πόλεμος, παραγγεῖλον 1945

1941. φοσσάτον C || δεσμίους C.

λέμου τοὺς ἄρχοντας τῶν ταγμάτων παραγγέλλεσθαι τὰς κατὰ τῶν ἀτακτούντων στρατιωτῶν ἐπεξελεύσεις ἐν ἐκείναις παραφυλάττεσθαι ταῖς ἡμέραις ποιεῖν καὶ παντοίως μὴ κακοῦν τὸν στρατιώτην, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ὑποψία ὄντας λύπης τινὸς ἕνεκα μεταχειρίζεσθαι, εἰ δὲ ἀμεταχείριστοι οὗτοι τυγχάνουσιν, χωρίζειν

CONSTITUTIO XIII.

4515 μένου πολέμου παραγγείλης τοῖς ἄρχουσι τῶν ταγμάτων, ὅστε μὴ ποιεῖν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις συνεξελεύσεις κατὰ τῶν ἀτακτούντων στρατιωτῶν, φυλάττεσθαι δὲ παντοίως μὴ κακῶσαι τὸν στρατιώτην, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ὑποψία ὄντας λύπης τινὸς ἕνεκα μεταχειρίζεσθαι
4520 εἰς εὐθυμίαν, εἰ δὲ ἀμεταχείριστοι οἱ τοιοῦτοι μέ-

4515. παραγγείλεις **MW** || 4515—4516. τοῖς ἄρχουσι τῶν ταγμάτων] πᾶσι τοῖς ὑπὸ σὲ ἄρχουσι **AP₁E** || 4516—4527. Pro ὅστε μάχεσθαι **AP₁E** habent: μηδένα τῶν ὑποχειρίων αὐτῶν ἐπεξέχεσθαι (ἐπέρχεσθαι **P₁E**), εἴαν τινα ἀταξίαν ποιήσῃ, καὶ παντὶ τρόπῳ φυλάττεσθαι, ὅστε μὴ λυπῆσαι τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς (τοῖς **P₁**) ἐν ὑποψία ὄντας λύπης τινὸς καὶ ἐκείνους παραμυθεῖσθαι καὶ εὐθυμοτέρους παρασκευάζειν· εἰ δὲ καὶ (καὶ **omm. P₁E**) οὐ μεταβάλλονται ἐκ τῆς θλίψεως, ἀλλ' ἐπιμένουσι (-σιν **A**), σπουδάσεις τοῦ μετ' εὐλόγου (μετὰ λόγου **P₁E**) προφάσεως ἀποχωρίσαι αὐτοὺς ἐκ τοῦ στρατοῦ, μέχρις ἂν ὁ πόλεμος τελειωθῇ· πολλάκις γὰρ οἱ τοιοῦτοι λυπούμενοι προσφεύγουσι τοῖς πολεμίοις καὶ πράγματα τινὰ αὐτοῖς ἀποκαλύπτουσιν, ἃ οὐκ ἔστι (ἔστιν **P₁E**) δεῖον μαθεῖν αὐτοὺς· τοὺς δὲ ὁμογενεῖς καὶ ὁμοφύλους τῶν πολεμίων πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἀποχωρίζειν καὶ μὴ ἐπάγεσθαι αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου || 4518. τὸν] τινα videtur legisse **Checus** || 4520—4521. μένουσι **M**.

τοῖς ἄρχουσι τῶν ταγμάτων, ἵνα μὴ ποιῶσιν εἰς ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἀπειλὰς ἢ δαρμονὸς εἰς τοὺς στρατιώτας, ἂν ἄρα καὶ ποιήσῃ τις ἐξ αὐτῶν ἀταξίαν. ὀφείλουσι γὰρ οἱ ἄρχοντες φυλάττεσθαι παντὶ τρόπῳ πρὸς τὸ μὴ κακῶσαι τότε στρατιώτην, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅσους ἐστὶν ὑποψία, ὅτι θλίβονται, σπουδάζειν παραμυθεῖσθαι αὐτοὺς καὶ μεταβάλλειν τὴν θλίψιν

αὐτοὺς πρὸς μικρὸν καὶ ἑτέρῳ παραπέμπεσθαι τόπῳ μετὰ προ-
ράσεως εὐλόγου μέχρι τῆς τοῦ πολέμου ἐκβάσεως, ἵνα μὴ τοῖς
ἐχθροῖς προσχωροῦντες εἴπωσιν τι, ὧν μὴ χρὴ γινώσκειν αὐτούς.
τοὺς δὲ ὁμογενεῖς τῶν ἐχθρῶν, πρὸ πολλοῦ χωρίζειν καὶ ἐν πο-
λέμῳ τούτους μὴ φέρειν κατὰ τῶν ιδίων.

7.¹ [Περὶ δαπάνης τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἀλό-
γων αὐτῶν κατὰ ἄπληκτον.] Χρὴ μέλλοντας συμβάλλειν καὶ

¹ Cf. Vol. I. p. 289 et s.

CONSTITUTIO XIII.

νουσιν, χωρίσεις αὐτοὺς πρὸς μικρὸν καὶ ἑτέρῳ παρα-
πέμψεις τόπῳ μετὰ προράσεως εὐλόγου μέχρι τῆς τοῦ
πολέμου ἐκβάσεως, ἵνα μὴ τοῖς ἐχθροῖς προσφυγόντες
εἴπωσιν τι, ὧν οὐ χρὴ γινώσκειν αὐτούς. τοὺς δὲ ὁμο-
γενεῖς τῶν ἐχθρῶν, ὡς ἤδη προείπομεν, πρὸ πολλοῦ ⁴⁵²⁵
χωρίζειν καὶ ἐν πολέμῳ τούτους μὴ φέρειν κατὰ τῶν
ιδίων μάχεσθαι.

6.
[p. 175. M.]

| 7. 'Οτ' ἂν δὲ μέλλης συμβάλλειν εἰς μάχην, ὃ στρα-
τηγέ, χρὴ σε καὶ τὰ εἰς δευτέραν τύχην ἀποσκο-

4524. εἴπωσιν τί M, εἴπωσιν τι W, εἴπωσί τι ceteri || 4525. XII, 113. ||
4528. διαν WE || συμβαλεῖν MW || 4529. χρησέ W || Post καὶ AP₁E inserunt
τὰ ἐναντία λογίζεσθαι καὶ || τὰ omm. AP₁E || 4529—4530. ἀποβλέπειν AP₁E.

αὐτῶν εἰς χαράν· εἰ δὲ οὐ μεταβάλλονται ἀπὸ τῆς θλίψεως, ἀλλ' ἐπιμένουσι θλιβόμενοι, ¹⁹⁵⁰
χώρισον αὐτοὺς πρὸς ὀλίγον καὶ πέμψον μετὰ εὐλόγου προράσεως εἰς ἄλλον τόπον μέχρι
τέλους τοῦ | πολέμου διὰ τὸ μὴ προσφυγεῖν αὐτοὺς εἰς τοὺς πολεμίους καὶ εἰπεῖν τι, ὅπερ
fol. 36^r οὐ πρέπει γινώσκειν ἐκείνους. ὅσοι δὲ εἰσιν ὁμόφυλοι τῶν πολεμίων εἰς τὸ φροσάτον, χωρίζε
αὐτοὺς πρὸ ἡμερῶν πολλῶν, ὡς προείπομεν. οὐδὲ γὰρ συμφέρει, ἵνα σύρῃς αὐτοὺς εἰς πόλε-
μον κατὰ τῶν ιδίων αὐτῶν. ¹⁹⁵⁵

7. διαν δὲ μέλλης συμβαλεῖν πόλεμον, ἀρμόζει σκοπεῖν καὶ περὶ ἀποτυχίας καὶ τὰς

1951. προσολίγον C || 1952. τί C || 1954—1955. πολέμιον C.

τὰ εἰς δευτέραν τύχην ὁρῶντα προσκοπεῖν καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἐναντιώ-
σεις προασφαλίζεσθαι καὶ μάλιστα τὰς ἀποτροφὰς ἡμερῶν ὀλίγων
τῶν τε στρατιωτῶν καὶ τῶν ἀλόγων, καὶ προσάτα ὀχυρώτερα ποιεῖν
κατὰ τὸ ὑποτεταγμένον σχῆμα ἐν ἐπιτηδεύοις τόποις, ἔνθα δυνατόν
τὸ ὕδωρ πάντως ἐκδικεῖσθαι ἐν καιρῷ ἀνάγκης.

CONSTITUTIO XIII.

4530 πεῖν || καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἐναντιώσεις προασφαλίζεσθαι καὶ c. 845.
μάλιστα, ὥς πολλάκις ἡμῖν εἴρηται, τὰς ἀποτροφὰς
ἡμερῶν ὀλίγων τῶν τε στρατιωτῶν καὶ τῶν ἵππων συνά-
γειν καὶ προσάτα ὀχυρώτερα ποιεῖν καὶ ἐν ἐπιτηδεύοις
τόποις, ἔνθα δυνατόν τὸ ὕδωρ πάντως ἐκδικεῖσθαι ἐν
4535 καιρῷ ἀνάγκης.

8. Μὴ ἀμελήσης δὲ τῆς ἀριστοποιίας τοῦ στρατοῦ. 7.
εἰ μὲν γάρ, ὅτε συμβουλευθῇ, ἡ συμβολὴ γίνεται, πάν-
τως, ἐν ᾧ ἂν δοκιμάσης καιρῷ, τὸ ἀρίστον τοῦ στρατοῦ
γινέσθω· εἰ δὲ τοῦτο μὴ ἔστιν, μέλλοντος τοῦ πολέμου

4530. ἐκεῖθεν] ἐκ ταύτης **AP₁E** || 4531. ἀποτροφὰς **WAP₁E**, ἀπο-
στροφὰς **M**, ὑποστροφὰς **Meursii codex tert.** || 4532—4533. Pro ἡμερῶν
..... συνάγειν **AP₁E** habent συνάγειν τῶν τε ἵππων καὶ τῶν ἀνδρῶν κἀν
(κἀν **E**) ὀλίγων ἡμερῶν || 4533—4534. ἐν τόποις ἐπιτηδεύοις **AP₁E** || 4536.
τοῦ γεύματος **AP₁E** || 4537. συμβουλευθῇ **Migne**, συμβουλευθῆς **MW**, συμ-
βουληθῆς **A**, βουληθῆς **P₁E** || συμβολῇ] **AP₁E** addunt τοῦ πολέμου || 4539—
4542. Pro μέλλοντος . . . ἐκλυθῶσιν **AP₁E** habent: ἐν τῇ σῇ ἐξουσία, ἀλλ'
ἄδηλός ἐστιν (-ος ἐστὶν **P₁E**) ἢ τοῦ πολέμου συμβολή (συμβολῇ **E**), συμφέρον

ἐκεῖθεν ἐναντιώσεις προασφαλίζεσθαι, ἐξαιρέτως, ὥς πολλάκις εἵπομεν, ἵνα συνάγῃς τροφὰς
ἡμερῶν ὀλίγων εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ εἰς τὰ ἵππάρια καὶ ἵνα ποιῇς καὶ τὰ ἀπληκτα
ὀχυρώτερα καὶ εἰς ἐπιτηδεύους τόπους, ὅπου δύνασαι ἐκδικεῖν τὸ ὕδωρ εἰς καιρὸν ἀνάγκης.

1960 8. μὴ ἀμελήσης δὲ τοῦ γεύματος τοῦ στρατοῦ. καὶ γάρ, εἰ μὲν ἔστιν εἰς τὴν σὴν ἐξου-
σίαν, ἵνα, ὅτε θελήσεις, ἐκβάλῃς τὸν στρατὸν καὶ γένηται ἡ συμβολὴ τοῦ πολέμου, γενέσθαι
ἔχει πάντως καὶ τὸ γεῦμα τοῦ στρατοῦ εἰς ὥραν, οἷαν θέλεις καὶ οἶδας, ὅτι συμφέρον.

8. [Περὶ τοῦ βουλευέσθαι μετὰ τῶν μεραρχῶν περὶ τοῦ τόπου τῆς συμβολῆς.] Χρὴ τὸν στρατηγὸν τοὺς μεράρχας

CONSTITUTIO XIII.

πάντως τὸ πρῶτ' γίνεσθαι τὸ ἄριστον, ἵνα, εἰ τύχοι, 4540
καὶ εὖρωστοί εἰσι καὶ δι' ὅλης πολλάκις τῆς ἡμέρας
τοῦ πολέμου κροτουμένου μὴ ἐκλυθῶσιν.

8. 9. Χρὴ δέ σε πάντως, ὃ στρατηγέ, μὴ μόνον ἐν τοῖς
ἄλλοις καιροῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ ἐγγὺς τοῦ πο-
λέμου καιρῷ μὴ ἀμελεῖν τοῦ συμβουλευέσθαι, ἀλλὰ 4545
καὶ τότε μάλιστα συγκαλέσεις τοὺς ὑπὸ σὲ τουρμάρχας
καὶ εἴ τινα ἕτερον δοκιμάσης ἀγχίνουν καὶ φρόνιμον
εἰς τὴν κατὰ τὸν καιρὸν ὀφειλομένην γενέσθαι συμ-
βουλήν, καὶ οὕτως βουλευέσασθαι σε δεόν τὰ περὶ τοῦ
πολέμου.

4550

ἐστίν, ἵνα τὸ πρῶτ' ἀριστῶσιν οἱ στρατιῶται· συμβαίνει γὰρ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας
συγκροτεῖσθαι τὸν πόλεμον καί, ἐὰν τύχῃσι γευσάμενοι, ἰσχυρότεροί εἰσι (-οι
εἰσὶ P₁E) καὶ δύνανται δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ὑπομένειν || 4540. τῷ πρῶτ' MW,
πρῶτ' Meursii codex tert. || 4541. -οι εἰσὶ M, -οι εἰσὶν W || τῆς om. W ||
4542. πολέμου κροτουμένου ego; cf. „Praecc. Niceph.“ 3; 16; πολέμου
κρατοῦντος MW; cf. varia lectio 4567. || 4543. χρὴ P₁ || 4544. ἐν τῷ
τοιούτῳ omm. AP₁E || 4545. Verba καιρῷ μὴ ἀμελεῖν τοῦ omm. AP₁E ||
4545—4546. ἀλλὰ et μάλιστα om. A et habet καὶ τότε ante συμβουλευέσθαι ||
ἀλλὰ μάλιστα omm. P₁E || 4546. συγκαλ. δὲ AP₁E || 4547. δοκιμάσης]
οἶδας AP₁E || ἀ. κ. φρ.] εἶναι φρόνιμον καὶ ἐπιτήδειον AP₁E || 4548. καιρὸν]
AP₁E addunt ἐκεῖνον || 4549. οὕτω P₁E.

εἰ δὲ συνορᾷς, μᾶλλον ὅτι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐναντίων ἐστίν, ὅταν ἐπέλθῃσιν ἐκεῖνοι
κατὰ σοῦ, τότε ποιήσων τὴν συμβολήν καί, (ἂν) ἐστὶν ἀδηλον τὸ πότε γενήσεται ὁ πόλε-
μος, ||| ἵνα ὑπομένῃσι καὶ ἐκλυθῶσιν.

c. 1305 Lami.

1965

9. ἀρμόζει σοι δέ, ἵνα μὴ μόνον εἰς τοὺς ἄλλους καιροὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν
ἐγγὺς τοῦ πολέμου μὴ ἀμελήσης τοῦ βουλευέσθαι. τότε γὰρ ἐξαιρέτως σύναξον τοὺς ὑπὸ
σὲ τουρμάρχους καὶ ἄλλων, ὅντινα γινώσκεις φρόνιμον καὶ ἱκανὸν εἰς τὴν μέλλουσαν γε-
νέσθαι βουλήν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καὶ οὕτως ἵνα βουλευῇ τὰ περὶ τοῦ πολέμου.

1964. ἂν inserui || ἐστὶν C.

συγκαλείσθαι καὶ βουλευέσθαι τα περὶ τοῦ πολέμου, κατανοεῖν δὲ καὶ τὸν τόπον, ἔνθα ἡ συμβολὴ μέλλει γίνεσθαι.

9. [Περὶ τοῦ ποτοῦ τῶν ἵππων.] Χρὴ προπαραγγέλλειν τοῖς ἄρχουσιν, ὥστε κατὰ τὴν πρώτην φωνὴν τοῦ βουκίρου ἐν τῇ νυκτὶ τῆς τοῦ πολέμου ἡμέρας τὴν ἵππον ἐπὶ ποτὸν παρασκευάσαι ἐξαγαγεῖν, ἵνα μὴ, ὡς εἰκός, ἀμελοῦντες τούτου ἐν τῷ καιρῷ τῆς παρατάξεως ἀπολείπωνται.

10. [Περὶ τῆς ἐν σελλοπουγγίοις δαπάνης.] Χρὴ παραγγεῖλαι ἕκαστον στρατιώτην, ὥστε ἐν τῷ κινεῖν πρὸς παρὰ-

CONSTITUTIO XIII.

10. Κατανοεῖν δὲ ἀκριβῶς καὶ τὸν τόπον, ἔνθα ἡ 9. συμβολὴ τοῦ πολέμου μέλλει γίνεσθαι.

11. Προπαραγγείλῃς δὲ τοῖς ἄρχουσιν, ἵνα κατὰ τὴν 10. πρώτην φωνὴν τοῦ βουκίρου ἐν τῇ νυκτὶ τῆς τοῦ πο-
 4555 λέμου ἡμέρας τοὺς ἵππους ἐπὶ τὸν ποτὸν παρασκευά- [p. 176. M.]
 σωσιν ἐξαγαγεῖν, ἵνα μὴ, ὡς εἰκός, ἀμελοῦντες τούτου
 ἐν τῷ καιρῷ τῆς παρατάξεως ἀπολείπωνται.

12. Προπαραγγείλῃς δέ, καθὼς ἀνωτέρω ἡμῖν εἴρηται, 11.

4553. προπαραγγείλεις **MW** || 4554. τῆς om. **E** || 4557. ἀπολείπωνται **MWA** || 4558. § 12.] Cf. „Ined. T. L.“ XLIV, 6.: * Παραγγέλλειν δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένοις τὸν στρατηγὸν χρὴ παρὰ τὸν τῶν ἀγόνων καιρὸν παξαμάτας δύο ἢ καὶ τριῶν ἡμερῶν τῶν ἱππέων ἕκαστον ἐν τοῖς καλουμένοις σελλοπουγγίοις οἷς αὐτῶν ἐπιφέρεισθαι· τῶν γὰρ πολεμίων ἔσθ' ὅτε τραπέντων καὶ εἰς τι προσδραμόντων ὀχύρωμα καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπακολουθεῖν ἀνάγκη || παραγγείλεις **MW** || καθὼς καὶ **AP₁E** || XII, 123.

1970 10. καταμάνθανε δὲ ἀκριβῶς καὶ τὸν τόπον, ὅπου μέλλει γίνεσθαι ἡ συμβολὴ τοῦ πολέμου.

11. προπαραγγείλον δὲ καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ἵνα τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου, ὅτε βώσει τὸ πρῶτον βούκινον, ποιήσωσι τοὺς στρατιώτας ἐκβαλεῖν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἱπάρια αὐτῶν, ἵνα μὴ τυχὸν ἀμελήσωσιν εἰς τὸ ποτίσαι καί, ὅταν ἔλθοι ὁ καιρὸς τῆς
 1975 παρατάξεως, λείπωσιν εἰς τάξιν αὐτῶν ἀπερχόμενοι εἰς τὸν ποτόν.

12. παραγγείλον δὲ καὶ τοῦτο, καθὼς προείπομεν, ἵνα καὶ εἰς ἕκαστος στρατιώτης,

1970. γενέσθαι **C** || 1973. βώσει ego, δώσει **C**; cf. Helbing p. 89. || βούκινον. **C**.

ταξιν ἐν τῷ σελλοπουγγίῳ αὐτοῦ μίαν ἢ δευτέραν λίτραν ἄρτου ἢ ἀλρίτου ἢ πίστου ἐψητοῦ ἢ κρέους ἔχειν καὶ φλασκὶν μικρὸν ἐν τῇ ἀργαβία ὕδατος γέμον καὶ μὴ οἴνου διὰ τε τὰς τυχηρὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἀπαντώσας χρείας. πολλάκις γὰρ τρεπομένων ἐχθρῶν καὶ ὀχυρώματι προστρεχόντων χρεία διανυκτερεῦσαι ἢ προσεδρεῦσαι αὐτοῖς ἢ τὴν συμβολὴν μέχρις ἐσπέρας παρατείνεσθαι.

CONSTITUTIO XIII.

ἵνα καὶ εἷς ἕκαστος στρατιώτης ἐν τῷ κινεῖν πρὸς παράταξιν ἔχη ἐν τῷ σελλοπουγγίῳ αὐτοῦ μίαν ἢ καὶ 4560 δύο λίτρας ἄρτου ἢ ἀλεύρου ἢ πίστου ἐψητοῦ ἢ παξάμαδας ἢ κρέας· ἔχειν δὲ καὶ φλασκὶν μικρὸν ἐν τῇ ἀργαβία ὕδατος γέμον καὶ μὴ οἴνου διὰ τε τὰς τυχηρὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἀπαντώσας χρείας. πολλάκις γὰρ τρεπομένων ἐχθρῶν καὶ ὀχυρώματι προστρεχόντων 4565 χρεία παρακαθίσαι αὐτοῖς διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἢ πάλιν τὴν συμβολὴν μέχρι τῆς ἐσπέρας παρατείνεσθαι.

4560. ἔχειν P₁ || Verbo αὐτοῦ explicit folium 332 in M; folium sequens verbis καὶ μὴ συμπλέκεσθαι (4643.) incipit || 4561. β P₁ || πιστοῦ W || ἐψημένου P₁E || 4561—4562. παξαμάδας W, παξαμάδας Meursii codex tert. et A, παξαμάτας P₁E; cf. 1468. || 4562. φλ.] ἀσκοδάβλαν AE, ἀσκοδάβλαν P₁ || μικρὰν AP₁E || 4563. ἐργαβία A, ἐργαβία P₁E || γέμουσαν AP₁E || 4563—4564. τυχηρὰς Meursii codex tert., στυχηρὰς W, συμβαινούσας AP₁E || 4564. Post τὰς codd. excepto W inserunt ὡς εἶκος || ἀπαντώσας W || 4566. περικαθίσαι P₁E || αὐτοὺς P₁E || 4567. κρατεῖν AP₁E.

fol. 36^v

ὅταν ἀποκινῇ πρὸς τὴν παραταγὴν, ἔχη εἰς τὸ σελοπούγγιον αὐτοῦ μίαν ἢ δύο λίτρας ἄρτου ἢ ἀλεύρου ἢ κέγχρου ἐψητοῦ ἢ παξαμάτας ἢ κρέας· ἵνα δὲ ἔχωσι καὶ ἀσκοδαύλας μικρὰς εἰς τὰς ἀργαβίας αὐτῶν, γεμούσας ὕδατος καὶ μὴ οἴνου. πολλάκις γὰρ | τρέπονται οἱ ἐχθροὶ καὶ προστρέχουσιν εἰς ὀχυρώματα καὶ γίνεται χρεία τοῦ παρακαθίσαι αὐτοὺς 1980 νυκτοήμερον ἀκέραιον ἢ πάλιν παρασύρεται ὁ πόλεμος μέχρι τῆς ἐσπέρας. καὶ ἀνάγκη ἐστίν,

1978. ἀσκοδαύλας] cf. XII, 123. || 1980. παρακολουθῆσαι C || 1981. νυκτοήμερον C.

καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπιφέρεισθαι δαπάνην, ἵνα μὴ τῇ ἐλλείψει τῆς δαπάνης τὸ πρακτέον ἐμποδίζεται.

11. [Περὶ τοῦ πρὸς ξένον ἔθνος κινουμένου πολέμου.] Χρή, εἰς πρὸς ξένον καὶ δυνατὸν ἔθνος ὁ πόλεμός ἐστι καὶ ἐκ προλήψεώς τινος ἐν δειλίᾳ ἐστὶν ὁ στρατός, μὴ σπουδάζειν συμπλέκεσθαι αὐτῷ δημοσίως εὐδύς, ἀλλὰ πρότερον ἀσφαλῶς ἐπιτηδεύειν πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου μετὰ ἐξπλήκτων καὶ χρησίμων ἀνδρῶν λεληθότως καὶ μὴ φανερώς ἐπέρχεσθαι μέρει αὐτῶν· εἰς

CONSTITUTIO XIII.

καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπιφέρεισθαι δαπάνην, ἵνα μὴ τῇ ἐλλείψει τῆς δαπάνης τὸ πρακτέον ἐμποδίζεται.

4570 13. Ἐὰν δὲ πρὸς δυνατὸν ἔθνος ἐστὶν ὁ πόλεμος 12.
καὶ ἐκ προλήψεώς τινος ἐν δειλίᾳ ἐστὶν ὁ στρατός, μὴ
σπουδάσης συμπλέκεσθαι δημοσίως εὐδύς, ἀλλὰ πρότε-
ρον ἀσφαλῶς ἐπιτηδεύει πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου
μετὰ ἐξπλήκτων καὶ χρησίμων ἀνδρῶν λεληθότως καὶ
4575 μὴ φανερώς ἐπέρχεσθαι τινὶ μέρει αὐτῶν. εἰς γὰρ φο-

4568. ἀναγκαῖόν ἐστιν WE, -ον ἐστιν P₁ || 4569. λείπει AP₁E || τῆς δαπάνης] ταύτης P₁E || τὸ πρακταίον W, τὸ μέλλον πραχθῆναι (παρεχθῆναι P₁E) AP₁E || ἐμποδισθῆ AP₁E || 4570. ὁ πόλεμος ἢ P₁E || 4571. ἐστὶν] ὑπόρχη P₁E || 4572. ^{συ}μπλέκεσθαι W, ἐμπλέκεσθαι P₁E || 4574. ἐξπλέκτων Meursii codex tert., ἐλαφρῶν AP₁E || 4575. -σθαι τινὶ WP₁E || Post γὰρ inserit φανερώς W.

ἵνα βαστάζωσι δαπάνην, ἵνα μὴ διὰ τὴν λείψιν τῆς δαπάνης ἐμποδιασθῶσιν εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ μέλλουσι ποιῆσαι.

13. εἰ ἔχεις πόλεμον πρὸς δυνατὸν ἔθνος καὶ ἐκ τῆς φήμης τοῦ ἔθνους ἐκείνης ἐστὶν
1985 εἰς δειλίαν ὁ στρατός, μὴ σπουδάσης ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ποιήσης δημόσιον πόλεμον πρὸς αὐτούς,
ἀλλὰ πρῶτον ἐπιτηδεύου μετ' ἀσφαλείας πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου, ἵνα μετὰ ἐλαφρῶν
καὶ χρησίμων ἀνδρῶν κρύφα ἐπιπίπτῃς ὀλίγοις ἐξ αὐτῶν καὶ ἢ φονεύσῃς τινὰς ἐξ αὐτῶν ἢ

1982. ἐμποδιασθῶσιν] cf. ex. gr. verba φρονίζω et σμυρνιάζω || 1984. ἐστὶν C.

γὰρ φονευθῶσί τινες τῶν ἐρατῶν ἢ ζῶντες συλληφθῶσι, νομίζω
τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν δυνάμει γεινέσθαι τὸ συμβάν, προδυ-
μότεροι καθίστανται τὴν δειλίαν ἀποβαλλόμενοι· καὶ οὕτως κατὰ
μικρὸν ἐδίξεται κατ' αὐτῶν ἐγχειρεῖν.

12. [Περὶ αἰφριδιασμοῦ, ὡς εἰκός, γινομένου ἐν τῷ
ὁδοιπορεῖν ὑπὸ ἐχθρῶν.] Χρή, εἰς αἰφριδιασμοὺς γένηται
ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ μὴ συμβαίη τῇ χρεῖα τοῦ πολέμου ἢ ὁ
τόπος ὡς δασὺς καὶ δυσχερὴς ἢ καιρὸς ἀπρόσφορός ἐστιν, μὴ ἐπιτη-

CONSTITUTIO XIII.

νευθῶσί τινες τῶν ἐρατῶν ἢ ζῶντες συλληφθῶσι, νο-
μίσαι τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν, ὅτι δυνάμει ἐγένετο
τὸ συμβάν, καὶ προδυμότεροι γίνονται τὴν δειλίαν
ἀποβαλλόμενοι· καὶ οὕτως | κατὰ μικρὸν ἐδίξονται τολ-
μᾶν καὶ κατ' αὐτῶν ἐγχειρεῖν.

4580

13. 14. Ἐὰν δὲ αἰφριδιασμός γένηται ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν
c. 848. καὶ μὴ συμβαίη τῇ τοῦ πολέμου χρεῖα ἢ ὁ τόπος
ὡς δασὺς καὶ δυσχερὴς ἢ [ὁ] καιρὸς ἀπρόσφορός ἐστιν,

4576. -θῶσι τινές codd. || συλληφθῶσι] κρατηθῶσι (-σιν A) A P₁ E ||
4576—4577. νομίση W || 4577. δυνάμει] ἀπὸ (ἀπο P₁) δυνάμεως A P₁ E ||
4578. συμβάν W || 4579. ἀποβαλλόμενοι Meursii codex tert., ἀποβαλόμενοι
W, βαλόμενοι A P₁ E || 4582. συμβαίη] συμβάληται A P₁ E || 4583. δύσκολος
A P₁ E || ὁ eieci || ἀσύμφορός (-ος P₁ E) A P₁ E || -ρος ἐστίν W || ὑπάρχη P₁ E.

κρατήσης ζῶντας. τοῦτο γὰρ ἐκβάλλει τὴν δειλίαν τοῦ στρατοῦ καὶ ποιεῖ μᾶλλον προθυμο-
τέρους· καὶ κατὰ μικρὸν γίνονται τολμηρότεροι πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ἐπειδὴ νομίζουσιν, ὅτι
ἀπὸ δυνάμεως ἐφονεύθησάν τινες ἐξ αὐτῶν ἢ ἐκρατήθησαν.

1990

14. ἂν δὲ αἰφριδιάσῃ σε οἱ ἐχθροὶ καὶ βλέπῃς, ὅτι ἢ ὁ τόπος ἐστὶν ἀνεπιτήδειος
ὡς δασὺς καὶ δύσκολος ἢ ὁ καιρὸς ἐστὶν ἀσύμφορος, οἷον πολὺς χεῖμων ἢ καῦμα πολὺ, μὴ

δεύειν συμβαλεῖν αὐτοῖς ἐκεῖσε, ἀλλὰ σπουδάζειν μᾶλλον συνάγειν
 εαυτὸν καὶ τόπον ἐπιτήδειον κρατεῖν εἰς ἀπληκτον καὶ ὑπερτί-
 δεσσαι, μέχρις οὐ καὶ τόπου καὶ ὥρας τῆς ἐπιτηδείας τύχοι,
 καὶ μὴ ἀκουσίως συμβάλλειν. τοῦτο γὰρ ποιῶν οὐχὶ τὸν ἐχθρὸν
 φεύγει, ἀλλὰ τὸν φανῶν τόπον φυλάττεται.

14.* [Περὶ τοῦ μὴ σκυλεύειν ἐχθρούς ἐν καιρῷ
 μάχης.] Σκυλεύειν δὲ νεκρούς ἢ τούλῳ ἢ προσάτῳ πολεμίων

CONSTITUTIO XIII.

οἶον πολλοῦ χειμῶνος ἢ ὁμοίως καύματος, μὴ ἐπιτη-
 4585 δεύσης συμβαλεῖν αὐτοῖς ἢ τότε ἢ ἐκεῖσε, ἀλλὰ σπούδαζε
 μᾶλλον συνάγειν σεαυτὸν καὶ τόπον ἴδιον κρατεῖν εἰς
 ἀπληκτον καὶ ὑπερτίδου, μέχρις ἂν καὶ τόπου ἐπι-
 τηδείου καὶ καιροῦ ὁμοίως εὐπορήσης, καὶ μὴ ἀκουσίως
 συμβάλλης. τοῦτο γὰρ ποιῶν οὐχὶ τὸν ἐχθρὸν φεύξῃ,
 4590 ἀλλὰ τὸν ἀνεπιτήδειον καὶ ἀσύμφορον τόπον φυλαττό-
 μενος ἔσῃ.

15. Θεοῦ δὲ νίκην παρέχοντος, ἐὰν οἱ πολέμιοι τρα- 14.
 πῶσιν, ἀπέχεσθαι τοῖς στρατιώταις παράγγελλε τοῦ

4584. ὁμοίως omm. **A P₁ E** || 4585. ὥστε συμβαλεῖν **A P₁ E** || ἢ ἐν ἐκείνῳ
 τῷ καιρῷ ἢ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον **A P₁ E** || 4587. ἀπληκτον **A**, ἀπληκτον **P₁ E** ||
 ὑπερτίδου] **A P₁ E** addunt τὸν πόλεμον || 4587—4588. τόπον εὐπορήσης]
 τόπον καὶ καιρὸν ἐπιτήδειον εὐρης **A P₁ E** || 4589. συμβάλλης **W** || οὐχι **W A** ||
 τῶν **W** || ἐχθρῶν **W**, omm. **P₁ E** || φεύγεις **A P₁ E** || 4590. ἐπιτήδειον **P₁** || 4590—
 4591. φυλ. ἔσῃ] παραφυλάττη **A P₁ E** || 4592. §. 15.] Cf. XX, 104. (Mgn.) ||
 4592—4593. τραπῶσι **A P₁ E** || 4593—4594. ἀπέχεσθαι σκυλεύειν] παράγ-

ἐπιτηδεύσης, ἵνα συμβάλλῃς πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἢ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἢ εἰς τὸν καιρὸν
 ἐκεῖνον, ἀλλὰ σπούδαζε μᾶλλον, ἵνα σωρεύσης τὸν στρατὸν σου καὶ κρατῇς ἴδιον τόπον εἰς
 1995 ἀπληκτον καὶ ἀναβάλλου τὸν πόλεμον, ἕως οὗ εὐρης τόπον καὶ καιρὸν ἐπιτήδειον. καὶ ὥς,
 καὶ οὐ θέλῃς, μὴ ποιήσης πόλεμον. τοῦτο γὰρ ποιῶν οὐ φεύγεις τὸν ἐχθρὸν, ἀλλὰ ἐκφεύ-
 γεις τὸν ἀνεπιτήδειον καὶ ἀσύμφορον τόπον.

15. εἰ δὲ δώσει ὁ θεὸς νίκην καὶ τραπῶσιν οἱ πολέμιοι, παράγγελλε τοῖς στρατιώταις,

ἐπέρχεσθαι πρὸ τελείας ἐκβάσεως τοῦ πολέμου πρᾶγμα ὀλέθριον καὶ ἐπικίνδυνόν ἐστι. διὸ χρή εὐκαίρως προπαραγγέλλειν τοὺς στρατιώτας, ὥς καὶ ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις δηλοῦται, τούτων παντοίως ἀπέχεσθαι. πολλάκις γὰρ οἱ νικήσαντες διὰ τοιούτων τρόπων οὐ μόνον ἡττήθησαν, ἀλλὰ καὶ ἀπώλοντο, σκορπίσαντες ἑαυτοὺς καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν αἰφνιδιασθέντες.

CONSTITUTIO XIII.

σκυλεύειν τοὺς νεκροὺς τῶν ἐχθρῶν· τὸ γὰρ ἢ νεκροὺς σκυλεύειν ἢ τούλδῳ ἢ φοσσάτῳ πολεμίων ἐπέρχεσθαι ⁴⁵⁹⁵ πρὸ τελείας ἐκβάσεως τοῦ πολέμου πρᾶγμα ὀλέθριον καὶ ἐπικίνδυνόν ἐστι. διὸ χρή σε προπαραγγέλλειν τὸ παντοίως ἀπέχεσθαι τούτων. πολλάκις γὰρ οἱ νικήσαντες διὰ τοιούτων τρόπων οὐ μόνον ἡττήθησαν, ἀλλὰ καὶ ἀπώλοντο σκορπίσαντες ἑαυτοὺς καὶ ὑπὸ τῶν ⁴⁶⁰⁰ ἐχθρῶν αἰφνιδιασθέντες καὶ οὕτως κινδυνεύσαντες.

γελλε (παράγγελε **P₁E**) τοὺς στρατιώτας μὴ ἀποδύειν ἢ σκυλεύειν **AP₁E** || 4594. τοὺς πίπτοντας ἐχθροὺς **AP₁E** || 4594—4595. Verba id γ. ἢ ν. σκ. omm. **AP₁** || 4596. τῆς τελείας **AP₁E** || συμπληρώσεως **AP₁E** || πρᾶγμα] **AP₁E** ante inserunt τοῦτο γὰρ || 4597. ἐστὶ (ἐστὶ **P₁E**) καὶ ἐπικίνδυνον **AP₁E** || -νον ἐστὶν **W** || διὸ **W** || παραγγέλλειν **AP₁E** || τοῦ **AP₁E** || 4598. καὶ οἱ **E** || 4599. διὰ τῶν τοιούτων **P₁E** || 4599—4600. ἀλλὰ καὶ τελείως **AP₁E**.

ἵνα μὴ ἐκδύωσι τοὺς νεκροὺς τῶν πολεμίων καὶ ἐπαίρῃσι τὰ ἄρματα αὐτῶν, ἐπειδὴ τὸ συνάγειν ἄρματα εἰς τὸν πόλεμον ἢ ἐμβαίνειν εἰς τὸ τοῦλδον ἢ εἰς τὸ φοσσάτον τῶν πολε- ²⁰⁰⁰ μίων πρὸ τοῦ τελειωθῆναι πλήρη τὸν πόλεμον πρᾶγμά ἐστιν ἑλεεινὸν καὶ ἐπικίνδυνον. διὰ τοῦτο ὀφείλεις προπαραγγέλλειν, ἵνα τοιοῦτόν τι μὴ ποιῶσιν οἱ στρατιῶται. πολλοὶ γὰρ ^{c. 1308 Lami.} νικήσαντες οὐ μόνον ἡττήθησαν || ἐκ τούτου καὶ ἐτράπησαν, ἀλλὰ καὶ ἀπώλοντο· ἐσκορπίσθησαν γὰρ εἰς τὰ ἄλογα καὶ εἰς τὰ πρᾶγματα καὶ αἰφνιδίασαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ καὶ ἐκινδύνευσαν.

2005

1999. 2000. ἄρματα C || 2000. id prius om. C || 2001. πρᾶγμα ἐστὶν C || 2002. τοιοῦτον τί C || 2003. Pro eo, quod inserui, 7—8 litterarum lacuna in C || 2004. αἰφνιδίασαν] cf. Psaltes p. 201.

13. [Περὶ ἀπλήκτων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς τῶν ἀλόγων ἀποτροπῆς.] [Cf. Vol. I. p. 287.] Χρὴ ἐν τοῖς ἀπλήκτοις τῶν πολεμίων ἐγγιζόντων καὶ προσδοκώμενου πολέμου Σκυδικοῦ μάλιστα γίνεσθαι, εἰ μὲν προλαβὼν ἐν φροσάτῳ διάγει ὁ στρατὸς καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀναμένει ἐκεῖσε, εὐτρεπίζειν καὶ ἀποτιδέναι χόρτον ἢ ἄχυρον μιᾶς ἢ δευτέρας ἡμέρας τῶν ἀλόγων, εἰ δὲ κινήσει ὁ στρατὸς καὶ βούλεται ἐν ἐτέρῳ ἀπλήκτῳ ἀπελθεῖν ἀκεῖθεν παρατάξασθαι, ἀναγκαῖον χόρτον ἢ ἄχυρον καὶν μιᾶς ἡμέρας βαστάζειν

CONSTITUTIO XIII.

16. Ὅπερ δὲ ἡμῖν καὶ πρότερον εἴρηται, δεῖ μάλιστα τῶν πολεμίων ἐγγιζόντων καὶ προσδοκώμενου πολέμου, εἰ μὲν ἐν φροσάτῳ διάγει ὁ στρατὸς καὶ τοὺς
 4605 ἐχθροὺς ἀναμένει | ἐκεῖσε, μὴ μόνον εὐτρεπίζειν καὶ [p. 178. M.] ἀποτιδέναι χόρτον ἢ ἄχυρον μιᾶς ἢ δευτέρας ἡμέρας τῶν ἀλόγων, ἀλλὰ καί, ἐὰν κινήσῃ ὁ στρατὸς καὶ βούλεται καὶ ἐν ἐτέρῳ ἀπλήκτῳ ἀπελθεῖν ἀκεῖθεν παρατάξασθαι, ἀναγκαῖόν ἐστιν ὅσπερ χόρτον ἢ ἄχυρον καὶν

4602. XI, 12. || 4603. τῶν omm. **A P₁ E** || 4604. ἵνα inseruit **W** post πολέμου || ἐὰν pro εἰ μὲν **W** || διάγει **W** || 4605. ἀναμένει **W** || ἐκεῖθεν **Meursii codex tert.** || 4606. ἀποτιδέσθαι **A P₁ E** || 4607. λόγῳ τῶν ἀλόγων **A P₁ E** || 4607—4608. βούλεται **A P₁ E** || 4608. καὶ omm. **P₁ E** || πλήκτῳ **Meursii codex tert. et A**, ἀπλήκτῳ **P₁** || ἀκεῖθεν **W**, καὶ ἀπ' ἐκεῖθεν **A**, καὶ ἀπεκεῖθεν **P₁ E** || 4609. -ον ἐστὶν **W**, -ον ἐστὶν **A P₁ E** || καὶν **A**, καὶν **P₁ E**, om. **W**.

16. καθὼς δὲ προείπομεν, ἀρμόζει κατεξαίρετον, ὅταν πλησιάζωσιν οἱ ἐχθροὶ καὶ προσδοκᾶται ὁ πόλεμος, εἰ ἔστιν εἰς ἀπλήκτον ὁ στρατὸς καὶ ἀναμένει ἐκεῖ τοὺς ἐχθροὺς, ἵνα εὐτρεπίσῃ καὶ ἀποθήσῃς ἐκεῖ χόρτον ἢ ἄχυρον εἰς τὰ ἄλογα μιᾶς ἡμέρας ἢ δύο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπλήκτου ἐκείνου ἂν κινήσῃ ὁ στρατὸς καὶ θέλῃ ἀπληκεῦσαι εἰς ἄλλον τόπον
 2010 πρὸς τὸ παρατάξαι ἀπεκεῖ, ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ βαστάζειν χόρτον ἢ ἄχυρον μιᾶς ἡμέρας

2008. ἀποθήσῃς] cf. 1023. || 2010. -ον ἐστὶν **C**.

καὶ οὕτως ἐν τῷ γινομένῳ προσάτω ἀποτίδεσθαι τοῦτον. ἴσως γὰρ οὐ συγχωροῦνται ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν οἱ (εἰς ὑπηρεσίαν ἀφωρισμένοι) πάλλικες αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐξελθεῖν καὶ χορτολογῆσαι, οὔτε δὲ τὰ ἄλογα εἰς βοσκήν ἐκβαλεῖν. εἰ δὲ οἱ ἐχθροὶ πολὺ ἐγγίζουσιν, οὐκ ἄτοπον ἐν τῷ περιπατεῖν, ὥς εἴρηται, ἑκαστον συνάγειν τὸν χόρτον, τὸν ὀφείλοντα ἀποτεδεῖναι. οὐδὲ γὰρ μετὰ τὸ ἀπλικεῦσαι πολλάκις

CONSTITUTIO XIII.

μιάς ἡμέρας βαστάζειν καὶ οὕτως ἐν τῷ γινομένῳ προσ- 4610
 σάτω ἀποτίδεσθαι τοῦτον. ἴσως γὰρ οὐ συγχωροῦνται
 ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν οἱ ὑπηρετοῦντες παῖδες αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
 ἐξελθεῖν καὶ χορτολογῆσαι, οὔτε δὲ τὰ ἄλογα εἰς βοσκήν
 ἐκβαλεῖν.

16. 17. Εἰ δὲ οἱ ἐχθροὶ πολὺ ἐγγίζουσιν, οὐκ ἄτοπον 4615
 ἐν τῷ περιπατεῖν, ὥς καὶ ἀλλαχοῦ ἡμῖν εἴρηται, ἑκαστον
 συνάγειν τὸν χόρτον, τὸν ὀφείλοντα ἀποτεδεῖναι. οὐδὲ
 γὰρ μετὰ τὸ ἀπλικεῦσαι πολλάκις συγχωροῦνται οἱ

4613. οὔτε δὲ] οὐδὲ A P₁ E || 4615. οὐκ ἔστιν ἄτοπον A P₁ E || 4616. ὥς
 καὶ ἀλλ. ἡμ. εἴρ. omm. A P₁ E || XI, 13. || 4617. τὸν prius omm. A P₁ E ||
 4618. ἀπλικεῦσαι A.

καὶ ἀποτιθέναι αὐτὰ εἰς τὸ γινόμενον ἀπληκτον. ἴσως γὰρ οὐ συγχωροῦνται παρὰ τῶν
 ἐχθρῶν οἱ δουλεύοντες παῖδες τοῖς στρατιώταις, ἵνα εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐξέλθωσι καὶ
 χορτολογήσωσιν ἢ ἐκβάλλωσι τὰ ἄλογα εἰς βοσκήν.

17. ἂν δὲ πολὺ πλησιάζουσιν οἱ ἐχθροί, οὐκ ἔστι κακόν τι, ὥς ἀνωτέρω εἵπομεν, ἵνα
 συνάγῃ εἰς ἑκαστος στρατιώτης χόρτον, ὥς ἔτι περιπατεῖ, καὶ ἀποθήσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἀπλη- 2015

συγχωροῦνται οἱ παῖδες ἐξελθεῖν καὶ χορτολογῆσαι, πλειόνων μάλιστα
τῶν καβαλλαρίων τῶν ἐχθρῶν εὐρισκομένων.

CONSTITUTIO XIII.

παῖδες ἐξελθεῖν καὶ χορτολογῆσαι, πλειόνων μάλιστα
4620 τῶν καβαλλαρίων τῶν ἐχθρῶν εὐρισκομένων.

18. Ταῦτα μὲν σοι πρὸ τῆς τοῦ πολέμου συμβολῆς
τὰ μὲν διατάσσεσθαι, τὰ δὲ διαπράττεσθαι εἰς ἐντε-
λεστέραν μάσῃσιν τῶν τε ὑπὸ σὲ ἀρχόντων καὶ τῶν
στρατιωτῶν παρακελευόμεθα, ἐξῆς δὲ καί, ὅσα χρὴ εἴτε
4625 ποιεῖν σε, εἴτε παραφυλάττεσθαι μετὰ τῆς ὑπὸ σὲ δυ-
νάμεως ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου,
κατὰ δύναμιν ἤδη ἐροῦμεν.

4620. τῶν prius omm. **AP₁E** || 4621. Paragraphum ego distinxi ||
4622—4623. τελειοτέραν **AP₁E** || 4623. τε omm. **P₁E** || 4624. παρακελ.
AP₁E post 4621. ταῦτα habent || ἐξῆς δὲ ἐροῦμεν **AP₁E** omissis verbis infra
(4627.) κατὰ δ. ἡδ. ἐρ. || 4625. παραφυλάττεσθαι] **AP₁E** addunt τοῦ μὴ
πάθειν.

κτον. ἀφ' ἧς γὰρ ἀπληκεύσωσιν, οὐ συγχωροῦνται πολλάκις οἱ παῖδες ἐξελθεῖν καὶ χορτο-
λογῆσαι, ἐξαιρέτως, ἂν ἔχωσιν οἱ ἐχθροὶ περισσοτέρους καβαλλάρους.

18. ταῦτά εἰσιν, ᾧ στρατηγέ, ἀπερ' ὀφείλεις (τὰ μὲν) διατάττεσθαι πρὸ τῆς ἡμέρας
τοῦ πολέμου, τὰ δὲ ποιεῖν αὐτὸς σύ· καὶ παρακελευόμεθά σοι ταῦτα πρὸς τὸ μαθεῖν αὐτὰ
2020 καὶ τοὺς ὑπὸ σὲ ἀρχοντας καὶ στρατιώτας. ἄρτι δ' ἵνα εἴπωμεν καὶ ὅσα σὲ ἀρμόζει ποιεῖν
ἢ παραφυλάττεσθαι μετὰ τοῦ ὑπὸ σὲ στρατοῦ εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου.

Urbicū II. 17.: . . . ἀλλὰ δεῖ τὴν μὲν εὐχὴν γίνεσθαι ἐν ἐκείνῃ
 μάλιστα τῇ τοῦ πολέμου ἡμέρᾳ ἐν τῷ προσηύκῳ πρὶν ἢ τινα
 τῆς πόρτας ἐξελθεῖν διὰ τε τῶν ἱερέων καὶ τοῦ στρατηγοῦ,

CONSTITUTIO XIV.

ΠΟΛΕΜΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΩΝ

διάταξις ιδ'.

[p. 179. M.]

Περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου.

4630

1. 1. Ὑποτιδέμεθα οὖν σοι, ὦ στρατηγέ, πρὸ γε πάν-
 των ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου καθαρόν (παθῶν) εἶναι
 τὸν στρατὸν καὶ εὐχὴν γίνεσθαι διὰ τῆς νυκτὸς ἐκτενῇ
 διὰ τῶν ἱερέων καὶ ἁγιασθῆναι πάντας καὶ οὕτως καὶ
 ἔργοις καὶ λόγοις πεισθῆναι, ὅτι τὸν θεὸν ἔχουσι βοη- 4635

4628—4629. Verborum nullum vestigium in **W** || 4628. omm. **P₁E** || 4630.
 Cf. *Cecauim.* 10, 23, 24: "Ἡθελὸν σοι δὲ δηλώσαι καὶ πῶς ὀφείλεις παρατάξασθαι
 ἐν ἡμέρᾳ πολέμου, ἀλλ' ἵκανῶς οἱ ἀρχαιότεροι ἐξέθεντο καὶ (ἐν [cf. 43,
 13]) τούτοις ἀρκεσθῆσθαι || 4631. § 1.] Cff. „*Ined. T. Leonis.*“ XLIV. 1.: Δεῖ δὲ
 πρὸ πάντων καθαρόν παθῶν εἶναι πρὸ τοῦ πολέμου τὸν στρατὸν σὺν τῷ στρατηγῷ,
 πρὸ μέντοι μιᾶς τοῦ πολέμου ἡμέρας, εὐχὴν τε καὶ τὴν λεγομένην ἐκτενῇ [ἐκτενῇ
 legendum pro ἐκ Πνεύματος Vol. I. p. 297, in app.] παρὰ τῶν ἱερέων ὑπὲρ τῆς
 τοῦ στρατοῦ σωτηρίας γενέσθαι, τῆς δὲ κυρίας καὶ ὁρισμένης ἐπιστάσης λοιπὸν
 ἡμέρας καὶ τῆς θείας συντελεσθείσης μυσταγωγίας, οὕτω δὲ τῶν ἀχράντων καὶ
 ζωοποιῶν ἅπαντας μετασχεῖν μυστηρίων || γε omm. **A P₁E** || 4632. παθῶν inserui ||
 4633. γίνεσθαι **ego**, γενέσθαι **codd.** || 4634—4635. καὶ λόγοις καὶ ἔργοις **P₁E**.

⟨Περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου.⟩

1. Ὅφειλε πρὸ παντὸς ὁ στρατὸς εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ πολέμου καθαρὸς εἶναι ἀπὸ
 τῶν παθῶν, ἵνα δὲ γένηται καὶ εὐχὴ τὴν νύκτα πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου καὶ ψαλμω-
 δία καὶ ἐκτεναὶ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἵνα κοινωνήσῃ ὁ στρατὸς ὅλος καὶ οὕτως 2025

2022. Inscriptionem addidi || 2024—2025. ψαλμωδία] cf. *Crönert* p. 47. || 2025. ἐκτεναὶ] cf. *Const.*
Porph. p. 30., 7; et *Reiskii Comment.* II, 134.

καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων τὸ Κύριε ἐλέησον ἐπιμόνως ἅπαν-
τας λέγειν.

Urbiciū VII² [Περὶ τῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου ὀφει-
λόντων παραβυλάττεσθαι.] 1. Χρὴ τὸν στρατηγὸν μὴδὲ πολλὰ
πονεῖν ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς συμβολῆς, ἵνα μὴ τῷ πολλῷ κόπῳ
καὶ τῇ συντριβῇ τῶν ἀναγκαίων ἐπιλάθεται, μὴδὲ κατολιγωρεῖν
αὐτὸν ἐκ τῆς φροντίδος, ἀλλὰ ἀνδρῶς (καὶ εὐδαρσῶς)¹ παρέρχεσθαι
τὴν παράταξιν καὶ προδυσμοποιεῖν πάντας. καὶ μὴ συμπλέκεσθαι

¹ Habet Rec. Ambros.

CONSTITUTIO XIV.

Δόν, καὶ ἐπὶ τούτῳ κινήσας πρὸς τὸν πόλεμον λαμπροῦς
καὶ προδύμους.

2. Σὲ δὲ μὴ πολλὰ πονεῖν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς συμβο- 2.
λῆς, || ἵνα μὴ τῷ πολλῷ κόπῳ καὶ τῇ συντριβῇ τῶν c. 849.
4640 ἀναγκαίων ἐπιλανθάνῃ, μὴδὲ κατολιγωρεῖν σε ἀπὸ τῆς
φροντίδος, ἀλλὰ ἀνδρῶς καὶ εὐδαρσῶς παρέρχεσθαι
τὴν παράταξιν καὶ προδυσμοποιεῖν πάντας διὰ λόγων.

3. Καὶ μὴ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις διὰ χειρός 3.

4636. τοῦτο W || 4638. πονεῖν] κοποῦσθαι A P₁ E || 4640. ἐπιλανθάνῃ
(ἐπιλανθάνειν P₁ E) τῶν ἀναγκαίων (syll. γκαί in A in ras.) A P₁ E || μὴδε W,
μὴ δὲ P₁ E, μὴδὲν Meursii codex || 4641. ἀλλ' P₁ E.

ἀποκινήσῃ πρὸς τὸν πόλεμον. δύνανται γὰρ καὶ ἐκ τούτου γενέσθαι προθυμότεροι, ἐπειδὴ
θαρροῦσιν, ὅτι ἔχουσι τὸν θεὸν βοηθὸν καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα, τὴν Θεοτόκον.

2. σὺ δέ, στρατηγέ, οὐκ ὀφείλεις κοπιᾶν πολλὰ εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ πολέμου, ἵνα μὴ
ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κόπου συντριβόμενος ἐπιλανθάνῃς τῶν ἀναγκαίων, ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τοῦ
2030 ἔχειν φροντίδας ὀφείλεις περιπατεῖν ῥαθυμὸς καὶ στυγνός, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνδρῶς καὶ
μετὰ θάρρους διαβαίνειν ἄνω καὶ κάτω εἰς τὴν παραταγὴν καὶ προδυσμοποιεῖν ἅπαντας
διὰ λόγων.

3. πρὸς τοὺς ἐναντίους δὲ μὴ πολεμῆς μετὰ χειρῶν (τοῦτο γὰρ στρατιώτου μᾶλλον

2029. ἐπιλανθάνεσθαι] cf. Helbing 61, Blass-Debrunner §. 87. || 2030. ῥαθυμὸς] cf. Crönert p. 51.

τοῖς πολεμίοις (στρατιώτου γὰρ μάλλον ἢ στρατηγοῦ τοῦτο ἔστι), τὰ δὲ προσήκοιτα πράξαντα ἐν ἐπιτηδεῖω ἵστασθαι τόπῳ, ὅθεν ὁρᾶν δύναται τοὺς τε κάμνοντας καὶ τοὺς, ὡς εἰκός, ἀμελοῦντας, καὶ ἐπευχόμενον τὰ δέοντα σπουδάζειν διὰ τῶν ἐν ὑποβοηθείᾳ ὄντων συναίρεσθαι τῷ δεομένῳ μέρει, τοῦτ' ἔστιν διὰ τῶν πλαγιοφυλάκων καὶ νωτοφυλάκων.

2. Χρὴ ἐν ταῖς παρατάξεσιν, εἴαν πρὸς τοξότας ἔστιν ὁ πόλε-

CONSTITUTIO XIV.

(στρατιώτου γὰρ μάλλον ἢ στρατηγοῦ τοῦτο ἔστιν), ἀλλὰ ποιεῖν σε μὲν τὰ ἀρμόζοντα πάντα, ἐν ἐπιτηδεῖω δὲ 4645 ἵστασθαι τόπῳ, ὅθεν ὁρᾶν δύνασαι τοὺς τε ἀγωνιζομένους καὶ τοὺς, ὡς εἰκός, ἀμελοῦντας, καὶ ἐπεύχεσθαι τὰ δέοντα καὶ σπουδάζειν διὰ τῶν ἐν ὑποβοηθείᾳ ὄντων συναίρεσθαι τῷ δεομένῳ μέρει, τοῦτ' ἔστιν διὰ τῶν πλαγιοφυλάκων καὶ νωτοφυλάκων. 4650

4. 4. Ἐάν μὲν οὖν ἐν ταῖς παρατάξεσί σου πρὸς τοξό-

4644. τοῦτο γὰρ στρατιώτου μάλλον ἔστιν οὐ (P₁E addunt τοῦ) στρατηγοῦ habent A et — omisso μὴ (4643.) — P₁E || τοῦτο ἐστίν W, τοῦτό ἐστιν M || 4645. σε MW || 4646. δυνήσῃ AP₁E || 4647. ὡς εἰκός omm. AP₁E || 4648. ἐπιβοηθεία A || 4649. συναίρεσθαι] ἐπιβοηθεῖν AP₁E || δεομένῳ] καταπορουμένῳ AP₁E || τοῦτ' ἔστι M, τουτέστιν W AP₁E || 4651. εἰ P₁E || μὲν omm. AP₁E || παρατάξεσιν W.

fol. 37^v

ἔστιν, οὐχὶ στρατηγοῦ), ἀλλ' ὀφείλεις μάλλον διατάσσεσθαι | καὶ ποιεῖν τὰ ἀρμόζοντα καὶ ἵστασθαι εἰς ἐπιτήδειον τόπον, ὅθεν δύνασαι βλέπειν καὶ τοὺς σπουδάζοντας εἰς τὸν πόλεμον <καὶ> τοὺς τυχὸν ἀμελοῦντας. καὶ προθυμοποιεῖν ἐπὶ πλέον ἕνα ἕνα καὶ διεγείρειν καὶ παραβοηθεῖν διὰ τῶν πλαγιοφυλάκων καὶ τῶν ὀπισθοφυλάκων, εἰς οἷον μέρος νοήσεις, ὅτι ἀρμόζει δοθῆναι βοήθεια. 35

4. πλὴν, εἴαν πρὸς τοξότας ἔχῃς τὸν πόλεμον, φεῦγε τοὺς δυσκόλους τόπους καὶ τὰς

2035. ἵστασαι C. || 2036. καὶ inserui || ἐπιπλέον C.

μος, τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων καὶ δυσχερεῖς τόπους κατὰ τὸ δυνατόν φυλάττεσθαι καὶ ἢ ἐν τῷ ὕψει τὴν παράταξιν τάσσειν, ἢ τελείως ἀποβαίνειν τοῦ ὄρους καὶ ἐν ὁμαλωτέρῳ (τόπῳ)¹ καὶ γυμνῷ τάσσεσθαι, ἵνα μὴ τῶν ἐχθρῶν, ὡς εἰκός, ἐκεῖθεν ἐνεδρευόντων ἀπὸ τοῦ ὕψους ἢ παράταξις ἀδρόως βιάζεται.

3. Χρὴ μὴδὲ συμπλέκεσθαι παρατάξει πολεμίων, μὴδὲ τὴν ἰδίαν

¹ Hoc loco inseruit Rec. Ambros.

CONSTITUTIO XIV.

τας ἐστὶν ὁ πόλεμος, τοὺς | δυσχερεῖς τόπους καὶ τοὺς [p. 180. M.]
 πρόποδας τῶν ὀρέων ἡγουν τὰς πρώτας ἀναβάσεις ἐπὶ
 τὰ ὄρη πάντως τούτους φυλάττου καὶ μὴ ἐν αὐτοῖς
 4655 σύμβαλλε τὴν μάχην, εἴγε δυνατόν σοί ἐστιν. καὶ ἢ ἐν
 τῷ ὕψει τὴν παράταξιν ἐκτάσσε ἢ τελείως ἀπόβαινε
 τοῦ ὄρους καὶ ἐν ὁμαλωτέρῳ καὶ γυμνῷ τόπῳ παρα-
 τάσσου, ἵνα μὴ τῶν ἐχθρῶν, ὡς εἰκός, ἐκεῖθεν ἐνε-
 δρευόντων ἀπὸ τοῦ ὕψους ἢ παράταξις ἀδρόως βιάζεται.
 4660 5. Ἀλλὰ μὴδὲ συμπλέκου παρατάξει πολεμίων, μὴδὲ 5.
 τὴν ἰδίαν σου προδείκνυε αὐτοῖς, πρὶν ἂν τὴν τάξιν

4652. δυσκόλους **AP₁E** || τόπους] **P₁E** addunt ἀπόφενγε || 4653—
 4654. Pro τὰς φυλάττου **AP₁E** habent τὰ κατώτερα μέρη φυλάττου ||
 4654. πάντως om. **W** || φύλαττε **M** || 4655. εἴγε δ. σ. ἐστιν omm. **AP₁E** ||
 σοι ἐστιν **M**, σοι ἐστιν **W** || 4656. ἀπόβαινε ἀπὸ τ. ὀ. **P₁E** || 4657—4658.
 παράτασσε* **A**, παράτασσε **P₁E** || 4659. ἢ **AE** || 4660. μὴδε **W**, μὴ δὲ **M** ||
 μὴδε **W**, μὴ δὲ **P₁** || 4660—4661. μὴδὲ τὴν] τὴν δὲ **M** || 4661. σοι **P₁E**.

²⁰⁴⁰ ποδαγαίας, καί, ἂν δύνασαι, μὴδέποτε ποιήσης ἐκεῖ πόλεμον, ἵνα μὴ ἔχῃς τὴν τοξείαν ἀπὸ ὕψους, ἀλλὰ εἴτε εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ποίει τὰς παραταγὰς σου, ἢ κατὰβαινε τελείως εἰς ὁμαλὸν τόπον καὶ γυμνὸν καὶ παράτασσε ἐκεῖ.

5. ἀλλὰ μὴδὲ πρὸς παραταγὴν πολεμίων πρῶτον || ἐνδώσεις πόλεμον, μὴδὲ τὴν c. 1309 Lami.

2040. ποδαγαίας] verbum lexicis addendum || 2043. πόλεμον eadem m. exaravit in mge cod C.

προδεικνύειν αὐτοῖς, πρὶν ἂν τὴν τάξιν αὐτῶν κατανοῇσαι καὶ τάς, ὡς εἰκός, μελετωμένας παρ' αὐτῶν ἐνέδρας πολυπραγμονῆσαι.

4. Χρή, εἰάν οἱ τόποι τῆς συμβολῆς γυμνοὶ εἰσι καὶ ἀναπεπταμένοι καὶ οὐκ ἔστιν εὐκόλως τὴν δευτέραν τάξιν κρύπτειν ἐν αὐτοῖς, εἰς τὸ μὴ τοὺς ἐχθροὺς προγινώσκειν ἐν τῷ κινεῖν τὸν στρατὸν πρὸς μάχην, ἐντεῦθεν ἤδη τὴν δευτέραν τάξιν κατ' οὐραν τῆς πρώτης πλησίον συνακολουθεῖν, ὥστε τὰς δύο ὡς μίαν τοῖς ἐναντίοις

CONSTITUTIO XIV.

αὐτῶν κατανοήσης καὶ τάς, ὡς εἰκός, μελετωμένας παρ' αὐτῶν ἐνέδρας ἥτοι ἐγκρύμματα πολυπραγμονήσης.

6. 6. Ἐάν δὲ οἱ τόποι, ἐν οἷς μέλλεις συμβάλλειν, γυμνοὶ εἰσι καὶ πεδινοὶ καὶ οὐκ ἔστιν εὐκόλως τὴν δευτέραν σου τάξιν κρύπτειν ἐν αὐτοῖς, εἰς τὸ μὴ τοὺς ἐχθροὺς προγινώσκειν ἐν τῷ κινεῖν τὸν στρατὸν εἰς τὴν μάχην, ἐντεῦθεν ἤδη τὴν δευτέραν τάξιν κατόπισθεν τῆς πρώτης πλησίον συνακολουθεῖν ποιήσον, ὥστε τὰς δύο ὡς μίαν

4662. κατανοήσεις A || τὰς] τὰ A E, ταῦτα P₁ || μελετωμένας] γινόμενα A P₁ E || 4663. ἐνέδρας ἥτοι omm. A P₁ E || πολυπραγμονήσεις A || 4664. μέλλεις M W; cf. 3344. || 4664—4665. γυμνοὶ εἰσι M A P₁ E, γυμνοὶ εἰσι W || 4667. προγινώσκειν] A P₁ E addunt αὐτήν || 4668. ἐντ. ἤδη] ποιήσον A P₁ E omisso hoc vocabulo inferius || β P₁ || παράταξιν P₁ E || 4669. καὶ πλησίον A P₁ E || β P₁ || ὡς] εἰς M W A.

ιδικίην σου παραταγὴν δείξης πρῶτον τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἂν καταμάθῃς τὰς παραταγὰς αὐτῶν καὶ τὰ μελετώμενα τυχὸν παρ' αὐτῶν ἐγκρύμματα πολυπραγμονήσης.

6. ἂν δὲ οἱ τόποι, πρὸς οὓς μέλλεις ποιῆσαι πόλεμον, πεδινοὶ ὧσι καὶ γυμνοὶ καὶ οὐ δύνασαι κρύπτειν ἐν αὐτοῖς εὐκόλως τὴν δευτέραν παραταγὴν πρὸς τὸ (μὴ) καταμανθάνειν αὐτήν τοὺς πολεμίους, ὅτε ἀποκινεῖς ἀπὸ τοῦ ἀπλήκτου πρὸς τὸν πόλεμον, ποιήσον τὴν δευτέραν παραταγὴν, ἵνα ἀκολουθῇ ἐγγὺς τῆς πρώτης, ὥστε φαίνεσθαι τὰς

ραίνεσθαι [παράταξιν βοήθειαν]. ὅτ' ἂν δὲ ὡς ἀπὸ ἐνὸς μιλίου τῆς τῶν πολεμίων γένηται παρατάξεως, τότε τὴν δευτέραν κατ' ὀλίγον ἐμβραδύνουσιν χωρίζεσθαι τῆς πρώτης τὸ εἰρημένον διάστημα καὶ εἰς τὸ ἴδιον σχῆμα καδίστασθαι. ἐντεῦθεν γὰρ οὐδὲ τοῖς πολεμίοις εὐγνωστος ἡ τάξις γίνεται, * οὐδὲ τοῖς συμμάχοις.

CONSTITUTIO XIV.

4670 τοῖς ἐναντίοις φαίνεσθαι. ὅτ' ἂν δὲ ἀπὸ ἐνὸς μιλίου τῆς τῶν πολεμίων γένηται παρατάξεως, τότε τὴν δευτέραν χρεὸν κατ' ὀλίγον ἐμβραδύνουσιν χωρίζεσθαι τῆς πρώτης τὸ εἰρημένον διάστημα καὶ εἰς τὸ ἴδιον σχῆμα καδίστασθαι. ἐντεῦθεν γὰρ τοῖς πολεμίοις οὐκ εὐγνωστος
4675 πρὸ πολλοῦ ἡ τάξις γίνεται.

7. Τὰς δὲ ὑποχωρήσεις καὶ φυγὰς τῶν ἐχθρῶν 7. σκέπτου καὶ μὴ ἀκρατῶς ἐπιτρέχε διὰ τὰ σοφίσματα [p. 181. M.] τά, ὡς εἰκός, γινόμενα, ἀλλὰ μετὰ συντάξεως δίωκε, ἕως οὗ λάβῃς πληροφορίαν τῆς ἀσφαλείας τῆς νίκης.

4670. όταν **WE** || 4671. γένωνται **AP₁E** || τότε χρὴ τὴν δευτέραν **AP₁E** || 4672. κατ' ὀλίγον **MWE** || χωρίζειν αὐτὴν **MW** || ἀπὸ τῆς **AP₁E** || 4674. καδίστασθαι **ego**, ἀποκαδίστασθαι **AP₁E**, καθισιᾶν **MW**; postea inserunt **MW** verba ὥστε εἶναι δευτέραν παράταξιν || 4674—4675. οὐκ εὐγν. πρὸ πολλοῦ τοῖς πολεμίοις **AP₁E** || 4677. ἀκρατῶς] **A** addit καὶ ἀφυλάκτως, **P₁E** καὶ ἀτάκτως || πανουργεύματα **AP₁E** || 4678. διώκης **A** || 4679. οὗ **omm. MW** || λάβεις **M**.

2050 δύο ὡς μίαν. όταν δὲ ἔλθῃς ἀπὸ ἐνὸς μιλίου τῆς παραταγῆς τῶν πολεμίων, τότε ποιήσον τὴν δευτέραν παραταγὴν ὀλίγον ὀλίγον ἀργότερα περιπατεῖν καὶ χωρισθῆναι ἀπὸ τῆς πρώτης παραταγῆς τοσοῦτον διάστημα, ὅσον προείπομεν, καὶ κατασταθῆναι αὐτὴν εἰς τὸ ἴδιον σχῆμα καὶ γενέσθαι δευτέραν παραταγὴν. ἐκ τούτου γὰρ οὐ καταμανθάνουσιν ἀπὸ μακρόθεν οἱ πολέμοι τὴν σύνταξίν σου.

2055 7. σκέπτου δὲ τὰς ὑποχωρήσεις καὶ τὰς φυγὰς τῶν ἐχθρῶν καὶ μὴ διώκης αὐτοὺς ἀκράτητα διὰ τὰ γινόμενα παρ' αὐτῶν ἐπιτηδεύματα, ἀλλὰ δίωκε μετὰ συντάξεως, ἕως οὗ λάβῃς πληροφορίαν, ὅτι μετ' ἀσφαλείας ἐστὶν ἡ νίκη.

2053—2054. ἀπομακρόθεν **C**, cf. 1908.; apud *Cecum.* 34, 20: ἀπομήκοθεν.

5. Χρή, εἴαν ὑπὲρ τοὺς πλαγιοφυλάκας καὶ τοὺς εἰς ἐνέδραν κατὰ τῶν ἐχθρῶν πεμπομένους ἢ τῶν ἐναντίων ἔροδος κατὰ τῆς πρώτης τάξεως μηνυθῇ, [δεῖ] ἐκ τῶν εἰς τὰ ἄκρα τῆς δευτέρας τάξεως τασσομένων βάνδων μετατίθεσθαι αὐτοῖς, εἰ μὲν ἐξ ἐνὸς πλαγίου ἔρχονται, ἐξ ἐκείνου τοῦ κέρατος, εἰ δὲ ἐκ τῶν δύο, ἐξ ἑκατέρων. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κατὰ νότου τῆς δευτέρας τάξεως ἔρχομένοις, εἰ μὴ ἀρκούσιν οἱ νωτοφυλάκες αὐτῆς διὰ τῶν αὐτῶν ἀρμό-

CONSTITUTIO XIV.

8. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπέλευσις μηνυθῇ κατὰ ⁴⁶⁸⁰ τῆς πρώτης παρατάξεως καὶ οὐκ ἔστι πῶς ἢ διὰ τῶν πλαγιοφυλάκων ἢ διὰ τῶν εἰς ἐνέδραν κατὰ τῶν ἐχθρῶν πεμπομένων βοηθεῖν, τότε δεῖν ἐκ τῶν εἰς τὰ ἄκρα τῆς δευτέρας παρατάξεως τασσομένων βάνδων μετατίθεσθαι εἰς αὐτούς, εἰ μὲν ἐξ ἐνὸς πλαγίου ⁴⁶⁸⁵ ἔρχονται, ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους, εἰ δὲ ἐκ τῶν δύο, ἐξ ἑκατέρωθεν. ὁμοίως δὲ καὶ || τοῖς κατὰ νότου τῆς δευτέρας τάξεως ἔρχομένοις, εἴαν μὴ ἀρκῶσιν οἱ νωτο-
- c. 852.

4681. οὐκ ἔστιν W, οὐκ ἔστι MAP₁E || 4682. ἐνέδραν Meursii codex, ἐνέδραν MW, ἔγκρυμμα AP₁E || 4686. β P₁E || 4686—4687. ἑκατέρωθεν MW, ἐξ ἑκατέρωθεν Meursii codex, ἐξ ἀμφοτέρων AE, ἐξαμφοτέρων P₁ || 4687. τοῖς κατὰ νότου] πρὸς τοὺς ὀπισθεν AP₁E || 4688. παρατάξεως AP₁E || ἔρχο-
μένους A.

8. ἂν δὲ μηνυθῇ, ὅτι ἔρχονται οἱ ἐχθροὶ κατὰ τῆς πρώτης παραταγῆς καὶ οὐκ ἔχῃς πῶς ἢ διὰ τῶν πλαγιοφυλάκων ἢ διὰ τῶν πεμπομένων εἰς ἐγκρύμματα βοηθῆσαι αὐτῇ, τότε ἀρμόζει, ἵνα ἐκ τῶν βάνδων τῶν ὄντων εἰς τὰ ἄκρα τῆς δευτέρας παραταγῆς, ²⁰⁶⁰ χωρίσης καὶ ἀποστείλῃς εἰς τὴν πρώτην παραταγὴν· εἰ μὲν ἀπὸ ἐνὸς πλαγίου ἔρχονται οἱ ἐχθροί, ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους ἵνα μεταστήσῃς, ὡς εἴρηται, βάνδον ἀπὸ τῆς δευτέρας παραταγῆς εἰς τὴν πρώτην, εἰ δὲ ἐκ τῶν δύο μερῶν ἔρχονται, ἵνα καὶ σὺ ἐκ τῶν δύο μερῶν τῆς δευτέρας παραταγῆς μεταστήσῃς ὁμοίως εἰς τὴν πρώτην βάνδα εἰς βοήθειαν αὐτῆς. ἂν δὲ ὀπισθεν τῆς δευτέρας παραταγῆς μάθῃς, ὅτι ἔρχονται οἱ ἐχθροὶ καὶ οὐκ ²⁰⁶⁵

ξεσθαι, (τὰ αὐτὰ ποιεῖν) εἰς τὸ τοὺς λοιποὺς ἀπερισπάστως μένειν πρὸς βοήθειαν τῆς πρώτης.

Urbicū VII² 7. Χρή, εἰς πολὺς ὁ τῶν ἐχθρῶν στρατός ἐστι καὶ διὰ πλήθος ἀλόγων ἢ ἀνδρῶν κομπὸς φαίνεται, μὴ ἐπιτηδεύειν εὐδὺς εἰς ὑψηλὸν τόπον τὸν στρατὸν τάσσειν τῶν ἐχθρῶν μήκοθεν ὄντων, ἵνα μὴ τῇ δέᾳ τοῦ πλήθους προκαταλαμβανόμενος δειλιάσῃ προχείρως, ἀλλ' ἐν κοιλοτέρῳ τόπῳ τάσσειν αὐτόν, ὅθεν οὐδὲ

CONSTITUTIO XIV.

4690 φύλακες αὐτῆς δι' ἑαυτῶν ἀρμόζεσθαι, τὰ αὐτὰ ποιήσης, ἵνα οἱ λοιποὶ ἀπερίσπαστοι μένωσι πρὸς βοήθειαν τῆς πρώτης παρατάξεως.

9. Ἐὰν δὲ πολὺς ἐστὶν ὁ τῶν ἐχθρῶν στρατός καὶ 9. διὰ πλήθος ἀλόγων ἢ ἀνδρῶν κομπὸς ἤγουν ἐξωγκωμένος φαίνεται, μὴ ἐπιτήδευε εὐδὺς εἰς ὑψηλὸν τόπον τὸν στρατὸν τάσσειν μήκοθεν τῶν ἐχθρῶν ὄντων, ἵνα 4695 μὴ τῇ δέᾳ τοῦ πλήθους προκαταλαμβανόμενος δειλιάσῃ προχείρως, ἀλλ' ἐν κοιλοτέρῳ τόπῳ τάσσει αὐτούς, ὅθεν

4689. αὐτῆς ego, αὐτοὺς MW || Verba αὐτῆς ἀρμόζεσθαι omm. AP₁E || 4690. ἀπερίσπαστοι P₁E || 4692. εἰ P₁E || ἐστὶν E || 4693. κομπὸς ego; cf. Schol. in Eurip. Phoen. 600 (ed. Schwartz); κόμπος MW || κομπὸς ἤγουν omm. AP₁E || 4693—4694. ἐξωγκωμένος P₁, ὑπέρογκος A || 4694. φαίνεται P₁E || 4695. Verba μήκοθεν ὄντων omm. AP₁E || 4697. προχείρως omm. AP₁E || βαθυτέρῳ καὶ χαμηλοτέρῳ (χαμηλωτέρῳ E) AP₁E || αὐτούς] cf. Kühner-Gerth³ I. p. 86. || δπόθεν MW.

ἀρκοῦσιν οἱ διπλοφύλακες πρὸς αὐτούς, ἵνα τὰ ὅμοια ποιήσης καὶ βάνδα ἐκ τῶν ὄντων εἰς τὰ ἄκρα τῆς παραταγῆς τῆς πρώτης χωρίσης, εἴτε ἀπὸ ἑνὸς μέρους, εἴτε ἀπὸ δύο, καθὼς βλέπεις, ὅτι ἔρχονται οἱ ἐχθροί, καὶ οἱ λοιποὶ ἵνα ᾧσιν ἀπερίσπαστοι πρὸς βοήθειαν τῆς πρώτης παραταγῆς.

2070 9. εἰ δ' ἐστὶ πολὺς ὁ στρατός τῶν ἐχθρῶν καὶ ἀπὸ πλήθους ἀλόγων ἢ ἀνδρῶν φαίνεται ὑπέρογκος, μὴ παρατάξῃς σὺ τὸν στρατὸν σου εἰς ὑψηλὸν τόπον, ἵνα μὴ ἴδῃ ἀπὸ μακρόθεν τὸ πλῆθος αὐτῶν ὁ στρατός καὶ δειλιάσῃ, ἀλλὰ μάλλον εἰς χαμηλοτέρους τόπους παράτασσε καὶ εἰς ἀποκρυφωτέρους, ὁπόθεν οὐδὲν δύνανται κατοπτεῦν τοὺς

2070. ἐστι C || 2073. ἀποκρυφωτέρους C.

* κατοπτεύειν (δύναται)¹, οὐδὲ καθορᾶται ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν· καὶ ὅτ' ἂν ἢ ἀπὸ ἐνὸς ἢ ἡμίσεως σημείου γένωνται οἱ ἐχθροί, τότε ἐν τῷ ὕψει φέρειν τὸν στρατόν, ἵνα, πρὶν δειλιάσῃ ὁ στρατός, ἢ συμβολῇ γένηται. εἰ δὲ μὴ εὐρίσκεται [ὁ]² τόπος τοιοῦτος, ἀλλὰ μήκοθεν οἱ ἐχθροὶ τῷ στρατῷ φαίνονται, προπαραγγέλλειν τῷ στρατῷ ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει, ὅτι ἀλόγων ἦτοι τούλδου πληθός ἐστι τὸ φαινόμενον καὶ οὐκ ἀνθρώπων μόνον.

¹ κατοπιεύεται MPV; Rec. Ambrosiana habet: ὅθεν οὔτε τοὺς ἐχθροὺς κατοπιεύειν καὶ ἐπιβλέπειν δύναται, οὔτε κ. τ. λ. — ² ὁ om. Rec. Ambros.

CONSTITUTIO XIV.

οὐδὲ κατοπτεύει τοὺς ἐχθρούς, οὐδὲ καθορᾶται ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν· καὶ ὅτ' ἂν ἢ ἀπὸ ἐνὸς ἢ ἀπὸ ἡμίσεως σημείου γένωνται οἱ ἐχθροί, τότε ἐν τῷ ὕψει φέρειν τὸν στρατόν, ἵνα, πρὶν δειλιάσῃ, ἢ συμβολῇ γένηται.

10.
[p. 182. M.]

10. Εἰ δὲ μὴ εὐρίσκεται τόπος | τοιοῦτος, ἀλλὰ μήκοθεν οἱ ἐχθροὶ τῷ στρατῷ φαίνονται, πρόλεγε τῷ στρατῷ ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει, ὅτι ἀλόγων ἢ τούλδου πληθός ἐστι τὸ φαινόμενον καὶ οὐκ ἀνθρώπων μόνον.

4698. Pro οὐδὲ κατοπτεύει . . . ἐχθρῶν AP₁E habent: οὐδὲ τοὺς ἐχθροὺς καθορᾶν δύνανται οὐδὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καθορᾶσθαι || 4699. διταν WE || ἢ omm. P₁E || ἀποημίσεος M, ἀποημίσεος W, ἡμίσεος A || 4700. σημείου | μιλίου AP₁E || 4701. δειλιάσει fecit m² in A ex δειλιάσῃ || 4702. ὁ τόπος AP₁E || 4705. πληθός ἐστι MA, πληθός ἐστὶν P₁E, πληθός ἐστὶν W || ἀνδρῶν P₁E || μόνων codd.

ἐχθρούς, οὐδὲ πάλιν βλέπεσθαι παρ' αὐτῶν. ὅταν δὲ πλησιάσωσιν οἱ ἐχθροὶ καὶ ἔλθωσιν ἢ ἀπὸ ἐνὸς ἢ ἀπὸ ἡμίσεως μιλίου, τότε γέρε τὸν στρατόν εἰς ὑψηλὸν τόπον, ἵνα, πρὶν ἰδῶσιν αὐτοὺς ἀπὸ μακρόθεν καὶ δειλιάσωσι, γένηται ἢ συμβολῇ.

10. εἰ δὲ τόπον τοιοῦτον ὑψηλὸν οὐχ εὐρίσκεις, ἀλλὰ καὶ μακρόθεν βλέπει ὁ στρατός τοὺς ἐχθρούς καὶ φαίνονται ἐκεῖνοι, ὥς εἴρηται, πληθός πολὺ, πρόλεγε τῷ στρατῷ εἰς αὐτὴν τὴν παρατάξιν, ὅτι ἀλόγων ἢ τούλδων πληθός ἐστι τὸ φαινόμενον. εἰ δὲ καὶ ἀνθρώπων ἐστί, τί εἰσὶ τὰ ἐκατὸν πρόβατα εἰς ἓνα λύκον; καὶ ἄλλα, ὅσα

c. 1312 Lami. ἀρμόζουσιν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει. καὶ οὕτω προ||θυμοποιεῖ αὐτοὺς εἰς τὸ μὴ δειλιάν.

2074. διε et πλησιάσουσιν C || 2075. ἡμίσεος C || 2076. δειλιάσουσι C || 2077. ὑψηλὸν] χαμηλὸν C || 2079. πληθός ἐστὶ. C.

8. Χρή πάντως ἐν ἡ δεύτερον βάνδον ἔχειν ὡς ἀπὸ ἐνὸς ἢ δευτέρου μιλίου τῆς παρατάξεως πρὸ τοῦ πολέμου, ἐν ὅσῳ τάσσεται ὁ στρατός, ἵνα μὴ ἄδειαν ἔχωσιν οἱ πολέμιοι πρὸ τῆς μάχης κατασκοπεῖν τὴν τάξιν καὶ (κατα)σοφίζεσθαι¹ αὐτήν.

9. Χρή, ἐὰν πεζικὸς οὐκ ἔστι στρατός, τοὺς παῖδας τῶν στρα-

¹ Habet Rec. Ambros.

CONSTITUTIO XIV.

11. Ἐὰν δέ σοι δυνατόν ἐστί καὶ πρὸ τοῦ παρα- 11.
τάξασθαι τοὺς πολεμίους συμβάλλειν αὐτοῖς ἔτι ἀσυστά-
τοις οὖσιν, μᾶλλον αὐτοὺς βλάψαι ἰσχύσεις.

12. Πάντως δὲ ἐν ἡ καὶ δεύτερον βάνδον ἔχε ὡς 12.
4710 ἀπὸ ἐνὸς ἢ δευτέρου μιλίου τῆς παρατάξεως πρὸ τοῦ
πολέμου, ἐν ὅσῳ τάσσεται ὁ στρατός, ἵνα μὴ ἄδειαν
ἔχωσιν οἱ πολέμιοι πρὸ τῆς μάχης κατασκοπεῖν τὴν
τάξιν καὶ κατασοφίζεσθαι αὐτήν.

13. Καί, ἐὰν πεζικὸς οὐκ ἔστι στρατός, τοὺς παῖδας 13.

4706. εἰ P₁ || ἐστιν W A P₁ E || 4706—4707. πρὸ τοῦ παρ.] προτάξασθαι E,
πρὸ τοῦ τάξασθαι P₁ || συμβαλεῖν M W || 4708. οὖσι P₁ E || 4709. δύο A E,
β P₁ || βάνδον Meursii codex, βάνδα A P₁ E, omm. M W || ἔχει P₁ || 4710.
δύο (β P₁) μιλίων A P₁ E || ἔμπροσθεν τῆς παρατάξεως exhibent A P₁ E et inse-
runt ante ὡς || 4711. παρατάσσεται A P₁ E || 4712. ἔχειν E || 4713. σοφίζεσθαι
M W A || αὐτήν ego, κατ' αὐτῆς M W A, ταύτη P₁ E || 4714. εἰ P₁ E || οὐκ
ἐστί M A P₁ E, οὐκεστί W || Post στρατός unius litterae ras. in W.

11. ἂν δὲ δυναθῇ καὶ πρὸ τοῦ παρατάξαι τοὺς πολεμίους συμβαλεῖν πόλεμον πρὸς
αὐτούς, ἕως ἔτι εἶσιν ἀσύστατοι, πλεον ἰσχύσεις αὐτοὺς βλάψαι.

12. ἀρμόζει δέ, ἵνα πρὸ τοῦ πολέμου, ὡς ἔτι συντάσσεις τὸν στρατόν, ἔχῃς ἐν ἡ καὶ
2085 δύο βάνδα ἰστάμενα ἔμπροσθεν τῆς παραταγῆς ὡς ἀπὸ ἐνὸς ἢ καὶ δύο μιλίων, ἵνα
μὴ ἔχωσιν ἄδειαν οἱ ἐχθροὶ πρὸ τοῦ πολέμου κατασκοπεῖν τὴν σύνταξίν σου καὶ ἐπιτη-
δεύεσθαι κατ' αὐτῆς.

13. εἰ δὲ πεζικὸς οὐκ ἔστι στρατός, ὀφείλεις ποιεῖν τοὺς παῖδας τῶν στρατιωτῶν

τιωτῶν καταλιμπάνειν διαμεμηδισομένους δι' ὅλου τοῦ προσάτου, ὥς ἀπλικεύειν ἕκαστον περὶ τὴν ἔσω τάρρον μετὰ ὅπλων, εἴτε τοξεύειν δύναται ἢ ἀκοντίζειν, εἴτε σφενδοῦν, καὶ ἐν βάνδον μετ' αὐτῶν ὀφείλον σκουλκεύειν καὶ τὰς πόρτας τοῦ προσάτου φυλάττειν καὶ ἄρχοντα χρήσιμον τοῦ ὅλου προσάτου. καὶ μηδέποτε τοῦλδον ἐπὶ παρατάξεως φέρειν· καὶ γὰρ ἐτοιμον τοῖς ἐχθροῖς

CONSTITUTIO XIV.

τῶν στρατιωτῶν ἦτοι τοὺς δουλεύοντας αὐτοῖς κατα- 4715
λιμπανε, ὥστε διαμερίζεσθαι δι' ὅλου τοῦ ἐν τῷ προσ-
σάτῳ ἀπλίκτου ἕκαστον περὶ τὴν ἔσω τράφον μετὰ
ὅπλων, εἴτε τοξεύειν δύναται, εἴτε ἀκοντίζειν, εἴτε
σφενδοῦν, ἀλλὰ καὶ ἐν βάνδον μετ' αὐτῶν, τὸ ὀφείλον
βιγλεύειν καὶ τὰς πόρτας τοῦ προσάτου φυλάττειν 4720
ἡγουν τοῦ περιφραγμένου ἀπλίκτου, καὶ ἄρχοντα δὲ
χρήσιμον τοῦ ὅλου τοιούτου προσάτου.

14. 14. Μηδέποτε τοῦλδον ἐπὶ παρατάξεως περίφερε, εἰ

4715—4716. καταλιμπάνειν P₁E || 4716. τοῦ omm. P₁E || 4716—4717. ἐν
τῷ ἀπλήκτου προσάτῳ A, ἐν τῷ ἀπλήκτῳ προσάτου P₁E; in E προσάτου eadem
m. ex προσάτῳ correxit || 4717—4718. Pro ἕκαστον ὅπλων A P₁E habent:
περὶ τὸ ἔσωθεν μέρος τῆς σοῦδας ἕκαστον μετὰ τῶν ἐπιτηδείων ὅπλων || 4717.
τράφον] cf. Dieterich p. 111. || 4718. δύναται A P₁E || 4719. τὸ omm. P₁E ||
4721. Verba ἡγουν ἀπλίκτου omm. A P₁E || περιφραγμένου M et Meursii
codex (cf. Psaltes p. 207.), περιπεφραγμένου W || 4722. τούτου P₁E || 4723.
μὴ δέποτε W.

τοὺς δουλεύοντας αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος ἐπαίρῃ ἄρματα, οἷα δύναται, εἴτε τοξάρια, εἴτε
ριπτάρια, εἴτε σφενδόβολα, καὶ διαμερίζονται εἰς ὅλην τὴν σοῦδαν τοῦ ἀπλήκτου εἰς τὸ 2090
ἔσω μέρος τοῦ ὀρύγματος. ἀφόριζε δὲ καὶ βάνδον ἐν μετὰ τούτων, τὸ ὀφείλον βιγλίζειν
καὶ φυλάττειν τὰς πύλας τοῦ ἀπλήκτου, καὶ καταλιμπανε καὶ ἄρχοντα χρήσιμον εἰς αὐτό.

14. τοῦλδον, ἂν δύνασαι, μηδέποτε ἔχε ἐπὶ παρατάξεως. καὶ γὰρ, ἂν εὗρεθῇ εἰς
πόλεμον, εὐκόλως ἀρπάζουσιν αὐτὸ οἱ ἐχθροί.

βρῶμα γίνεται, εἴαν ἐν μάχῃ ἀκολουθῇ. εἰ μέντοι, ὥς εἰκός, ἐν τῷ ὁδοιπορεῖν ἀδοκῆτως ἐπέλευσις παρ' ἐχθρῶν γένηται καὶ οὐ φθάσει ἀπληκεῦσαι καί, ὥς εἴρηται, ἀσφαλίσασθαι τὸ τοῦλδον, τότε φέρειν * αὐτὸ καὶ κατὰ τοῦ δεξιῦ μέρους ἐκ πλαγίου τῆς δευτέρας τάξεως τάσσειν καὶ ἐν ἣ δεύτερον βάνδον ἐκ τῶν περισσῶν εἰς παραφυλακὴν ἀφορίζειν.

10. Χρή, εἴαν μὴ ἔτυχον, ὥς εἴρηται, προαποδέμενοι χόρτον,

CONSTITUTIO. XIV.

4725 δυνατόν ἐστι. καὶ γὰρ ἔτοιμον τοῖς ἐχθροῖς βρῶμα γίνεται, εἴαν ἐν μάχῃ εὗρεσθῇ.

15. Ἐὰν μέντοι, ὥς εἰκός, ὁδοιποροῦντος σου, ἀδο- 15.
κῆτως ἐπέλευσις παρὰ τῶν ἐχθρῶν γένηται καὶ οὐ
φθάρης ἀπληκεῦσαι καὶ ἀσφαλίσασθαι τὸ τοῦλδον, τότε [p. 183. M.]
φῆρε αὐτὸ κατὰ τοῦ δεξιῦ μέρους ἐκ πλαγίου τῆς
4730 δευτέρας παρατάξεως καὶ ἐκεῖ τάσσει καὶ ἐν ἣ δεύτε-
ρον βάνδον ἐκ τῶν περισσῶν εἰς παραφυλακὴν αὐτοῦ
ἀφόριζε.

16. Ἐὰν δὲ μὴ ἔτυχον, ὥς εἴρηται, προαποδέμενοι 16.

4724. ἐστιν A P₁ E, ἐστιν W || 4726. σου W A P₁ E || 4726—4727. ἀπροσ-
δοκῆτως A E, ἀπροσδόκητος P₁ || 4728. ἀπληκεῦσαι A, ἀπληκεῦσαι E || ἀσφα-
λίσεσθαι Meursii codex || τὸν A || 4729. αὐτὸν A P₁ E || 4733. ἔτυχον ὥς
εἴρηται omm. A P₁ E || προαπέθεντο A, προαπευθέντα E, προαπεύθεντες P₁.

2095 15. ἂν δὲ τυχὸν περιπατοῦντος σου ἐπέλθωσιν ἀνελπίστως οἱ ἐχθροὶ καὶ οὐ συμφθά-
νεις ἀπληκεῦσαι καὶ ποιῆσαι ἀσφάλειαν εἰς τὸ τοῦλδον, τότε φέρον καὶ στήσον αὐτὸ εἰς
τὸ δεξιὸν μέρος εἰς πλάγιον τῆς δευτέρας παραταγῆς καὶ ἀφόρισον εἰς φύλαξιν αὐτοῦ ἐν
ἡ δύο βάνδα, ἐξ ὧν ἔχεις κατὰ περισσειαν.

16. εἰ δὲ οὐ προαπέθηκαν χόρτον, ἀρμόζει καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ πολέμου,

2095. -τος σου C || 2096. φέρον] cf. ἀφόριζον 1072.

κὰν ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ πολέμου ἡμέρα τῶν νεωτέρων ἦτοι (ἄλλων)¹ ὀπλιτῶν ἐπὶ τὴν παράταξιν κινούντων τοὺς πάλλικας περὶ τὸ αὖχος ἐξέρχεσθαι κατὰ τοῦ μέρους τοῦ νότου τῆς παρατάξεως ἦτοι τοῦ προσόπου μετ' ὀλίγων σκουλατόρων, τῶν ἐν τῷ προσόπῳ καταλιμπατομένων, καὶ χόρτον συνάγειν τὸν ἀρκοῦντα, ἐν ὧσ' ὁ πόλεμος γίνηται. δοῖναι δὲ † βάττα² τοῖς πάλλιξι καὶ σημείου ἐν

¹ Cf. Hesych. ἔτερον· ἄλλον ἢ ἄλλοιον ἢ ἐν τῶν δυοῖν ἢ ἀριστερόν, νέον, δεύτερον. Kritz p. 69. —
² σημεία Rec. Ambros.

CONSTITUTIO XIV.

χόρτον, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ πολέμου ἡμέρα, τῶν ἄλλων ὀπλιτῶν ἐπὶ τὴν παράταξιν κινούντων, τὰ παλλι- 4735
 κάρια τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἀρχόντων ἵνα ἐξέρχονται εἰς τὸ μέρος τὸ ὀπίσω τῆς παρατάξεως τοῦ ὅλου στρατοῦ μετ' ὀλίγων βιγλατόρων ἐκ τοῦ τῆς παρατάξεως μέρους καταλιμπατομένων καὶ συνάξωσι τὸν ἀρκοῦντα χόρτον, c. 853. ἐν ὧσ' ὁ πόλεμος || γίνεται. τοῖς δὲ χορτολογοῦσιν ὀρί- 4740
 σεις δοῖναι βάττα καὶ σημειώσεις ἐν ὑψηλοτέροις

4735—4736. τ. π.] οἱ ὑπηρεῖται **AP₁E** || 4736. καὶ τῶν iteratur in **E** || ἐξέρχονται **P₁** || 4737. εἰς τὸ ὀπίσω μέρος **AP₁E** || τοῦ ὅλου στρατοῦ omm. **AP₁E** || 4738. μετὰ **AP₁E** || βιγλατόρων **MW** || 4738—4739. Pro ἐκ τοῦ καὶ **AP₁E** habent: οἵτινες πρὸς τὸ μέρος τῆς παρατάξεως στήθονται βιγλεύοντες, οἱ δὲ || 4739. συνάξωσι **ego**, συνάξουσι **AE**, συναύξουσι **P₁**, συνάγουσι **MW** || 4740. § incipit in **W** || 4741. σημεία τινὰ **AP₁E**.

ἀφ' ἧς ἀποκινήσουσιν οἱ στρατιῶται πρὸς τὴν παραταγὴν, ἵνα ἐκβαλῶσι τὰ παλλικάρια 2100
 τῶν στρατιωτῶν καὶ ἀρχόντων εἰς τὸ μέρος τῆς παραταγῆς τοῦ ὅλου στρατοῦ, ἵνα δὲ ἀπομένωσι μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς παραταγῆς καὶ βιγλάτορες ὀλίγοι καὶ οὕτως ἵνα συνάγωσι τὰ ἀρκοῦντα χορτάρια, ὅσας ὥρας ὁ πόλεμος γίνεται. πρόσταξον δὲ, ἵνα σταθῶσι βάνδα εἰς ὑψηλοτέρους καὶ διαφόρους τόπους διὰ τοὺς χορτολογοῦντας καὶ ἵνα γένωνται καὶ

2100. παλλικάρια sic et infra, cf. 920.

ὑψηλοτέροις καὶ διαφόροις τόποις καζισταμένου, ὥστε ἐναντίου
τινὸς συμβαίνοντος ἐν τοσοῦτῳ, καπνοῦ γινόμενου ἢ τούβας βάλλο-
μένης, τοῦτ' ἔστι τὸ ἀνακλητικὸν σημαινούσης, ἀναχωρεῖν αὐτοὺς
δρόμῳ, ὡς δύνανται, καὶ ἐπὶ τὸ προσάτον σῶζεσθαι, ἵνα μὴ ἔξω
ἀποκλεισθῶσιν. τοῦτο δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι γίνεσθαι διὰ τὸ ἄδηλον
τῆς ἐκβάσεως. εἰ γὰρ ἐναντίως ἐξέλδῃ τὸ πρᾶγμα, δαπάνην ἔχον-
τες καὶ ἐαυτῶν καὶ τῶν ἀλόγων οἱ στρατιῶται, ἐν αὐτοῖς γίνεται
βουλομένοις ἢ μείναι ἢ ἀναμαχήσασθαι ἢ εὐδέως ἀναχωρῆσαι

CONSTITUTIO XIV.

τόποις καὶ διαφόροις, ὥστε ἐναντίου τινὸς συμβαίνοντος
τὸ ἀνακλητικὸν ἡγεῖν πρὸς συνήθειαν, καὶ τότε ἀνα-
χωρεῖν αὐτοὺς δρομαίως καὶ ἐπὶ τὸ προσάτον σῶζεσθαι,
4745 ἵνα μὴ ἔξω ἀποκλεισθῶσιν. τοῦτο δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι
γίνεσθαι διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως. εἰ γὰρ ἐναντίως
ἐξέλδῃ τὸ πρᾶγμα, δαπάνην ἔχοντες καὶ ἐαυτῶν καὶ
τῶν ἀλόγων οἱ στρατιῶται, ταχέως ἑαυτοὺς πρὸς τὸ
ἀναμάχεσθαι ἀνακαλοῦνται ἢ γοῦν καὶ πάλιν πολε-
4750 μῆσαι καὶ νικῆσαι ἢ, εἰ μὴ τοῦτο, εὐδέως ἀναχωρή-

4743. ἀνακλητικὸν E || πρὸς συνήθειαν omm. A P₁ E, ἡγεῖν MW || καὶ omm.
MW || 4744. δρομαίους P₁ || προσάτον P₁ || σῶζεσθαι P₁, σωζεσθαι E || 4745.
-σι P₁ E || -αῖον ἐστὶ MP₁ E, -αῖον ἐστὶν W || 4746. γίνεσθαι || ἐκβάσεως]
A P₁ E addunt τοῦ πολέμου || 4748. ἑαυτοὺς Meursii codex, A P₁ E, αὐτοὺς MW ||
4749. ἀναμαχέσασθαι A, ἀνακαλέσασθαι P₁ E || 4750. εἰ] καὶ P₁ E.

2105 σημάδια τινα, ὅπως, ἂν συμβῇ τι ἐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου εἰς τὸν στρατὸν καὶ βώσει τὸ
ἀνακλητικὸν βούκινον, ὡς ἔχουσιν ἔθος, παρ' αὐτὰ ἵνα ἀναχωρῶσι μετὰ δρόμου τὰ
χορτολογοῦντα παλλικάρια καὶ ἀποσφύζονται εἰς τὸ ἄπληχτον πρὸς τὸ μὴ ἀποκλεισθῆναι
αὐτὰ ἔξω. τὸ δὲ τοιοῦτον χορτολόγιον ἐξ ἀναγκαίου ἐστίν, ἵνα γένηται, διὰ τὸ εἶναι
ἄδηλον, πῶς ἀποβήσεται ὁ πόλεμος. καὶ γάρ, ἂν γένηται δυστυχία, ἔχοντες οἱ στρατιῶται
2110 τροφήν καὶ εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τοὺς ἵππους, ταχέως πάλιν προθυμοποιῶνται καὶ
διεγείρονται πρὸς τὸ πολεμῆσαι πάλιν καὶ νικῆσαι· εἰ δὲ τοῦτο οὐ ποιήσουσιν, ἀλλὰ τέως,

2105. σημάδια τινα C || δώσει C; cf. 1973. || 2106. παραυτὰ C || 2107. ἀποσφύζονται C; cf. vs. 222.

μετὰ τάξεως ἔτι δὲ ἐν δυνάμει τῶν ἵππων αὐτῶν εὐρισκομένων, πρὶν ἢ τὰ τε τῶν ἀνθρώπων προνήματα πλέον καταπέσωσιν αἱ τε τῶν ἵππων δυνάμεις, ὅπερ, εἴ μὴ ἔστιν [καὶ] ἐν ἐτοιμῇ ἢ δαπάνῃ, * γενέσθαι (δύναται). μετὰ ἦτταν οὐδεὶς θαρρεῖ ἐξέρχεσθαι εἰς συλλογὴν χόρτου καὶ οἱ ἵπποι λιμώττοντες ἀδυνάμειαν τοῖς στρατιώταις παρέχουσι καὶ βουλὴν πρὸς συμφέρον οὐκ ἔστι γενέσθαι τῆς τε ἐνδεείας καὶ τοῦ φόβου βιαζομένων αὐτήν. ἀλλὰ χρὴ πάντως καὶ τὴν τῶν ἀλόγων ἀποτροπὴν προαποτίδεσθαι μιᾷς ἢ δευτέρας ἡμέρας, ἢ

CONSTITUTIO XIV.

σουσιν μετὰ τάξεως ἔτι ἐν δυνάμει τῶν ἵππων αὐτῶν εὐρισκομένων, πρὶν ἢ τὰ τε τῶν ἀνθρώπων προνήματα ἐπὶ πλέον καταπέσωσι καὶ αἱ τῶν ἵππων δυνάμεις, ὅπερ γενέσθαι δύναται, εἴ μὴ ἔστιν ἐν ἐτοιμῇ ἢ δαπάνῃ. μετὰ γὰρ ἦτταν οὐδεὶς | θαρρεῖ ἐξέρχεσθαι εἰς 4755 συλλογὴν χόρτου καὶ οἱ ἵπποι λιμώττοντες ἀδυνάμειαν τοῖς στρατιώταις παρέχουσι καὶ βουλὴν πρὸς συμφέρον οὐκ ἔστι γενέσθαι τῆς ἐνδεείας καὶ τοῦ φόβου βιαζομένων αὐτήν. ἀλλὰ χρὴ πάντως καὶ τὴν τῶν ἀλόγων ἀποτροπὴν παρατίδεσθαι μιᾷς ἢ καὶ δευτέρας ἡμέρας, 4760

4751. -σι **AP₁E** || 4753. ἐπιπλέον **M**, ἐπιπλεον **W** || 4754. ὅπερ εὐκόλως δύναται γίνεσθαι **AP₁E** || εἰ **P₁E** || ἔστιν **W**, ἔστιν **A**, ἔστιν **P₁E** || 4755. ἦτταν **M** || 4757. παρέχουσιν **WA** || 4758. οὐκ ἔστι **MAE**, οὐκ ἔστιν **W**, οὐκ ἔτι **P₁** || τῆς ἐνδεείας] τοῦ λιμοῦ **AP₁**, τοῦ λοιποῦ **E** || 4760. β **P₁E**.

ὡς ἔτι εἰσὶν ἐν δυνάμει τὰ ἱπάρια αὐτῶν διὰ τὸ ἔχειν τροφήν, ἀναχωροῦσι μετὰ συντάξεως πρὸ τοῦ καταθνησκῆσαι ἐπὶ πλέον καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἱπάρια ἀδυνατῆσαι, ὅπερ γίνεται, εἰ οὐκ ἔστιν ἐξ ἐτοιμοῦ τροφή. ἀφ' οὗ γὰρ τραπῇ | ὁ στρατός, ἀπὸ τότε οὐδεὶς θαρρεῖ ἐξελθεῖν εἰς χορτολόγιον καὶ μὴ φαγόντα τὰ ἱπάρια ποιῶσιν ἀδυνάμειαν 2115 εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ βουλὴν πρὸς τὸ συμφέρον οὐ δύναται γενέσθαι. οἱ γὰρ λιμοὶ καὶ ὁ φόβος βιάζουσιν αὐτήν. ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα πρέπει ἀποτιθέναι τροφήν (μιᾷς)

2113. καταθνησκῆσαι **C** || ἐπιπλέον **C** || 2114. ἀφ' οὗ **C** || ἀποτότε **C** || 2115. φα . . . **C** || 2116. 2117. Inserui.

ἀπαντᾷ καὶ πλέον, καὶ τάχα συμβῇ πλησίον τοῦ προσάτου εἶναι τὰς βοσκάς.

11. Εἰ δὲ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου ἐναντία ἐκβασίς παρακολουθήσει, ἡμῖν μὲν παντοίως ἀπρόσφορον καὶ ἀσύμφορον φαίνεται τὸ κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἤτοι τὸν αὐτὸν χρόνον πάλιν πρὸς δημόσιον πόλεμον ἐγχειρῆσαι τοὺς ἐκ παρατάξεως ἠττηθέντας. διὸ οὐδὲ συμβουλευόμεν τῷ στρατηγῷ πρὸς τοῦτο ἐπιτηδεύειν. πᾶσιν γὰρ ὡς ἐπίπαν δυσχερές ἐστὶ τοῦτο

CONSTITUTIO XIV.

εἰ δυνατόν καὶ πλέον, μάλιστα, εἰ καὶ πλησίον τοῦ προσάτου εἰσὶν αἱ βοσκαί.

17. Εἰ δὲ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς συμβολῆς τοῦ 17. πολέμου ἐναντία ἐκβασίς παρακολουθήσῃ (ὃ μὴ γένοιτο), 4765 ἡμῖν μὲν παντοίως ἀπρόσφορον καὶ ἀσύμφορον φαίνεται τὸ κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἡγουν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν πάλιν πρὸς δημόσιον πόλεμον ἐγχειρῆσαι τοὺς ἐκ παρατάξεως ἠττηθέντας. διὸ οὐδὲ συμβουλευόμενοι, ὃ στρατηγέ, πρὸς τοῦτο ἐπιτηδεύειν. πᾶσι γὰρ

4761. εἰ P₁E || μάλιστα] cf. Πετράρης Ἐπίτομον λεξικὸν τῆς νεοελληνικῆς καὶ τῆς γερμανικῆς γλώσσης. Πρῶτον μέρος. (Ἐν Λειψία 1897) s. v. || 4764. ἐν. ἔκβ. παρ.] ἐναντίον τί συμβῇ AP₁E || ὃ μὴ γένοιτο omm. AP₁E || 4765. μὲν] δὲ P₁E || παντελῶς AP₁E || ἀπρόσφορον καὶ omm. AP₁E || 4768. post ἐκ inserunt τῆς MW || διὸ M || συμβουλευομεν W.

ἢ καὶ δύο ἡμερῶν, εἰ δυνατόν δὲ καὶ πλέον, ἐξαιρέτως, εἴπερ αἱ βοσκαὶ πλησίον τοῦ ἀπλήκτου.

2120 17. εἰ δὲ εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς συμβολῆς τοῦ πολέμου γένηται τὸ τέλος αὐτοῦ, πρὸς ἡμᾶς ἐναντίον ἡμῖν καὶ ἀσύμφορον φαίνεται τὸ εἰς αὐτὰς τὰς ἡμέρας ποιῆσαι πάλιν δημόσιον πόλεμον τοὺς τραπέντας ἀπὸ δη||μοσίου πολέμου. διὰ τοῦτο οὐδὲ συμβουλευόμενοι, στρατηγέ, ἵνα, ἀφ' ἧς γένηται τροπὴ εἰς τὸν ἡμέτερον στρατόν, ἐπιτηδεύσῃς πάλιν πρὸς τὸ πολεμῆσαι. τοῦτο γὰρ εἰς πάντα δύσκολόν ἐστι καὶ πολὺ

cc. 1313. 1314.
Lami.

καὶ οὐδεὶς εἶωθεν εὐδέως (ἀπὸ) τὰς ἡττας ἀναμάχεσθαι, πλὴν τῶν Σκυδικῶν, κατεξαίρετον δὲ Ῥωμαίοις ἀνοίκειον. ὥς, εἰ γὰρ καὶ σφάλμα παρακολουθήσει καὶ ἐλπίσει ὁ στρατηγὸς τοῦτο διὰ τῆς δευτέρας μάχης διορδοῦσθαι, οὐκ ἔστιν ἱκανὸν τὸ πλῆθος τὴν αἰτίαν διαγιγῶσκον τοῦ προαιρέσει εἰς δημοσίαν μάχην εὐδέως ἐλθεῖν. ὥς γὰρ ἐκ θείας ψήφου οὕτως τὸ ἀποτέλεσμα δεχόμενον

CONSTITUTIO XIV.

πάντοτε δυσχερές ἐστι τοῦτο καὶ οὐδεὶς εἶωθεν εὐδέως ⁴⁷⁷⁰ ἀπὸ τὰς ἡττας ἀναμάχεσθαι· σπάνιον γὰρ τοῦτο καὶ Ῥωμαίοις ἀνοίκειον. ὥστε, εἰ καὶ σφάλμα παρακολουθήσει καὶ ἐλπίσει ὁ στρατηγὸς τοῦτο διὰ τῆς δευτέρας μάχης διορδοῦσθαι, οὐκ ἔστιν ἱκανὸν τὸ πλῆθος τὴν αἰτίαν διαγιγῶσκον (τοῦ) προαιρέσει εἰς δημοσίαν μάχην ⁴⁷⁷⁵ εὐδέως ἐλθεῖν. ὥς γὰρ ἐκ θείας ψήφου οὕτως τὸ ἀποτέλεσμα δεχόμενον ἐν πάσῃ δειλίᾳ γίνεται.

4770. πάντοτε om. A || -ες εστιν W, -ες ἐστὶ A P₁ E || 4771. ἀπὸ] cf. vs. 2542.; omm. P₁ E || ἡττας WE || 4771—4772. Pro σπάνιον ἀνοίκειον A P₁ E τοῦτο δὲ Ῥωμαίοις ὥς ἐπὶ (ἐπι P₁) τὸ πλεῖστον ἀνοίκειον habent || 4772. σφαλματα W, σφάλματα P₁ E || 4774. οὐκεστιν W, οὐκ ἐστὶν M A P₁ E || 4775. διαγιγῶσκον ego, διαγιγνώσκον MW, γινῶσκον A, γινώσκων P₁ E || 4775. τοῦ inserui || ἰδία προαιρέσει A P₁ E || 4776. ἐλθεῖν] στήναι A P₁ E || 4777. ἐν πᾶσι MW, πᾶσι P₁ E.

ἀραιὰ γίνεται, ἵνα οἱ τραπέντες νικήσωσι παρ' αὐτὰ πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς ἡμέρας. ἀλλὰ ²¹²⁵ καὶ κατὰ τοὺς Ῥωμαίους τοῦτο ἀνοίκειόν ἐστιν, ὥστε καὶ σφάλμα ἂν γένηται εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἐλπίσῃ ὁ στρατηγός, ἵνα εἰς τὸν δεύτερον πόλεμον διορθώσῃται αὐτὸ καὶ πάθῃ καὶ ὁ στρατὸς τὸ σφάλμα, ὅμως οὐκ ἔρχονται πάλιν μετὰ προαιρέσεως εἰς τὸν πόλεμον τὸν δημοσίον. τὴν γὰρ πρώτην τροπὴν οὔτε λογίζονται, οὔτε ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐγένετο εἰς αὐτούς. ἐκ τούτου ἐμβαίνει εἰς αὐτοὺς πᾶσα δειλία.

2125. ἀραιὰ = σπανίως.

ἐν πάσῃ δειλίᾳ γίνεται. διὸ χρὴ ἀνάγκης καὶ περιστάσεως χωρὶς μετὰ δημοσίαν ἦτταν μὴ ἐπιτηδεύειν κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας φανερώς συμβάλλειν ἐκ παρατάξεως, ἀλλὰ δόλῳ καὶ ἀπάτῃ σπουδάζειν καιροσκοποῦντα αἰφνιδιάζειν καὶ τὸ λεγόμενον φυγομαχεῖν, μέχρις οὗ ἐν λήθῃ τῆς δειλίας ἐκείνης * γενόμετος ὁ στρατὸς πάλιν ἀναρρωσθῇ. εἰ μέντοι καὶ ὁ στρατὸς πρόθυμος εὐρεθῇ καὶ ὁ στρατηγὸς δοκιμάσει τοῦ πάλιν συμβάλλαι δι' εὐλόγους αἰτίας, ἃς γράφειν πολλὰς ἐπισυμβαινούσας οὐκ ἔστι ῥάδιον, δεῖ τὴν πρόμαχον

CONSTITUTIO XIV.

18. Διὸ χρὴ σε ἀνάγκης καὶ περιστάσεως χωρὶς μὴ 18.
ἐπιτηδεύειν (κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας) φανερώς συμβάλ-
4780 λειν μάχην μετὰ δημοσίαν ἦτταν διὰ παρατάξεως,
ἀλλὰ δόλῳ καὶ ἀπάτῃ | σπούδαζε καιροσκοπῶν, ὅπως [p. 185. M.]
αἰφνιδιάσης καὶ τὸ δὴ λεγόμενον φυγομαχῆσης, ἕως
ἂν εἰς λήθην τῆς δειλίας ἐκείνης γενόμενος ὁ στρατὸς
θαρρήσῃ τοῦ πάλιν ποιήσασθαι συμβολὴν δι' εὐλόγους
4785 αἰτίας πολλάκις ἐπισυμβαινούσας, ἃς ἄρτι γράφειν οὐκ
ἔστιν εὐκόλον.

4778. Διο M, διὸ A || χωρὶς ἀνάγκης καὶ περιστάσεως χωρὶς A, χωρὶς ἀνάγκης καὶ περιστάσεως P₁E || 4780. ἦτταν M || 4781. ἐπιτηρῶν (ἐπιτηρεῖν P₁E) τὸν καιρὸν A P₁E || 4782. δὴ om. E || In cod. A φυγομαχῆσης η e corr. || 3783. δουλείας E || 4784. In θαρρήσῃ η e corr. in A || συμβολὴν A P₁E et Meursii codex, συλλογὴν MW; cf. Rec. Const. XIV. 53. || 4785. ἀντιγράφειν MW || 4785—4786. οὐκέστιν W, οὐκ ἐστὶν M A P₁E.

18. διὰ τοῦτο σπουδάζειν χρὴ, ἵνα ἂφ' οὗ γένηται δημοσία τροπὴ, μὴ ἐπιτηδεύσης χωρὶς ἀνάγκης καὶ περιστάσεως ποιῆσαι παρ' αὐτὰ δημόσιον πόλεμον, ἀλλὰ μᾶλλον ἵνα καιροσκοπῆς καὶ σπουδάζῃς, ὅπως μετὰ δόλου καὶ ἀπάτης αἰφνιδιάσης καὶ φυγομαχῆσης τὸ λεγόμενον, ἕως οὗ ἐκβῇ ἡ δειλία ἐκείνη ἀπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ θαρρήσῃ πάλιν πρὸς τὸ
2135 ποιῆσαι συμβολὴν πολέμου δι' αἰτίας τινάς, αἵτινες πολλάκις εὐλόγως συμβαίνουσι, πλὴν γράφειν αὐτὰς οὐκ ἔστιν εὐκόλον.

τάξιν ὡς κατακρουσθεῖσαν εἰς δευτέραν ποιεῖν καὶ τὴν δευτέραν εἰς πρόμαχον μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ταγμάτων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ· καὶ εἰ αὐτὴν γὰρ ὡς μικρότερα οὐκ ἐπαρκεῖ. ἀλλ' οὐδὲ ἐμβραδύνειν δεῖ ἀσκόπως ἐπὶ ταῖς ἐναντίασι ἐκβάσει τοῦ πολέμου, εἰ μὴ που ἐλπίς συμμαχίας ἢ ἕτερος τρόπος βοηθείας προσδοκᾶται ἢ, ὡς εἰκός, πρότασις βαστάζουσα παρὰ τῶν ἐχθρῶν γίνεται, ἢ περ ἀναγκαῖον μὴ πουβλικίζειν προχείρως, ἀλλ' ἰδίᾳ ταύτην μανδάνειν. καί, εἰ

CONSTITUTIO XIV.

19. 19. Ἐὰν δὲ καὶ ἅπαξ θαρρήσης συμβαλεῖν μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῆς δειλίας, δεῖ τὴν πρόμαχον τάξιν ὡς κατακρουσθεῖσαν εἰς δευτέραν τάξιν ποιεῖν καὶ τὴν δευτέραν εἰς πρόμαχον μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ταγμάτων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ· μικρότερα γὰρ οὐσα τῆς πρώτης καὶ εἰ αὐτὴν οὐκ ἐπαρκεῖ. 4790
20. 20. Ἀλλ' οὐδὲ ἐμβραδύνειν δεῖ ἀσκόπως ἐπὶ ταῖς ἐναντίασι ἐκβάσει τοῦ πολέμου, εἰ μὴ που ἐλπίς συμμαχίας ἢ ἕτερος τρόπος βοηθείας προσδοκᾶται ἢ, ὡς εἰκός, ἀπόκρισις παρὰ τῶν ἐχθρῶν γίνεται, ἢ περ ἀναγκαῖον μὴ πουβλικίζειν προχείρως, ἀλλ' ἰδίᾳ ταύτην 4795
- c. 856.

4787. συμβάλλειν Meursii codex et A || 4787—4788. μ. τ. ἀπ.] μετὰ τοῦ (τὸ P₁E) ἀποβαλέσθαι A P₁E || 4788. τὴν δειλίαν A P₁E || 4795. τόπος P₁E || 4797. δημοσιεύειν A P₁E || εὐθέως A, εὐθύς P₁E || ἀλλ' Meursii codex, et omissis verbis δὴ καὶ A P₁E; ἀλλὰ MW || ἰδίᾳ Scheffer p. 464; ἢ δεῖ Meursii codex, δὴ MW.

19. ἂν δέ, ἀφ' οὗ ἐκβῇ ἡ δειλία ἐκ τοῦ στρατοῦ καὶ θαρρήσει, ἵνα ποιήσῃς μίαν πόλεμον, ἀρμόζει, ἵνα τὴν μὲν πρώτην παραταγὴν ὡς κατακρουσθεῖσαν ποιήσῃς δευτέραν, τὴν δὲ δευτέραν πρώτην, πλὴν, ἵνα ἔχῃ καὶ τὰ ἐπίλεκτα τάγματα, ἀπερ ἦσαν εἰς τὴν πρώτην, ἐπειδὴ μικρότερα ἐστὶν ἡ δευτέρα παρὰ τὴν πρώτην καὶ μόνη οὐκ ἀρκεῖ. 2140

20. ὅτε δὲ γένηται τροπὴ εἰς τὸν στρατόν σου, οὐδὲ ἐμβραδύνειν ὀφείλεις ἀσκόπως εἰς τὸν τόπον ἐκείνον, εἰ ἄρα οὐκ ἐλπίζεις ποθὲν συμμαχίαν ἢ βοήθειάν τινά ἢ οὐ γίνεται | ἀπόκρισις τῶν ἐχθρῶν· τὴν δὲ τοιαύτην ἀπόκρισιν μὴ ποιῇς εὐκόλως φανερόν

fol. 39^v

μὲν οὐκ ἐτή¹ ἐστὶ καὶ τὸ προτεινόμενον παρευθὺ γίνεσθαι δύναται, μὴ ἀναβάλλεσθαι, ἀλλὰ πράττειν αὐτὸ ἀσφαλῶς δι' ὀψίδων ἢ ὄρκων. εἰ δὲ ἐπιβλαβές ἐστὶν καὶ δι' ὑπερδεσὶν τινος καὶ χάνωσιν τοῦ ὄχλου λέγεται, τὰ ἐναντία φημίζειν, σκληρότερα τῶν προτεινομένων, ἵνα τῇ ἀπαγορεύσει τῶν προτεινομένων μᾶλλον ὁ στρατὸς πρὸς ὀργὴν διανιστάμενος τῇ ἀνάγκῃ ἰσχυροτέρως τοῖς ἐχθροῖς ἀντικαταστήῃ καὶ ἔτι πειδῆνιος τῷ ἄρχοντι γένηται. ὅσον γὰρ

¹ Scheffer emendavit p. 464.

CONSTITUTIO XIV.

μανδάνειν. καί, ἐὰν τὸ προτεινόμενον παρευθὺ γίνεσθαι δύναται, μὴ ἀναβάλλεσθαι, ἀλλὰ πράττειν αὐτὸ ἀσφαλῶς δι' ὀψίδων ἢ ὄρκων. εἰ δὲ ἐπιβλαβές ἐστὶν καὶ δι' ὑπερδεσὶν τινος καὶ χάνωσιν τοῦ ὄχλου λέγεται, τὰ ἐναντία φημίζειν, σκληρότερα τῶν προτεινομένων, ἵνα (τῇ ἀπαγορεύσει τῶν προτεινομένων) μᾶλλον ὁ στρατὸς πρὸς ὀργὴν διανιστάμενος τῇ ἀνάγκῃ ἰσχυροτέρως τοῖς ἐχθροῖς ἀντικαταστήῃ καὶ ἔτι πειδῆνιος τῷ ἄρχοντι γένηται. ὅσον γὰρ βραδυτῆς γίνεται, τοσοῦτον οἱ ἥττη-

4798. εἰ P₁E || παρευθὺ W, παρευθὺς A P₁E || 4800. δοκου Meursii codex et A E, δοκου P₁ || -ες %. M, -εσεσιν W, -ές ἐστὶν P₁E || 4801. -σιν τινός M W P₁E || 4802. δεῖ inserunt M W ante φημίζειν || 4803. Inserui || 4805. ἔτι = μᾶλλον; cf. etiam Blass-Debrunner⁴ § 62. || 4806. βραδύτης W A E.

εἰς τὸ φοσσάτον, καί, ἂν ὑπάρχη δύναμις, ἵνα παρ' αὐτὰ γένηται, ὅπερ ἔχουσι μηνύσαι οἱ ἐχθροί, μὴ ἀναβάλλου, ἀλλὰ ποιήσων αὐτὸ μετ' ἀσφαλείας ἢ διὰ ὀψίδων ἢ δι' ὄρκων. εἰ δ' ἐστὶ πρὸς βλάβην καὶ γίνεται διὰ ὑπερδεσιν ἢ διὰ τὸ καταχαννοθῆναι τὸν στρατόν, οὐ τὰ μηνυθέντα σοι παρὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ μᾶλλον (τὰ ἐναντία ἵνα λέγῃς) σκληρότερα (τῶν μηνυθέντων), ἵνα ἐκ τούτου κινηθῇ ὁ στρατὸς εἰς ὀργὴν κατ' αὐτῶν καὶ ἀνέλπιδες εἰς τὰ λεγόμενα προτεινόμενα ἀγωνίσῃται ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἰσχυροτέρως πρὸς αὐτοὺς καὶ ὑπακούῃ σοι πλεον ἂπὸ τότε. διὰ τοῦτο δὲ συμφέρει ἐμβραδύνειν εἰς τὸν πόλεμον ἐκείνον, ἀφ' οὗ γένηται ἡ τροπὴ σου. καὶ οἱ ἐχθροὶ ἂν μηνύσωσί τι καὶ δύναται γενέσθαι, ἵνα

2144. παραντὰ C, παραύτικα v || μηνύσαι] cf. vs. 930. || 2147. 2148. Inserui || 2148—2149. ἀνέλπιδες εἰς ego, ἀνελπίδας C || 2149. προτεινόμενα ego, παρατασόμενα C || 2150. ἀποτότε C || 2151. Loco verbi σου duae vel tres litterae non possunt legi in C || -σι τὶ C.

βραδυτῆς γίνεται, τοσοῦτον οἱ ἡττηθέντες δειλότεροι γίνονται καὶ οἱ νικήσαντες τολμηρότεροι. πρὶν ἢ οὖν εἰς τέλειον τὰ προνήματα καταπέσῃσι, δεῖ τὸν στρατηγὸν διὰ τε τῶν ἀρχόντων τῶν ταγμάτων καὶ (τῶν)¹ δεκάρχων καὶ πεντάρχων προτρέψασθαι τὸν στρατὸν καὶ εἰπεῖν, ὥς οὐκ ἔστι καιρὸς δειλιάσαι, ἀλλ' ὀρμισθῆναι μᾶλλον κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ γενόμενον παρὰ τινων σφάλμα ἀνδρείως

¹ Habet Rec. Ambros.

CONSTITUTIO XIV.

θέντες δειλότεροι γίνονται καὶ οἱ νικήσαντες τολμηρότεροι.

^{21.}
[p. 186. M.]

21. | Πρὶν ἢ οὖν εἰς τέλειον τὰ προνήματα καταπέσῃσι, χρή σε, ὦ στρατηγέ, διὰ τε τῶν ἀρχόντων τῶν 4810 ταγμάτων καὶ τῶν δεκάρχων καὶ πεντάρχων προτρέψασθαι τὸν στρατὸν καὶ εἰπεῖν, ὥς οὐκ ἔστι καιρὸς δειλιάσαι, ἀλλ' ὀρμισθῆναι μᾶλλον κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ γενόμενον παρὰ τινων σφάλμα ἀνδρείως ἀνακαλέσασθαι. ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια δεῖ σε διαλαλῆσαι. 4815

4809. ἡ omm. **AP₁E** || εἰς τέλειον] τελείως **AP₁E** || 4810. -σιν **WA** || 4812. ὥς] ὅτι **P₁E** || οὐκ ἔστι **MAP₁E**, οὐκέστιν **W** || 4813. ὀρμῆσαι **P₁E** || μᾶλλον om. **Meursii codex** et **P₁**.

διὰ τάχους ποιῆς αὐτό, ἐπειδὴ ὅσον βραδύνεις, τοσοῦτον γίνονται καὶ οἱ στρατιῶται δειλότεροι καὶ οἱ νικήσαντες τολμηρότεροι.

21. ἀρμόζει γάρ, ὦ στρατηγέ, πρὸ τοῦ καταθυμῆσαι τελείως τὸν στρατὸν, ἵνα παραινέσης αὐτοὺς διὰ τῶν ἀρχόντων τῶν ταγμάτων καὶ τῶν δεκάρχων καὶ τῶν πεντη- 2155 κοντάρχων καὶ εἴπῃς πρὸς αὐτούς, ὅτι ἄρτι καιρὸς οὐκ ἔστιν εἰς τὸ δειλιάσαι, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ ὀρμῆσαι κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ γενόμενον παρὰ τινων σφάλμα διορθώσασθαι ἀνδρείως. ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια ἀρμόζει σε πρὸς τὸν στρατὸν διαλαλῆσαι.

2154. καταρραθυμῆσαι **C**; cf. 2100.

ἀνακαλέσασθαι. καὶ εἰ μὲν ἔστιν ἐλπίς τοῦ διὰ δημοσίας παρα-
τάξεως ἀναμαχήσασθαι, τῇ εἰρημένῃ τάξει χρήσασθαι. εἰ δὲ τοῦτο
οὐ προβαίνει, συμφερόντως δεῖ κατατολμᾶν τῶν κινδύνων. καὶ εἰ
μὲν πεζοὶ εἰσιν οἱ νικήσαντες ἐχθροί, σπεύδειν μετὰ τῶν ἵππων
εὐτάκτως τὰς ἀναχωρήσεις ἥτοι μεταστάσεις τοῦ φροσσάτου ἐκείνου
ἀσφαλῶς ποιεῖσθαι καὶ μὴ ἀναμένειν. εἰ δὲ καβαλλάριοι † ὧσιν
ἢ Σκύδαι, μάλιστα τῶν περισσῶν καὶ βραδυτέρων ἀλόγων καὶ

CONSTITUTIO XIV.

22. Καὶ εἰ μὲν ἔστιν ἐλπίς τοῦ διὰ παρατάξεως 22.
δημοσίας τὴν μάχην ἀνακαλέσασθαι, τῇ προειρημένῃ
μεθόδῳ τῆς τάξεως χρήσθαι. εἰ δὲ τοῦτο οὐ προβαίνει,
δεῖ συμφερόντως τῶν κινδύνων κατατολμᾶν.

4820 23. Καὶ εἰ μὲν πεζοὶ εἰσιν οἱ νικήσαντες ἐχθροί, 23.
σπουδάζειν μετὰ τῶν ἵππων εὐτάκτως τὰς ἀναχωρήσεις
ἥτοι μεταστάσεις τοῦ φροσσάτου ἐκείνου ἀσφαλῶς
ποιεῖσθαι καὶ μὴ ἀναμένειν.

24. Εἰ δὲ καβαλλάριοι ὧσιν, μάλιστα τῶν περισσῶν 24.
4825 καὶ βαρυτέρων ἀλόγων καὶ πραγμάτων δεῖ περιφρο-

4816. ἔστιν A P₁ E, ἔστιν M W || 4817. προειρημένη W || 4820. εἰσὶν
M A P₁ E, εἰσὶν W || 4822. ἀναστάσεις Meursii codex || καὶ ἀσφαλῶς A P₁ ||
4824. εἰσὶ P₁ E.

22. καὶ εἰ μὲν ἔστιν ἐλπίς, ἵνα μετὰ δημοσίου πολέμου διορθώσης τὴν πρώτην
2160 τροπὴν, ἵνα ποιήσῃ εἰς τὰς παραταγὰς τὴν μέθοδον ἐκείνην, ἣν προείπομεν. εἰ δὲ οὐκ
ἐνδέχεται γενέσθαι δημοσίον πόλεμον, τότε συμφέρει ἀποτολμῆσαί σε εἰς κινδύνους.

23. καὶ εἰ μὲν εἰσὶ πεζοὶ οἱ νικήσαντες ἐχθροί, ἵνα σπουδάζῃς μετὰ τῶν ἵππων
τοῦ μετασταθῆναι ἀπὸ τοῦ τόπου ἐκείνου τὸ φροσσάτον μετὰ συντάξεως καὶ ἀσφαλείας
καὶ μὴ ἀναμένης.

2165 24. εἰ δ' εἰσὶ καβαλλάριοι οἱ ἐχθροί, ἵνα καταφρονήσῃς τῶν περισσῶν βαρυτέρων

πραγμάτων περιρρονεῖν καὶ πεζῇ καδίστασθαι καὶ ἄνευ ὀλίγων
καβαλλαρίων πάντας εἰς δύο φάλαγγας ἦτοι τάξεις (παρατά-
ξασθαι)¹ ἢ καὶ ἐν τετράγωνον εἰς πλινθίου σχῆμα, καὶ μέσον μὲν
τὰ ἄλογα καὶ τὸν τοῦλδον φέρειν, ἔξωθεν δὲ ἔχειν τοὺς στρατιώτας,
ὥς εἴρηται, ἐν τάξει καὶ τοὺς τοξότας ἔξωτέρῳ πεζῇ καὶ οὕτω τὰς
μεταστάσεις καὶ ἀναχωρήσεις ποιεῖσθαι ἀσφαλῶς.

12. Ὡσπερ οὖν καί, ἐὰν αἰσίως τὰ τοῦ πολέμου ἐξέλθῃ, οὐ

¹ ποιεῖν habet Rec. Ambros.

CONSTITUTIO XIV.

νεῖν καὶ πεζῇ καδίστασθαι καὶ ἄνευ ὀλίγων καβαλλα-
ρίων πάντας εἰς δύο φάλαγγας ἦτοι τάξεις ἢ καὶ εἰς
ἐν τετράγωνον πλινθίου σχῆμα παρατάξασθαι. καὶ
μέσον μὲν τὰ ἄλογα ἢ τὸν τοῦλδον φέρειν, ἔξωθεν δὲ
ἔχειν τοὺς στρατιώτας, ὥς εἴρηται, ἐν τάξει καὶ τοὺς 4830
τοξότας ἔξωτέρῳ καὶ οὕτως τὰς μεταστάσεις καὶ ἀναχω-
ρήσεις ποιεῖσθαι ἀσφαλῶς.

25. 25. Πάλιν δέ, ἐὰν αἰσίως τὰ τοῦ πολέμου ἐξέλθῃ
[p. 187. M.] καὶ θεοῦ βοηθοῦντος ἄρξῃται ἡ νίκη, οὐ δεῖ τῇ

4827. ἅπαντας A P₁ E || εἰς omm. P₁ E || 4829. Post ἢ inserunt καὶ A P₁ E ||
τὸ M W || 4830. IX, 47. || 4833. πρεπόντως A P₁ E || 4834. τῇ omm. Meursii
codex et P₁.

fol. 40^r ἀλόγων καὶ πραγμάτων, καὶ ἵνα ἀφίης ὀλίγους καβαλλαρίους, τὸν δὲ λοιπὸν ὅλον στρατόν,
ἵνα ποιήσῃς πεζὸν εἰς δύο παρατάξεις ἢ εἰς ἐν τετράγωνον πλινθίου σχῆμα· (λέγεται δὲ
πλινθίον, διὰ τῶν τεσσάρων πλευρῶν ποιήσῃ τεσσαρὰς παραταγὰς τετραγώνως, πλὴν
αἱ πλευραὶ ἵνα ἀπέχωσιν ἕξ ἴσου ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἔχωσι καὶ λαὸν ἕξ ἴσου, ὅσους δὲ
ἔχει τὸ μῆκος, τόσους | ὀφείλει ἔχειν καὶ τὸ πᾶχος)· καὶ μέσον μὲν ἵνα περιπατῶσι 2170
τὰ ἄλογα καὶ τὸ τοῦλδον, ἔξωθεν δὲ ἵνα περιπατῶσιν οἱ στρατιῶται μετὰ συντάξεως
οὕτω καὶ οἱ τοξόται πάλιν ἔξωτερα· καὶ οὕτως ἵνα ποιῇς μετ' ἀσφαλείας τὴν μετάστασιν
καὶ ἀναχώρησιν τοῦ στρατοῦ.

25. πάλιν δέ, ἂν ἔλθῃ καλῶς ὁ πόλεμος πρὸς ἡμᾶς καὶ τοῦ θεοῦ βοηθοῦντος ἄρξῃται

2169. ἐξίσου. C || ἐξίσου C || 2170. Verbi τόσους tantummodo ι potest distingui in C || ὀφείλεις C ||
2172. οὕτως C || οὕτω C.

δεῖ τῇ ὠδήσει καὶ μόνη ἀρκεῖσθαι, ὥς οἱ ἀπειροκάλοι, μὴ εἰδότες
 χρήσασθαι τῷ καιρῷ, ἀκούειν φιλοῦντες νίκα καὶ μὴ ὑπερνίκα
 ἐνδιδόασιν (καιρὸν καὶ)¹ μείζονα διὰ τῆς ἐνδόσεως τοῦ καιροῦ κάματος
 καὶ ἄδηλον τὴν μέλλουσαν ἔκβασιν ἑαυτοῖς κατασκευάζοντες, ἀλλὰ δεῖ
 ἐπιμένειν τῇ τοῦ ἐχθροῦ τελείᾳ καταλύσει. εἰ δὲ ἐν ὀχυρώματι
 καταφεύγει, σπεύδειν ἢ χειρὶ ἢ τῇ τῶν λιπόντων εἰδῶν τοῖς ἀνδρώ-
 ποις ἢ τοῖς ἀλόγοις παραφυλακῇ στενοχωρεῖν αὐτὸν μέχρις ἢ τελείας

¹ Rec. Ambros. exhibet: καὶ ἐκ τοῦ ἐνδιδόναι τοῖς ἐχθροῖς τὸν καιρὸν.

CONSTITUTIO XIV.

4835 ὠδήσει καὶ μόνη ἀρκεῖσθαι ὥς ἀπειροκάλους, μὴ εἰδότες
 χρήσασθαι τῷ καιρῷ, ἀλλὰ ἀκαίρως ἀκούειν φιλοῦντας
 τὸ νίκα καὶ μὴ ὑπερνίκα καὶ ἐνδιδόντας σφαλε-
 ρῶς (καιρὸν) καὶ μείζονα διὰ τῆς ἐνδόσεως τοῦ καιροῦ
 κάματος ἐπισωρεύοντας καὶ ἄδηλον τὴν μέλλουσαν
 4840 ἔκβασιν ἑαυτοῖς κατασκευάζοντας, ἀλλὰ δεῖ τῇ τοῦ
 ἐχθροῦ τελείᾳ καταλύσει ἐπιμένειν.

26. Εἰ δὲ ἐν ὀχυρώματι καταφεύγει, σπουδάζειν 26.
 ἢ χειρὶ ἢ διὰ τῶν λιπόντων εἰδῶν τοῖς ἀνδρώποισι ἢ
 τοῖς ἀλόγοις [διὰ] παραφυλακῆς στενοχωρεῖν αὐτὸν

4835. Verbum ἀπειροκάλους omm. **A P₁ E** || γινώσκοντας **A P₁ E** || 4839.
 κόπον καὶ κάματον **A P₁ E** || ὑπομένοντας **A P₁ E** || 4840. κατασκευάζοντας **P₁ E** ||
 4842. σπουδάζειν χρῆ **A P₁ E** || 4843. ἢ διὰ δυνάμεως ἢ διὰ τῶν λειπόντων
A P₁ E || 4844. διὰ seclusi.

²¹⁷⁵ γίνεσθαι ἢ νίκη, οὐκ ὀφείλομεν ἀρκεῖσθαι εἰς τὴν τροπὴν μόνην, οὐδὲ φαίνεσθαι, ὅτι
 ἀπειρίαν ἔχομεν τοῦ καλοῦ, ἕως ἔτι εὕρομεν καιρὸν, οὐ γινώσκουμεν, πῶς ὀφείλομεν διοική-
 σαι αὐτόν, θέλομεν ἀκαίρως ἀκούειν ἢ παραδέχεσθαι τὸ νίκα καὶ μὴ ὑπερνίκα
 καὶ ἐκ τούτου ἵνα ἐνδιδῶμεν καὶ φέρωμεν εἰς ἑαυτοὺς περισσώτερον κόπον καὶ ποιήσωμεν
 ἄδηλον τὴν ἔκβασιν τοῦ πολέμου, ἀλλ' ἀρμόζει, ἵνα περιμένωμεν μέχρι τελείας καταλύσεως
²¹⁸⁰ τοῦ ἐχθροῦ.

26. ἂν δὲ εἰς ὀχύρωμα καταφύγῃ, ὀφείλομεν σπουδάζειν ἢ ἀπὸ δυνάμεως ἢ ἀπὸ τοῦ
 κρατῆσαι τὰ λείποντα εἶδη εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἢ εἰς τὰ ἄλογα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ διὰ παρα-

2175. Vocabuli τροπὴν syllaba tantum ἢν potest distingui in C || 2178. ἑαυτοῖς] cf. Psaltes p. 196.

αὐτοῦ καταλύσεως ἢ ἐπωφελῶν συμφώνων, καὶ μηδὲ ἐκλύεσθαι τῇ ὀλίγῃ τοῦ τόπου ὥδήσει, μηδὲ ἀμελεῖν τῆς τοῦ ὅλου πράγματος ἐκβάσεως δι' ὀλίγην καρτερίαν μετὰ τοσοῦτον κόματον καὶ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου κίνδυνον, ἐπεὶ καὶ (ἐπὶ) Δήρας τὸ παρὰ μικρὸν ἰσὸν ἐστὶν τοῦ μηδενός. μήτε μὴν περιφρονεῖν τῆς τῶν στρατιωτῶν εὐταξίας ἀπὸ νίκης μάλιστα, * καθὼς περὶ τάξεως

CONSTITUTIO XIV.

μέχρι τελείας αὐτοῦ καταλύσεως ἢ ἐπωφελῶν ἡμῖν γινο- 4845
μένων συμφώνων καὶ μηδὲ ἐκλύεσθαι τῇ ὀλίγῃ ὥδήσει,
μηδὲ ἀμελεῖν τῆς τοῦ πράγματος ἐκβάσεως δι' ὀλίγην
καρτερίαν μετὰ τοσοῦτον πότον καὶ κόματον καὶ
μετὰ τοσοῦτον ἐκ τοῦ πολέμου κίνδυνον, ἐπεὶ καὶ ἐπὶ
τοῦ κυνηγίου τὸ παρὰ μικρὸν ἀντὶ τοῦ μηδε- 4850
νός ἐσται.

c. 857. ^{27.} || 27. Μήτε μὴν περιφρονεῖν τῆς τῶν στρατιωτῶν
εὐταξίας ἀπὸ τῆς νίκης μάλιστα, ἀλλὰ συντεταγμένους
διώκειν καὶ μετὰ ἐπιστήμης καὶ νουνεχίας ἐπισκοποῦντα

4846. μὴ P₁E || Verba τῇ ὀλίγῃ, . . . 4847. δι' ὀλίγην om. P₁ || 4847.
τοῦ τέλους τοῦ πράγματος A E || 4852. μήτε δὲ A, μηδὲ E, μὴ δὲ P₁ || κατα-
φρονεῖν P₁E || 4854. νουνεχίας] φρονήσεως A P₁E.

καθισμένον αὐτοῦ στενοχωροῦμεν, ἕως οὗ τελείως καταλυθῇ, ἢ ἵνα ποιήσωμεν μετ' αὐτοῦ
πρὸς ὠφέλειαν ἡμῶν. καὶ οὐ πρόπει καταχαννοῦσθαι ἡμῶν, ἐὰν ὀλίγον τρέψωμεν τὸν
ἐχθρόν, οὐδέ, ἀφ' ἧς ὑπομείνωμεν τοσοῦτον κόπον καὶ κίνδυνον ἀπὸ τοῦ πολέμου, 2185
ὀφείλομεν ἀμελεῖν τῆς συμπληρώσεως τοῦ πράγματος διὰ τὸ μὴ κρατερῆσαι ὀλίγον, ἐπειδὴ
καὶ εἰς τὸ κυνήγιον ἂν κοπωθῇς πολλά, εἴτα ἀμελήσεις καὶ οὐ σφάζεις τὸν χοῖρον ἢ τὸν
ἐλαφον ἢ ἀπλῶς ἄλλο ζῷον. τὸ παρ' ὀλίγον, ἐκεῖνο καὶ τὸ οὐδέν.

27. ἀφ' οὗ δὲ σὺν θεῷ νικήσωμεν, οὐκ ὀφείλουσιν οἱ στρατιῶται περιφρονεῖν τὴν
σύνταξιν αὐτῶν καὶ ἀτάκτως διώκειν, ἀλλὰ στρατηγὸς μετὰ ἐπιστήμης καὶ προσοχῆς ἵνα 2190

2185. ἀφ' ἧς C || 2187. ἀμελήσης C || 2188. παρολίγον C || 2189. ἀφοῦ C,

γέγραπται. οὐκ ἀρκεῖ αὕτη μόνη εἰς ἀσφάλειαν ἰδίαν ἢ βλάβην τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν καὶ ἡ τοῦ στρατηγοῦ διοίκησις ἀναγκαῖα καὶ πρώτη τυγχάνει. δεῖ τοίνυν τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς τόποις ἀρμοδίως κεχρηῆσθαι καί, ἐὰν δεδοκίμασται τοῦ πάντως δοῦναι πόλεμον δημόσιον, πάντα χρὴ σκοπεῖν καὶ τόπον ἐπιτήδειον γυμνόν τε καὶ ὁμαλὸν διὰ τοὺς κοντάτους καὶ μὴ μόνον τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ ῥώτια μέρη προερευνᾶν καὶ σκούλκην ἔχειν ἀπὸ δύο καὶ τριῶν μιλίων τῆς παρατάξεως μέχρι

CONSTITUTIO XIV.

4855 {εἶναι} τὸν στρατηγὸν τὰ δέοντα. οὐκ ἀρκεῖ γὰρ δύναμις μόνη εἰς ἀσφάλειαν ἰδίαν ἢ βλάβην τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν καὶ ἡ τοῦ στρατηγοῦ διοίκησις ἀναγκαῖα καὶ πρώτη τυγχάνει.

28. Πρέπον σε οὖν, ὃ στρατηγέ, τοῖς τε καιροῖς καὶ 28.
4860 τοῖς τόποις ἀρμοδίως κεχρηῆσθαι καί, ἐὰν δοκιμάσῃς [p. 188. M.] τοῦ πάντως γενέσθαι πόλεμον δημόσιον, πάντα σκοπήσῃς καὶ τόπον ἐπιτήδειον γυμνόν τε καὶ ὁμαλὸν διὰ τοὺς κονταράτους καὶ μὴ μόνον τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ ὀπίσθια μέρη προερευνᾶν δεῖ καὶ ἀπὸ δύο καὶ τριῶν

4855. Inserendum censui εἶναι || 4857. τὴν βοηθείας **A**, τῆς βοηθείας **P₁E** || 4858. ἀναγκαια **W**, ἀναγκαῖα **MA P₁** || 4859. σε] post κεχρηῆσθαι (-σθαί) habent **AP₁E** || οὖν ἐστίν **P₁** || 4861. πάντως] πάλιν **AP₁E** || σκοπήσεις **AP₁E** || 4864. β **P₁**.

σκοπῇ τὰ δέοντα. οὐκ ἀρκεῖ γὰρ δύναμις μόνη εἰς ἀσφάλειαν ἰδίαν ἢ εἰς βλάβην τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν καὶ ἡ τοῦ στρατηγοῦ διοίκησις πρώτη καὶ ἀναγκαῖα ἐστίν.

28. διὰ τοῦτο πρέπον ἐστίν, ἵνα καὶ πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ πρὸς τοὺς τόπους ἀρμο-
2200 δίως ποιῇς καί, ἂν διακρίνῃς, ὅτι συμφέρει ποιῆσαι πόλεμον δημόσιον, ἵνα σκοπεύσῃς καὶ τόπον ὁμαλὸν καὶ ἐπιτήδειον διὰ τοὺς κονταράτους, ἵνα προερευνήσῃς οὐ μόνον τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ τὰ ὀπίσω μέρη, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δύο καὶ τριῶν ἡμερῶν τῆς παραταγῆς,

πέρατος τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ τοὺς προκειμένους τόπους, μήπως
 ῥόσσαι εἰσὶν ἢ δόλος τις πρόκειται.

13. Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πολέμου, ὡς εἴρηται, τῶν σκουλκῶν
 προεξερχομένων ἔωθεν κατὰ τῶν τεσσάρων μερῶν τοῦ τόπου, ἔνθα
 ἡ συμβολὴ γίνεται, ἀπὸ δύο καὶ τριῶν μιλίων ἐν διπλαῖς σκούλκαις
 παραγγέλλεσθαι αὐτοὺς μὴ μόνον πρὸς τὴν τῶν ἐχθρῶν κίνησιν
 ἀποβλέπειν καὶ μηνύειν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δέλοντας προσρῦναι,

CONSTITUTIO XIV.

ἡμερῶν τῆς παρατάξεως μέχρι τοῦ πέρατος τοῦ πολέμου, ⁴⁸⁶⁵
 ἀλλὰ καὶ τοὺς προκειμένους τόπους ψηλαφᾶν, μήποτε
 λάκκοι εἰσὶν ἢ αὐτοφυεῖς ἢ ὠρυγμένοι ἢ δόλος τις ἄλλος
 πρόκειται.

29. Κατὰ δὲ τὴν τοῦ πολέμου ἡμέραν, ὡς ἄνω
 εἴπομεν, τῶν βιγλῶν προεξερχομένων ἅμα πρῶτ' εἰς ⁴⁸⁷⁰
 τέσσαρα μέρη τοῦ τόπου, ἔνθα ἡ συμβολὴ γίνεται, ἀπὸ
 δύο καὶ τριῶν μιλίων ἐν διπλαῖς βίγλαις παραγγέλλειν
 αὐτοὺς μὴ μόνον πρὸς τὴν τῶν ἐχθρῶν κίνησιν ἀπο-
 βλέπειν καὶ μηνύειν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δέλοντας

4865. τοῦ π.] συμπληρώσεως **AP₁E** || προκειμένους **ego**, παρακειμένους
MWAP₁E, περικειμένους **Meursii codex** || 4867. ὧσιν **P₁E** || ὠρυγμένοι (cf.
Psaltis p. 207.) **M**, ὠρυγμενοι **W** || τίς **MWP₁** || 4870. πρῶτ' **omm. P₁E** ||
 4872. β **P₁E**.

fol. 40^v

ἕως οὗ τελειωθῇ ὁ πόλεμος· ἵνα δὲ ψηλαφᾷς καὶ τοὺς παρακειμένους | τόπους, ἵνα μήποτε
 λάκκοι ὧσιν ἢ αὐτοφυεῖς ἢ ὠρυγμένοι ἢ ἄλλος τις δόλος.

29. εἰς δὲ τὴν ἡμέραν τοῦ πολέμου, ὡς ἄνω εἴπομεν, ἵνα ἐξέρχονται ταχὺ πρῶτ' ²²⁰⁵
 [ταχὺ] αἱ βίγλαι διπλαῖ ἀπὸ δύο καὶ τριῶν μιλίων εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ τόπου, εἰς
 ὃν μέλλει γενέσθαι ἡ συμβολὴ τοῦ πολέμου, καὶ δεφείλουσι παραγγέλλεσθαι αἱ βίγλαι,
 ἵνα μὴ μόνον ἀποβλέπωσι πρὸς τὴν κίνησιν τῶν ἐχθρῶν καὶ μηνύωσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς

2204. ἄλλος τις **C** || 2206. ταχὺ *proscripsi*.

ὥς εἰκός, τοῖς ἐχθροῖς συνέχειν. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ τοὺς ἀποφεύγοντας ἐκ τοῦ στρατοῦ ῥαδίως κωλύουσι καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἐχθρῶν βουλομένους προσρῆναι καὶ ἐπιφερομένους, ὥς εἰκός, εἶδη μετὰ ἀσφαλείας ὑποδέχονται εἰς τὸ μὴ ἐπηρεάζεσθαι αὐτοὺς παρὰ τινων κακῶν ἀνθρώπων.

14. Χρὴ δὲ τοὺς κατὰ τὰ ἔμπροσθεν μέρη τῆς παρατάξεως

CONSTITUTIO XIV.

4875 προσρῆναι, ὥς εἰκός, τοῖς ἐχθροῖς ἀποσκοπεῖν καὶ συνέχειν αὐτούς. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ τοὺς ἀποφεύγοντας ἐκ τοῦ στρατοῦ ῥαδίως κωλύουσι καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἐχθρῶν βουλομένους προσρῆναι καὶ ἐπιφερομένους, ὥς εἰκός, εἶδη τινὰ μετὰ ἀσφαλείας ὑποδέχονται εἰς τὸ
4880 μὴ ἐπηρεάζεσθαι αὐτοὺς παρὰ τινων κακῶν ἀνθρώπων, ὅπερ καὶ αἰεὶ σε χρὴ παραφυλάττειν εἰς τοὺς προσφεύγοντας μετὰ τινων πραγμάτων τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ, ὥς ἀναγκαῖον καὶ δίκαιον.

30. Οἱ δὲ κατὰ τὰ ἔμπροσθεν μέρη τῆς παρατάξεως 30.

4875. προσφυγεῖν **AP₁E** || 4875—4876. συνέχειν apud Urbicium = προσ-
έχειν; apud Leonem = κατέχειν, quod exhibent **AP₁E** || 4877. ῥαδίως] cf. app.
ad 490.; εὐκόλως **AP₁E** || κωλύουσιν **WA** || 4878. προσφυγεῖν **AP₁E** || 4879.
πράγματα **AP₁E** || 4880. παρατινῶν **M**, παρατινῶν **W** || 4881. χρήσε **A** || 4882.
μετατινῶν **MW**.

τοὺς θέλοντας προσφυγεῖν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἵνα βλέπωσι καὶ κρατῶσιν αὐτούς. ἐκ τούτου
2210 γὰρ εὐκόλως κωλύουσι καὶ τοὺς ἀποφεύγοντας ἐκ τοῦ στρατοῦ καὶ πάλιν, ἂν προσφεύγῃ
τινες εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν πολεμίων καὶ βαστάζωσι πράγματά τινα, ὑποδέχονται αὐτοὺς αἱ
βίγλαι μετ' ἀσφαλείας πρὸς τὸ μὴ ἐπηρεασθῆναι αὐτοὺς παρὰ τινων κακῶν ἀνθρώπων.
τοῦτο δὲ αἰεὶ ὀφείλεις παραφυλάττειν εἰς τοὺς προσφεύγοντας μετὰ τινων πραγμάτων
τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ, τὸ μὴ ἐπηρεάζεσθαι αὐτοὺς παρὰ τινος, ἐπειδὴ ἀναγκαῖόν ἐστι
2215 καὶ δίκαιον.

cc. 1315, 1316.
Lami.

30. οἱ δὲ βιγλεύοντες εἰς τὰ ἔμπροσθεν μέρη τῆς παραταγῆς περιπατεῖτῶσαν (καὶ

2210—2211. -σι τινές **C** || 2211. -α τινὰ **C** || 2213. παραφυλάττων **C** || 2214. τινὰς **C** || -ον ἐστὶ **C** ||
2216—2217. κ. ὁδ. ego inserui.

σκοιλλκείοντας μέχρις ἐνός σαγιττοβόλου τῆς τῶν ἐχθρῶν παρα-
τάξεως ἔμπροσθεν τῆς ἰδίας περιπατοῦντας ὀδηγεῖν, μήπως ἢ πρόσσαι
εἶσιν ἐπιτηδὲς ὀρυγεῖσαι ἢ ἕτερος δόλος μεμελέτηται παρὰ τῶν
ἐχθρῶν, καὶ ἀναστέλλειν τοὺς ἰδίους εἰς τὸ μὴ ἀδοκῆτως περιπίπτειν.
δεῖ δὲ ἐν τοῖς ἀναγκαίοις τόποις καὶ καιροῖς μὴ μόνον ἀπλᾶς τὰς
σκοιλλκας κατὰ τῶν αὐτῶν τόπων ποιεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ διπλᾶ, ἵνα
τῆς μίας, ὡς εἰκός, γριπιζομένης τὴν μετ' αὐτὴν μὴ διαλάσῃ. καί,

CONSTITUTIO XIV.

βιγλεύοντες ἄχρι ἐνός σαγιττοβόλου τῆς τῶν ἐχθρῶν 4885
παρατάξεως ἔμπροσθεν τῆς ἰδίας περιπατεῖτωσαν καὶ
ὀδηγεῖτωσαν, μήπως, ὡς εἴρηται, πρόσσαι ἢ γουν ὀρύγματά
[p. 189. M.] εἶσιν ἢ ἕτερος δόλος μεμελέτηται παρὰ τῶν | ἐχθρῶν
καὶ ἀναστέλλειν τοὺς ἰδίους εἰς τὸ μὴ ἀδοκῆτως περι-
πίπτειν. 4890

31. 31. Ἐν γὰρ τοῖς ἀναγκαίοις τόποις καὶ καιροῖς μὴ
μόνον, ὡς εἴρηται, ἀπλᾶς βίγλας κατὰ τῶν αὐτῶν ποι-
εῖσθαι, ἀλλὰ καὶ διπλᾶς, ἵνα τῆς μίας, ὡς εἰκός, λαμβαν-
ομένης τὴν ἑτέραν μὴ διαλάσῃ.

4885. σαγιττοβόλου **A P₁ E**, sed in **A** m² addidit || 4887. ὀδηγήτωσαν **M W** ||
φρόσσαι ἢ γουν omm. **A P₁ E** || 4887. 4888. ὀρύγματα (ὀρυγματα **W**) εἶσιν **M W A**,
ὀρύγματα ὧσιν **P₁ E** || 4891. § 31.] Cf. XVII, 101. (Mgn.) || Paragraphi 31 et sqq.
in **P₁ E** inscribuntur περὶ βιγλῶν (βίγλων **E**) || 4891. οὐ **A** || ἀπλᾶς (ἀπλᾶς **P₁**,
ἀπλῶς **E**) βίγλας ὧς εἴρηται **A P₁ E** || ἀπλᾶς **M W** || κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον ποιεῖσθαι
χρή **A P₁ E** || 4893. διπλᾶς **W A P₁** || 4893—4894. ἵνα, εἰάν τὴν μίαν, ὡς εἰκός,
λάθωσιν οἱ ἐχθροὶ **A P₁ E** || 4894. διαλάθωσι (-ιν **A**) **A P₁ E**.

ὀδηγεῖτωσαν) τὴν ἰδίαν παραταγὴν καί, ἂν εὐρεθῶσιν ἢ ὀρύγματα ἢ ἄλλος δόλος ἀπὸ τῶν
ἐχθρῶν, ἵνα ἀναστέλλωσι τὴν παραταγὴν πρὸς τὸ μὴ περιπίπτειν εἰς αὐτά, ὡς οὐκ ἐλπί-
ζουσιν.

31. εἰς γὰρ τοὺς τόπους καὶ τοὺς καιροὺς, ὅπου πρόκειται ἀνάγκη, οὐ μόνον ὀφεί- 2220
λουσι μοναπλαῖ βίγλαι γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διπλαῖ εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἵνα, ἂν λάθωσι
τὴν μίαν βίγλαν οἱ ἐχθροί, τὴν ἑτέραν μὴ λάθωσιν.

εάν έτοιμός έστιν ή τάξις καί ό τόπος επιτήδειος, μή αναμένειν
τούς έχθρούς, ίνα μή προκαπονίζωσιν καί μεθοδεύωσιν τήν τάξιν,
ἀλλ' ἀσφαλώς όρμαῖν καί επιτίδεσθαι αὐτοῖς.

15. Εἰ μέντοι ὑπέρθεσιν ἔχει, ὥς εἰκός, τὰ τῆς συμβολῆς διά
τινας εὐλόγους αἰτίας, ἀναγκαῖόν ἐστιν τήν δευτέραν μάλιστα τάξιν
ἐν ταῖς εὐρισκομέναις ὕλαις ἢ τοῖς κοιλοτέροις τόποις ὅπισθεν κρύ-

CONSTITUTIO XIV.

4895 32. Καί, εάν έτοιμός έστιν ή τάξις καί ό τόπος 32.
επιτήδειος, μή αναμένειν τους έχθρούς ἐν τῇ συμβολῇ,
ίνα μή καπονίζωσι καί μεθοδεύωσι τήν τάξιν, ἀλλά
ἀσφαλώς όρμαῖν καί επιτίδεσθαι τοῖς έχθροῖς.

33. Εάν δέ ὑπέρθεσιν ἔχη, ὥς εἰκός, τὰ τῆς συμ- 33.
4900 βολῆς διά τινας εὐλόγους αἰτίας, ἀναγκαῖόν ἐστιν τήν
δευτέραν μάλιστα τάξιν ἐν ταῖς εὐρισκομέναις ὕλαις ἢ
τοῖς κοιλοτέροις τόποις ὅπισθεν κρύπτειν, ίνα μή πρό

4895. ἀν P₁E || -ος ἐστίν W || Omissio ἐστίν P₁E post τάξις exhibent ἡ ||
4897. Verba καπονίζωσι καί omm. AP₁E || τήν τάξιν] AP₁E addunt: καί
καταστρατηγῶσιν αὐτήν (αὐτῆς P₁E) || ἀλλ' P₁E; cf. e. gr. vs. 1127. || 4899. ὥς
εἰκός omm. AP₁E || 4899—4900. τ. συμβ.] AP₁E addunt τοῦ πολέμου || 4900.
-ον ἐστίν WAP₁E, -ον ἐστὶ M || 4902. βαθυτέροις AP₁E; P₁E addunt καί
χαμηλοτέροις.

32. εἰ δ' ἐστὶ ἐτοιμος ἡ παραταγή καὶ ὁ τόπος ἐπιτήδειος, μὴ ἀναμένης τοὺς ἐχθροὺς
εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ πολέμου, ἵνα μὴ καταστοχάζωνται τὴν παραταγὴν σου καὶ πρὸς αὐτὴν
2225 ἐπιτηδεύωνται καὶ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας ἀποκίνει καὶ ἐπίπιπτε αὐτοῖς.

33. εἰ δ' ἔχει ἀργίαν καὶ ὑπέρθεσιν ἡ συμβολὴ τοῦ πολέμου διὰ τινας εὐλόγους
αἰτίας, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα τὴν δευτέραν παραταγὴν σου κρύπτῃς ὅπισθεν εἰς τὰ εὐρισ-
κόμενα δάση ἢ εἰς τοὺς χαμηλοτέρους καὶ ἀποκρύφους τόπους, ἵνα μὴ βλέπωσιν αὐτὴν

πειν, ἵνα μὴ πρὸ πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἀκαίρως προφαινομένη αὐτὴ μεθοδεύεται καὶ ὑπὸ ἐνεδρῶν τε καὶ ἄλλων ἐγχειρήσεων σοφίζεται.

CONSTITUTIO XIV.

πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἀκαίρως προφαινομένη αὐτὴ μεθοδεύεται καὶ ἐπιβουλεύεται ὑπὸ ἐγκρυμμάτων ἢ καὶ ὑπὸ ἄλλων ἐγχειρήσεων κατασοφίζεται.

4905

34. 34. Ἐπεὶ δὲ περὶ βιγλῶν ἐμνημονεύσαμεν, δεῖ σε ||
c. 860. αὐτὰς ὀχυρὰς ποιεῖν καὶ διαιρεῖν τοὺς βιγλεύοντας, ἵνα οἱ μὲν ὑπνοῦσιν, οἱ δὲ ἐρηγοροῦσιν καὶ οὕτως ἐναλλάσσοντας ἀλλήλους βιγλεύειν. μὴ γὰρ πιστεύσης τινί, κἂν ὑπόσχεσιν ποιῆται ὅλην τὴν νύκτα γρηγορῆσαι 4910 ἄγρυπνον· γὰρ ἐνδέχεται καὶ αὐτόματον ὑπνον ἐπελθεῖν. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις βιγλαις, ὅτε χρεῖα, πάντως καὶ

4903. φαινομένη A, φυλαττομένη P₁E || αὐτῇ ME, omm. AP₁ || 4903—4903. 4904. μεθοδεύεται et ἐπιβουλεύεται AP₁E || ἢ om. A, καὶ omm. P₁E || 4905. ἄλλων τινῶν P₁E || κατασοφίζεται ego, κατασοφίζεται MW, omm. AP₁E || 4906. § 34.] Cf. XVII, 102 et 103 (Mgn) || ἐπειδὴ δὲ P₁E || 4907. ὀχυρὰς M, ἀσφαλεῖς AP₁E || διαμερίζειν AP₁E || 4908. κοιμῶνται AP₁E || γρηγορῶσιν (-σι P₁E) AP₁E || 4908—4909. ἐλλάσσοντας P₁, ἐλάσσοντας E || 4909. ἀλλ. καὶ διαδεχομένους βιγλεύειν AP₁E || ἀλλήλας^{ους} M || 4910. κἂν MW, καὶ P₁E || ποιῆται Meursii codex et P₁E, ποιῆται MWA || 4910—4911. γρ. ἄγρ.] ἄγρυπνῆσαι A, ἄγρυπνεῖν P₁E || 4911. καὶ inserunt ante γὰρ MW || γὰρ] cf. Cecaumenus 41, 9: ὁ πατήρ σου, γὰρ ἐροῦσι, τοιοῦτος ἦν ἐκδικητής κ. τ. λ. || ἐνδέχεται γὰρ καὶ AP₁E.

ἀπὸ μακρόθεν οἱ ἐχθροὶ καὶ ποιῶσιν ἐγκρυμματα καὶ ἐπιβουλὰς καὶ ἄλλας τινὰς τέχνας πρὸς αὐτήν.

2230

- fol. 41^r 34. τὰς δὲ βίγλας ἀρμόζει σε ὀχυρὰς ποιεῖν καὶ χωρίζειν τοὺς βιγλίζοντας, ἵνα οἱ μὲν φυλάσσωσι γρηγοροῦντες, οἱ δὲ ἡρεμῶνται καὶ οὕτως, ἐναλλάσσοντες ἀλλήλους, ἵνα βιγλίζωσι. μὴ <γὰρ> | πιστεύσης ἄλλῳ τινί, κἂν ποιῇ ὑπόσχεσιν γρηγορῇ, ἐπειδὴ ἐνδέχεται, ἵνα καὶ ἐκείνου μὴ θέλοντος . . . αὐτόματος ὑπνος εἰς αὐτὸν <ἐπέλθῃ>. εἰς δὲ τὰς ἄλλας βίγλας, ὅτε ἐστὶ χρεῖα, ἀρμόζει, ἵνα καὶ ὄρθοι ἰστάμενοι 2235

2232. ἐναλλάσσοντες C || 2233. γὰρ inserui || ἄλλον τινὰ καὶ ποιῆς C || 17 litterae madore obscuratae in C; item 2234. duae litterae || 2235. ἐπέλθῃ inserui || ὅτε ἐστὶ C.

Urbicii VII² 6. Χρὴ σπουδάζειν μετὰ τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν τοὺς πληγάτους παραμυθεῖσθαι καὶ τοὺς διαπίπτοντας ἐν τῷ πολέμῳ ταφῆς ἀξιοῦν, ἐπειδὴ καὶ ὅσιόν ἐστιν καὶ προθυμίαν τοῖς ζῶσιν ἐμποιεῖ.

CONSTITUTIO XIV.

ὀρδοὺς ἰσταμένους βιγλεύειν. αἱ γὰρ καθεδραὶ καὶ αἱ ἀνακλίσεις τὰ σώματα μαραίνουσιν εἰς ὕπνον, ἡ δὲ τῶν
 4915 σκελῶν στάσις διέγερσιν τῆς διανοίας ποιεῖ.

35. | Ἀναγκαῖον δέ σοι μετὰ τὸν πόλεμον, ὃ στρα- 35.
 τηγέ, τοὺς πληγωθέντας ἐν αὐτῷ τῶν στρατιωτῶν παρα- [p. 190. M.]
 μυθεῖσθαι καὶ τοὺς διαπίπτοντας ἐν τῷ πολέμῳ ταφῆς
 ἀξιοῦν καὶ μακαρίζειν διηνεκῶς, ὥς ὑπὲρ τῆς πίστεως
 4920 καὶ τῶν ἀδελφῶν μηδὲ τὴν ἑαυτῶν ζωὴν προτιμήσαντας,
 ἐπειδὴ καὶ ὅσιόν ἐστιν καὶ προθυμίαν τοῖς ζῶσιν ἐμποιεῖ.

4913—4914. Pro αἱ γὰρ εἰς ὕπνον **AP₁E** habent: τὸ γὰρ καθεζεσθαι καὶ (**P₁E** inserunt τὸ) ἀνακλίνεσθαι εἰς ὕπνον τὰ σώματα καταφέρει || 4914. ἀνακλίσεις **Meursii codex**, ἀνακλήσεις **MW** || μαραίνουσιν **M**, μαραίνουσιν **W** et **Meursii codex**; cf. XVII, 103 (Mgn.): ἡ γὰρ ἐπὶ τῆς γῆς στάσις μαραίνει τὸν ὕπνον καὶ μᾶλλον ἐργηγόρους τοὺς ἰσταμένους ποιεῖ || 4914—4915. αἱ δὲ τῶν σκελῶν στάσις **MW** || 4916. Ad § 35 in mge cod. **E** legitur: περὶ τοῦ παραμυθεῖσθαι τοὺς πληγωθέντας καὶ θνήσκοντας θάπτειν καὶ μακαρίζειν || 4918. ἀποθνήσκοντας **AP₁E** || 4918—4919. τ. ἀξ.] θάπτειν **AP₁E** || 4921. ὅσιον ἐστὶν **MW**, ὅσιον ἐστὶ **A**, ὅσιον ἐστὶ **P₁**, -ον ἐστὶ **E**; **AP₁E** addunt τοῦτο.

βιγλιζῶσι. καὶ γὰρ, ἂν καθίσῃ τις ἡ πέση, ὥσπερ μωραίνεται καὶ ἔρχεται εἰς ὕπνον. ἂν στήκῃ ὀρθός, ἔχει καὶ γρήγορον τὴν διάνοιαν αὐτήν.

35. ἀναγκαῖον δέ σοι τὸ παραμυθεῖσθαι ἀπὸ τοῦ πολέμου τοὺς πληγέντας εἰς αὐτὸν καὶ τὸ θάπτειν ὁμοίως τοὺς ἀποθνήσκοντας εἰς αὐτὸν καὶ μακαρίζειν αὐτοὺς διηνεκῶς,
 2240 ὥς ὑπὲρ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἀποθανόντας. τοῦτο γὰρ καὶ καλὸν ἐστὶ καὶ προθυμίαν εἰς τοὺς ζῶντας ποιεῖ.

Urbicū VII² 15. Ἐπειδὴ δὲ εὐρίσκομεν καὶ Ῥωμαίους καὶ πάν-
τας τοὺς ἔθνικους, ὥς ἐπίπαν μήκοθεν τὰς ἀλλήλων παρατάξεις
ὁρῶντας, ἐπισημαίνεσθαι τὴν στυγροτέραν μᾶλλον τῇ ὄψει ἐπιτυγ-
χάνειν ἐν ταῖς μάχαις ἢ περὶ τὴν ἐν ὅπλοις λάμπουσιν, καὶ ὅτι ψευδές
ἐστὶ τὸ χυδαῖον· μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ κρίσιν τῇ τοῦ στρατηγοῦ
διοικήσει καὶ προθυμίᾳ τοῦ στρατοῦ ὁ πόλεμος κρίνεται. ἀλλ' οὖν

CONSTITUTIO XIV.

36. 36. Εἰ δὲ καὶ τέκνα αὐτοῖς εἰσιν ἢ σύμβιος καὶ
φανερὸν ἐστίν, ὅτι ἀγωνιζόμενοι προθύμως ἐτελειώθησαν,
καὶ ταῦτα παραμυθίας ἀξιοῦν τῆς προσηκούσης.

37. 37. Ἐπειδὴ δὲ εὐρίσκομεν καὶ Ῥωμαίους καὶ πάν- 4925
τας τοὺς ἔθνικους, ὥς ἐπίπαν μήκοθεν τὰς ἀλλήλων παρα-
τάξεις ὁρῶντας, ἐπισημαίνεσθαι τὴν στυγροτέραν μᾶλλον
τῇ ὄψει ἐπιτυγχάνειν ἐν ταῖς μάχαις ἢ περὶ τὴν ἐν τοῖς
ὅπλοις λάμπουσιν, καὶ τὰ ψευδές ἐστὶν τὸ χυδαῖον
τοῦτο. μετὰ γὰρ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ τῇ τοῦ στρατη- 4930
γοῦ διοικήσει καὶ προθυμίᾳ τοῦ στρατοῦ ὁ πόλεμος

4922. εἰσὶν W A P₁ E || συμνιοι P₁, σύμβιοι E || 4923. ἐστίν W, ἐστὶν E ||
ὅτι habent codd.; cf. ed. Lamiana cum editione Migneiana || ἀπέθανον A P₁ E ||
4924. τῆς προσηκ. παρ. ἀξ. A P₁ E || 4925. ἐπειδὴ] cf. vs. 1747. Rec. Const. ||
4926. ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον A, ὥς ἐπιπλεῖστον P₁, ὥς ἐπὶ πλεῖστον E || 4926—4927.
παρατάξεις A, sed παρα a m² additum || 4928. ἐντυχεῖν P₁ E, εὐτυχεῖν A ||
ἢ περὶ A, εἴπερ P₁ E || 4929. καὶ M P₁ E, καὶ W, καὶ A || ἐστίν W, ἐστὶ A,
ἢ P₁ E || 4929. 4930. τοῦτο καὶ χυδαῖον A, τοῦτο καὶ χυδαῖον P₁ E || 4931.
πρ.] πολεμία P₁ || τοῦ στρατοῦ omm. A P₁ E || ὁ πρόθυμος P₁.

36. ἂν δὲ καὶ παῖδιά καὶ γυναῖκας ἔχωσιν οἱ ἀποθανόντες καὶ ὑπάρχη φανερὸν,
ὅτι προθύμως ἀγωνιζόμενοι ἀπέθανον, πρέπει ταῦτα παραμυθεῖσθαι, ὥς ἀρμόζει.

37. εὐρίσκομεν δέ, ὅτι καὶ Ῥωμαῖοι ἅπαντες καὶ οἱ ἐθνικοί, βλέποντες μακρόθεν τὰς
παραταγὰς ἀλλήλων, οἷαν θεωροῦσιν, ὅτι φαίνεται στυγροτέρα, ἐκείνην λέγουσιν, ἵνα εὐτυ- 2245
χήσῃ μᾶλλον εἰς τὸν πόλεμον παρὰ τὴν ἔχουσαν ἄρματα λαμπρότερα, καὶ τὰ ψευδές
ὑπάρχη τὸ χυδαῖον τοῦτο. ἐπειδὴ πρῶτον ἢ τοῦ Θεοῦ κρίσις, εἴτα ἡ διάταξις τοῦ στρατηγοῦ

διὰ τοὺς ἐπισκήπτοντας χρή, εἰ μὲν ὕλαι ἢ κοῖλοι τόποι πρόκεινται, τὸν στρατὸν ἐκεῖσε ἀποκρύβειν καὶ πρὸ πολλοῦ μὴ ἐπιδεικνύειν τοῖς πολεμίοις εἰς τὸ κατασοφίζεσθαι αὐτόν, εἰ μήπου ἔλθωσιν ἀπὸ ἐνὸς σημείου ἢ δευτέρου· εἰ δὲ γυμνὸς ἐστὶ καὶ καθαρὸς ὁ ἀήρ, τότε τὰς κασσίδας παρασκευάζειν μὴ πρὸ πολλοῦ φορεῖσθαι, ἀλλὰ ταῖς χερσὶ κατέχεσθαι, μέχρις οὗ ἐγγίσωσιν οἱ ἐχθροί· ἀλλὰ καὶ τὰ σκουτάρια μικρὰ ὄντα ἔμπροσθεν κατὰ τοῦ στήθους φέρειν καὶ

CONSTITUTIO XIV.

κρίνεται. ἀλλ' οὖν διὰ τοὺς τὰ τοιαῦτα στοχαζομένους δεόν ἐστίν, ὥστε εἰ μὲν ὕλαι ἢ κοῖλοι τόποι πρόκεινται, ἐκεῖσε τὸν στρατὸν ἀποκρύβειν καὶ πρὸ πολλοῦ τοῖς
 4935 πολεμίοις μὴ ἐπιδεικνύειν, ὥστε μὴ κατασοφίζεσθαι καὶ ἐπιβουλεύειν αὐτῷ, εἰ μήπου ἔλθωσιν ἀπὸ ἐνὸς ἢ δευτέρου σημείου.

38. Εἰ δὲ γυμνὸς ὁ τόπος καὶ καθαρὸς ὁ ἀήρ ἐστίν, 39. [ex err. typogr.]
 τότε τὰς κασσίδας παρασκευάζειν μὴ πρὸ πολλοῦ φο-
 4940 ρεῖσθαι, ἀλλὰ ταῖς χερσὶ κατέχεσθαι, μέχρις ἂν ἐγγί-
 σωσιν οἱ ἐχθροί· ἀλλὰ καὶ τὰ σκουτάρια μικρὰ ὄντα [p. 191. M.]
 ἔμπροσθεν εἰς τὸ στήθος φέρειν καὶ σκέπειν δι' αὐτῶν

4933. ὥστε omm. A P₁ E || ὕλαι Migne, ὕλαι codd. || κοῖλοι Migne, κοιλοι W, κοίλοι M, βαθεῖς καὶ (ἢ E) χαμηλοὶ A P₁ E || 4934. ἀποκρύβειν] cf. Psaltes p. 244; ἀποκρύπτειν A P₁ E || 4935. μὴ prius A P₁ E post (4934.) καὶ exhibent || 4936. αὐτῶν M W, αὐτόν Meursii codex et A || μήπω M W || 4937. μιλίου A P₁ E || 4938. ἀήρ ἐστίν A, ἀήρ ἐστὶ P₁ E || 4940. χερσὶν W || 4940—4941. ἐγγίξωσιν P₁ E.

καὶ ἡ προθυμία τοῦ στρατοῦ ποιοῦσι τοῦ πολέμου τὴν νίκην καὶ τὴν τροπὴν. ὅμως διὰ τοὺς στοχαζομένους τὰ τοιαῦτα πρέπει, ἵνα εἰ μὲν πρόκεινται δάση ἢ ἀπόκρυφοὶ καὶ χαμηλοὶ
 2250 τόποι, ἀποκρύπτηται ἐκεῖ ὁ στρατηγὸς καὶ μὴ φαίνεται ἀπὸ μακρόθεν τοῖς πολεμίοις, ἕως οὗ ἔλθωσιν ἀπὸ ἐνὸς ἢ δύο μιλίων. οὐδὲ γὰρ συμφέρει φαίνεσθαι αὐτοὺς μακρόθεν, ἵνα μὴ πρὸς τὴν σύνταξιν αὐτῶν ποιῶσιν ἐπιτηδεύματα καὶ ἐπιβουλάς οἱ ἐχθροί.

38. εἰ δ' ἐστὶν ὁ τόπος γυμνὸς καὶ ἀήρ καθαρός, τότε μὴ παραχώρει τῷ στρατῷ, ἵνα βάλλωσι πρῶμα τὰς κασίδας, ἀλλ' εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἵνα κρατῶσι ταύτας, ἕως
 2255 οὗ πλησιάσωσι οἱ ἐχθροί. τὰ δὲ σκουτάρια μικρὰ ὄντα βασταζέτωσαν ὁ στρατὸς ἔμπροσθεν

2250. ἀπομακρόθεν C || 2253. ἐστὶν C.

σκεπεν εντευνδεν τας ζάβας· και τας † σκαπλίδας¹ των ζαβων οπι-
 δεν κατα των ωμοπλατων φερειν εως καιρου και τα σιδηρα των
 κονταριων αποκρύπτειν εις το παντοιως τα όπλα μήκοθεν μη δια-
 λάμπειν δια τον ειρημενον τρόπον, αλλά και δια τοιούτου σημείου,
 όπερ επισκήπτουσιν οι εναντίοι, προκαταλαμβάνεσθαι τας γνώμας
 αυτών, ώστε εις δειλίαν και προ της μάχης μεταπίπτειν.

¹ Legendum censeo καπλίδας a capra; vol. I. p. 99. καππίοις pro σκαπλίοις.

CONSTITUTIO XIV.

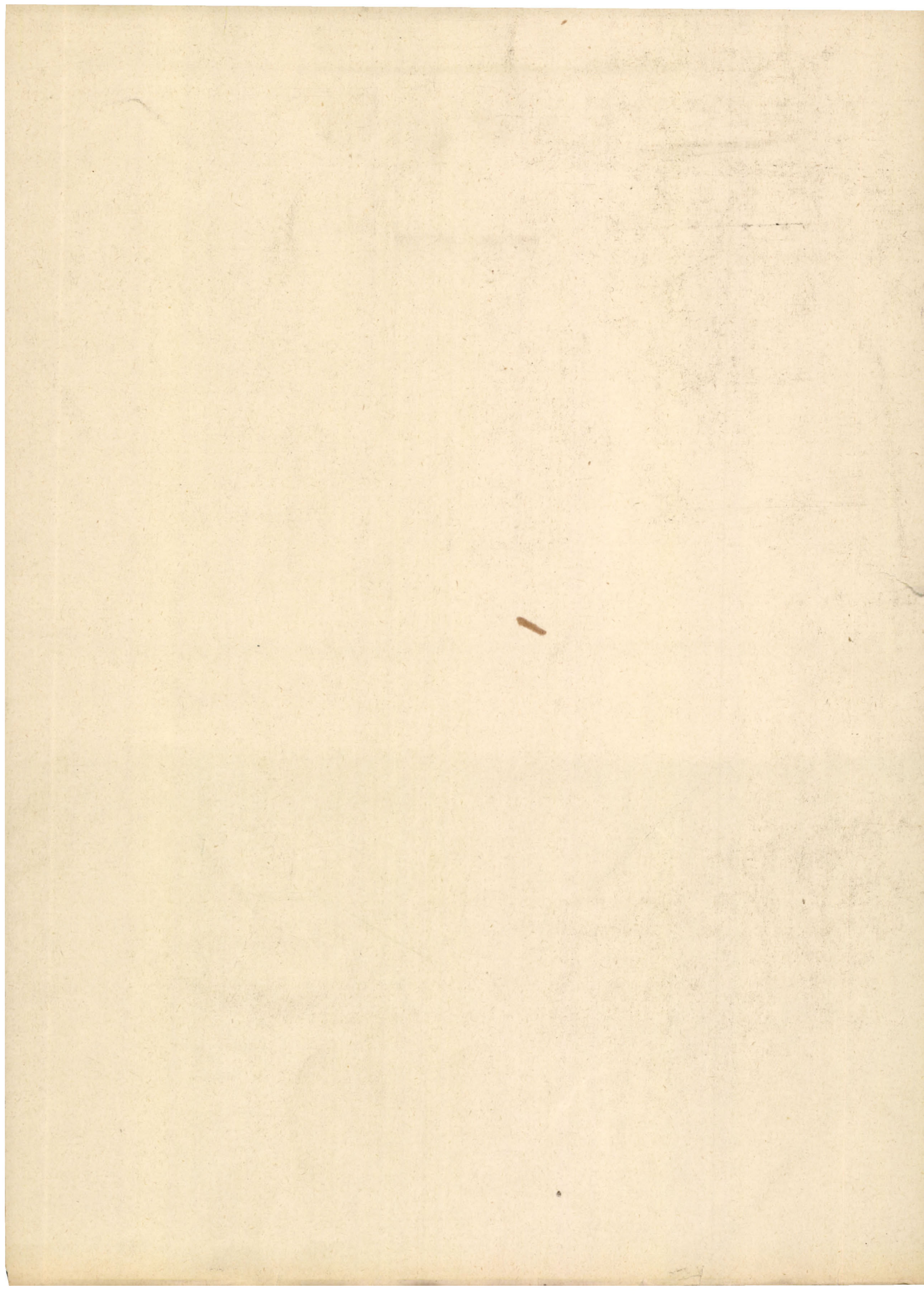
και τα λωρίκια· και τας † κασσίδας [η] όπισθεν κατα
 των ωμοπλατων φερειν. ει έχουσι σιδηρά σκουτάρια
 λαμπρά, αλλά και τα σιδηρα των κονταριων αποκρύ- 4945
 πτειν εις το παντοιως τα όπλα μήκοθεν (μη) διαλάμ-
 πειν δια τον ειρημενον τρόπον, άλλ' ώστε και δια
 τοιούτου σημείου, όπερ σημειούνται οι εναντίοι, προ-
 καταλαμβάνεσθαι τας γνώμας αυτών, και εις δειλίαν
 και προ της μάχης μεταπίπτειν. 4950

4943. η eieci || 4943—4945. Pro η όπισθεν λαμπρά **AP₁E**
 habent: ει δε έχουσι σιδηρά (σιδηρά **P₁E**) σκουτάρια λάμποντα όπισω εις τους
 ωμοπλάτας (ωμόπλατας **E**) αποκρύπτειν (απορρύπτειν **A**) || 4944. όμοπλατων
W || 4946. μηδαμώς **AP₁E** || μήκοθεν δ.] διαλάμπειν από μακρόθεν (απο-
 μακρόθεν **AP₁**) **AP₁E** || μη inserui || 4947. δια την ειρημένην αιτίαν **AP₁E** ||
 άλλως τε **MWAP₁E**, άλλ' ώστε **Meursii codex**. || δια του (του **P₁**) τοιούτου
AP₁E || 4948. Pro σημ. οι εν. **AP₁E** οι έχθροι παρατηρούνται habent; idem
 continuant καλόν εστι (εστι **E**, εστιν **P₁**) προκαταλαμβάνεσθαι κ. τ. λ. || 4949.
 διανοίας **AP₁E** || 4949—4950. Pro και εις δ. μεταπίπτειν in **AP₁E**: και
 προκαταπλήττεσθαι και εις δειλίαν επιπίπτειν και προ της μάχης.

fol. 41^v

εις τα στήθη και σκεπέτωσαν δι' αυτών και τα λωρίκια και τας κασίδας αυτών. ει δ'
 εστι τα σκουτάρια σιδηρά και λάμπουσι, βασταζέτωσαν αυτά όπισθεν εις τας ωμοπλάτας
 αυτών· | ινα δε κρύπτωσι και τα ξιφάρια των κονταριων αυτών προς το μη λάμπειν
 μακρόθεν άρμα οϊον δήποτε. και γάρ, αν κρύπτονται τα άρματα και φαίνεται μακρόθεν
 ή παραταγή στυγνή, γίνεται δειλία εις τους έχθρους και προ του πολέμου από του τοιούτου 2260
 σημείου αυτών.

2257. εστι **C** || τας **C** || 2259. άρμα et άρματα **C**.

TYPIS REGIAE UNIVERSITATIS SCIENTIARUM
BUDAPESTINENSIS.